

GERMANIA
CANONICO - AUGUSTINIANA,

SEU

Ecclésiæ Metropolitanæ, Cathedrales, & Collegiatae, seu Monasteria Canonorum Regularium S. Augustini, per universam Germaniam Superiorem & Inferiorem latissimè diffusa, tam ea, quæ suo Ordini etiamnum salva manent & integra, quàm quæ jam ab aliquot Sæculis usque in præsens utcunq̃ demum fuerunt immutata, modò recens collecta, & de moderno statu suo historicè descripta, eaque juxta seriem alphabeti in duas Partes divisa.

P A R S I.

Littera A.

A G A U N E N S E.

Collegium hoc Regale inter omnia, quæ hîc enarrare constituimus, uti ordine primum, sic & venerabili antiquitate sua ferè præcipuum, Agauni in Valesia (cujus Provinciæ jam pridem Helvetiis adsitæ atque confœderatæ prolixam satis exhibent descriptionem Tschudius in sua Rhetia alpina. cap. 34. fol. 100. & seqq. & cap. 38. fol. 122. Joannes Stumpfius in Chronico Helvetiæ Lib. II. cap. 24. fol. 676. Zeilerus in Itinerario Germaniæ. cap. 11. fol. m. 261. & alii plures) sub Octoduro ejusdem Regionis oppido (Patriis incolis communiter *Martinach*. olim verò *Tarnadæ* oppidum appellato) situatur intra limites Diœcesis Sedunensis antiquitus Octodurensis, ubi Rhodanus in Lacum Lemanium præcurrens, rupibus coërcitus violentum spumat, indignatus angustias, præcipitia, & obices, è quibus se evolvit, juxta quoddam montes penè in unum coeuntes exiguum solummodo spatium, quâ idem fluvius exeat, relinquunt, & vallem præruptis atque altissimis rupibus quasi muro aliquo claudunt, quem etiam fluviatilem Rhodani torrentem incolæ eò locò stravère ponte fornicato, cui postmodum Castellum fuit additum, & porta eidem ponti imposita, quâ tota vallis clauditur. Agaunum oppidum hoc, seu prout nunc plerumque nuncupari solet, S. Mauritii, antiquitus à Julio Cæsare bellò Gallicò munitum fuisse contendunt, ut sic Alpium transitum in sua potestate certum haberet, & securum. Uti vetustissimæ quædam inscriptiones Romanæ isthîc loci circum circa etiamnum reperiundæ lucidissimum antiquitatis suæ testimonium perhibent; earumque plures non solum in exustis veteris templi Agaunensis parietibus & pavimento, sed etiam in adstructo cœmeterii muro quondam videbantur appositæ, quamvis nimia vetustate satis exesæ, & attritæ plurimum. Atque has inter in facello quodam ejusdem templi videbantur columnæ antiqui operis penes altare collocatæ, nec non tessalatum pavementum variegato colore conspicuum. Quod tamen jam à longissimis retro temporibus, gravissima lapidum & Saxorum ruina è vicino monte facta, adèd tectum ex nunc manet, & obrutum, ut ne quidem vestigia prioris, quæ superiori ætate isthîc constitit, civitatis appareant.

In hoc igitur loco, seu *Agauni* (ut dictum est in Valesia, Monasterium *Agaunense* seu *Agaunensium*, item S. Mauritii apud antiquos scriptores intitulatum, teste Simlero, quem adducit Continuator Bollandianus Godefridus Henschenius in Actis SS. tom. 1. Maji die 1. fol. 84.) fuit apparatus, atque idipsum à prima statim fundatione sua ubique terrarum nominatissimum simul ac celeberrimum S. Mauritii & Commilitonum illius anno (uti videre est apud Cardinalem Baronium in Annalibus Ecclesiasticis tom. 2. & Paulum

Baurier Can. Reg. in brevi Chronologia Historiæ sacræ & profanæ Sæculo 3tio ad finem) à partu Virginis 297. pro fide Christi occisorum, quorum memoriam seu Natalitium diem universalis Ecclesia quotannis recolit 10. Calendas Octobris. Martyrium, passionem, & gesta ipsorum, qui scripserunt, plures nominat idem Baronius in notis ad Martyrologium Romanum eodem die; tum etiam Henricus Murer Carthusianus in sua Helvetia sancta annò 1648. germanicè in fol. edita pag. 23. & seq. Porro hîc nobis opportunè & non abs re fore videtur, ad laudem & memoriam SS. Martyrum Thebæorum (tales communiter inaudiunt) subdere Hymnodiam sacram in solennitate ipsorum ab antiquissimis temporibus usque modò in Agaunensi Ecclesia decantari solitam, quæ talis est.

Ad Vesperas.

Alma Christi quando fides
Mundo passim tradita,
Et per latos orbis fines
Igne flagrans floruit,
Tunc elegit sibi gratum
Militem Mauritium.

Qui loricam fide textam
Forti gestans pectore,
Qua beata Thebæorum
Induebat agmina
Ad Cælorum, & Consortes
Invitaret præmia.

Martyr facer quos vocavit
Inclytus Mauritius
Omnis simul, quasi unus
Vir, ductu mirabili
Ad coronam promerendam
Properabat cœlitus.

Tunc armati Spiritali
Ense Christi Milites
Submittentes quasi Agnus
Pia colla jugulo
Triumphabant trucidati
Spretò mundi Principe.

Contemnentes blandimenta
Tyrannorum noxia
Florent, perdunt mundi pœnas
Pro momento vincere,
Ut ditentur sine fine
Sempiterno munere.

Diem Festum resolutum
Anni monstrat orbita,
Qua beatam Thebæorum
Legionem colimus
Ægris salus, quâ præstatur
Cæcis visus funditur.

Ea propter supplicantes
Illis preces fundimus,
Ut dignentur nobis Christum
Facere propitium.
Quem amârunt, cum quo regnant
Nunc & in perpetuum, Amen.

Ad Matutinum.

Martyrum Rector, diadema, splendor,
 Palma Sanctorum rutilans suorum
 Vocibus nostris miseratus adsis
 Christe Redemptor.

Nobilem gaudens hodie piorum
 Martyrum cætus repetit triumphum
 Quæ Poli planè Legionis ordo
 Regna petivit.

Hi Dei summi famuli fideles
 Militum sola specie micantes
 Arma gestabant Jovis, & sub uno
 Pectore Christum.

Lenitas simplex numerositate
 Viribus fractis, sed & apparatu
 Bellico sævis poterant ministris.
 Esse rebelles.

Eligunt mortem patienter omnes
 Mente devoti, pereunt inculti
 Creditur tali clypei vel ensis
 Degener usus.

Concidunt ergo pia membra passim
 Jam frequens densis ager est acervis
 Appetunt cuncti ferientes ictum
 Sumere primi.

Trinitas perpes, Deitasque simplex,
 Unitas triplex, cui gloriosus
 Martyrum cætus canit in supernis
 Carminis Odas.

Fac tibi Regi pariter canentes
 Cum suis Sanctis mereamur aulam
 Ingredi Cæli, simul & beatam
 Ducere vitam, Amen.

Ad Laudes.

O locum cultu potiore dignum!
 Corporum qui tot meruit facrorum
 Sanguinem fundens fluvios merentes
 Ferre cruoris.

Non caret multo Rhodanus cruore
 Purpuram vincens rutilo canore
 Sanguine & tinctus pretiosiore
 Fluminis undâ.

Mauriti Princeps Legioque tota
 Digna pro Christo posuisse vitam
 Criminum nobis veniam potenti
 Posce rogatu.

Præstet hoc nobis Deitas beata
 Patris ac Nati pariterque Sancti
 Spiritus, cujus resonat per omnem
 Gloria mundum, Amen.

Præter Hymnodiam istam restat etiam integrum SS. Mauritii & Sociorum Martyrum Thebæorum istorum officium ad normam Breviarii Romani per totam Octavam pro libitu recitandum. Quod conjunctum habetur Historiæ seu Passioni illorum primùm à Sancto Eucharis Lugdunensi Episcopo conscriptæ, post verò Ingolstadii anno 1617. typis Ederianis in 4to. recusæ. Sed ad propositum nostrum ulterius prosequendum pergamus.

Sepulchra Beatorum Martyrum altè fatorum veneraturus anno Christi 380. Agaunum declinavit, & à viris ibi piè ac religiosè Deum in sanctis suis colentibus (Jam tum enim temporis ante primam Monasterii foundationem à S. Sigismundo Burgundiæ Rege & Martyre factam devotionis causâ viri aliqui ibidem loci constiterant, incertum tamen cujus instituti; probabilius fuerunt Clerici in communi secundum instituta & Canones SS. Patrum vitam Apostolicam viventes, qui nunc & Regulares dicuntur, uti paulò inferius fusiùs probabo) sacras aliquot reliquias intensissimè petiit S. Martinus magnus Turonensium Episcopus; verùm quia ignotus & extraneus apparuit, haud fuit exauditus; repulsam passus, denique requisivit, ut saltem locus monstraretur Passionis, quatenus nempe terram tam sancto æquè ac copioso Martyrum sanguine cruentatam ac sanctificatam scalpro seu cultello suo effoderet, eamque pro reliquiis Turonem secum asportare liceret. Quod dum sanctissimus Antistes molitur, illico sacratus Martyrum sanguis effossâ terrâ densissimè scaturivit, quem ille summa veneratione colligens, duas, quas peregrinantium more secum detulit, lagenas de hujusmodi cruore replevit; & cum fons ille salutaris ampliùs ebulliret, Deum Martinus effusis precibus enixè rogavit, quatenus adhuc unum misericorditer impertiri dignetur vasculum, in quo reponere posset & reliquum sanguinem illum è terra profluentem. Tum ecce confestim Angelus Domini Sancto Episcopo in id devotissimè supplicanti detulit ampullam ex lapide agataneo confectam, quam pariter venerando Martyrum liquore replevit. Ast venerandus Episcopus supernâ sic Numinis gratia ditatus, se seque loco subducere parans, ultra gressus figere occulta vi prohibitus, suo loco immobilis constitit; unde monitus ab Angelo prædictam ampullam cum una de duabus suis propriis lagena viris religiosis locò præsentibus reliquit, tertiam sibi servans, per viam suam securus exinde pergens ad propria secum tulit, hodieum in Andegavensi Cathedrali Ecclesia, eidem S. Martino Episcopo dicatâ religiosissimè servatam. Cultellum, quo ad terram effodiendam usus fuerat, piis incolis Agaunensibus pariter relictus est. Ampulla agatanea, quam ex una parte concreto sanguine rubricatam nostris etiamnum temporibus inspicere licet in sacrario Agaunensi summa veneratione repositam, unius ferè pedis altitudine, crassitie dimidii constat. In circumferentia figuræ visuntur & imagines senis cujusdam super baculum innixi, prope quem effigies conspicitur anùs alicujus superfedentis; similiter imagines duorum equorum unâ cum militibus scuta & lanceas tenentibus. Reverendissimus ac Illustrissimus DD. Petrus Franciscus Odet Canonice Augensis Abbas gratiosè nuper ad nos rescripsit, ex certa & fidei traditione ab itidem Reverendissimo venerandæ memoriæ Prædecesore suo proximo sibi facta, superioribus annis non neminem ex viris Principibus Germaniæ nostræ pro eadem ampulla hac ultro obtulisse decem millia Ducatorum Hungaricorum. Cui relationi suffragatur testimonium à celeberrimo Christianissimi Regis Concionatore aulico R. P. Claudio Lingem de Soc. Jesu Presbytero desuper editum. Hic Romam abiturus, & ex itinere suo ad Regulares Canonicos Agaunenses delatus coram fideliter edixit, totam Galliam pretiosiore ampullam seu lapidem agataneum non habere. Præter hæc & amplius in loco Martyrii, à gloriosa tantorum virorum passione seu letho, *Violetum* intitulo, hodieum extat facellum aliquod cum grandi lapide columnis marmoreis imposito, super quem (ut constans traditio habet) Sanctissimus Archistrategus Mauritius fuit decollatus; idque facellum quotidianis quasi coruscans miraculis admodum celebre ac famosum est; eò quòd in isto, velut in piscina probatica, magnus claudorum, aridorum, item energumenorum aliorumque quacunque demum corporali infirmitate detentorum numerus (haud dubiè SS. Thebæis Martyribus fortiter intercedentibus) optatæ sanitati restituatur. Consecratum autem olim fuit, præfatum facellum in honorem S. Martini Turonensis Episcopi, ad perennem memoriam prodigiosæ scaturiginis illius supra recensitæ, quæ in gemina etiam Turonensi & Andegavensi Cathedrali Ecclesia, maximâ concurrentis populi frequentia, festivissimo ritu, quotannis recolitur 13. Calendas Maji. Sed tendamus ultra.

Primæ igitur nobilissimæ foundationis hujus Agaunensis primus extitit auctor S. Sigismundus Burgundionum Rex & Martyr, in Fastis Romanæ Ecclesiæ Calendis Maji

recen-

recensitus, qui Monasterium hoc juxta Annales domesticos sub annum gratiæ 514. (Bollandus in Act. SS. Tom. 2. 11. Febr. de S. Severino pag. 545. ex Mario Aventicensi Episcopo habet annum ad consulatum Florentii & Anthemii hoc est 515. Fredegarius in Historia Epitomata Cap. 34. annum habet sub Simmacho & Boëtio Coss five 522. quod ex eadē Sighirici filii p̄nitens & hoc & alia Monasteria piè instituit) à se conditum amplissimis fundis instruxit, simul & abundantissimè locupletavit; prout fusiùs explanat ipsa primævæ foundationis series, taliter in scriptis adornata:

In Nomine Domini Nostri Jesu Christi &c.

CUM felicitate regnante Domino nostro Sigismundo Pio sub die pridie Calendas Maji à sexaginta Episcopis, tot quoque Comitibus, habitò Consiliò Dei Nomine Agauni publicè idem Rex exorsus est dicere: audivi in Evangelio Dominum dicentem, ubi duo vel tres congregati fuerint in nomine meo, in medio eorum sum; certus sum enim de vestra sanctitate Dominici Patres, ut in isto Conventu sit nobis Adjutor omnipotens Deus. Tunc S. Maximus urbis Genevensis Episcopus: quoniam nihil est, quod ex ipso non agatur, petendus nobis, ut ad æterna gaudia pervenire mereamur. Tunc dixit Rex, ad hoc vos advocavi, ut mœrentem me consolemini, item quid agam, vel quid respuam, edisseratis; responderunt Episcopi: honor tuus est, ô Rex judicium diligere, & facere misericordiam, & sollicitum ambulare cum Deo tuo; quibus auditis Rex dixit, jam abjeci omnem ambiguitatem & absterfit Deus à me omnem perfidiam Arianorum, amplexus sum fidem Catholicam, sum servus Jesu Christi, instruite me, quomodo ei parere debeam, cujus me confiteor esse amicum. Tunc præfatus strenuus Prædicator Maximus dixit: audi Sanctissimum Regem ô Rex Piissime! dicentem, accedite ad eum, & illuminamini, & vultus vestri non erubescant, & alibi: jacta cogitatum tuum in Domino, & ipse te enutriet; & Dominus in Evangelio: venite ad me omnes, qui laboratis & onerati estis, & ego reficiam vos. Ad hanc ergo orationem compunctus Rex ait: dic ergo alme Pater, valdè delector in tuis sermonibus; tum sanctissimus ille ait: quamvis indigni nostri officium est, ad annuntiandum, sed tuum est ad implendum, sit ergo eloquium nostrum sale conditum, ut audiant mansueti, & lætentur, & ut non vituperetur ministerium nostrum. Sermones nostri Deo adjuvante & divina autoritate proferantur: Salutem tuam dilige, & hos, qui recto sunt corde, & ambulant simpliciter coram Deo in omni bonitate, & justitiâ, & veritate: Te ipsum castum custodi, & noli communicare peccatis, ut cum Beato David securus dicas: odivi congregationem malignantium, & innocentes & recti corde adhæserunt mihi; hoc enim faciens teipsum salvum facies, & eos, qui te audiunt. Nobis oportunum est, ut tu justè vivas propter illud, quod Propheta ait: qualis fuerit Doctor veritatis, tales & inhabitantes eam. Hæc & familia Beatò Maximò dicente, Rex & omnis Populus, qui cum eo erant, suspirantes, & Deo gratias agentes, quia talem haberent Instauratorem, qui omnem hæsitantiam auferret à cordibus eorum. Tum S. Theodorus Episcopus Sedunensis ait: Instantia cordis mei, ut proferam sermonem vestris salubribus consiliis, quid agendum sit de SS. Martyrum Thebæorum corporibus, id est S. Mauritii cum suis Commilitonibus, qui pro Deo summo à Maximiniano perempti sunt, & inhumati jacent, nescio, quis sit homo, qui prævaleat secundum merita eorum singulis fabricare Ecclesias. Tunc omnes Episcopi dixerunt, de cruore eorum locus iste Sacer est & electus. Illi exules fuerunt à Patria, vitam mundi contemnentes, caduca respuentes, consanguinitatem proximi non recogitantes, juventuti non parentes, pro Christi amore mortui sunt, & per Christum sanctificati sunt. Tunc Rex lacrymabili voce ob devotionem prorupit, utinam impietas mea mihi impedimento non fuisset, ut cum illis fuisset, & pariter occubuisset, socius fuisset cum gaudio eorum. Sed nunc auxiliante Deo videte, quomodo accipiant honorificè sepulturam. Initò Consiliò dixerunt ad Regem, visum est nobis bonum esse, ut hi tantum, quorum nomina comperta sunt, id est Beatorum Mauritii, Exuperii, Candidi, & Victoris infra ambitum Basilicæ, quam Clementia Regis ad hoc opus exornari jussit, sepeliantur; reliqua verò corpora congerantur, in fortissimo atque aptissimo unò condiantur loco, & sub eximia custodia sanctissimi custodis deputentur, ne fortè, quod absit, falsatò ex eis furentur, & officium psallendi diu noctùque custodiat. Ita unà cum Rege omnibus placuit, ut virum sanctissimum in universis operibus bonis comprobatum in ipso loco Ymnemundum constituerent Abbatem, qui & ipse accersitus à venerabilibus Episcopis unà cum S. Arvio, S. Ambrosio, S. Proto, & cæteris sanctissimis viris, qui ad hoc opus suscipiendum de Monasterio Granensi venerunt. Hæc Christi inter se cogitantes instructionem imponere deberent; quia propter illud institutum psallentium, quod ibidem Deo protegente ammodo & impofterum sit conservandum, non potest, ut cætera Mo-

nafteria, exercere opera. S. Antoninus Urbis Gratianopolitanæ Episcopus ait: dicit Salomon, ubi plura sunt Consilia, maxima est salus. Ad hoc venimus, ut prolatis ex Divina Scriptura sententiis devotio Regis impleatur, ejusque series roboretur. Tandem quid utilius invenire possumus facere, & non filere, ut subditi queant subjicientes nos veritati Judices, de quibus Dominus in Evangelio ait: alligant onera gravia & importabilia, & imponunt in humeros hominum, ipsi autem digito suo nolunt ea movere. Ecce jam dictus Dominus noster Sigismundus Rex Monasterium Agauni largitatis opibus ditavit; conveniens itaque est, ut juxta quod supradictus Pater Ymnemundus Abbas peritissimam vitam gerit, Posterius ejus imitentur, & exemplum sanctitatis ejus in corde meditentur, & in opere exerceant, rectè mihi videtur, ut secundum plenissimam devotionem Domini Regis de psallendi institutionibus fiant novem normæ, id est Granensis, Islanariensis, & Mellicensis & cætera, & succedentes sibi, in officiis Canonicis, id est nocturnis Matutinis, Primâ, Secundâ, Tertiâ, Sextâ, Nonâ Vespertinâ in pace diu noctuque famulentur. His verò dictis omnes Episcopi consenserunt. Quibus Rex ait: jam enim de psallendi officio desiderio meo satisfactum est, quid vobis videtur de munificentia Monasterii & exhortatione Doctrinæ, vel qualiter ipsi Monachi vivere debeant, jam enim supra dictum est, ut, quia sicut cætera Monasteria propter institutum non queant opera exercere, quam Regulæ institutionem debeant sectari, diligenter examinantes, ut ex nostra autoritate sit munitum, & firmitate manûs nostræ roboretur, atque vinculo anathematis obligatum? ad hanc interrogationem venerabilis vir Juventiolus Urbis Lugdunensis Episcopus unâ cum aliis Episcopis respondit: optimè nobis videtur, ut munificentiam ad Regem habeant, exhortationem verò & Doctrinam ad sedem Apostolicam; jam quia scimus, probatam habere disciplinam & sanctam conversationem Sanctum Ymnemundum, quem constituimus Monasterio huic, & posterius ejus sequantur ad omne opus bonum explendum; tamen sub brevitate instituimus, ut omnes obediant ei, & sine præceptis ipsius nihil agatur, & quidquid à Prioribus ordinatum fuerit, sine murmuratione juniores expleant, & per singulas normas singuli Decani constituantur digni, ut Abbas diviso pondere de providentia eorum sit securus; de vestimentis verò scimus, quia locus iste aëris intemperie intemperatus est, propterea tam ad induendum, quam & in lectis in Abbatis sit consideratione. Similiter de cibo & potu: unum habeant Dormitorium, unum habeant refectorium, unum locum ad calefaciendum. De Disciplina verò & gravioris culpis secundum Canones judicetur, de minoribus autem ut Abbas judicaverit, & Fratres consenserunt; melius est enim cum amico flagellari, quam cum adversario in interitum præcipitari. Jejunium ut cætera Monasteria agant, & diu noctuque orationibus vacent, & semper meditentur, ut Deo placeant, & egredi de Monasterio sine permisso Prioris nullus præsumat. Placuit & nobis, ut ipse Abbas, qui nunc est, & qui futuri, sint instructi ex autoritate tam de veteri Testamento quam de novo ædificentur, & per Capitula scribantur, ut posterius teneant. Hæc instituta sunt propter eum, qui dilexit nos, & tradidit semetipsum pro nobis in odorem suavitatis. Videat ne quis sit, qui hæc violare audeat, & iram omnipotentis incurrat, & si tempus advenerit (quod Deus avertat) quod cum vulsione, aut concussione, aut disceptatione contra hæc agere tentaverit, tunc Abbas prædicti Monasterii quasi ad fortem concussionem ad fidem Apostolicam abeat, quasi lumen petens illuminans, inde ad cellam suam revertatur, & probet, quod potentior omnium est sapientia, & quid sit distinctio inter fulsum & insulsum, & ideo Deo auxiliante permaneant indivisâ charitate, aut sicut nunc est Gloriosissimi Regis devotio suppleta & omnium consensus, ut sit in perpetuum conservatum atque roboratum. Præterea ego Sigismundus Gratiâ Dei Rex Burgundionum Christo auspice consideravi unâ cum supradictis sexaginta Episcopis totque comitibus de jam dicto Monasterio, quod vocatur *Agaunum*, quod nunc Domino adjuvante intra Regnum nostrum Burgundionum construximus, & Venerabilem Virum Ymnemundum, sicut prædiximus, ibidem constituimus in Abbatem, ubi tanta & talia Corpora Thebæorum Martyrum, qui pro Christo sanguinem suum non dubitaverunt fundere, ad luminaria vel stipendia Monachorum quid agere debeo nisi sicut Dominus Noster Jesus Christus loquitur dicens: Beati misericordes, quoniam ipsi misericordiam consequentur, & date eleemosinam, & ecce omnia munda sunt vobis, & quicumque reliquerit domos aut agros propter nomen meum, centuplum accipiet & vitam æternam possidebit; ideo pertractans verba Redemptoris nostri eidem Monasterio pro animæ salute de rebus meis dono, donatumque in perpetuum esse volo, hoc est in pagis, vel in territoriis Lugdunensi, Viennensi, Gratianopolitano, & Augustâ Cameraria, & pago Genevensi, & pago Valdensi, & sine Adventicensi, & Lausanensi, & Biffuntinensi curtes sic nuncupatas, Briogia, Orona, Cujava, Vambregio, Marvis, comuniano, Merinaco, Nunato unâ cum appendiciis earum, & in pago Vallensi, & in Valle Augustana, quæ est in finibus Italiæ, alias curtes contextas Sivine, Bernona, & Leuca Blomaschio duodecimo paterno in civitate Augusta turrin

turrim unam, quæ respicit ad occidentem, & Levina Logana, Gyzonolis, & Mogetum cum omni integritate & appendiciis vel adiacentiis earum, id est, in terris, domibus, ædificiis, mancipiis, liberis, & libertis, plebeis, accolis, vineis, sylvis, campis, pratis, pascuis, aquis, aquarumque decursibus & incurfibus, mobilibus & immobilibus seu decimis exquisitum totum ad integrum, quidquid ad ipsas valles aspicere videtur, ac locum præfatum de S. Mauritio donamus, tradimus atque indulgemus, ea enim ratione, uti ab hac die ipsas res superius intimatas prædicta ipsa Dei vel Rectoris ejus in Luminaribus ipsius Ecclesiæ vel ad stipendia ibidem decertantium Monachorum habeant atque possideant, teneant, vel quidquid exinde facere elegerint, liberò perfruantur arbitriò. Propterea hanc donationem nostram fieri iussimus, per quam omninò jubemus, ut nullus quilibet de fidelibus nostris, neque de judiciaria potestate prædictam casam Dei venerabilem Beatissimorum Martyrum aut Rectores ejus, nec non Monachos ibidem consistentes inquietare, nec calumniam generare præsumat, sed sub firmitatis nostræ studium Deo propitiante nostris & futuris temporibus sicut diximus pro mercedis augmento, à Luminaribus ipsius Ecclesiæ, vel ad Monachorum ipsorum stipendia proficiat in augmentis, qualiter ipsam Congregationem Beatissimorum Martyrum melius delectet, & pro nobis Dei misericordiam attentius exorare. Et ut hæc donatio vel autoritas firmior habeatur, & per tempora conservetur, & per mantis nostræ signaculum omni tempore obtineat firmitatem, Maximus Urbis Genevensis Episcopus subscripsit. Victor Urbis Gratianopolitanae Episcopus subscripsit. Juventiolus Urbis Lugdunensis Episcopus subscripsit. Vindemarus Comes signavit, Fredemondus Comes signavit. Agaso Comes signavit. Condulphus Comes signavit. Benedictus Comes signavit. Agano Comes signavit. Bonifacius Comes subscripsit. Fredeboldus Comes subscripsit. Data sub Idus Maji in Virorum fletu propè Agaunum Monasterium feliciter Amen.

Ergo facta est prima hæc Agaunensis fundatio in præsentia (ut statim audivimus) sexaginta Episcoporum, quos ad Synodum Provinciam Sigismundus Rex convocari fecit celebrandam Epauni Annò æræ communis 509. ut habet Antonius Possévinus in apparatu sacro Tom. 1. litt. E. U. *Concilium Epaunense*. Epaunum tum temporis oppidum fuit Valesiæ supra Rhodanum ad radices altissimi montis in amœna satis planitie, à loco, ubi Agaunense cœnobium postea fuit constitutum, uno solùm milliari seu Semi-Leuca Gallica distans; atque in hoc Epaunensi fundo sæpè dicti Martyres Thebæi spectante cælo agonem suum felicissimè compleverunt; quem tamen locum seu Epaunum oppidum simul & adjacentem planitiem ingenti mole terrea & aquosâ saxis & lapidibus admistâ jam pridem vastatum penitusque obrutum fuisse notat Marius Aventicensis seu Lausannensis Episcopus in Chronico. Quònam verò tempore & annò ferreum hoc aut faxeum potius diluvium contigerit, haud amplius scitur. Hodie perpauca solum ibi visuntur Domunculæ, ubi locus Concilii seu Epaunum stetit inclytum. Fors verò & insuper miraberis amice lector, quòd ratione foundationis cœnobii hujus Agaunensis inter sexaginta Episcopos à Sigismundo Rege in omnimodam operis consummationem piè consultòs, hodie tam pauci tres solùm Episcopi cum octo Comitibus Instrumento foundationis legantur subscripti? sed sciendum est, omnes quidem, prout credere fas est, quotquot aderant, subscripsisse, recensitam tamen genuinæ foundationis Copiam non ex Originali, utpote à Longobardis jam olim ferrò flammâque grassantibus deperditò fuisse desumptam, sed ex Apographo tantùm aliquo, attamen pervetusto, quod nostrâ etiamnum ætate superest in Pergameno descriptum, in quo, ut dixi, trium duntaxat Episcoporum & octo Comitum fit mentio. Quod etiam incuriâ scriptoris facilè contingere potuit, quando tot nomina attexere tædiosum illi & fastidiosum fuit. Adde etiam, in pergameno illo, locum haud amplius superfuisse, ad omnia dictorum Episcoporum & Comitum nomina rectè collocanda, nisi quisquis tandem ille, qui descripsit, ex adverso & supra dorsum chartæ pergamenæ reliquorum nomina pinxisset.

Cæterùm amplissimum hoc Asceterium Agaunense fundatum & institutum constitit novem Novenis (ut vocant veteres tabellæ) quarum unaquæque centum Therapeutas habuit. Unde Prosa quædam Agaunensis: *Nongentis parat Sigismundus Rex victum fratribus*. Atque hîc loci vetutissimum illud institutum sub Regula Tarnatensi, de qua infra fusiùs, præscis sæculis apprimè floruit, prout antiquos Domicellos Agaunenses præ reliquis de strictissima suæ Regulæ observantia specialiter commendant vita & mores primorum aliquot Abbatum; siquidem ab exordio seu primitiva foundatione sua Monasterium istud rarioris vitæ Sanctimoniâ præcellentes usque ad Annum Christi circiter nongentesimum, triginta numerat & quinque, & ex his nonnullos apotheosi solemniter donatos. Denique ad Historiam Agaunensem redintegrandam, operæ pretium duco, nomina horum & simul aliorum, qui Canonice huic unquam præfuerunt isthic apponere. Sed tamen Abba-

tes, qui præfederunt à primis cunabulis, quæ Monasterium hoc sumpfit à tempore, quando Ecclesiæ pace data Constantini Magni Imperiò, populi Tarnadæ circum vicini ad sepulchra SS. Martyrum Thebæorum veneratione accedentes innumeris penè meritis ac donis divinitus protrahebantur, usque ad foundationem Sigismundianam, antecederent & separatim enarro, quia perpauca scilicet tres tantum sunt, de quorum Regimine constat, quamvis etiam de his præter nuda nomina in tabulis domesticis plus inveniri haud queat.

Primus igitur Asceterii hujus Agaunensis fuit Ambrosius quidam, tempore scilicet, prout jam supra dictum est, quando convenerunt viri aliquot pietatis ac devotionis zelo præcellentes, seseque Deo simul & Divis Martyribus Thebæis devoventes, Domicilium ibi collocaverunt. Hinc Virum prætaetum Ambrosium, singulari vitæ integritate tunc conspicuum, ut sacro Instituto ac operi inchoato & Fratibus Deo famulantibus præficeret, sub nomine Abbatis præfecerunt. Quamdiu autem præfuerit, quando fati concesserit, quidve singulariter cum & sub eo contigerit, in tabulis etfi pervetustis non reperio; uti etiam sciri non potest, quis Ambrosium in Regimine sit secutus. Verbò: ob Vandalorum incurfiones, à quibus S. Florentius Oëtodurensis, hodie Sedunensis, Episcopus unà cum Hilario Diacono suo die 27. Sept. Martyrium subiit, præter quòd S. Martinus Turonensis Episcopus Agauno transiens, ibi multos jam invenerit Religiosos, apud Surium ex Epist. Decani & Canon: Castrum novi, nihil habemus usque ad S. Severinum hujus Monasterii Abbatem.

S. Severinus præfuisse legitur ex Historia Bollandiana 11. Febr. vita S. Severini ab ante annum 476. ad exitum 505. Henricus Murerus in sua Helvetia Sancta ponit annum circiter 493. usque ad annum 512. alii alios hujus Sancti Abbatis numerant annos; certiori notitia constat, quòd obierit Idibus Febr. in Castro Nantonensi (hodie inclutissimum Canonicorum Regularium S. August. Collegium est) ubi bienniò, postquam Clodovæum Francorum Regem Parisiis graviter ægrotantem ab eo advocatus sanavit, reliquum vitæ in Oratorio explevit, ibique à Paschasio & Uricino Presbyteris, hujus Oratorii, lignei tunc, Incolis, sepultus est. Plura qui de Sancto hoc Abbate scire cupit, legat vitæ ejus Scriptores, utpote: MSS. Authoris Anonymi, qui Faustus esse putatur. Item Bellovacensem lib. 21. cap. 21. Petrum Equilinum lib. 3. cap. 115. S. Antoninum part. 2. Tit. 11. cap. 19. §. 4. Legendam excusam Lovanii 1485. Cornelium Grafium. Franciscum Haræum. Heribertum Rosweydam. Quilielmum Gazæum. Renatum Benedictum. Jacobum Doubletium in vitis SS. Henricum Murerum in Helvet. Sancta. Baronium Tom. 6. Annal. ad annum 508. num. 35. 36. Claudium Robertum in Gallia Christiana. Aimonium Histor. Francor. lib. 4. cap. 24. & plures alios.

S. Avitus Viennensis Episcopus audita morte S. Severini, ne Ecclesia Agaunensis suo Pastore orbata aliquam jacturam pateretur, Regimen Monasterii in se suscepit. Intra hoc tempus de speciali mandato S. Sigismundi Regis & Mart. Caput S. Mauriti Mart. unà cum Clypeo illius Viennam ad Metropolim suam deportari fecit. Unde & Ecclesia illa, quæ prius SS. Martyribus Machabæis dedicata fuerat, nomen pariter ac titulum S. Mauriti avidissimè suscepit. Hodie venerandum Caput S. Mauriti condigno honore colitur ac pretiosè servatur Augustæ Vindelicorum, famosa civitate Imperiali in Suevia, in Templo S. Salvatoris, quod est Societatis Jesu. Procuravit S. Avitus cænobium Agaunense usque dum Patres, Concilio Epaunensi in unum convenientes S. Sigismundo persuaserunt, ut in honorem Dei & SS. Martyrum Thebæorum Ecclesiam ampliorem, atque illustrioris structuræ Monasterium ædificare constitueret, quod & factum est, ut sæpè jam dixi, Idus Maji anno 514. ubi S. Fundator multorum copiam prædiorum ad ordinem pfallentium instituendum dictæ Ecclesiæ in dotem dedit. Quosdam etiam regiminis articulos designavit observandos, ut videre est in foundationis Instrumento supra recensito, cum institutione novi Abbatis nomine Ymnemundus. Jam verò antequam ad reliquos succedentes Abbates Agaunenses describendos descendam, investigare lubet, qui & cujus Instituti fuerint cænobitæ Agaunenses tum ante foundationem Sigismundianam, quam etiam factâ hæc, quando novus Abbas Ymnemundus gubernacula tenuit.

Tam ante quàm post factam foundationem, ut dixi, Sigismundianum Monasterium Agaunense hoc in censum Benedictinorum abripiunt, & primos antiquosque Abbates paris Ordinis & Regulæ Benedictinæ conclamant Trithemius de viris Illustribus Ord. S. Benedict. Lib. 3. cap. 257. ubi de S. Severino. & cap. 273. ubi de S. Ambrosio. Arnoldus Wion in suo Martyriolog. die 2. Nov. Antonius Jeyes in Chronico Ordinis Centur. 1. cap. 3. fol. 221. Gabriel Bucelinus in Menelog. Benedict. ad Diem 2. Nov. item Dorganius in

in Calend. Menardus & plures alii. Sed noto in contrarium ex Actis SS. Joan. Bolland. 11. Febr. vitâ S. Severini §. 1. *Certum esse, erravisse Trithemium cum cæteris omnibus, qui Auctorem hunc sunt secuti, S. Severinum consequenter & primores cænobitas Agaunenses omnes inter viros illustres Ordinis Benedictini recensendo: luce enim meridiana clarius est, Agaunum omnem suam originem longè prius habuisse, quàm Sanctissimus Patriarcha Benedictus suum undequaquam venerandum Ordinem instituit, imò antequam ipse S. Pater in lucem prodiit. Nec refert, ipsum S. Severinum asserere, Faustum Presbyterum sibi servivisse Agauni per XXX. annos; si enim hoc, tunc clarè iterum patet, Faustum S. Severino famulatum fuisse, antequam nasceretur. Odoratus est hunc errorem Menardus & Jepesius, hinc ut ipsemet in loco prius citato fatetur: *Albo Ordinis Benedictini eximendum esse S. Severinum, cum ante vixerit, quàm S. Marcus ex Italia in Galliam se trajecisset.* His instantibus sæpèfatus auctor Joannes Bollandus loc. cit. arbitratur institutum, quodcumque demum fuerit, non esse tam strictè sumendum pro vita aliqua cænobitica, eò quòd cum Clericis commixtam habitationem ibi habuerint simul & viri & fæminæ sæculares, ut claret ex Historia Abbatum Agaunensium ab Sancti Achivii 3tii Abbatis discipulo conscripta, sic enim habet: *Cùm Sigismundus Gundebadi Regis Filius, jam honore Patriatus accinctus, Ariane pravitatis abjecisset perfidiam, & fidem Catholici Dogmatis consecutus, animum suum erga Religionis studia intentissimè commendabat. Eò tempore Maximus Genevensis Urbis Antistes omni sanctitate & puritate conspicuus, cunctæ industriæ strenuitate egregius, apud quem Prædicatio divini Sermonis vehementer pollebat, ad hanc devotionem Sigismundi præcordia incitavit, ut de loco illo, quem pretiosa morte Thebæi Martyres, & effusione sanguinis inclyti felicibus maculis rosea varietate ornaverant, promiscui vulgi commixta habitatio tolleretur; & illi, cui splendor vite per passionis atrocitatem fuerat acquisitus, nitor habitantium remearet: exclusisque actionibus tenebrarum dies perpetuus haberetur; ita fore, ut hiisdem patrocinantibus & regno & regni integritate tutissimè potiretur. Igitur habito Consilio, quod Universitati Dei instinctu complacuit, visum est, ut omnes mulieres de loco eodem tollerentur; & remotis familiis sæcularibus, Dei inibi, hoc est Monachorum, familia locaretur, qui die noctuque cœlestia imitantes, cantionibus divinis insisterent pertractandis. Fas sit fortasse, commentatur super hoc Bollandus, suspicari, Monasterium non ita strictè summi pro Domicilio Monachalis vitæ exercitatoribus destinato, sed ut alibi sæpè pro templo Deique aut sanctorum cultui dicato loco: Abbatem vocari S. Severinum, qui locum illum rexerit, ac plures etiam forsân sacerdotes ac Clericos sibi subiectos habuerit: nisi hic existimetur alio ex Monasterio illuc cum paucis Monachis venisse, atque cum sæcularibus degentes promovisse quidem SS. Martyrum venerationem, & convenarum pietatem; nunquam tamen ad perfecti cænobii normam perducere rem valuisse. Certè qui duo eum ad Castrum Nantonis secuti sunt, eorum alterum Monachum nostrum appellavit; nisi illud evenerit Agaunensibus, ut post decessum S. Severini inde cæteri Monachi defluerint, omnisque conciderit pristinae disciplinæ tenor, nemine vel ipsa facta tecta cænobii curante, sub hæretico Rege Gundebado. Hoc ultimum quàm facillimè credendum; quippe in solo Agauno prima vice factum non est, ubi disciplina Religiosè Monachalis in optimo flore coruscans demum concidit, & esse fædè desuit, præsertim quando tam fortes habuit adversarios, Reges hæreticos. At Monasterium in Agauno non ita strictè sumi pro Domicilio Monachalis vitæ exercitatoribus destinato, non tam faciliter persuadet Bollandus, cum meo iudicio fas non est, Domicillum quoddam vel unquam Monasterium strictè sumi non debere, ubi Incolæ Monachi dicuntur, & vivere Monachicè sub Regimine Abbatis; utpote ad quid nomen Abbatis? vel ad quid nomen Monachi, ubi Monachus & verus Religiosus, etsi sub stricta disciplina Religiosa, non est? verum igitur & strictè tale Monasterium extitit Agaunense, verique Religiosi & Monachi hoc inhabitaverunt, non obstante commixta habitatione cum Religiosis virorum & Mulierum etiam sæcularium, id quod antiquioribus temporibus frequenter contigit. Sed denuo & ultimato redit Quæstio, cujus tandem instituti fuerint cænobitæ Agaunenses, sub Sancto suo Abbate Severino & ante? sic demum resolvo, cum cænobitæ Agaunenses Clerici vocitentur simpliciter, hique sub Disciplina Abbatis semper vixerint, ut paulò ante luculenter ostensum est, quid prohibet, quin eos Clericos dicam proprii expertes? verbò: Clericos ad normam Apostolorum in communi viventes, qui modo Canonici vocantur Regulares? planè qui ea, quæ in præfatione de Ordine nostro Canonico-Apostolico dixi, vel perfunctoriè saltem legerit, ultroneè in meam ibit sententiam. Attamen quidquid sit de instituto primæ foundationis, certius & irrefragabile manet argumentum pro 2da. foundatione Sigismundiana, Canonicos scilicet Regulares Agaunum inhabitasse à primo Institutionis anno, prout etiamnum inhabitant. Sententia hæc stabilitur ab Anonymo quodam Gallicanæ Congregationis Canonico, cum plura de variis Magni Augustini Regulis eruditè differuisset, ita tandem concludente: *& vero, si probè constaret, Monachos Urbanos, publicatimque Ecclesiarum Incolas, quales Gregorius Turonensis, aut ejus æquales scriptores nobis exhibent, & Regulam Augustinianam observasse, & Clericos simpliciter vocitatos esse, quomodo Tarnatenses seu Agaunenses & Regulam Augustinianam observasse scimus, & Clericos***

absolutè vocitatos esse, è doctis ætate nostra multi putarunt, tales ego non dubitarem Augustinianis Canonicis annumerari debuisse, eò etiam tempore, cum Monachi à nonnullis vocari pergebant.

Clarius rem referendo, tali hinc argumentatione utitur allegatus auctor: *Regulares, qui Clerici simpliciter vocati Regulam Augustini tenuerunt, eò etiam tempore, quò Monachi à nonnullis vocabantur, Augustinianis Canonicis indubitato sunt accensendi. Atqui primi illi Regulares Agaunenses & Clerici fuere vocati, & Regulam Augustinianam observarunt. Ergo Canonicis Augustinianis sunt accensendi.* Religiosos Agaunenses Clericos fuisse vocitatos non ætate tantummodo nostra, sed etiam provectiore, docti certò putarunt multi, id quod in obviis quibuscunque rem tractantibus invenire est libris & Auctoribus; & Regulam eos observasse Augustinianam, ex eo claret, quòd Regula Tarnatensis huic Monasterio propria, & à primo Abbate Ymmemundo conscripta eadem sit, quæ aliàs & ubique observatur ab omnibus Canonicis S. Augustini æmulatoribus. Inspiciatur schema subsequens, & res ad oculum patebit:

Regula S. P. Aurelii Augustini.

Proemium.

ANte omnia, Fratres charissimi diligatur Deus, deinde proximus, quia ista præcepta sunt principaliter nobis data &c.

Caput I.

Primum, propter quod in unum estis congregati, ut unanimes habitetis in domo Domini, & sit vobis anima una, & cor unum in Deo. Et non dicatis aliquid proprium, sed sint vobis omnia communia. Et distribuatur unicuique vestrum à Præposito vestro victus, & tegumentum; non æqualiter omnibus, quia non æqualiter valetis omnes, sed potius unicuique, sicut cuique opus fuerit. Sic enim legitis in actibus Apostolorum; quia erant illis omnia communia, & distribuabatur unicuique, sicut cuique opus erat. Qui aliquid habebant in sæculo, quando ingressi sunt Monasterium, libenter velint illud esse commune. Qui autem non habebant, non ea quærant in Monasterio, quæ nec foris habere potuerunt. Sed tamen eorum infirmitati, quod opus est, tribuatur, etiam si paupertas illorum, quando foris erant, nec ipsa necessaria poterat invenire. Tantum non ideo se putent esse felices, quia invenerunt victum, & tegumentum quale foris invenire non poterant: nec erigant cervicem, quia sociantur eis, ad quos foris accedere non audebant; sed sursum cor habeant, & terrena, ac vana non quærant, ne incipiant esse Monasteria divitibus utilia, non pauperibus, si divites illic humiliantur, & pauperes illic insulantur. Rursus etiam illi, qui aliquid esse videbantur in sæculo, non habeant fastidio Fratres suos, qui ad illam sanctam Societatem ex paupertate venerunt. Magis autem studeant non de parentum divitum dignitate, sed de pauperum Fratrum societate gloriari. Nec extollantur; si communi vitæ aliquid de suis facultatibus contulerunt: nec de suis divitiis

Regula Tarnatensis.

ex Cap. 14.

IMprimis diligamus DEUM tota virtute animi, deinde proximum ista enim nobis sunt præcepta specialiter data.

Ex eodem Cap.

Hæc sunt, quæ in Monasterio constitutis pro Dei amore & timore convenit observare, propter quod in unum estis pro timore Domini congregati, oportet, ut in domo Domini unanimes habitetis, & sit vobis anima una & cor unum in timore Domini pervigilans; nihilque habere vos proprium reputetis; sed sint vobis cuncta communia, quæ vobis Abbatis Imperiò dispensentur, non æqualiter omnibus; sed sicut ratio dispensationis, aut causa infirmitatis exegerit; unicuique tamen secundum quod opus fuerit, tribuatur: sicut in actibus Apostolorum legimus: quia erant illis omnia communia, & distribuabatur unicuique, sicut cuique opus erat. Qui enim aliqua habuerint in sæculo, quando expetere Monasterium meruerint, libenter tradant omnibus profutura, studentes, ut cum dimiserint facultatem, ipsam simul exuant concupiscendi voluntatem, & cum dimittitur possessio, abiiciatur & passio, qui autem non habuerunt, turpe est, ut quærant, quæ se non recolunt reliquisse, & non ideo æstiment se felices, quia invenerunt in Monasterio, quod foris invenire non poterant, nec superbiant, quod sociantur eis, ad quos ante accedere pro divitiarum ubertate, aut pro Natalium splendore non poterant; sed sursum cor habeant, & quæ sunt caduca, vel cursu celeri peritura non quærant, ubi autem divites humiliantur, pauperes non insulantur: ne incipiant Monasteria utilia plus esse divitibus, quam egenis, nam & illi qui locupletes videbantur in sæculo, fratres ad sanctam Societatem ex paupertate venientes non fastidiosè suscipiant: sed talium personarum societate,

&

tiis magis superbiunt, quia eas Monasterio partiuntur, quam si eis in sæculo fruerentur. Alia quippe quæcunque iniquitas in malis operibus exercetur, ut fiant: superbia verò etiam bonis operibus insidiatur, ut pereant, & quid prodest dispergere dandò pauperibus, & pauperem fieri, cum anima misera superior efficitur divitias contemnendò, quam fuerat possidendò? omnes ergo unanimiter & concorditer vivite, & honorate in vobis invicem Deum, cujus templa facti estis.

Caput II.

ORationibus instate, horis & temporibus constitutis. In Oratorio nemo aliquid agat, nisi ad quod factum est, unde & nomen accepit: ut si fortè aliqui etiam præter horas constitutas, si eis vacat, orare voluerint, non eis sint impedimento, qui ibi aliquid agendum putaverint. Psalmis & Hymnis cum oratis Deum, hoc versetur in corde, quod profertur in voce, & nolite cantare, nisi quod legitis esse cantandum: quod autem non ita scriptum est, ut cantetur, non cantetur. Carnem vestram domate jejuniis & abstinentia escæ & potûs, quantum valetudo permittit. Quando autem aliquis non potest jejunare, non tamen extra Horam prandii aliquid alimentorum sumat, nisi cum ægrotat.

Caput III.

CUM acceditis ad mensam, donec inde surgatis, quod vobis secundum consuetudinem legitur, sine tumultu & contentionibus audite. Nec solæ vobis fauces fumant cibum, sed & aures esuriant Dei verbum. Qui infirmi sunt ex pristina consuetudine, si aliter tractantur in victu, non debet aliis molestum esse, nec injustum videri eis, quos fecit aliqua consuetudo fortiores. Nec illos feliciores putent, quia sumunt, quod non sumunt ipsi: sed sibi potius gratulentur, quia valent, quod non valent illi. Et si eis, qui venerunt ex moribus delicatioribus ad Monasterium, aliquid alimentorum, vestimentorum, operimentorum, datur, quod aliis fortioribus, & ideo felicioribus, non datur; cogitare debent, quantum de sua sæculari vita illi ad istam descenderint, quamvis usque ad aliorum, qui sunt Corpore firmiores, frugalitatem pervenire nequiverint. Nec debent velle omnes, quod paucos vident amplius, non quia honorantur, sed quia tolerantur, accipere: ne contingat detestanda perversitas, ut in Monasterio, ubi quantum possunt, fiunt divites laboriosi, fiant pauperes delicati, Sanè quemadmodum ægrotantes necesse habent,

minus

& contubernio gratulentur, nec ob hoc extollantur, si ad juvandas fraternitatis expensas quamcunque facultatum suarum particulam contulerint, & inde postmodum cadant, unde prius ascendere cupiebant, quid prodest opes dispergere, & pauper fieri pauperibus erogandò, si anima misera superior efficiatur divitias contemnendò, quam fuerat possidendò? omnes ergo in unanimitate perstantes honorate in vobis Deum, cujus templa effici meruistis.

Caput XV.

IN oratorio præter orandi & psallendi cultum penitus nihil agatur; ut nomini huic & opera jugiter impensa concordent: ut si aliquis præter constitutas horas Domino supplicaturus ingreditur, votum suum occupatio aliena non tardet. Nolite cantare, nisi quod legitis esse cantandum. Carnem vestram mortificate per abstinentiam, domate jejuniis, atque vigiliis; animam verò vestram nitore bonæ conversationis abluite. Ex cap. 16. Si attenuatus abstinentia frater non valuerit jejunia suscepta portare, nisi prandii hora completa, aliquid accipere judicet indecorum. Illi verò, qui incommodo deinentur, & designatas horas non possunt custodire, licitè concedatur, percipiant quando possunt.

Ex eodem Cap.

NEC debet aliis molestiam generare, si largior illis fuerit victus impensus, qui in conversatione sæculari sumptuosius tractabantur; atque ob hoc non beatiores æstiment se videri, quos facit aut natalium mediocritas, aut consuetudo alio fortiores. Nec feliciores judicent, quibus in infirmitate præstatur, quod sanis pro observantiæ rigore subtrahitur: etsi eis, quos parentes delicatius aluerunt, victus, aut vestimenta largius tribuantur, non ob hoc, debet commoveri fraternitas, quod fortioribus Corpore pro constitutione Regulæ denegatur, quod illis charitatis consideratione tribuatur: quia debet esse respectus, quanta amore Religionis contempserint, cuique se abjectioni divina inspiratione submiserint. Nec debet supra memorata præsumptio paucis impensa, ab universitate quasi canonica reputari. Æquum namque non est, ut in beata habitatione, ubi inclinantur divites, pauperes erigantur, sanè inæqualitate contriti ita sunt tractandi, ut vires incommoditate confectas velocius præstatio larga corroboret: nec in infirmitate manentibus discretionem victus afferat distantia personarum. Qui tamen, cum integram fuerint

T 2

rint

minus accipere, ne graventur; ita & post ægritudinem sic tractandi sunt, ut citius recreentur, etiam si de humillima sæculi paupertate venerunt: tanquam hoc illis contulerit recentior ægritudo, quod divitibus anterior consuetudo. Sed cum vires pristinas reparaverint, redeant ad felicioris consuetudinem suam, quæ famulos Dei tantò amplius decet, quantò minus indigent: nec cibi eos teneat voluptas jam vegetatos, quos necessitas aliquando levârat infirmos; illos æstiment ditiores, qui in sustinenda parcitate fuerint fortiores: melius est enim minus egere, quàm plus habere.

Caput IV.

Non sit notabilis habitus vester, nec affectis vestibus placere, sed moribus. Quando proceditis, simul ambulate: cum veneritis, quo itis, simul stete, in incessu, statu, habitu, in omnibus motibus vestris nihil fiat, quod cujusquam offendat aspectum, sed quod vestram deceat sanctitatem.

Oculi vestri etsi jaciuntur in aliquam fæminarum, figantur in nulla; neque enim, quando proceditis, fæminas videre prohibemini, sed appetere, aut ab ipsis appeti velle criminofum est. Nec solo tactu & affectu, sed aspectu quoque appetitur, & appetit concupiscentia fæminarum: nec dicatis vos habere animos pudicos, si habeatis oculos impudicos, quia impudicus oculus impudici Cordis est nuntius. Et cum se invicem sibimet etiam tacente lingua, conspectu mutuo Corda nuntiant impudica, & secundum concupiscentiam Carnis alterutro delectantur ardore, etiam intactis ab immunda violatione corporibus, fugit Castitas ipsa de moribus. Nec putare debet, qui in fæminam figit oculum, & illius in se ipse diligit fixum, ab aliis se non videri, cum hoc fecerit: videtur omnino, & à quibus se videri non arbitratur. Sed ecce lateat, & à nemine hominum videatur, quid faciet de illo desuper inspectore, quem latere nihil potest, an ideo putandus est non videre, quia tanto videt patientius quantò sapientius? Illi ergo vir Sanctus timeat displicere, ne velit fæminæ male placere: illum cogitet omnia videre, ne velit fæminam male videre. Illius namque & in hac causa commendatus est timor, ubi scriptum est; abominatio est Domino defigens oculum, quando ergo simul estis in Ecclesia, & ubicunque, ubi fæminæ sunt, invicem vestram pudicitiam custodite. Deus enim, qui habitat in vobis, etiam isto modo custodiet vos ex vobis.

Caput V.

rint virtutum corporis affectu, consuetudinariis habitibus abstinentiæ teneantur; quia decet famulos Dei boni operis consuetudinem non minuere, sed augere.

Caput XVII.

Non sit notabilis habitus vester, nec intendatis vestibus placere, sed moribus. Cum autem proceditis simul incedite. Cum ad optatum locum, custodiente Domino, perveneritis, in unum fraternitas cuncta subsistat. In incessu, in statu, in omni corporis motu nil indecens videatur, quod intendentis offendat aspectum; sed illis operam date, quæ vestræ conveniunt sanctitati.

Caput VIII.

Oculi vestri, si in quacunque parte porrecti, vultum incurrerint fæminarum, animus tamen Deo deditus nullâ concupiscentiæ maculâ polluitur. Procedentes ergo, quia non prohibemini, nec valetis contemplationem effugere fæminarum, appetere tamen, & ab ipsis appeti velle crimen est. Nec solo tactu & affectu, sed aspectu quoque concupiscentia incurritur fæminarum: nec statuatis habere vos oculos pudicos, figeratis animos impudicos: quia impudicus oculus impudici cordis est nuntius. Qui autem in fæmina libidini conscia convertit aspectum, non æstimet latere, quod mens peccatis gravata concepit. Sed fac certum esse quod lateat, ut à nullo prorsus homine videatur, quid de illo faciet inspectore, quem secreta non fallunt, quem occulta latere non possunt; illi ergo vir sanctus Deo timeat displicere, cui fidelem famulum se cupit ostendere: Cogitet ne animo suo fæminas malè placituras insinuet: metuat eum omnia videre, cui humanus actus nihil valet occulere. Illius ergo timor præsens jugiter habeatur, de quo scriptum est: *Abominatio est Domino defigens oculum.* Prov. 16. Quando ergo simul estis in Ecclesia, aut in quocunque loco ubi esse possint præsentibus & fæminæ, singuli de omnibus curam gerentes, vestram studiose pudicitiam custodite. Deus enim, qui habitat in vobis, adhibita hujuscemodi sollicitudine vos dignabitur custodire.

Etsi

Caput V.

ET si hanc de qua loquor oculi petulantiam in aliquo vestrum adverteritis, statim admonete, ne cœpta progrediatur, sed de proximo corrigatur. . . . Nec vos iudicetis esse malevolos, quando hoc indicatis: magis quippe innocentes non estis, si fratres vestros, quos indicandò corrigere potestis tacendò perire permittitis . . . quantò ergo potius debes manifestare ne deterius putrescat in corde? . . . Convictus verò secundum Præpositi vel etiam Presbyteri, ad cuius dispensationem pertinet, arbitrium; debet emendatoriam subire vindictam; quam si ferre recusaverit, etiam si ipse non abscesserit, de vestra societate projiciatur. Non enim & hoc fit crudeliter sed misericorditer, ne contagione pestifera plurimos perdat . . . & hoc fideliter observetur, cum dilectione hominum & odio vitiorum.

Quicumque autem in tantum progressus fuerit malum, ut occultè ab aliquo litteras vel quodlibet munus accipiat, si hoc ultrò confitetur, parcatur illi, & oretur pro illo; si autem deprehenditur atque convincitur; secundum arbitrium Presbyteri vel Præpositi gravius emendetur.

Caput VI.

Vestres vestras in unum habeatis sub uno custode, vel duobus, vel quot sufficere potuerint ad eas excutiendas, ne à tinea lædantur. Et sicut pascimini ex uno cellario, sic induamini ex uno vestiario. . . . Consequens ergo est, ut etiam qui suis filiis, aut aliqua necessitudine ad se pertinentibus, in Monasterio constitutis aliquam contulerit vestem, sive quodlibet aliud inter necessaria deputandum, non occultè accipiat; sed sit in potestate Præpositi, ut in rem communem redactum, cui necessarium fuerit præbeatur. Quod si aliquis rem sibi collatam celaverit, furti iudicio condemnetur. Indumenta vestra secundum arbitrium Præpositi laventur, sive à vobis sive à fullonibus, ne interiores animæ sordes contrahat mundæ vestis nimius appetitus.

Caput VIII.

Lites aut nullas habeatis aut quàm celerimè finiatis. . . . Quicumque convictio vel maledictio vel etiam criminis objectu aliquem læsit, meminerit satisfactione quantocyus curare quod fecit. . . . Proinde vobis à verbis durioribus parcite, quæ si emissa fuerint ex ore vestro, non pigeat ex ipso ore proferre medicamenta, unde facta sunt vulnera.

Caput

Tomus III. Cann. Regg. Origines.

Et si hanc, de qua loquor oculi petulantiam, in aliquo vestrum quis adverterit, statim admonete, ut de proximo corrigatur. Nec se putet malevolum, quando hoc indicat; & ideo debet publicari, qui ejusmodi est, ne in deterius crescat. Si verò admonitus emendare neglexerit, Abbati est indicandum, ut ab ipso emendatoriam subeat disciplinam. Si autem nec sic emendaverit, quasi ovis morbida à vestra societate projiciatur, ne exemplo suo alios perdat; ita enim de cupiditatis vitio est inquirendum, ut, eum hoc vitio agnoscitur quis laborare, castigetur à plurimis, cum dilectione proximi & odio vitiorum.

Caput XIX.

Qui verò litteras vel munuscula cujuscunque accipere præsumpserit, si non statim, à quo accepit, & quæ accepit, publicaverit, districtioni severissimæ subiacebit. Illa verò quæ transmissa sunt, peregrinis & ignotis deputabuntur. Sane si quis suis filiis, vel aliqua ad se necessitudine pertinentibus aliquid contulerit, in rem communem redactum, cui necessarium fuerit tribuatur. Si verò cui transmissum est, Abbas præceperit dari, tanquam reliqua fidelium munera cum gratiarum actione percipiet. Observandum est etiam, ne interiores animæ sordes contrahat vestis mundæ nimius appetitus. Quapropter secundum Præpositi sunt ordinationem lavandæ. Quæ tam simplici erunt & nativo colore procurandæ, ne disparilitas vestium nutriat arrogantiae vitium, & ita sunt indigentibus tribuendæ, ne vitio avaritiæ reservatæ, providendis singulis detur audacia. Si quis verò his negligenter expetenda putaverit, Præpositi sit cura, ut interverfor rerum Monasterialium corrigatur. Ante omnia procurantes, ut lites nullas habeatis; si autem Diabolo instigante factæ fuerint, celeri satisfactione sanentur: & inde proferantur remedia, unde facta sunt vulnera, nec occidat sol super iracundiam vestram. Consuetudinem jurandi abiicite, sit sermo vester est, est, non, non, quia sicut Dominus ait: *Quod his abundantius est, à malo est.* Ephes. 4. Math. 5.

Caput

U

Caput VII.

ÆGrotantium cura, five post ægritudinem reficiendorum, five aliqua imbecillitate, etiam sine febribus laborantium uni alicui debet injungi, ut ipse de Cellario petat, quod cuique opus esse perpexerit.

Sive autem qui Cellario, five qui vestibus, five qui codicibus præponuntur, sine murmure ferviant fratribus suis. Codices certa hora singulis diebus petantur, extra horam qui petierit, non accipiat. Vestimenta verò & calceamenta quando indigentibus fuerint necessaria, dare non differant, sub quorum custodia sunt, quæ poscuntur.

Ex Cap. VIII.

Quando autem necessitas disciplinæ in moribus coercendis, dicere vos dura verba compellit, si etiam ipsi modum vos excessisse sentitis, non à vobis exigitur, ut à vobis subditis veniam postuletis: ne apud eos quos oportet esse subiectos, dum nimium servatur humilitas regendi frangatur auctoritas. Sed tamen petenda est venia ab omnium Domino, qui novit etiam eos, quos plus justo fortè corripitis, quanta benevolentia diligatis; Non autem carnalis, sed spiritualis inter vos debet esse dilectio.

Caput IX.

PRæposito tanquam Patri obediatur; multò magis Presbytero, qui omnium vestrum curam gerit.

Ut ergo cuncta ista servantur, & si quid servatum minus fuerit, non negligenter prætereatur, sed ut emendandum corrigendumque curetur, ad Præpositum præcipuè pertinebit, ut ad Presbyterum, cujus est apud vos major auctoritas, referat; quod modum, vel vires ejus excedit. Ipse verò, qui vobis præest, non se existimet potestate dominante, sed charitate serviente felicem. Honore coram vobis prælatus sit vobis, timore coram Deo substratus sit pedibus vestris. Circa omnes seipsum bonorum

Caput XXI.

Infirmis quoque vel inæqualitate aliqua laborantibus satis fidelis & strenua debet persona præponi, quæ & ægrotis cum pietate ferviat & Monasterialem disciplinam regulariter custodiat, & quæ conveniunt infirmis, rationabiliter expendat.

Caput XXII.

Qui Cellario verò vel codicibus præponuntur, sine murmure ferviant fratribus. Codices, qui extra horam petierint, non accipiant; & qui apud se habuerint amplius, quàm constitutum est, retinere non audeant. Hæc in nomine Christi agentes scitis vos proficere, & cum suavitate & quiete in Monasterio perdurare.

Quando autem necessitas disciplinæ in moribus coercendis dicere vos verba dura compellit, etiam si in ipsis modum excessisse vos fortasse sentitis disciplinæ; non à vobis exigitur, ut veniam postuletis, ne apud eos, quos oportet esse subiectos, dum nimium servatur humilitas, regendi frangatur auctoritas. Tamen petenda venia est ab omnium Domino, qui novit etiam eos, quos plus justo fortè corripitis, quanta benevolentia diligatis. Charitas enim, de qua scriptum est: Quia non quarit, quæ sua sunt 1. Cor. 13. etiam hic intelligitur custodiri: quia dum alienam nituntur humiliare superbiam, quantum desiderant non possunt humiliare personas. Quia non carnalis, sed spiritualis inter vos debet esse dilectio, & ideo de omnium salute diligentius cogitare: quia de commissis sibi animabus unusquisque redditurus est Domino rationem.

Caput XXIII.

PRæposito specialiter obediatur, multò magis Abbati, qui vestrum omnium curam gerit: quia qui illos spernit, spernit eum, qui dixit: *Qui vos audit, me audit, qui vos spernit, me spernit.* Luc. 17.

Ut ergo cuncta ista servantur, & si quid servatum non fuerit, non negligenter prætereatur, sed emendandum, corrigendumque curetur, ad Præpositum præcipuè pertinebit, ut ad Abbatem, cujus est apud vos major auctoritas, referat, quod modum vel vires ejus excedit. Ipse verò, qui vobis præest, non se æstimet potestate dominante, sed charitate serviente felicem; honore coram vobis Prælatus sit, coram Deo subditus sit pedibus vestris. Circa omnes seipsum bonorum operum præbeat exemplum;

rum operum præbeat exemplum. Corripiat inquietos consoletur pusillanimes, fuscipiat infirmos. Patiens sit ad omnes. Disciplinam libens habeat, metuendus imponat. Et quamvis utrumque sit necessarium, tamen plus à vobis amari appetat quàm timeri; semper cogitans Deo se pro vobis redditurum esse rationem. Unde vos magis obediendò non solum vestri, sed etiam ipsius miseremini: quia inter vos, quantò loco superiore, tantò in periculo majore versatur.

Caput X.

Donet Dominus, ut observetis hæc omnia tanquam Spiritualis pulchritudinis amatores, & bono Christi odore de bona conversatione fragrantés, non sicut servi sub lege, sed sicut liberi sub gratia constituti.

Ut autem vos in hoc libello tanquam in speculo possitis inspicere, ne per oblivionem aliquid negligatis semel in septimana vobis legatur.

Et ubi vos inveneritis ea, quæ scripta sunt, facientes, agite gratias Domino bonorum omnium largitori. Ubi autem sibi quicumque vestrum videt aliquid deesse, doleat de præterito, caveat de futuro, orans, ut & debitum dimittatur, & in tentationem non inducatur. Amen.

lum; corripiat inquietos, consoletur pusillanimes, fuscipiat infirmos, patiens sit ad omnes: disciplinam libens habeat: metum imponat. Et quamvis utrumque sit necessarium, tamen plus amari appetat, quàm timeri semper cogitans, Deo se pro vobis redditurum rationem. Unde vos magis obediendò non solum vestri, sed etiam ipsius miseremini, qui inter vos, quantum in loco superiori, tantum in periculo majori versatur.

Donet Dominus, ut observetis hæc omnia cum dilectione tanquam spiritualis pulchritudinis amatores, & bono Christi odore de bona conversatione fragrantés: non sicut servi sub lege, sed sicut liberi sub gratia constituti.

Ut autem vos in hoc libello tanquam in speculo possitis inspicere, ne per oblivionem aliquid negligatis, semel in septimana vobis legatur.

Et ubi vos inveneritis ea, quæ scripta sunt, facientes, agite Deo gratias bonorum omnium largitori: ubi autem sibi quisque vestrum videat aliquid deesse, doleat de præterito, caveat de futuro; orans, ut debitum dimittatur, & in tentationem non inducatur.

Explicit Regula Tarnatensis.

En! quàm bellè invicem concordent hæc duæ Regulæ, Tarnatensis ab incolis Agaunensibus jam sub Ymnemundo primo Abbate observata. & ea, quam moderni indequaque venerantur Canonici Regulares. Et si priora capita Regulæ Tarnatensis attendere vis, assumatur tantum Regula, quam secundam S. Augustini appellant, sic utraque iterum sibi similis similibusque præceptionibus specialibus, atque operosis admonitionibus deprehendatur munita. Dicendum igitur ad ultimum: primos Cænobii Tarnatensis seu Agaunensis Incolas non in Monachis, sed Canonicis Regularibus irrefragabiliter esse habendos. Porro his stabilitis sequitur.

Syllabus Abbatum, Priorum, Præpositorum Agaunensium à Fundatione Sigismundiana.

I. *Ymenondus* seu *Innemundus*, è Monasterio Granensi seu Grevenensi evocatus, Abbas Agaunensis ab ipsomet S. Sigismundo fundatore denominatus, qui & vir in universis operibus bonis comprobatus agnitus est à Rege & Episcopis omnibus in unum pro fundatione Agaunensi præsentibus. Ipsa etiam Regula Tarnatensis Ymnemundum suum agnoscit Auctorem.

II. S. *Ambrosius*, cujus Natalis in Martyrologio Romano celebris habetur quarto Nonas Novembris. Agunt de eodem S. Ambrosio Baronius in Notis ad Martyrolog. Bedæ, Ufuardus, Ado, Petrus in Catalog. Lib. 3. cap. 15. Trithemius de Viris illust. Ord. S. Benedicti. Lib. 3. cap. 273. Arnoldus Wion in suo Martyrolog. die 2. Nov. Antonius Jeyes in Chron. Ord. Cent. 1. cap. 3. fol. 221. Gabriel Bucelinus in Menolog. Benedicti. Omnes isti Ordinis Monastici scriptores Ambrosium Sanctum hunc Abbatem albo inferentes S. Ordinis Benedictini, qui & eundem Insulæ Barbaræ Religiosum & Abbatem fuisse unanimi scribunt voce; at quam perperam, ex eo satis liquet, ipsummet S. Ambrosium unà cum S. Ymnemundo, S. Arvio, S. Proto &c. ex Monasterio Granensi fuisse accersitum, uti clarissimis verbis memorant acta fundationis superius posita. Neque Ordinis fuit S. Benedicti, utpote cum S. Ymnemundo Regulam professus Tarnaten-

fem. Cæterum Sanctus hic Abbas sicut in vita sanctitatis splendore fuit eximius, ita post mortem semper & etiamnum plurimis coruscet miraculis.

III. *Acivus*, quem alii etiam Achivum, Archivum, Alchiverium, Archurum nominant. Meo iudicio illum ipsum potius S. Arvium dixissent, qui in notis foundationis cum Ymmemundo, Proto, & S. Ambrosio è Monasterio Granensi est accersitus.

IV. *Tranquillus*, cujus tempore S. Sigismundus Rex cum Filiis Clodomiri Aureliano- rum Regis jussu Columnam captivam ductus, & in puteum præcipitatus est. Idem venerandus Abbas in calamitate obiisse dicitur. Henricus Murerus in sua Helvet: Sanct: Tranquillum hunc sanctitatis honorat titulo, sicut & nonnullos alios hujus Monasterii Abbates, ut puta Venerandum, Paulum, Secundinum, Rocelinum &c: at Reverendissimus DD. Ludovicus Charleti pro præsentis canonice Agaunensis Abbas dignissimus Patronus mihi perquam gratosus super hac re studio consultus, gratosè rescripsit: in Collegio suo nullum horum inter sanctos haberi. Accedit, quod præter auctorem præfatum nullum adhuc legerim, neminemque invenire potuerim, qui cum eo sentiret, & Abbates hosce inter sanctos descripsisset. Hoc tamen manet certum, Abbates hos exactè Regule suæ fuisse æmulatores, hinc etiam singulari perfectioris vitæ studio suum optimè finiisse cursum.

V. *Venerandus* in clauetro Agaunensi educatus, tandem ut optimus Pater cæteris præesse jussus est. Hic, triennio à morte S. Sigismundi ac filiorum ejus transacto, per angelum in visu admonitus, eorum corpora, Theodeberto Francorum Rege permittente, è puteo extracta Agaunum in Ecclesia, quæ in honorem S. Joannis Apost. & Evang: consecrata est, sepelienda exportavit. In hoc loco omnes, qui febris laborarunt quartana, sanctis intercedentibus Martyribus, suam hucusque adepti sunt sanitatem. Hodie sacrum S. Sigismundi corpus & Bohemi in urbe sua Principe Pragâ, & Imolenses: (Imola seu ut antiquitus appellabant Forum Corneliæ urbs est Italiae:) in Ecclesia PP. Olivetanorum exare contendunt. Qua de re paulò inferius ad annum 1365. sub Abbate Joanne Bartholomæo fortè fusior habebitur sermo.

VI. *Paulus*. De hoc & aliis subsequenter præter nudum & simplex nomen in actis nihil invenitur speciale.

VII. *Placidus*.

VIII. *Eutropius*.

IX. *Paulus II*.

X. *Martinus*. Hujus tempore collegium Agaunense ab aliquo Episcopo Octodurensi: (Marius Agricola indigitat:) summè vexabatur.

XI. *Ambrosius II*. Præsidente hoc Abbate Lombardi, Ortani & Insubres transmeatis alpibus Valesiam irruentes, solo adæquarunt Agaunum, & templum S. Mauritii rapinis flammisque miserè devastarunt; donec Guntramus Rex, ne Galliae paria inferrent mala, ingentem in depopulatores militum copiam, manu Molini Ducis, mitteret, eosque remeare faceret montes. Postmodum idem Rex bellorum miseris & calamitatibus ad incitas depressum Monasterium Agaunense restauravit.

XII. *Leontius*.

XIII. *Fucundinus*.

XIV. *Secundinus*.

XV. *Florentinus*. Cujus tempore in Agaunensi Monasterio educatus fuit vir quidam Religiosus nomine Amatus, qui cum Eustachio Vogiers Monacho, ut in semotiori viverent solitudine, ab Agauno discessit. Monasteriis hinc inde constructis tandem Romarici montis Abbas factus ibidem sanctè vixit. Ejus festum colitur 13. Sept.

XVI. *Stagyryus* vel *Stagrius* ab Eugenio PP. I. Clodovæo Francorum Rege instante Diploma obtinuit privilegiorum atque exemptionis in hunc tenorem:

In Nomine Dei humillimus omnium servorum Dei, & in sancta sede Romana, totius orbis Magister, non meritis propriis, sed intercessione B. Petri Apostolorum Principis ab omnipotente Deo in Apostolatus arce electus &c.

Igitur quia postulavit Clodovæus Excellentissimus Francorum Rex, quatenus Monasterium SS. Martyrum Thebeorum in Regno Burgundiae super Rhodanum fluvium, quod in Honorem B. Mauritii & aliorum Martyrum Sigismundus bonæ memoriæ Rex construxisse dignoscitur, in quo Stagyryus Abbas præesse videtur, privilegio sedis Apostolicæ decoretur, & sub sancta, cui Deo auctore præsidemus, Ecclesia Constitutum præteritorum Regum post ipsius statuta & privilegia, item Præsulatus honorem confirmaremus, ut nullatenus ullo deinceps tempora irrumperentur, neque super illos Monachos illic Francorum accomodantes, sedisque Apostolicæ Regulas conservantes per hujus præceptionis nostræ auctoritatem, idem, quod exposuimus, effectu mancipamus, ideo omnem cujuslibet Ecclesiæ sacerdotem in præfatum Monasterium nulli sui Prioratus Pontificium permittimus, neque illum, qui in civitatem

Vale.

Valefiam nunc habere dignoscitur, vel postea fuerit acquisiturus, quamlibet ditionem seu potestatem in eis ostendere auctoritate sedis Apostolicæ prohibemus.

Eugenius in hac serie privilegii à me facta subscripsi, & Episcopus subtus notare iussi.

Maurus peccator Episcopus subscripsi &c: &c.

XVII. *Recolenus* vel *Rochenus* sub Theodorico Rege inclytus.

XVIII. *Raggo*.

XIX. *Aigulphus*.

XX. *Ermenbertus*.

XXI. *Agobertus*.

XXII. *Ludolphus*.

XXIII. *Agrundus*.

XXIV. *Protadius*. Secundum Episcoporum Sedunensium chronicon alius hic reperitur S. Amatus, in fine Dagoberti Regis Regni ortus, inde ex Religioso Agaunensi Episcopus Sedunensis creatus vixit circa annum 716. Ricciol: Chron: & fit de eo officium 13. Sept. Eximendum tamen puto hunc S. Episcopum ex Abbatum Agaunensium numero, eò quòd in antiquiori Cartilagio Domestico non reperiatur. Sequitur

XXV. *Norbertus*.

XXVI. *Layfinus* vel *Layphenus*.

XXVII. *Bethelmus*, qui & *Berthelaus* legitur.

XXVIII. *Aygraftus*.

XXIX. *Villicarius*, vel ut alii legunt *Willicarius* Episcopus Viennensis, Sarracenis Viennensem & Lugdunensem Diæceses devastantibus, Episcopatu pulsus Romam profectus est anno 738. In reditu, cum Agaunum ad SS. Martyres appulisset annò 740. à Religiosis rogatus Regimen Monasterii assumpsit. Aduit etiam Concilio Aviniacensi super Saxana in Diœcesi Remensi annò 765. recepit in Monasterio Agaunensi Stephanum PP. III. annò 753. in quo cum Pipino Rege Francorum ambo erant conveniendi. Tandem annò 769. mortuus. Abbatem hunc Bucelinus cum nonnullis aliis titulò Sancti scribit; at quia nec Agaunum nec etiam Vienna ut Sanctum venerantur, ideo etiam nos ut Sanctum non scripsimus.

XXX. S. *Althæus* ob singularem pietatem Monasterii Agaunensis Abbas, deinde Episcopus Sedunensis creatus est. Ab hoc Sancto abbate Carolus Magnus limina Agaunensium visitans Equestre S. Mauritii vexillum accepit, quò feliciter usus est in bello adversus christiani nominis hostes. Inde repositum extitit in Metropoli Basilica Magdeburgi. Pro tanto beneficio ac votis adimplendis pius Rex Lagenam S. Martini cruore SS. Martyrum Thebæorum repletam opere fusili, aurò, & lapide saphiro decorari iussit, simul & proprium craterem in monumentum erga istud Monasterium reliquit. Tabulam quoque auream Marcharum sexaginta auri ponderis pro apponendis desuper S. Mauritii reliquiis donavit, pretiosis undequaque contextam lapidibus, miròque opere elaboratam, orbis scilicet terrarum descriptione ornatam. Præterea dictus Carolus Rex Agaunensi Ecclesiæ donationis titulo contulit Abbatiam Monasterioli, & villam Vertumnam in comitatu Pontico constitutam, tum etiam in Episcopatu Sedunensi Castellum Desine nuncupatum, quæ omnia Hadrianus PP. hujus nominis I. In Basilica Vaticana, Carolo Rege & S. Althæo Abbate præsentibus atque rogantibus, sub speciali S. Petri & Sedis Apostolicæ Patrocinio deponthac in perpetuum & propria semper esse & conservari constituit. Monasterium etiam Agaunense præter plura alia privilegia, à jurisdictione Ordinarii exemptum fecit, uti Diploma super gratia hac confectum, & ad manus domesticas diligenter adhuc reservatum testatur. Obiit S. Abbas annò 790. Non. Cal. Octob. Vel ut dicunt Annales Domestici tertio Id. Martii annò 799. De eo fit etiam in Diœcesi officium.

XXXI. *Adalungus*, qui postmodum in sede Episcopali Sedunensi successit S. Theodulo vel Theodosio, prout Bucelinus scribit in sua Germ. Sacr. fol. 58. Annò 804. Leo III. Pontifex mense Novembri eundo in Gallias Agaunum se contulit. Obiit Adalungus Annò 828, ab hujus morte etiam institutum Agaunense sub Regula, ut supra dictum est, Tarnateni hucusque optimè florens tandem defecit; denique tamen Ludovico Pio Imperatore procurante, Religiosi inibi ob morum improbitatem perditæ viventes iterum sunt reformati, iisque Rector, non ex Gremio & Capitularibus, sed extraneus isque vel Episcopus vel sæcularis clericus constitutus est, qui Nomine ac titulo Abbatis, vel vice Abbatis Monasterio, rebúsque providendis præsit. Quæ tamen rerum vicissitudine posteriora Monasterii hujus facta sunt, qualiter eventus docuit, peiora prioribus. Et hucusque amice Lector Abbatum nomina à Fundatione S. Sigismundi ex antiquissimo Cartilagio descripta

recensui; jam sequuntur cætera, cæterorum nomina, quamvis non ex tam vetusta, tamen legitima descriptione collecta.

XXXII. *Heyminus* simul Abbas Agaunensis & Episcopus Sedunensis creatus, in utraque Ecclesia sedit ad annum usque 847. quo animam Deo reddidit.

XXXIII. *Arnulphus* Rex Francorum, à Leone Papa IV. vice Abbas intitulatus in privilegio quodam, quò dictus Pontifex Leo Abbati Agaunensi liberum facit, sacrum Chryisma conficere seu consecrare, & sacros conferre Ordines. Ipsum privilegium annò circiter 850. clementissimè datum & indultum sub hujusmodi tenore legitur:

In Nomine DEI æterni, & Salvatoris nostri JESU CHRISTI. Leo Humillimus omnium servorum DEI, & in sancta sede Romanâ totius orbis Magistrâ non meritis propriis sed intercessione Beatissimi Apostolorum Principis Petri ab omnipotente DEO in Apostolatus arcem electus &c. Quia Dominus noster oves proprias, quas sancto ac pretioso sanguine suo acquisivit, Beato Petro pascebas commisit, Constat nimirum cunctos Dei cultores ipsius subiici tuitioni, cujus vos ubique non dissidimus protegi patrocinio, quapropter satis congruenter omnibus christianis oportet ad sanctam Matrem Ecclesiam & sedem Apostolicam præbere concursum, & piæ constructionis oraculi in privilegiis elargiendis minimè denegatur auxilium: Igitur postulavit à Nobis Arnulphus Excellentissimus Rex Francorum quatenus Monasterium sanctorum Agaunensium in Regno Burgundiæ situm super flumen Rhodanum, quod in honorem B. Mauritii & aliorum Martyrum Sigismundus Rex bonæ memoriæ construxisse dignoscitur, in quo idem Arnulphus Rex vices Abbatis gerere videtur, cum privilegio sedis Apostolicæ Insulis decoretur, & sub sanctâ cui præsidemus Deo Authore Ecclesiâ constitutum præteritorum Regum ordinem Gloriosi videlicet Regis Sigismundi ac cæterorum Regum post ipsa statuta & privilegia Ejusdem Monasterii nostri iterum Prælatûs honorem consentientes confirmarem, ut nullatenus ullo deinceps tempore irrumperentur; neque super ipsos canonicos illic Domino famulantes sine electione ipsorum abbas introducat, & eodem loco adiacentes terras sub privilegii autoritate colligamus, videlicet sylvam Spinaseti totam cum suis pertinentiis ad coquinam fratrum & Aquisonem cum sua integritate, seu appendiciis, & saltuum redditibus, & Alpionis desertum, sicut terminatur à fluvio Aquisonæ usque ad fontem Daronæ cum integris appendiciis montis & plani. Præterea piis desideriis Francorum Regis ante dicti, aures accommodantes, ac præfati Monasterii congregationi Dei mandatis in hærenti sedis Apostolicæ Regulam conservanti per hanc præceptionis nostræ autoritatem id quod exposuimus, effectu mancipamus. Et ideo omnem cujuslibet Ecclesiæ sacerdotem in præfatum Monasterium vel in Ecclesias in ejus curtiis situatas & ex suis elemosinis constructas & ordinatas nullum sui Prioratûs Pontificium permittimus habiturum, sed & illum, qui in civitatem Valesiam nunc habere dignoscitur, vel fuerit in posterum acquiraturus quamlibet ditionem seu potestatem extendere in eâ autoritate præterquam sedis apostolicæ prohibemus; Cui prædictas terras exceptâ Spinaseti & Ecclesiâ S. Joannis Evangelistæ, & S. Sigismundi & ibidem Agaunensium decimas decimis constituimus, & ibidem fratrem illum perpetualiter elegimus ob hoc alternatis annis vel temporibus sanctum chryisma consecrare, vel ministrare, & invitatus à fratribus factos ibidem celebrare studeat ordines, ita ut non nisi ab eo, qui in eodem Monasterio abbas fuerit constitutus, initiatus fuerit, nec ad Missarum ibidem celebranda solemnia quispiam præsumat accedere, aut quaslibet vel suam ibidem Dominationem incipiat exercere, nec ulla conciliabula prætere, aut quaslibet partes elemosinarum, quæ ad S. Mauritium fidelibus collatæ fuerint, suas in partes excitare, neque Decimas, quæ illis à jam dicto Sigismundo sunt concessæ, quispiam tentet auferre, eò quòd sub tuitionem apostolici privilegii inconcussa cuncta consistant, & secundum conditoris desideria cunctis debeant temporibus permanere constituentes per hanc Decreti nostri paginam atque interdicentes omnibus omnino cujuslibet Ecclesiæ Præsulibus, vel cujuscunque honoris dignitate præditis sub anathematis vinculo colligamus, quicumque hujus seriem nostræ constitutionis ausus fuerit evertere, vel ipsarum scripturarum sanctiones, quæ à prædictis Regibus constitutæ sunt, & præfato Monasterio sub privilegio indultæ quolibet modo vel tempore tentaverit temerare.

Leo DEO authore in hac serie privilegii ob amorem DEI & SS. Martyrum honorem à me facta relegens subscripsi.

Gregorius peccator jussus à Domino Papâ subscripsi.

Benedictus peccator jussus à Domino Papâ subscripsi.

Decius peccator jussus à Domino Papâ subscripsi.

Martinus peccator jussus à Domino Papâ subscripsi.

XXXIV. *Huebertus*, sine liberis susceptis clericus coniugatus, Dux inter Jurenfes & Montem Jovis à Lothario Burgundiæ & Lotharingiæ Rege constitutus, simul & Abbas Agaunensis factus est. Tandem bellò in eundem Lotharium suscepto, apud castrum Orfe in Vaudia cecidit annò 864.

XXXV. *Thyetyunus*, sub cujus Regimine Rodolphus I. comes & Præfectus Burgundiæ, Regis Insignia sumpsit in Monasterio Agaunensi contra Arnulphum Imperatorem annò 888. Regnum dicti Rodulphi tunc Burgundia vocabatur Trans-Jurana. Eodem tempore scilicet 900. Annò à Sarracenis combustum est Monasterium Agaunense.

XXXVI.

XXXVI. *Rodulphus* multa ultimis sui Regiminis annis sustinuit mala. Annò nempe 940. Sarraceni & Franciam & Italiam miserè devastantes etiam Monasterium Agaunense reiteratò incenderunt. Hoc denique tempore S. Udalricus Episcopus Augustanus Agaunum se contulit, sacrum quoddam corpus ex Legione Thebæa pro Ecclesia sua impetraturus; at Barbaris undique sævientibus & ipse S. hic Episcopus dirè coangustatus difficiliorem invenit ingressum; quibus tamen in angustiis refugium unicè suum accepit in sacratissimo sacrificio sacrosancto Missæ, quam pro more suo ter quotidie Deo supplex obtulit. Scias hic benevole Lector: hîsce temporibus cuilibet sacerdoti licitum fuisse, missas celebrare toties quotidie, quotiesdemumcunque libuerit, donec tandem Conciliò Selingenstadiensi annò 1073. celebratò, conclusum fuit, tres quotidie missas solummodo celebrari posse. Alexandet PP. II. omninò ad unicum tantum reduxit sacrum, exceptis Domini Nostri Salvatoris Natalitiis diebus, quibus etiamnum tres missas recens nato offerimus. Anton. Forest. In Mapp. Histor. part. 2. vit. Stephani PP. IX. Rodolphus noster hîsce etiam calamitatibus in Religione promovenda optimè tamen meruit, cum pro reparatione Monasterii sui sollicitus Ludovico Francorum Regi semel & iteratò scripsit. Paulò post obiit.

XXXVII. *Meynerius* ad reparanda damna à Sarracenis Monasterio illata castrum Braconis cum dependentiis valdè considerabilibus in Comitatu Slodingo, id est Salinenfi Comitatus Burgundiæ existentibus precariè concessit Comiti Albrico, Regnante Chunrado Rege annò V. Domini 942. Sub hoc Abbate Amizo Canonicus Agaunensis creatus fuit Episcopus Sedunensis annò 976.

XXXVIII. *Burchardus* de Burgogne Chunradi Regis Filius Archi-Episcopus Lugdunensis sub nomine Abbatis Ecclesiam S. Mauritii curavit & multum decoravit. Præfuit ab annò 983. & ad sublevamen suæ pastoralis sollicitudinis quatuor Vicarios sub nomine Præpositi sibi elegit, Amizonem nimirum, Anselmum, Burchardum Episcopos, & Pandulphum, non tamen eodem tempore, sed successivè. Ad hujus Ecclesiæ restaurationem, ad suæque primæ foundationis statum, ut reduceretur, multas non sine utilitate fecit precarias à Canonicis subscriptas donationes, sicque liberalitatem sibi concivit Regum permultam, maximè Rodulphi III. annò 1014. prout in subjectis legi potest litteris:

In Nomine Dei æterni & Salvatoris Nostri Jesu Christi. Rodulphus Dei Gratia Burgundionum Rex &c. &c. Quicumque in hoc sæculo divitiarum vivens affluit ubertate, diligenter debet providere, ne his nimiam intentus amittat ditissimum florem æternæ dignitatis, & Gloriam Patriæ celestis, quamvis Dominus dicat, Camelum facilius posse foramen acis penetrare, non tamen nobis dissidendum est de immensa ipsius pietate, quia qui dat escam invocantibus se pullis corvorum, non denegabit veniam sperantibus in se famulis, neque enim est sibi exiguum vel vile, propter quod dignatus est humanitatem sumere, aut haud aliter vult deserere, quod redemit pretioso suo sanguine, ut illuc nos traheret, unde venerat liberare. Ille utique nobis peccatoribus medicamina salutis est largitus, cum non solum de propriis vel benè adeptis, verum & de Mammona iniquitatis amicos doceret nos facere, qui reciperentur in æterna beatitudine. Nos siquidem iis & aliis instructi monitis, si petitionibus fidelium nostrorum aurem serenitatis nostræ accomodaverimus procul dubio promptiores & fideliores ad nostrum efficiamur famulatum, idque non tantum animæ, verum etiam in publico & communi Regni statu valdè prodesse non ambigimus; quapropter omnium nostrorum tam præsentium quam futurorum noverit industria fidelium, quòd quidam fideles nostri videlicet conjux nostra Hermegondis Regina, Bertholdus quoque & Rodulphus & Robertus, nec non Hugo Episcopus Sedunensis, Henricus Lausanensis, Anselmus Augustensis ac Pandulphus cum cæteris fratribus supplices nostram aggressi sunt clementiam, quatenus pro salute nostra & eorum petitionibus Ecclesiæ Agaunensi in salo desolationis miserrimè tum penè naufraganti subvenimus: quorum petitionibus benignè annuentes donamus, imò ab antecessoribus nostris ablata reddimus Ecclesiæ Agaunensi quàm fratribus ibidem Deo & S. Mauritio famulantibus de victu & vestitu proclamantibus ad mensam eorum in Refectorio fiscos Sigiacum, Lulliacum &c. &c. cum omnibus appendiciis, & oblata altaris ejusdem Ecclesiæ in dimidium ipsius loci & ibidem frumentum cum Molendinis, & duas partes telonei salis, & alpes S. Mauritii, totiusque caput loci vallis ea videlicet ratione, ut omni tempore nostri præcepti autoritate ipsi & successores eorum decreverint, liberè faciant. Si quis verò in commune bonum (quod minime credimus) eos molestaverit, non valeat vendicare quod appetit, sed sit culpabilis, & persolvat quingentas libras optimi auri, medietatem ipsi Ecclesiæ, & medietatem Regiæ Camerae, verum ut hoc credatur certius præsens præceptum propria manu firmamus, & sigillo nostro signari, & prædictorum Episcoporum anathemate muniri præcepimus annò ab Incarnatione Domini Millesimo decimo quarto, Regni verò Regis Rodulphi quarto, die Sabbati, decimo septimo Calendas Martii, Luna decima octava, indictione prima. Actum in Agauno feliciter Amen.

Tandem etiam Burchardus hujus Ecclesiæ Abbas, cum multa Monasterio procuraverit, perutilia, plenus dierum obiit annò 1036.

XXXIX. *Aymo*, qui & Ecclesiæ Sedunensi præfuit ab annò 1038. interfuit secundæ fundationi S. Pauli Bisiuntinensis unâ cum 19. aliis Episcopis subfignans annò 1044. Leo IX. PP. cum Gallias tenderet annò 1049. Agauni pro celebrandis S. Mauritii & Soc. Martyr. Festis triduo commorans, Henrici II. Imperatoris cognomento Pii interventione, immunitatem & privilegiorum confirmationem elementissimè concessit; ubi Sanctissimus Pontifex inter cætera sic loquitur: *quatenus nempe dum in illis partibus orbis naufragantem Ecclesiam elevando in Galliam tendentes, quam pretiosi Martyres Mauritius & ejus comilitones suo sanguine perfuderunt, ubi triduo commorati, quamquam atrocissimis sanctorum, omni tamen thesauro & beneficiorum plenitudine destitutam, prout potuimus, consolati fuimus, eorundemque festa celebravimus . . . Imperator Henricus postulavit à nobis, ut idem Monasterium Agaunensium, in quo ipse Aymo sub Canonicorum Regula Abbas esse dignoscitur &c. &c. ex quo satis claret contra aliquos auctores asserentes, hisce temporibus Agaunum incoluisse Canonicos sæculares non Regulares, contra veritatem fuisse scriptum. Obiit Aymo noster dec. Cal. Sept. 1059. à cujus obitu magna per aliquot annos sustulit damna hoc Monasterium vexationibus cujusdam usurpatoris nomine etiam Aymonis de Briancon, Jus Præpositos eligendi per Pontifices Religiosis concessum & sapissimè confirmatum violare connitentis, ut sic sibi invitis etiam Religiosis Præposituram vindicaret; sed nefariæ ejus cupiditati se opposuit Guido hujus Monasterii Canonicus, qui tandem Monasterium à dictis vexationibus quadam pecuniæ summa liberavit. Inde ipsemet Guido electus fuit Abbas.*

XL. *Guido* Sacellum Confessionis S. Mauritii in Campo Martyrii vetustate collabens ad opus infirmorum restituit. Decimas etiam fructuum & eleemosinarum omni tempore dari constituit pauperibus, & hoc ad obsequendum Concilio Aquisgranensi annò 817. celebrato. Et hucusque sat laudabiliter præfuit Guido; at posterioribus temporibus bonus pastor esse desiit, dum nimirum in suis ovibus conceditis sædum in modum grassari permisit lupum rapacem, dico *Proprium* personis Religiosis plus lupo rapacissimo nocivum: ipso enim præfulante statutum fuit, ut quidquid Canonici sive Conversi acquisierint, pleno jure utantur & possideant. Quo factò Canonici hucusque exactè Regulares ab instituto suo ita destiterunt, ut à pluribus tunc non Regulares, sed Regularum desertores atque sæculares sint putati, perverfione hac sexaginta annis ad annum scilicet usque 1128. durante, ubi sub Amarando melioris ac strictioris vitæ Zelatore maximo pristino suo fervori restituta fuit Regula Canonica.

XLI. *Wido* Præpositus Agaunensis concessit annò 1108. Arluino Priori Regularium Canonicorum Ecclesiæ S. Mariæ de Abundantia, consentientibus Fratribus Canonicis Agaunensibus, dictam Ecclesiam cum tota valle ejusdem loci de Abundantia, quæ erat de jure & territorio Ecclesiæ Agaunensis.

XLII. *Renaldus* vel *Reynaldus* Humberti II. Maurianensis Comitis filius, hic Patris Humberti & Amadei Germani fratris, qui tum temporis utroque Comitatu Sabaudia & Chablasiæ potiebatur, potentiâ fretus per fas nefasque, & sponte sua in Præposituram Agaunensem fuit intrusus, atque hoc eoispo tempore, quò, colludentibus Canonicis, totum Agaunense Collegium vix non ad incitas redactum, & personis Ecclesiasticis ut plurimum destitutum, factum est, quasi spelunca Latronum: Præpositus enim suis potius deliciis quàm Regimini sibi commissò intentus inter alios simul Canonicos varias easque pessimas induxit laxitates, quas dum magna cum cordis mœstitia audivit Hugo Gratianopolitanæ civitatis Episcopus, assumptò Petrò Tarentasiensi Archiepiscopò, Zelo divini amoris moti Amadeum Comitem Renaldi Præpositi fratrem adeunt, eique quid tempora sua ferrent, exponunt, quibus auditis tactus dolore Amadeus Agaunum venit, ac imprimis Fratri suo, ut Præposituram collatam dimitteret, persuasit, quod pœnitentia ductus etiam fecit Renaldus. Dein Ecclesiam Agaunensem in integrum juxta normam aliarum restitui fortiter fatagens, etiam Canonicis denuo Regularitatem, atque ut firmior imposterum consistat, Tarnatensi omninò sublata, sub Regula S. Augustini Canonica, prout aliæ Ecclesiæ observant Regulares, suscipiendam persuasit. Nonnulli etiam malè alienata piè restituit annò 1128. Ipsi Ecclesiæ Agaunensi sub nomine & Titulo Prioris in supremum Rectorem ab initio hujus reformationis datus est, qui sequitur,

XLIII. *Amerandus*, *Amerardus*, vel *Hermengardus* in officio Prioratûs inclytus. Hoc fatagente Ordo, prout dictum est, Canonico-Augustinianus, in Monasterium Agaunense juxta normam aliarum Ecclesiarum, quæ tunc temporis ubique locorum similes fieri ceperunt sub Regula scripta S. Augustini, cum prioribus temporibus vitam quidem communem juxta formam Apostolorum & Regulas SS. Patrum, eam tamen perfrequenter non in scripto, sed usu solumodò & consuetudine tenerent, introductus est, & ab Honorio II. auctoritate Pontificia legitimè confirmatus per Bullam sequentem:

Honorius

Honorius Episcopus Servus Servorum Dei dilectis filiis Agaunensis Ecclesie B. Mauritii Martyris Amerando Priori & Canonicis salutem & Apostolicam benedictionem. Doctrina & Sanctorum Patrum veneranda nos hortatur auctoritas, ut, si Deo plenè placere volumus, Religiosè vivere debeamus; quis enim Deo absque puritate Religionis placere potuit, aut quis contemplationem Deitatis nisi pudico & mundo corde ascendit? Nos igitur, qui in Beati Petri Cathedra residemus, licet indigni de commissa nobis administratione suae Ecclesie & Religionem stabilire, & stabilitatem Sedis Apostolicæ volumus robore communiri. Placet nobis, quòd per inspirationem divinam in Ecclesia vestra Canonicos Regulares statuere & subrogare unanimiter (quemadmodum ex litterarum vestrarum inspectione cognovimus) decrevistis, pia verò desideria vestra laudamus, ut Canonici Regulares ibidem de cætero Deo deserviant, & Canonicus ordo ibidem futuris temporibus irrefragabiliter conservetur, præcipimus, atque auctoritate B. Petri, & nostrâ firmamus. Statuimus etiam, ut postquam Regularium virorum in præfata Ecclesia numerus legaliter fuerit constitutus, Abbas ibi Religiosus & sapiens, qui scientia & moribus sacro noscat præesse Collegio, invocata divina gratiâ eligatur. Datum Laterani septimo Idus Novembris.

XLIV. Hugo Prior primùm electus fuit annò 1137. eodem annò foundationi Monasterii S. Mariæ Altæ Cristæ in Vaudia Ordinis Cisterciensis in Diocesi Lausanensi locum dedit, dictis Religiosis nemus concedens de Orons & tertiam partem territorii de Castiliens. Annò sequente scilicet 1138. quatuor ex nobili Albigensium familia Ortonellum & Silvarcum, quæ Monasterio Agaunensi semper parebant, violenter occupare intendentes, divina ultione percussi sine resipiscencia expiati sunt. Annò 1146. octav. Cal. Junii, ab Amadeo Comite restitutionem obtinuit Hugo Præposituræ, id est, Jus & libertatem eligendi Abbates; hinc ab Eugenio PP. III. Titulo & dignitate Abbatiali, item in memoriam effusi sanguinis SS. Thebæorum Martyrum sacra Epomide, seu ut vocant, Mozetta, qui habitus hodiedum cunctis Ecclesie hujus Canonicis usitatus & communis est, donatus fuit. Paulò post eodem adhuc durante annò idem Eugenius PP. III. è Galliis Romam repetens Ecclesiam Agaunensem igne consumptam, sed Hugonis Abbatis opere reædificatam consecravit, cujus rei gestæ certum quoddam habetur testimonium à Cælestino Papa III. desuper editum; quod sic sonat:

Cælestinus Episcopus Servus Servorum Dei dilectis filiis Abbati, Priori & Capitulo Agaunensi salutem & Apostolicam Benedictionem &c. Ecclesie & Religiosa loca, quæ specialiter B. Petri juris existunt, speciali quoque convenit Sedis Apostolicæ prærogativâ gaudere. Meminimus siquidem, quòd cum in minori quondam essemus officio constituti, felicitis recordationis Eugenius Papa Prædecessor noster Monasterium vestrum, utpote quod in B. Petri jure ac proprietate consistit, nobis præsenibus ministerio proprio dedicavit, & ipsius Dedicacionis diem vobis annis singulis celebriter statuit excolendum. Verùm quoniam Ecclesia vestra præcedente tempore igne combusta fuit, & propter hoc à Venerabili Fratre nostro Archi-Episcopo Viennensi dedicata primæ Dedicacionis dies à vobis dicitur in debitâ memoriâ non haberi. Volentes ergo, ut dies ille apud vos perpetuò celebris habeatur, quo Ecclesia vestra per Sanctum Pontificem fuit consecrata, ac per hoc cognoscatur, quod idem Monasterium nobis nullo subiaceat mediante, annum præfate Dedicacionis diem octavum ante Calendas Junii statuimus in posterum à vobis celebriter recolendum, ac omnibus ad ipsam Ecclesiam eodem die humiliter convenientibus viginti dies de Beatorum Petri & Pauli auctoritate confisi de injuncta eis penitentia relaxamus. Decernimus ergo, ut nulli omninò hominum hanc nostræ constitutionis paginam infringere vel ei ausu temerario contraire liceat. Si quis autem hoc attentare præsumserit, indignationem omnipotentis Dei & Beatorum Petri & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursum. Datum Laterani Calendis Aprilis Pontificatus nostri annò quinto.

Porro idem Eugenius Papa in memoriam consecrationis factæ Capsam auream gemmis ornatam pretiosissimis, atque ipsius Pontificis effigie ac SS. Petri & Pauli Apost. aliorumque Sanctorum refertum reliquiis, quam itinerando præferebat, dono dedit Ecclesie Agaunensi, simul privilegia ac immunitatem Monasterii confirmavit.

Denique hujus Abbatis Hugonis tempore Humbertus Marchio & Comes Sabaudie, Amadei II. Filius Agaunum venit, & de Consilio venerabilium Episcoporum Ludovici Sedunensis & Amadei Laufanensis pro Tabula aurea sexaginta sex marcarum pondere grava, à Carolo Magno Imperatore Ecclesie Agaunensi donata, qua desuper appositum quiescebat Corpus S. Mauritii, quàmque Amadeus Humberti Pater in expeditionem Hierosolymanam iturus pro necessariis viæ expensis è templo seu Sacratio S. Mauritii sibi dari postulavit, Abbati & Capitulo Præfecturam de Bagnes jam prius in pignus datam, pleno jure tradidit, ne nimirum animæ parentis, prout verba Tractatus sonant, forsitan in damnationem, & sic successoribus in scrupulum] offensionis, salutisque animarum fieret. Annò 1150.

XLV. *Rodulphus* II. ob animi melioris dotes ad Monasterium S. Mariæ de Abundantia, Regulæ S. Augustini observantiam instaurandi causâ, ex Ecclesia Agaunensi evocatus & aliquibus post annis iterum revocatus Abbasque Agaunensis creatus est anno 1154. In Tabulis *Vir Nobilis & magnanimus* appellatus Ecclesiam Agaunensem sibi creditam, non tam Spiritualibus ornamentis, quàm etiam temporalibus Beneficiis plurimum instauravit. Silentium Regulare semper & ubique locorum inviolabiliter observandum curavit; uti & laborem manualem Canonicis suis convenienter imposuit. Mensæ Regulari carnes inferri vetuit; Constitutiones Patrum strictissimè teneri demandans, abusus Regulares omnes omninò propulsari fecit. Propter hæc Ecclesiam S. Sigismundi & Mauritii de Allio dictam, & aliam de Communiaco, atque tertiam de Monpongemo nuncupatam singulari industria suâ, haud tamen sine gravissimo labore, nec minoribus expensis, acquisivit. Pluribus in locis Grangias ædificavit, domos exstruxit, vineas excoluit, & ampliavit. Decimas ab aliis iniquè retentas recuperavit, item lapideum, quod Agaunensi templo supereminet, pinnaculum Turris omninò novum instruxit. Et ut paucis dicamus, toto Prælaturæ suæ tempore, commissam sibi Ecclesiam peregre fovit. Insuper perdurante tum schismate in Ecclesia Catholica Alexandro III. PP. semper addictissimus, pro justitia & veritate Catholicæ Romæ vincula & carceres constantissimè perpeffus, tandem meritis plenus in pace quievit 12. Nov. 1167. Qui ampliora hujus Abbatis Elogia desiderat, prolixè decantantur Tom. 6. Historiæ scriptorum Franciæ. Item apud Continuatores Joannis Bollandi Tom. 1. Maji fol. 482. in Historia Translationis S. Monicæ à Waltero Can. Regulari Aroasiensi eruditè conscriptâ, quò Lectorem remitto.

XLVI. *Burchardus* II. fuit homo severus & totus Religioni deditus, suique Prædecessoris inhærendo vestigiis disciplinam Canonicam inter suos nunquam non illibatè servandam omni studio curavit. Munus Abbatiale atque Ecclesiam suam amplius illustrare nunquam destitit. Inter cætera Sacellum Confessionis S. Mauritii reparavit. Homagia sibi præstari fecit à Qualcherio Salinensi Domino ac Burgundionum Comite, item ab Humberto Sabaudia Comite. A Landrico Episcopo Lausanensi Ecclesiam quamdam S. Albini ad Lacum novi castri Collegio suo S. Mauritii dono acquisivit, cujus donationis Instrumentum hiæc adhuc existit verbis scriptum:

Landricus Dei Gratia Lausanensis Episcopus Reverendo Patri Burchardo Sanctæ Agaunensis Ecclesiæ Abbati & Canonicis rei gestæ notitiam in perpetuum. Ex officio per gratiam Dei parvitati nostræ injuncto nobis incumbit Ecclesiæ suæ jura servare, & donis multiplicibus ea augmentare. Hinc est, quòd præfata Agaunensi Ecclesiæ, quam non sicut unam de cæteris, sed quasi solam præ cæteris & SS. Thebaorum Martyrum Corpora, quæ ibidem requiescunt, & Sanctæ Romanæ Ecclesiæ familiaritas specialis non tam mundo reddunt spectabilem ob remissionem omnium peccatorum nostrorum, Lausanensium videlicet Episcoporum Ecclesiam S. Albini cum omnibus appendiciis suis damus: & ut nullius vi vel arte donum cessare possit, sigillò nostrò munitum confirmamus. Hoc autem Lausane factum est in Ecclesia B. Mariæ Matris Domini annò ab Incarnatione ejusdem millesimo centesimo septuagesimo sexto. Epacta vicesima sexta concurrente Luna decimâ quartâ feriâ tertiâ pridie Idus Novembris. Testes sunt Petrus Abbas S. Mariæ de Abundantia, & Gualterus Abbas de Lacu Gurenfi, & Petrus Prior S. Marii, & Guilielmus de Bloviaco Decanus, Magister Anselmus, & Martinus & Petrus Canonici S. Marii.

Tandem cum multum pro honore Dei & utilitate Ecclesiæ suæ laboravit Burchardus annò decimò sui Regiminis cæcus factus resignavit de Capituli Consensu Willielmo Canonico Agaunensi.

XLVII. *Willielmus*, ab Alexandro PP. III. diploma Apostolicum Privilegia & immunitates Monasterii corroborans obtinuit. Item aliud eadem continens à Cælestino PP. III. præterea & tertium ab eodem Cælestino pro usu Mitræ & Anuli.

Tandem cum pro sua sollicitudine ac pastorali vigilantia incumberet muneri visitationis Prioratûs Semurenfis in Auxeto ibidem obiit & sepultus est. 7. Id. Julii. annò 1197.

XLVIII. *Guntherus* & hic pariter in actis per omnia laudatus sese totum impendit Regulari observantiæ pro posse strenuè promovendæ, sed & juxta simul primò statim sui Regiminis annò solerter inquisivit in quævis jura ratione ditionis vallis Bagnearum à Comitibus Sabaudia violenter impugnata; ex qua quidem inquisitione constat omnem planè jurisdictionem; item altum Bassum, mixtumque Dominium in illam exercendum ad solam Agaunensem Ecclesiam (non obstantibus quibuscunque contrariis adversariorum argumentis tam productis quàm producendis) spectare, prout etiam (præterquam quod in viridi observantia usque hodie continuò fuit usurpatum) id ipsum amplius ostenditur ex peculiari

peculiari quodam & solenni tractatu inter Thomam Comitem Sabaudie, & Aymonem Abbatem Agaunensem proximè sequentem initò: cujus vigore homagium, uti vocatur, fidelitatis præstitum fuit huic ipsi Gunthero Abbati nostro, cujusque temporibus amicalis quædam transactio facta est inter Cathedralē Ecclesiam Sedunensem & Collegiatam istam Agaunensem hujus concernens Beneficia, uti vocant, curata. Demum ipse Guntherus Ecclesiā propriā à se optimè constitutā, complorantibus bonis omnibus immaturò fato decessit. 3. Non. Jan. 1230.

XLIX. *Aymo II.* Non tam sanguine quàm virtute clarissimus *Vir æquè Nobilis ac Religiosissimus* tabulis publicis appellatus à Guilielmo Pontini Comite insignem admodum accepit donationem pro scarlatā, uti vocant, Mozettas seu Cappas Chorales tam pro Abbate, quàm pro Canonicis Agaunensibus inde conficiendis suo tempore coemendā: quam donationem seu fundatam largitionem ex suo Prototypo perpulchro fatis pergameno inscriptam, eandemque hodieum illibatè servatam publici juris hic facimus tenore præsentium:

Ego Wilhelmus Comes Pontini & Monasterioli notum facio omnibus tam futuris quàm presentibus, quòd ego ob remedium animæ meæ & Allais discretæ uxoris meæ, & Mariæ Filie meæ, & Prædecessorum meorum contuli in perpetuum eleemosynam Canonicis S. Mauritii de Chablais tredecim libras Parisenses ad Guibaliā meam in Abbatis villā, quisquis eam tenuerit, annuatim accipiendas in mundanis Treocarum mense Julio constituis ad emendas viginti ulnas scarlatæ ad ulnam de prunis ad faciendā Capucia, quæ prædicti Canonici in signum Martyrii Beatorum Mauritii Sociorumque ejus Martyrum jure ordinis & consuetudinis rubea in sua Ecclesiā gestare dignoscuntur: Concessi autem Canonicis præfati loci octo solidos censuales in Abbatis villā annuatim accipiendos à Firmino de Sermarpon Burgense meo, & ab hæredibus ejus de quatuor stallis Carnificum, quæ prædictus Firmus de me tenebat; hoc etiam sciendum est, quòd quicquid prædicti Canonici tam in Capuciis, quàm in rebus aliis in Comitatu meo reclamabunt, quantum ad me & hæredes meos pertinet, in pace remittant, & ut hæc firma & inconcussa permaneant, præsens scriptum Sigilli mei munimine roboravi. Actum est hoc annò ab Incarnatione Domini Millesimo ducentesimo decimo, mense Martio.

Eandem recensitam donationem seu foundationem Honorius Papa III. Autoritate apostolica stabilivit proprio quodam diplomate ad perpetuam rei memoriam taliter expedito:

Honorius Episcopus servus servorum Dei dilectis filiis Aymoni abbati & conventui S. Mauritii salutem & Apostolicam Benedictionem. Justis petentium desideriis dignum est nos faciliem præbere Consensum, & vota quæ à rationis tramite non discordant effectu prosequente complere. Ea propter dilecti in Domino vestris justis postulationibus grato concurrentes assensu reditus de scarlatā quæ bonæ memoriæ Wilhelmus comes Pontini piâ vobis liberalitate donavit, sicuti eos justè & pacificè possidetis vobis ac successoribus vestris auctoritate Apostolica confirmamus, & præsentis scripti robore confirmamus. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc nostræ confirmationis paginam infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei & Beatorum Petri & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursum. Datum Laterani tertio Nonas May. Pontificatus nostri annò quartè.

Obiit Aymo 10. calend. Sept. Annò 1223.

L. *Nantelmus* electus Abbas Casam sat magnam ex argento ad recondendas SS. Martyrum reliquias fieri curavit. Annò 1225. Sub hujus Regimine Petrus de Boësia ex Canonico Agaunensi Episcopus Augustæ Prætorie creatus est Annò 1242. Qui obiit annò 1259. Et eòdem annò pariter ad plures abiit Nantelmus Monasterii Agaunensis Abbas benè meritus.

LI. *Girólâus* vel *Giraudus* nobili stirpe Patria progenitus, juxta quoque Religiosa pietate magis inclytus constanter emicuit; Cujus virtutes in omnibus actis & actitatis ejus oppidò resplendent. Statim initio sui Regininis homagium sibi præstari fecit, à Joanne Comite Burgundiæ. Idem præstantissimus abbas ad instantiam S. Ludovici Noni Francorum Regis SS. Thebæis Martyribus specialiter devoti sacra quædam corpora ex illis sibi dari religiosissimè deposcentis Regiæ Majestati suæ libenter acquiescens, venerandas hujusmodi sacras exuvias cum Religiosis Canonicis suis ipsemet Sylvanectum usque in Gallias detulit testimoniò publicò in confirmationem pientissimæ factæ donationis additò, quod tale est.

Giraudus miseratione divina Abbas B. Mauritii Agaunensis, totusque ejus loci conventus salutem in Domino. Divina disponente providentia venerandam SS. Martyrum Agaunensium Legionem in Regno Franciæ specialiter honorari cupidus Excellentissimus Francorum Rex Ludovicus devotionem suam, quam ad præcipuam ipsorum Christi Martyrum venerationem gerebat implere, petiit à Nobis humiliter & instanter de sacra Religione prædicta pretiosa sibi quædam corpora transmitti, quatenus

tot, & tantæ reliquiæ, quæ quasi lucerna Christi sub modio Monasterii nostri latitabant in diversis Ecclesiis regni sui super candelabrum posita, & ad divini Nominis gloriam exaltare Gallicani populi devotionem amplius excitarent. Nos autem piis ejus petitionibus annuentes, plura de Thesawro Ecclesie nostræ SS. Martyrum corpora Regis devorioni exhibuimus, & ad ipsam Regem Nos Abbas cum quibusdam ex fratribus nostris ea personaliter deduximus unâ cum solemnibus ejus nuntiis deferenda, qui tantas tanque venerandas Reliquias Religiosâ veneratione pertractans, eas assumpta secum Prælatorum ac sæcularium Nobilium, ac Popularium virorum venerabili comitibus processionaliter deportatis in Sylvanectum Civitatem intulit, & ibidem ad perpetuam susceptarum reliquiarum honorificentiam Ecclesiam seu Capellam juxta Regale Palatium suam edificari disponens in eadem plura de prædictis sanctorum Martyrum Corporibus: (Ceteris in diversas Ecclesias seu Monasteria regni sui ad amplioris honoris cumulum distributis:) honorificè collocare proposuerit certum Canonicorum nostrorum numerum statuendo, qui Deo & præclaris ejus Martyribus ibidem perpetuò famulentur. Verum ne propter institutionem ipsorum posset aliquatenus inter Agaunensem & Sylvanectensem Ecclesiam quæstionis materia suboriri, Regis assensu super his cum venerabili Patre Sylvanectensi Episcopo diligenter tractavimus, & amicabiliter convenimus in hunc modum: Canonici Regularis ordinis, quos Dominus Rex positurus est in Ecclesiam vel capellam, ad Honorem Dei & Beatæ Mariæ & SS. Martyrum Mauriti & sociorum ejus, usum Parisiensis Ecclesie, quem Capellani Capellæ ipsius Domini Regis observant, in divinis Officiis observabunt. Actum annò Domini Millesimo ducentesimo sexagesimo primo, die Dominica post Festum Purificationis B. Mariæ virginis.

Ipse autem Giraudus Abbas in vicem donationis hujus sanctissimo Regi Ludovico factæ recepit spinam unam de sacratissima Coronâ Servatoris & Domini nostri Jesu Christi, qualiter ostendit authenticum quoddam propriâ manu regali confectum juxta sequentem formulam.

Ludovicus DEI Gratia Francorum Rex dilectis filiis in Christo Priori & conventui S. Mauriti Agaunensis salutem & dilectionem sinceram. De pretiosis Beatorum Agaunensium MM. Corporibus, quæ nobis per venerabilem Patrem Giraudum Abbatem & canonicos nostros ac nuntium nostrum vestra liberalitati fuerunt destinata, Charitatem vestram divinis prosequimur gratiarum actionibus. Mittimus autem vobis per ipsum vestrum abbatem sacrosanctæ Coronæ Dominicæ spinam unam, quam propter Redemptoris Honorem & reverentiam petimus à vobis devotissimè honorari, & ut nos nostrosque habeatis orationibus vestris specialiter commendatos. Actum Parisiis anno Domini Millesimo ducentesimo sexagesimo primo.

Extat autem adhuc alia quædam donatio nempe Regiæ Capellæ Sylvanectensis cum adiuncto Prioratu ab eodem Ludovico Canonicis Agaunensibus facta, item confirmatio Apostolicæ eidem donationi superaddita; qui tamen Prioratus post aliquod tempus ad Canonicos Regulares Congregationis Gallicanæ devenit. Præter hæc recensita Giraudus noster Petro Comiti Sabaudia donavit anulum unum S. Mauriti, cui quidam similis adhuc ætate nostra summa veneratione servatur in sacrario Agaunensi & ad sublevandam oculorum caliginem plurimum deservit, estque saphyrus, non elaboratus, sed adhuc (uti vocant) impolitus, ut in quo deprehenduntur puncta seu notæ novem, & est anulus iste cum suâ gemma ponderis trium duplarum Hispanicarum unâ cum viginti novem granis.

Sub eodem tempore recensetur Commutatio quædam inter Monasterium Attemathense Diœcesis Lugdunensis, & ipsam Agaunensem in Causâ juris Patronatûs Ecclesie de Allio supradictæ, quæ tamen temporibus nostris detinetur à Bernatensibus Calvinianis loco vicinis. Denique sub ipsum tempus facta fuisse refertur alia commutatio quædam Curie de Boglay in Diœcesi Lausanensi pro alia in Collenberg, & facellis trium torrentium, & de Montoy inter abbatem Agaunensem & Priorem de Lustriano rata, & confirmata annò 1263. Verum præ cæteris inter celebriora Agaunensis Ecclesie monumenta notu dignum hic occurrit, & meritò recensendum privilegium quoddam Apostolicum quævis alia tempore priora reiterans, & de novo confirmans, sed & amplius extendens datum ab Alexandro Papa IV. sub hujusmodi tenore.

Alexander Episcopus servus servorum DEI dilectis filiis Giraudo Abbati Agaunensi S. Mauriti ejusque Fratribus tam presentibus quam futuris Regularem vitam professis in perpetuum. Religiosam vitam agentibus Apostolicum convenit adesse præsidium, ne fortè cujuslibet temeritatis incursum, aut eos à proposito revocet, aut robur, quod adsit, sacræ Religionis infringat. Primò ea propter Dilecti Filii vestris justis postulationibus clementer annuimus, & Ecclesiam S. Mauriti Agaunensis Diœcesis Sedunensis, quæ juris & proprietatis B. Petri esse dignoscitur, in qua statis divino officio mancipati ad exemplar felicitis recordationis Cælestini Papæ Prædecessoris nostri sub B. Petri & nostra protectione suscipimus, & presentis scripti privilegio communitimus. In primis siquidem statuentes, ut ordo Canonicus, qui secundum Deum & B. Augustini Regulam in Ecclesia vestra institutus esse dignoscitur, perpetuis ibidem temporibus inviolabiliter observetur. Secundò quascunque possessiones, quæcunque bona eadem Ecclesia in presentiarum juste & Canonicè possidet, aut in futurum concessione Pontificum,

largi-

largitione Regum vel Principum, seu oblatione fidelium, aut aliis justis modis præstante Domino poterit adipisci, firma vobis, vestrisque successoribus & illibata permaneant, in quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis: imprimis locum ipsum, in quo præfata Ecclesia sita est cum omnibus pertinentiis suis: tum S. Sigismundi, S. Mariæ, S. Laurentii Ecclesias sitas in villa S. Mauricii; Hospitale S. Jacobi ejusdem Loci cum omnibus pertinentiis suis; Capellam quæ Ducis Burgundiæ dicitur sitam in eodem castro de sine Muro, redditum vini, qui tabernaculum vulgò nominatur cum terris, vineis, pratis, & omnibus pertinentiis suis, locum, qui nominatur Gunacum cum pertinentiis suis. Decimas, possessiones & terras, quas habetis ibidem, Ecclesiam se salinis in Tarentasia cum pertinentiis, Ecclesiam de Versone, de la Tuollis, de Mongdecor, de Massongiaco, de Bioleto, S. Albini supra lacum novi castri, S. Mauricii, & S. Jacobi de Allio: de Plancontus, de Vesteara, de Vallegio, de Bagnes, de Charze, de Salvano cum omnibus pertinentiis earundem; Ecclesiam, quam habetis in villa, quæ vocatur Ollons: Villam de Wadens cum pertinentiis suis, annuos redditus denariorum & salis, quos habetis in villa, quæ vocatur Salins, annuum redditum viginti mensurarum scarlatæ, quam habetis in villa, quæ abbatialis villa vocatur, de Onous, Vouriaco, de Larreto, de Salvano, de Myeye, de Epicastray, villas cum omnibus pertinentiis suis, cum cæteris terris, pratis, virentibus, vineis, venationibus, usuariis, & pascuis in busco, & in plano, in aquis, & molendinis, viis & semitis, & omnibus aliis libertatibus & immunitatibus suis, sanè Novalium vestrorum animalium ac nutrimentorum nullus à vobis decimas exigere, vel extorquere præsumat. Liceat quoque vobis Clericos vel Laicos liberos & absolutos à sæculo fugientes ad conversionem recipere, & eos absque contradictione aliquaretinere. Tertio prohibemus insuper, ut nulli fratrum, postquam in Ecclesia vestra Professionem emisit, sine abbatis Licentiâ, nisi arctioris Religionis obtentu concessum sit ei de eodem loco discedere, discedentem verò absque communi litterarum vestrarum consensu nullus audeat retinere. Cum autem Generale Interdictum terræ fuerit, liceat vobis clausis januis, excommunicatis & interdictis omninò exclusis, non pulsatis Campanis suppressa voce divina officia celebrare, dummodo causam interdicto non dederitis. Chrysmâ verò, Oleum sanctum, Consecrationes Altarium & Basilicarum, Ordinationes clericorum, quæ ad sacros ordines fuerint promovendi, & alia Ecclesiastica Sacramenta à Diocesano suscipietis Episcopo, siquidem Catholicus fuerit, & gratiam, ac communionem sedis Apostolicæ habuerit, & ea vobis gratis & absque pravitare aliqua exhibere voluerit, alioquin liceat vobis, quemcumque malueritis, Catholicum adire Antistitem, gratiam & Communionem sedis Apostolicæ habentem, qui nimirum nostrâ fultus auctoritate vobis, quod postulatis, impendat. Quarto libertatem à Prædecessoribus nostris Romanis Pontificibus eidem Ecclesie vestræ concessam, illam auctoritate Apostolica nihilominus confirmamus, ut videlicet Ecclesia ipsa cum villis ad eam pertinentibus solammodo Romano Pontifici sit subiecta, nec alicui omninò quamlibet dominationem liceat exercere. Sancimus, ut nullus in eis nisi Regularem vitam professus aliquando subrogetur, aut quilibet astutiâ intrudatur. Quinto prohibemus insuper, ut infra Parochias vestras nullus sine Consensu Diocesani Episcopi & vestro Capellam sive oratorium constituere audeat salvis Privilegiis Pontificum, novas verò & indebitas exactiones ab Archiepiscopis, Episcopis, Archidiaconis seu Decanis vobis fieri omninò prohibemus, sepulturam quoque ipsius loci liberam esse decernimus, & eorum devotioni, ac extreme voluntati, qui se ibi sepeliri deliberaverint, nisi forte excommunicati vel interdicti sint, aut publici usurarii, nullus obsistat, salvò tamen justitiâ illarum Ecclesiarum. Sexto obeunte verò te, nunc ejusdem loci Abbate, vel suorum quolibet successorum, nullus ibi quilibet subreptionis astutiâ violenter præponatur, nisi quem fratres communi consensu vel fratrum major pars consilii sanioris secundum Dei timorem, & Beati Augustini Regulam præviderint eligendum. Electus autem à Romano Pontifice vel à quocumque voluerit Catholico Episcopo manus Benedictionis accipiat. Paci quoque & tranquillitati vestræ paternâ impofterum sollicitudine providere volentes, auctoritate nostra prohibemus, ut infra Clausuras locorum seu Grangiarum vestrarum nullus rapinam, seu furtum facere, ignem apponere, sanguinem fundere, hominem temerè capere, vel interficere, seu violentiam aliquam audeat exercere. Præterea omnes libertates & immunitates à Prædecessoribus nostris Romanis Pontificibus Ecclesie vestræ concessas, nec non libertates & exemptiones secularium exactionum à Regibus & Principibus, vel aliis fidelibus rationaliter vobis indultas, auctoritate Apostolica confirmamus, & præsentis scripti privilegio communimus. Decernimus ergo, ut nulli omninò hominum liceat præfatum Ecclesiam temerè perturbare, aut ejus possessiones auferre, ablatas retinere, minuere, seu quibuslibet vexationibus fatigare, sed omnia integrè conserventur eorum, pro quorum gubernatione & sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura salvâ sedis Apostolicæ auctoritate, & in prædictis decimis moderatione Concilii generalis. Si quæ igitur in futurum Ecclesiastica, secularisve Persona hanc nostræ Constitutionis paginam violaverit, aut sciens contra eam venire tentaverit, secundo, tertiove commonita, nisi reatum suum congrua satisfactione correxerit, potestatis, honorisque sui dignitate careat, reamque se districto Dei Judicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, & à sacratissimo Corpore & sanguine Dei & Domini Redemptoris Nostri JESU Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultioni subiaceat; cunctis autem eidem loco sua jura servantibus sit Pax Domini Nostri JESU Christi, quatenus hic fructum bonæ actionis percipiant, & apud districtum Judicem æternæ pacis præmia inveniant. Amen. Amen. Amen.

Ego Alexander Catholice Ecclesie Episcopus.

Ego Frater Joannes S. Laurentii Presbiter Cardinalis.

Ego Richardus S. Angeli Diaconus Cardinalis.

Ego Octavianus S. Mariæ in viâ latâ Diaconus Cardinalis.

Ego Joannes S. Nicolai in Carcere Tullensi Diaconus Cardinalis.

Ego Octobonus S. Adriani Diaconus Cardinalis.

Ego Odo Catbelanus Episcopus.

Ego Stephanus Prænestinus Episcopus.

Datum Romæ per manum Magistri Jordani S. Romanæ Ecclesie Notarii, & vice-Cancellarii quarto Nonas Martii Indictione X. anno Incarnationis Dominicæ Millesimo ducentesimo quinquagesimo nono. Pontificatus verò Domini nostri Alexandri IV. Papæ annò sexto.

His & aliis præclare gestis ad superos evolavit Giraudus Abbas noster 2. Non. Martii annò 1274.

LII. *Petrus à S. Sigismundo* Canonicus Agaunensis ex Priore Abbas ob multa & specialia sua merita designatus est. Is jam ante Prædecessori suo venerabilis memoriæ in arduis semper Regiminis negotiis strenuè deservit. Et primus fuit, qui Electionis suæ confirmationem à sacra Romana sede poposcit, & impetravit à S. Gregorio X summo Pontifice, sub signata Lugduni X. Cal. May. Pontificatus Gregorii annò 4to Domini 1274. Sub Regimine Petri hujus Aymo de Castilione in favorem Ecclesie Agaunensis plenariam jurisdictionem cessit in Gryon, atque etiam Otho de Burgundia ante altare S. Mauritii personaliter ei præstitit homagium. Et sic provecta jam ætate gravidus vitâ temporali decessit 7. Cal. Octob. Anno 1286.

LIII. *Girardus* Prior S. Bernardi Trecentis ord. S. Augusti. ob ejus egregias dotes morumque integritatem postulatus fuit Abbas Agaunensis. Anno 1286. die 14. Cal. Nov. In actu Electionis adsunt supplicatio ad summum Pontificem pro Confirmatione ejusdem, & viginti tres Canonici sub signati. Sub ejus Regimine à Priore & Capitulo de autoritate Abbatis decretum fuit, ne ullus in Abbacia Agaunensi, item Prioratibus & Ecclesiis ad Agaunensem Ecclesiam pertinentibus, sacerdos sæcularis institueretur, sed solummodò, qui Regulam Canonicam S. Augustini fuerit professus, admitteretur. Cujus Constitutionis tenor talis habetur:

Nos Frater Raymundus Prior Ecclesie S. Mauritii Agaunensis, totumque ejusdem loci Capitulum Consideratâ & inspectâ utilitate Ecclesie prædictæ, ne in futurum dispendium pateretur & læsionem, & quia propter importunitatem petentium, & liberalitatem concedentium multa multoties non concedenda conceduntur, nos pro posse nostro volentes huic malo in Christo Patris Girardi permissione divinâ Abbatis nostri diligenter inter nos habito tractatu in Capitulo nostro Agaunensi jurejurando à nobis super sancta Dei Evangelia solenniter præstito volumus, ordinamus, & constituimus, ut de cætero in Prioratibus, Domibus, & observantiis nostris ad Ecclesiam nostram spectantibus videlicet de sine Muro, de Ventois, de Salvant, de Hospitali S. Mauritii, de Choux, de Salan, de Ollons, de Allio de Oxons, de Lullio, & S. Michaelis in Tarentasia, cum ipsas de jure vel de facto vacare contigerit, nulla sæcularis Persona Prior aut Rector in eâ constituatur, nisi de Canonicis antedictæ Ecclesie S. Mauritii Agaunensis. Nos prædictus Abbas Constitutionem prædictam confirmamus, & approbamus, in cujus rei testimonium sigillum nostrum cum sigillo Capituli nostri Agaunensis prædicti apposuimus huic scripto. Datum & actum in Monasterio Agaunensi ante Ascensionem Domini, annò Domini Millesimo ducentesimo octogesimo octavo.

Obiit Tandem Girardus annò 1292. 8. Id. Junii.

LIV. *Jacobus d' Argent* five *de Argento* Cantor & Cancellarius Canonie Agaunensis in Abbatem fuit electus Idibus Junii annò 1292. Romæ eodem anno confirmatus 4. Cal. Aug. Extat etiamnum Electionis instrumentum de ipso factæ, in quo recitantur viginti numero Canonici Capitulares, omnes ac singuli illustri Profapia editi. Accepit idem Jacobus Abbas fidelitatis obsequium seu homagium à Comitibus Burgundiæ & Dominis de Salinis. Emit etiam magnam partem Vinearum de Clio cum torculari. Præterea præfidente venerabili ac laudatissimo antistite hoc, Rector Paræciæ de Columberio non sine speciali consensu ordinarii seu Episcopi Sedunensis S. Mauritio in totum cessit medietatem omnium proventuum & oblationum Ecclesie suæ cum decem libris Mauritanensibus sub jure Patronatus comprehensis annò circiter 1302. Præter nonnulla alia, quæ laudabilissimè fecit Jacobus noster circa temporalia, hoc unum commisit & non leve piaculum circa observantiam Regularem, quòd annò priore, antequam demortuus est, salutis. 1312. Canonicis suis permiserit licentiam bonâ sibi acquirendi, acquisita ut propria possidendi, & in usus suos quoscunque convertendi; imò

imò iisdem etiam testandi, sed hoc in favorem tantum unius Præbendariorum, cui mauerint. Obiit 4. Cal. Decemb. annò 1313.

LV. *Bartholomæus* Justi Decretorum Doctor & Prior S. Mariæ de Cerusiâ per postulationem ac compromissum (Venerabilibus Dominis Joanne Bennotti Canonico, & Officiali Sedunensi, nec non Rodulpho de Franchonii Canonico & Officiali Augustæ Prætoris compromissoribus in id specialiter deputatis) sub finem anni 1313. electus toto regiminis sui tempore plurimum laboravit, tum pro stabiliendâ vitæ Regularis observantiâ, tum pro administratione & augmentò reddituum temporalium pro posse fovendo, prout de hoc amplius constat ex pluribus (quæ hodieum supersunt) documentis isthuc brevitatis causâ intermittendis. Anno 1307. Venerabili huic Antistiti Bartholomæo Sabaudia Comes Amadeus ratione quorundam bonorum feudalium juramentum fidelitatis præstitit; item Ludovicus de Sabaudia Villam de Abrenunceis, & Decimas in Deschens, & Exscribens pro aliâ quadam villâ de Wadens ditionis Friburgensis in Helvetiâ per cambium pleno jure de posthac possidendas tradidit. Anno 1320. idem ipse Abbas domicello cuidam de Manthalo auri argentique fodinas penes vallem de Bagnes & Villagii certis conditionibus locavit; quibus adde, quòd tempore administrationis ejus insigne Xenodochium castri Branconis fundatum fuerit, atque Agaunensi Monasterio penitus attributum; id tamen ipsum labentibus annis utcunque denuo perditum. Cæterum uno nimium infelix fuit Abbas iste casuali (quod tristis admodum culpâ sine suâ sustinere debuit) incendio, quo Monasterium simul, & dimidium Agaunensis oppidi miserrimè deperivit.

LVI. *Joannes Bartholomæi* continuò strenuè decertavit pro cunctis Abbatia suæ privilegiis facta tecta conservandis, maximè verò præcipuis illis vallem de Bagnes concernentibus, tandem senio & laboribus exhaustus diem supremum clausit anno 1313.

LVII. *Gerardus Bernardi* nobilis & ornatissimus vir, cujus actus electionis quamvis suo loco cum aliis non habeatur annotatus, constat tamen, eundem ipsum in Ecclesia Agaunensi ad S. Mauritium Abbatiali munere legitimè fuisse perfunctum, & quidem ad annum 1377. quo tempore tractatum fuit inter Ecclesiam Agaunensem, & Amadeum, Sabaudia Comitem ratione jurisdictionis territorialis in sæpè nominatam vallem de Bagnes exercendâ, quæ tum temporis tota quanta soli Abbati Agaunensi cessit. Item sub idem ferè tempus Carolus IV. Romanorum Imperator Rex Bohemia rebus cum Urbano Papa VI. Avenione compositis, voti reus ad limina S. Thebæorum MM. invisit, ubi interventu Guitardi Tavelii Episcopi Sedunensis & Comitum Sabaudia Augustissimus Princeps iste in donum accepit ipsissimam S. Mauritii Archistrategi S. Martyris securim, quâ is in prælio fuit usus, quòque ipse (uti constans habet traditio) pro fide Christi crudelissimè necatus cum commilitonibus suis Martyrium subiit; item ossa quædam seu reliquias S. Sigismundi Regis Burgundia & Martyris Primarii fundatoris Agaunensis, quæ memorata sacra donaria ipse Carolus Imperator in suam Bohemia Metropolim seu Civitatem Pragensem deportari fecit.

LVIII. *Joannes Gavetti*, præfuit Abbatia ad annum 1379. ædificavit domum fortem de Bagnes, alias sub ejus regimine Amadeus septimus Sabaudia Comes fundavit Hospitale villæ propè Chiliou, & unâ simul S. Mauritii Canonicis Agaunensibus donavit Superioritatem in illud ipsum perpetim tenendam & exercendam, quam tamen hodie Primores vicina civitatis Bernatensis religione suâ Calvino-Zwingliani violenter occupant, & pro suâ solùm autoritate Præfectum inibi potenter instituunt. Cæterum obitus Joannis istius Mortilogio Domestico inscriptus habetur 13. Calendas Decembris anno 1404.

LIX. *Joannes Sostionis Antonii* (Magistri Sequestarum Amadei septimi Comitis Sabaudia antedicti) filius Canonicus S. Mauritii & Sacrii Agaunensis Præfectus, tum in Abbatem electus Augustissimo Romanorum Imperatori Sigismundo ex Italiâ revertenti insignes aliquot reliquias de corpore S. Sigismundi Regis & Martyris supra dicti lubens indulsit. Item anno 1414. à memorato Comite Sabaudia confirmationem obtinuit transactionis in causâ juris territorialis vallis de Bagnes quondam inter Canonicos Agaunenses & Thomam Comitem Sabaudia litteris publicis comprobata. Denique Joannes Abbas iste meritis plenus cum Patribus suis in bonâ pace requievit quinto Idus Octobris anno 1427.

LX. *Guilielmus Villars* post Electionem suam Canonicè celebratam, Martino Papa V. sub annum 1428. confirmatus exacto regiminis sexennio vitæ temporalis (urgentibus factis) jacturam fecit, & ad plures abiit sexto Idus Februarii anno 1434.

LXI. *Petrus Fornay* quadriennio novæ Prælaturæ suæ nondum finaliter expleto sponte cessit honori, & suscepti regiminis labores successori relinquens, in Ecclesia Agaunensi tumulum accepit: Nomen illius taliter in Necrologio Domestico legitur annotatum: *Bonæ memoriæ Petrus Fornesius de Clusis Abbas iste Venerabilis Ecclesiæ suæ dedit Psalterium, & fecit fieri formam Chori. &c.*

LXII. *Michael Bernardus* aliàs dictus *de Allingo* Decretorum Doctor, Illustrissimorum Ducum Sabaudiaë Consiliarius intimus, & Compater adoptatus ædificavit residentiam Abbatialem, ac multa etiam bona Monasterio suo contulit, tandem vitâ terrestri defunctus anno 1458. Ejus sub regimine Amadeus ex Comitibus Sabaudiaë omnium primus in Concilio Constantiensi titulo *Ducis* decoratus fuit, sed & idem post mortem Margaritæ Conjugis suæ Rippaliense Helvetorum Cænobium mundo valedicens ingressus, tandem etiam anno 1439. in Conciliabulo Basileensi sub nomine Felicis V. contra Eugenium IV. Pseudo Pontifex electus Agauni construi fecit sacellum *Veteris Thesauri* nuncupatum, ex posthac verò *B. Amadei* intitulatum, in quo hodie dum insignia ipsius Felicis Anti-Papæ visenda prostant, qui aliàs in Agaunensem Ecclesiam munificus apparuit, sed & inter cætera Thuribulum cum acerrâ seu naviculâ & duobus candelabris aurò purissimò confectis duas mitras S. Mauritio in donum obtulit. Privilegium quoque statuit, seu donavit, & statuit, ne Abbatialis dignitas Agaunensis unquam in Commendam dari possit.

LXIII. *Bartholomæus Boverius* Nobilis de Villâ Novâ sub annum 1458. à Pio Papa IV. provifus gravissimas habuit, quas & vel invitus sustinuit, lites seu tricas, ac controversias, quas ipsi suscitavit Ludovicus Sabaudiaë Dux, Ludovicum quendam de Saiffon propriâ autoritate intrudere conatus; de quo pluribus agitur in Annalibus Domesticois. De reliquo quinquennem solum Abbatem Agaunensem egit Bartholomæus iste noster, quousque ad meliorem vitam translatus decimo sexto Calendas Augusti terris disparuit anno 1463.

LXIV. *Guilhelmus Bernardi* electus anno 1463. die 19. Junii, eodémque anno die 5. Septembris autoritate Apostolicâ confirmatus, intimum Illustrissimi Ducis Sabaudiaë Consiliarium egit, apud omnes præcipuè honoratus; idem etiam anno 1469. à Sacro Cardinalium Collegio specialiter deputatus sententiam suspensionis & privationis Episcopatus Romæ latam denunciavit, & intimavit Jodoco de Syllimon Ecclesiæ N. eidémque summâ, qua hac in parteungebatur, autoritate substituit loci Vicarium Generalem R. D. Nicolaum, quem in plenariam possessionem tam in Spiritualibus, quàm etiam in temporalibus constituit, & introduxit anno 1496. die 4. Augusti.

LXV. *Joannes Allingii* à Mathæo Episcopo (qui postea à Julio III. in numerum Purpuratorum adscitus anno 1511. S. R. E. Cardinalis tituli S. Praxedis creatus est) Sedunensi, Agaunensis Ecclesiæ fautore ac benefactore optimo maximo pretiosissimum quendam (quo RR^{mi}. DD. Abbates in solennibus festis hodie dum utuntur) calicem in donum accepit, qui & in diebus suis domum Abbatiaë propriam in Salaz ædificavit. Et penes Ollonum feudum quoddam præpingue fatis, emptionis titulò comparavit, illudque Abbatiali mensæ suæ incorporari fecit. Præter hæc idem dignissimus Antistes Joannes curiam quoque seu domum Francisci de Turre prope Bagnes situatam, prægnantibus de causis fisco suo subjecit, multaque alia bona Allodialia Canonica suæ Mauritianæ solenniter in feudari procuravit; vinculis carnis tandem enodatus anno 1521.

LXVI. *Bartholomæus II.* hujus nominis cognomento Sostionis, nobili stirpe procreatus, in Abbatem S. Mauritii canonicâ electione promotus anno 1521. die 28. Decembris regimen Clausurale suscepit, cujus gloriosa merita & elogia in Annalibus Domesticois suo loco habentur taliter annotata: „ adnumeratur inter Cælicos cives Reverendus in Christo Pater & Dominus Bartholomæus Sostionis, qui postquam viginti annis officio suo electus Abbas Ecclesiam & Cænobium piè rexit, tandem anno 1550. consummatus die 20. Maji Spiritum Deo reddidit. Hic utrumque Prioratum Leninensem & Sylvanensensem in Gallia modò Venerabili Congregationi Canonorum Regularium S. Genovefæ subditum invisit, & reformavit. Præterea domum Pastoraalem de Bagnes cum adjacenti horto & Viridario, multisque aliis prædiis eidem Ecclesiæ concessit, prout ex authenticis clariùs apparet.

LXVII. *Joannes Miles* Patriâ Leucensis è Valesiâ Superiori progenitus, in Abbatem Agaunensem honoratus evasit anno 1550. die 11. Maji, de quo sæpe citatum Necrologium Domesticum sic habet: *Joannes Miles civis Sedunensis Patriâ Leucensis Abbas noster, Artium liberalium Professor, Spirituum immundorum abjector, qui legavit Conventui opertorium variis alitibus textum & Bibliothecam suam.* Qui quidem ipse Procuratorio nomine missus ab Episcopo

scopo Sedunensi ad Concilium Tridentinum, cum nomine sui constituentis decisionibus Concilii subscribere deberet, respondit, Procuracionem suam non aliam esse, nisi ad referendum; Quæ propositio à Patribus rejecta est; sed ne in vanum Joannes iste noster ad memoratum Concilium profectus fuisset videretur, autoritate illius titulum simul, & officium Inquisitoris Generalis per totam Helvetiam obtinuit. Redux itaque Agaunum, cum Calviniana Hæresis in terris istis, maximè verò in ditione Bernatensi gradum figere cœpisset, quosvis ut potuit merissimus Zelotes iste hæreticorum libros studiosissimè conquistos, in Agaunensi foro, seu plateâ Paradysus appellatâ, per manum Carnificis comburi fecit; quod indignè ferentes (vel hinc maximè, quòd aliàs Abbas Agaunensis Reipublicæ ipsorum Vassalli vices ageret) tum Senatores, tum plebei quoque Cives Bernatenses omnia Monasterii Agaunensis bona sub politicâ jurisdictione suâ hinc inde constituta, eaque pro tempore sanè plurima in fiscum suum publicum rapuerunt; quare Monasterium adeo graviter sauciatum & iniquissimè spoliatum ultimum quasi discrimen adiit, atque ea propter Joannes Abbas vel invitus supremum Valesiæ Senatum pro auxilio potenter afferendo in vota vocavit; unde suffragante favore & autoritate illius ea saltem, quæ hodie in partibus istis Abbatia Agaunensis securè possidet, utcumque recuperavit, sub merissimis tamen solum conditionibus concessa, ut perpetuis futuris temporibus unicè Canonici Regulares Augustiniani in suo sæpedito Agaunensi Monasterio subsistentes, Altissimòque famulantes secundùm Regulares Ordinis sui leges & statuta deserviant, nec unquam aliis, quàm hujuscemodi Viris Religiosis Agaunensem mansionem suam concedant. Restat etiamnum alius quidam tractatus truculentissimus eadem hac tempestate licèt haud spontaneè, sed quasi coactè tantùm & ex merissimo timore reverentia ad solam nimirum captandam benevolentiam & politicam protectionem Statuum Valesiæ sibi conciliandam, à Religiosis Canonis ratur & confirmatus: cujus nimirum vigore Abbas, & (uti formalia sonant) Capitulum Agaunense Diœcesanum suum Episcopum Sedunensem tanquam utriusque Valesiæ Præfectum, & Comitem, Dominum Ballium verò, & Proceres Valesii Monasterii sui Curatores seu (uti vocamus) Advocatos agnoscant, quorum sine præscitu, & interventu ad Electionem Abbatis de posthac nequam procedant &c. Unde ab hoc tempore statim post Electionem Prælati à Venerabili Capitulo factam, & celebratam, noviter Electum memoratis Dominis præsentari coram usus & consuetudo fortiter obtinuit; atque ex tunc primùm ipse præsentatus Monasterii possessionem accipit, & sic *Abbas Electus* inaudit; cum vicissim Primores illi sæpe dictum Monasterium cum omnibus juribus, & appertinentiis in singularem defensionem, & tutelam suam contra quosvis invasores suscipiunt, & acceptant &c. Qui quidem tractatus à Capitulo Agaunensi ratificatus fuit & approbatus, salvo tamèn quovis jure Sedis Apostolicæ in regalem Canoniam istam Agaunensem convenienter tenendo, & usurpando. Verùm his non obstantibus indiscreto nimium, (uti scribitur) Zelo Joannis Abbatis istius (qui certò pro constanti Religionis Catholicæ conservatione & emolumento prudentius sanè dimicare potuisset) sæpe nominatum Venerabile Capitulum Agaunense de facultatibus ac possessionibus suis haud pauca dolenter amisit, ipse verò Joannes Miles Abbas suo tempore infirmâ corporis valetudine correptus, tandem diem suum obiit anno 1572.

LXVIII. *Martinus de Plastro* priùs Rector ad S. Joannem Baptistam de Mariis Diœcesis Genevensis & Regularis Canonicus Agaunensis annò 1572. die 28. Februarii in Abbatem electus, tum anno proximè sequenti tertio Calendas Maji à summo Pontifice provifus abominando Epidemiæ morbo Canonicis Agaunensibus infensissimo in Bagnes secessit, ubi aliquamdiu commoratus à Sixto Papa V. Bullam obtinuit, quâ supremus iste Universalis Ecclesiæ Pastor & Rector loci Ordinarium seu Sedunensem Episcopum serio hortatur, ut ipsum hunc Martinum Abbatem strenuè juvet in concepto Claustralis Reformationis negotiò, inter Ascetas Agaunenses exequendo; cui dum Abbas iste ad Ecclesiam suam descendens salutari huic operi ritè perficiendo sagaciter intendit, & ipse pariter præter spem intoxicatus, & lethali mortis spiculo confollus in fata declinavit septimo Calendas Martii anno 1587. quo eodem tempore communis & maxima rerum inopia, & intolerabilis quasi caritas annonæ in terris istis horrifonè grassata, vix paucos reliquit à ferali Epidemiæ morbo servatos.

LXIX. *Adrianus Riedmatt* Cathedralis Ecclesiæ Sedunensis Decanus anno 1587. à Venerabili Capitulo Agaunensi in Abbatem postulatus, generalibus Imperii Comitibus Ratisbonæ celebratis interfuit, Pontificiæ Confirmationis Bullam non accepit, sed solum Abbas electus inaudit; qualis venerando statu suo præfuit usque ad annum 1604. quo decurrente ipse Adrianus Episcopali Cathedræ Sedunensi fuit impositus, ac tandem anno 1613. morte interveniente pluribus aggregatus; qui cæterà suum Abbatiale munus

apud suos Agaunenses strenuè gessit, jurium ac privilegiorum suorum sagacissimus Inquisitor; fuit idem ipse aliquando (defectu Canonorum Claustralium) unâ, eadèmqve vice Abbas, Sacrista, Eleemosynarius simul & Cantor, & sic omnia; quo in perturbato & satis afflictò rerum statu post resignationem Adriani istius Canonici Agaunenses pro institutione novi Abbatis & Electione ad Capitulum convocari noluerunt, ut aliàs; sed immediatè successit Petrus de Gruglii, mox amplius nominandus infra. Verùm antequam ulterius progrediamur, omitti non debet, quòd præsidente Adriano Abbate isto Agaunensi sub annum 1590. contigit; dum scilicet Celsissimus Sabaudiaè Dux nuntiis ad supremam Valesiaè Senatum directis medietatem corporis S. Mauritii petere demandavit; gladium item Sanctissimi Archistrategi hujus; ex qua donatione eidem Celsitudini suæ solenniter factâ, Sacrarium Parochiæ Agaunensis haud modicum sustinere debuit charissimorum pignorum suorum dispendium; unde ingens in populo suborta fuit seditio, & tumultus, quando nimirum Reverendissimo Domino D. Joanne Godefrido Augustæ Prætoris Episcopo (qui fuit unus de numero prædictorum oratorum Sacrarum Reliquiarum thesaurum subducere satagentium) missam faciente, sub ipsâ Sacratissimi Corporis Domini elevatione plebejus quidam ex Parochianis adstantibus Pontifici celebranti tumultuante admodum insultavit coram, sed & omnis plebs promiscui sexûs arreptis armis quibuscunque obviis in eundem sacrificantem irruit: quorum tamen furori memoratus Episcopus callide subductus, & autoritate supremi (cujus opem delegati Oratores antedicti, prout potuerunt, instantissimè imploraverunt) Senatûs servatus cum suis aufugit; atque sacras, quas petierat, exuvias simul obtentas secum Agauno subduxit. Sed quid inter hoc Custos & Abbas iste Adrianus? ut palliato saltem prætensionis ac frivolæ excusationis alicujus titulo (rebus sic stantibus) honori suo consulere, atque hujuscemodi sacrorum lipfanorum largitio ne fortè Agaunensibus in quodvis præjudicium cedere, vel obire possit, ad futuram rei memoriam testimoniales litteras sibi ac Canonice suis Mauritanis dari voluit, & publicum per manum Notarii fieri solennis protestationis de non præjudicando Instrumentum: quæ tamen omnia hodie Posteris minùs approbant, sed de turpi ignaviâ in hoc casu culpabiliter admisâ quoscunque hac in parte reos constanter accusant.

LXX. *Petrus de Gruglii* Nobilis Sabaudus Canonicus Cathedralis Ecclesiæ Sedunensis & Prior Martiniacensis obtinuit commendatitias à Duce Sabaudiaè ad supremum Valesiaè Senatum: quibus prævalentibus ipse in Abbatem Agaunensem fuit adoptatus anno 1604. S. Franciscus Salesius id temporis Genevensis Episcopus electionem seu promotionem Petri istius utpote minimè Canonicam seu validam, ex post facto legitimam fieri fecit, & stabiliri per Bullam dispensationis, seu confirmationis Apostolicæ datam à Paulo Papa V. Calendis Junii anno 1608. Syllabus Abbatum Agaunensium gratiosè nobis communicatus de Petro Abbate isto promittit sequentia: *Hic Præsul & Antistes noster sicut intravit, sic etiam Monasterium rexit; nam sub eo Abbatia S. Mauritii in valle Abundantiâ Diocesis Genevensis, quæ ab Ecclesia nostra S. Mauritii Agaunensis, tanquam à Matrice sua ceu filia dependebat, ad Religiosos Patres (quos Fullenses vocant) Ordinis Cisterciensis devenit, & Prioratus Ripallio propè Thononum in Chablaseo (quem Felix V. Pseudo-Pontifex Monasterio nostro concesserat) Patribus Carthusianis fuit attributus. Curavit autem fieri hic Abbas noster majorem Campanam nostram, & veteri templo nostro Saxis & lapidibus è vicino monte deciduis, penitus obruto, prima novi Chori denuo fundamenta jecit. Obiit in Bagnes anno 1618. die 13. Maji.*

LXXI. *Georgius Quartei* Nobili stirpe Agaunensi editus, & mox à puero in Seminario Mediolanensi S. Caroli Borromæi piis moribus excultus, famosi illius Martini Bonacinae Auditor, & discipulus, tandem Canonorum Regularium S. Augustini solemneri Professionem emisit. Anno 1618. Canonicâ electione possessionem Abbatiaè consecutus, primo statim sui regiminis anno Campanile olim à Petro Sabaudiaè Comite extructum insigniter restauravit, Basilicam suam omnino novam apparavit, novum item Refectorium fieri fecit, & sedilia Chori, ut & alia plura ipso plurimùm satagente fuerunt instaurata: juxta quoque Paterfamilias & Oeconomus idem ipse Georgius, siquis alius certè optimus, grandia Prædecessorum suorum debita feliciter extinxit, aliâque plurima in apertissimam Collegii sui Mauriciano-Agaunensis utilitatem præclare gessit, tandem pro meritis ad meliorem vitam evocatus anno 1640. die 26. Februarii.

LXXII. *Petrus Odet* Agaunensis humanioribus studiis apud Helvetios Friburgi Nui-thonum feliciter absolutis, Notarius Apostolicus creatus aliquamdiu maritatus vixit; inde postquam uxorem extulit, mundo nuntium remittens, vitam Regularem inter Canonicos Agaunenses elegit, brevi post Professionem suam Sacrista seu Custos templi nominatus,

ac tandem etiam anno 1640. die 27. Februarii in Abbatem delectus, in ipso statim Præ-
laturæ suæ ingressu præbendas seu oblegia, uti vocant, & particularia Regularium Cano-
nicorum Claustralia beneficia in totum abrogavit, atque in commune redegit: sed vel
maximè fretus autoritate Reverendissimi, ac Illustrissimi Domini D. Farnesii Nuntii Apo-
stolici apud Helvetios residentis, & inclyti, regularem observantiam inter suos arctissimè
tenendam pertinacissimè statuit, duas etiam Campanas hodieum inter grandiores oppidò
sonoras confici procuravit; aliàs toto Regiminis sui tempore jurium antiquorum, ac pri-
vilegiorum acerrimus vindex: qui & multa insuper bona feudalia superioribus annis ut-
cunque neglecta, ac deperdita maximà sedulitate, vigilantia, ac sollicitudine recuperavit.

LXXIII. *Joannes Jodocus Quartei* Nobilis Agaunensis, primùm Canonicus Cathedra-
lis, & Cantor Sedunensis, tum apud S. Mauritium in Agauno sacram Regulam Augusti-
niam Professus, à Reverendissimo D. Prælo S. Bernardi in monte Jovis Prioratum
Martiniacensem assecutus, ac postmodum die 12. Augusti in Abbatem Mauritanæ Cano-
niæ hujus delectus, cultum Sanctissimorum Tutelarium Patronorum suorum, ut puta SS.
Mauritii & Thebæorum MM. mirificè fovit; item in inquirendis Monasterii antiquitatibus
plurimum laboris impendit, tandem meritis plenus, Vita & Religiosâ Prælaturâ suâ de-
mortuus anno 1669. die 4. Augusti.

LXXIV. *Josephus Tobias Franck* itidem nobilis Aagaunensis primium Parochiale Benefi-
cium S. Sigmundi à proximo Venerabilis memoriæ Prædecessore suo consecutus est, quod
etiam haud sine Parochianorum suorum complacentiâ laudabiliter administravit; tum de-
sideriò vitæ Regularis Lutetiam Parisiorum ad S. Genovefam profectus, ac post aliquod
tempus inde reversus, mox ad S. Mauritium in Aagaunensi Canoniâ istâ Prior Claustralis
eligitur: quo in officio boni Superioris partes adeo laudabiliter explevit, ut annò prox-
imè sequenti communibus suffragantium votis in Abbatem fuerit assumptus. Talis proin-
à supremo Valesiæ Senatu receptus, & à Clemente IX. anno 1670. die 5. May confir-
matus, ore & calamo nunquam non disertissimus continuò strenuè laboravit, ut disci-
plinam regularem firmissimè stabiliret, quod ut eò feliciter succederet, cum Canonicis
Augustinianis de Congregatione Salvatoris nostri in Lotharingiâ Religiosam Confraterni-
tatem iniit, & id, quod voluit, ac admodum desideravit (multiplici fructu copiosè inde
reportato) sat egregiè perfecit, at quia inconsulto Valesiæ Senatu antedicto id egit, gra-
vem offensam illius incurrit, & vel hinc propemodum honoris, ac dignitatis suæ jactu-
ram fecit. Verùm nullis calamitatibus Zelosissimus iste Antistes fractus, quevis obla-
trantibus fortissimè restitit, sed & à Serenissimo Duce Sabaudiaë novos honores accipere
meruit, nempe Regiæ Celtiudinis suæ Consiliarii, & Eleemosynarii, Sacraeque militiae
SS. Mauritii & Lazari Equitis, ac Commendatoris titulò donatus, juxta tamen ab adver-
sariis de œconomia interim neglecta suo loco iniquè delatus, multis insuper discordiis (qui-
bus communi sententia superfedendum erat) domi forisque suscitatis animi mœrorem adeo
gravem inde concepit, ut lethali morbo correptus intra paucos menses tabescens vitâ
defecerit temporali anno 1686. die 11. Februarii.

LXXV. *Petrus Franciscus Odet* Agauni nobili stirpe progenitus, adolescens Friburgi
Helvetiorum in Nuchtlandiâ humanioribus scientiis imbutus, Lugduni in Galliâ verò
Philosophiæ ac Theologiæ operam dedit; inde in Patriam revocatus, & sacris initiatus,
aliquamdiu Clericale quoddam beneficium administravit; juxta tamen continuò vitæ regu-
laris desiderio vehementer incensus, anno 1684. die 28. Novembris in Ecclesia Agaunensi
ad S. Mauritium sacrum Canonice Religionis habitum accepit, atque annò proximè se-
quenti ad regularem Professionem admissus, eandem ipso Festo die S. Andreae Apostoli præ-
manibus proximi (quem sibi semper habuit amicissimum) solenniter emisit. Itaque Re-
gularis Canonicus factus, & continuò inter Capitulares suos Secretarius Capituli deno-
minatus, demum emortuo memorato Prædecessore suo, quamvis ætate minimus, at pru-
dentiâ & morum gravitate maturus, præ reliquis omnino judicatus præviâ electione Cano-
nicâ ad mitram Abbatialem promotus est, & die 15. Februarii anno 1686. Supremo Va-
lesiæ Senatui præsentatus, sed & ab eodem ad commune Statuum Provincialium gremium
condigno honore susceptus paulò post ab Innocentio XI. Romano Pontifice pridie Idus
Junii anno 1687. confirmationem accepit, ac tandem eodem anno die 8. Decembris sa-
cro ministerio Eminentissimi Domini D. Jacobi Lantelini Neo-Cæsareæ Episcopi pro tem-
pore in partibus Helvetiorum Nuntii Apostolici in Abbatem Agaunensem initiatus.

ALBERGENSE I.

HUjus nominis monasterium aliquod apud Belgas, quod Collegiata penitus, tempore & auctore non notato fundata fuit Ecclesia; tum verò post annos institutum sacrae Congregationis Windesimensis suscepit, testimonium perhibente ipso pientissimæ memoriæ Thoma Kempensi Chronico Montis S. Agnetis cap. 24 in hæc verba legendum: *Eodem anno (1447.) Canonici in Albergen propè Oldenzale (hodiè oppidum Belgii Confœderati communiter Oldensalia nuncupatum in Provincia Transinsulana, jam ab anno 1626. Batavis acatholicis subditum) acceperunt habitum sanctæ Religionis Canoniorum Regularium S. Augustini, & fuerunt investiti in Crastino inventionis S. Crucis.* Verùm ex quo nefanda Calvini doctrina isthic loci stabilem sedem fixit, idem Albergense Cænobium Culpa sine sua miserrimè periit.

ALBERGENSE II.

SEu in eodem isto, de quo modò diximus, oppido aliud quoddam etiam antiquitùs devotissimum tertiæ Regulæ Sancti Seraphici Patris Francisci Parthenæum, cujus Domi-cellis aliquando autoritate ordinaria ad ordinem Canonico - Augustinianum desponsatis, primus Rector venerabilis contubernii hujus simul ac Confessarius datus fuit Adm. Reverendus Pater ac Dominus Walramus Francons Prior Frenswegianus in Westphalia numero quintus. Idem de florentissima id temporis Congregatione Windesimensi.

ALBERGENSE III.

ALIud quoddam paris quidem sexûs ac nominis, diversæ tamen Regionis, nimirum in Frisia situatum, Windesimensis itidem Congregationis, Diœcesis verò Ultrajectensis venerabile phontisterium aliàs S. Antonii monasterium in Tuenta cognominatum; idem tamen jam pridem pariter à Novatoribus Calvinianis fataliter extinctum, cujus proin nuda solùm nobis superest memoria apud Aubertum Miræum de Collegiis Regularibus Cap. 55. F. 148. & Gabrielem Pennotum in histor: tripartit. Lib. 2. cap. 64.

ALBINIACENSE.

VEtustissimum diœcesis & territorii Attrebatensis monasterium S. Chilianum nunupatum, vel olim integrè Canoniorum Regularium Ordini servatum. De primo Fundatore vel potius Sanctissimo tutelari Patrono illius S. Chiliano Episcopo (ab illo Herbipolensi in Franconia Episcopo & Martyre, Octavo idus Julii Sanctorum fastis adscripto omnino diverso) Miræus cap. 23. Fol. 89. ita scribit. *S. Chilianus Episcopus regio sanguine in Hibernia procreatus, cum multarum virtutum decore polleret, à provinciæ illius Clero & populo ad Episcopatum est electus. Cui jugo, licet invitus, humiliter collum subiecit. Contigit cænobitis ipsius præsuriis negligentia pistoris panem deesse: Vir DEI succensam officinam intravit, veste sua prunas ejecit, & Clibanum mundavit, panemque per stupendam DEI bonitatem suis detulit. Sed dum hoc miraculum passim innotescit, ne elationis tumor subreperet, relicto episcopatu castella perlustrabat, multos sanando, & regnum DEI prædicando. Eratque præcipuum ejus studium, Sanctorum loca visitare, & eorum orationibus se humiliter commendare. Tandem Romam pervenit, ubi in Ecclesia S. Petri per undecim annos & amplius Deo serviebat. Quibus peractis peregrinationem resumens, Franciam intravit, & Sanctum Fiacrum, quondam patris sui servum invenit; apud quem tamen, peregrinationem præferens, manere noluit. Dum autem propositum impleret, ingressus est comitis Eulfi Curiam Axonæ contiguam, ubi sitibundo viro uxor Comitis improbè potum negavit. Unde Dei judicio penuria ejus exaruerunt. Eulfus autem re cognita insecutus est Beatissimam Chilianam, & humili petitione reditum ejus impetravit, sed & benedictionem Domus suæ. &c. &c. sic ille loc. cit: ubi & sub finem ex chronico Attrebatensi sequentia supperaddit: *In vico Albiniano est monasterium Canoniorum videlicet Sancti Chilianum, qui Scotus fuisse traditur. Item Molanus in Indiculo Sanctorum Belgii Fol. 23. de eodem Sancto Episcopo sic habet. Sanctus Chilianus Episcopus & Confessor quiescit Albinjaci in territorio Attrebatensi; festum ejus est Idibus Novembr.**

ALDENBURGENSE.

COLlegium Cathedrale, Provinciæ seu Archi - Episcopatus Bremensis, in ejusdem nominis Civitate Aldenburgensi seu Olburgensi in Holsatia, antiquis sæculis celeberrimum, fundatorem habere meruit Ottonem Romanorum Imperatorem hujus nominis Primum, Cognomento *Magnus*, qui (referente Martino Zeillero in Itinerario Germaniæ cap. 17. fol. 370.) sub annum gratiæ 970. Aldenburgensi Collegio huic initium dedit. Potissimum autem hujus Ecclesiæ decus & ornamentum fuit proprius quondam ejusdem Episcopus

scopus S. Vicelinus, qui (uti refert Albertus Crantzius in sua Metropoli Saxoniae lib. 6. capp. plur. (diuturno annorum spatio varia fortuna jactatus, imo & maximo labore perfunctus apud efferos Wandaliae populos adhuc incredulos, & inanium idolorum cultores Christianae fidei praedicationem continuans, atque inter haec ad extremam senectutem deproperans, cum jam dudum Clericorum Regularium Monasterium in Faldera (itidem suo Ordine recensendum infra) fundasset, Fratribusque impleret, imò & satis diu illud ipsum gubernasset, & Episcopalem dignitatem justissime promeruit vir sanè omni sanctitate praecipuus; cujus ut & aliorum (quos ipse S. Vicelinus in sua Aldenburgensi Ecclesia secum habuit) ingentem animarum Zelum, praesertim in disseminando verbo Dei in salutem populorum passim editum admodum commendat idem Crantzius loco cit.

Arnoldus Wion Historiographus Benedictinus in suo ligno vitae lib. 2. cap. 37. & sequaces illius S. Vicelinum hunc nostrum opinione quidem sua Benedictini Ordinis Monachum, & Abbatem constituunt, atque in id etiam Albertum Stadensem allegant, qui tamen de Monachatu Vicelini nec quidem musitat. Vide de primis & antiquis illis Monasteriis tum Sigebergensis (cujus itidem saepesatus S. Vicelinus Canonicum egit) tum Falderensis Inquilinis suo loco infra. Unde propè conjicias aequè Vicelinum ac Cathedralis cœnobitas, seu Canonicos Aldenburgenses, Falderenses, ac Segebergenses temporibus suis Regulares Clericos, non item Monachos fuisse.

ALDENBURGENSE.

Aliud quoddam paris nominis, sexus & Ordinis Monasterium Beatissimæ Virgini Deiparæ ac Praecursori Domini S. Joanni Baptistæ dicatum, antiquioribus saeculis itidem apud aquilonares populos, istud tamen in ditione seu Diœcesi Verdensi constitit inclytum, quamvis de tempore & authore, quia non notato, nondum nobis revelatum. Recensetur istud inter ea Ordinis Canonico-Augustiniani cœnobita, quæ vel olim Capitulo (de quo pluribus infra) Hallensi subdita fuerunt, & incorporata, quod tamen ipsum hoc Aldenburgense Monasterium secundum omnem prioris vitae Religiosæ statum jam pridem seu decurrente saeculo decimo sexto cum sacrilegâ orthodoxæ Religionis immutatione in partibus istis fortissimè coactâ penitus extructum ad alienos devenit. De Regularitate hujus Ecclesiæ videri possunt ea, quæ habentur inferius. Vide Falderense in vita Ven. Brunonis. Fundator hujus Canonice fuit Fridericus I. Imperator. Foundationis Diploma reperitur apud Menckenium Rerum Germanicarum & Saxonicarum Tomo III. col. 1067. quod integrum huc transcribo, cum praesentis Operis Author illud non viderit.

IN nomine S. Individuæ Trinitatis. Amen: FRIDERICUS, Dei gratia Romanorum Imperator, & semper Augustus, & Rex Siciliae, universis Christi fidelibus in perpetuum. Cum Apostolum dixisse novimus, qui gloriatur, in Domino gloriatur, secundum eundem gloria nostra nihil est, si non pro his, in quibus gloriamur, Domini gloria coronemur. Quapropter in fascibus seculi Deo volente constituti, satagendum nobis est, sic terrenis intendere, ut in his, quæ agimus, gloriam Dei quæramus, & misericordiae operibus tempus redimamus, ne tandem à die ultionis extremæ occupemur, sed misericorditer in caelestibus à Domino coronemur. Igitur tenore praesentium universis sanctæ Matris Ecclesiæ filiis, tam praesentibus, quam futuris, evidentius innotescat, quod nos Deo inspirante, de Imperiali munificentia, in monte prope Altenburc, Civitate Imperii, mediante providentia fidelium nostrorum, Hugonis de Warthe, Judicis terræ Pilsnensis, & Rudolphi de Aldenburc, Marschalci nostri, in gloriam omnipotentis Dei & honorem Sanctæ Dei Genitricis & Virginis Mariæ, Oratorium construximus, & à Reverendo sanctæ Nuwenburgensis Ecclesiæ Pontifice, Domino Utone, consecrari fecimus, & ex Ecclesia Beati Petri Apostoli in Sereno Monte virum Religiosum, nomine Hermannum, ad nostram praesentationem eidem loco Praepositum institui obtinuimus, & fratres ex eodem ordine, secundum Regulam Bti. Augustini, in habitu Regularium Canonorum, omnipotenti Deo inibi perpetuo deservituros, congregari, & adunari fecimus, liberam eis, & per eos eorum Successoribus, electionem, secundum Statuta sanctorum Canonum decedente vel obeunte eorum Praeposito, alium substituendi vel eligendi, ex eodem duntaxat ordine, permittentis. Huic autem Ecclesiæ quatuor Mansos eidem adjacentes, & allodium septem Mansorum, quod Crebeschorwe dicitur, in meram & liberam proprietatem dotis nomine contulimus, & in frequentia multorum nobilium factum nostrum confirmavimus, nihilominus omnimodam Regum, Principum, Nobilium, Ministerialium, Militum, vel quorumlibet hominum, collationem, permutationem, venditionem, praefato Cœnobio profuturam, Imperiali munificentia & Bulla perpetua roborantes, ita ut jam dictum Cœnobium, & omnia ei attinentia, in Villis, in Sylvis, in Campis, in agris, in cultis &

incultis, in pratis, in pascuis, in Molis & Molendinis, in piscationibus, in arboribus & arbutis, in hortis, & areis, in aquis & aquarum decursibus, in exitibus & reditibus, in acquirendis & acquisitis, & omni prorsus utilitate, quæ nunc inest, vel in futurum inesse poterit, ab omni hominum invasione & precaria exactione, salva manere velimus eorum, pro quorum sustentatione oblata sunt, usibus omnimodis profutura, *Advocatum* vero loci & fratrum & bonorum ipsorum defensionem *nobis ipsis*, & *soli Romano Imperio post nos*, assignamus, quam & in beneficium nulli concedi volumus, & nullum inde temporale emolumentum quenquam habere statuimus, sed omnibus, quæ prædicta sunt, tuentibus, promoventibus, & locum, vel fratres, vel bona eorum defendentibus, remunerationem in Cælis optamus, quam & nos speramus à Domino consequi sempiternam. Super omnes autem prærogativas, quibus jam dicta gaudet & in posterum gaudere debet Ecclesia, per omnem proprietatem suam, iudicium ei non tantum sanguinolentis plagæ, sed etiam vitæ & mortis, indulgimus, unde Regio Edicto firmiter sancimus, uti nec *Judex*, *Scultetus*, *forestarius*, *Bedellus*, vel quisquam *officialium terræ Misnensis*, tam ipsum, quam suos, vel sua, in quoquam molestare præsumat, sed omnem potestatem judicariam & transgressionis eorum emendam, si quam inciderint, Imperii relinquunt arbitrio terminandam. Nam quorum ex Dei gratia ratione divini Ministerii onus leve est & jugum suave; hos penitus nolumus ullius oppressionis contumelia vel manu Laica fatigari. Hæc autem fecimus, statuimus, & in præsentia subscriptorum nobilium, Regio Edicto & Bulla perpetua confirmavimus, & omnipotentis Dei gratia, & peccatorum nostrorum indulgentia, & ut Imperialis eminentiæ dignitas felici vigore gaudeat, pacis proprietatis & salutis à Domino sentiens incrementum. Igitur horum omnium testes sunt: Dominus *Uto*, sanctæ Nuwenburgensis Ecclesiæ venerabilis Antistes, *Otto Marchio Misnensis*, *Dedo*, *Comes de Grouz*, *Burchardus Magdeburgensis Burchgravius*, *Otto Comes de Rirchberg*, *Otto & Hartmannus* (f. *Hermannus*) *de Lobdeburgh*, *Henricus Burchgravius de Lyznik*, *Henricus Burchgravius de Aldenburg*, *Erkenbertus de Tekewitz*, *Tymo de Kolditz*, *Henricus de Rosewaz*, *Albertus de Grisenbain*, *Gerhardus de Nubditz*, *Sigeboto & Fridericus de Grouz*, *Sifridus de Hagen*, & alii quam plures. Acta sunt hæc Anno Dominicæ Incarnationis M. C. LXXII. Indictione V. Anno Regni nostri XXI. Imperii vero XIX. feliciter Amen.

Extat apud eundem Menckenium l. c. col. 1072. Engelhardi Episcopi Nuenburgensis, Confirmatio Donationis ab Alberto, Burggravio Altenburgensi Ecclesiæ S. Mariæ factæ hujus tenoris:

IN nomine S. & Individuæ Trinitatis. Ego ENGELHARDUS, Dei gratia, Nuenburgensis Episcopus, notum facio univèrsis Christi fidelibus quam præsentibus tam futuris hanc paginam inspecturis. Quod *Albertus Burchgravius de Altenburg*, ob remedium animæ Patris sui, consensu heredum suorum contulit Ecclesiæ S. Mariæ in Aldenburg tres Mansos in *Lubeviz*, duo talenta & dimidium, tres modios filiginis, & tres avenæ, annis singulis persolvendo, de qua pensione ad *Altare S. Pauli*, ubi corpus ejus sepultura traditum est, ad usus Luminarium decem solidi impendantur, ad sanctum *Martinum in Castro* decem solidi ad eodem usus. Statutum etiam est, ut in Anniversario ejusdem Burchgravi candela unius solidi pretio comparetur, quæ post celebrationem Missæ cedit in usus Custodis Ecclesiæ Aldenburgensis. Item in Anniversario eodem triginta solidi cedant ad servitium & fratrum refectionem in Refectorio procurandorum. De annona v. Eleemosyna eodem die pauperibus erogetur. Et ut hujusmodi factum maneat inconvulsam, scripti & sigilli mei decrevi testimonio roborandum. Ad majorem etiam firmitatem perpetuo habendam ne quid dicto testimonio per secula successiva deperat, dictus *Burchgravius*, & sui patris, *Conradus de Froburg* & *Henricus de Flugellesberc*, coheredes ipsius, cum Sigillo Ecclesiæ Aldenburgensis sigilla sua appendere, curaverunt. Acta sunt hæc Anno Dominicæ Incarnationis M. CC. XXVIII. Indiæ. II. Hujus rei testes sunt: *Meinberus*, *Burchgravius Misnensis*; *Sifridus Burchgravius de Liznik*; *Hogerus de Vrideburg*, *Erkenbertus de Starckenberck*, *Radeboto de Wolfdiz*, *Henricus Advocatus de Wida*, *Henricus de Korun*, *Volradus frater suus*, *Thuto frater ipsius*, *Thimo Canonicus Nuenburgensis*, *Henricus de Gnannenstein* & frater ejus *Cunradus Castrens in Vrobarch*.

ALDERSPACHIUM.

INferioris Baviaræ, Diocesis verò Pataviensis, Monasterium olim Regularium Canonicorum S. Augustini fundatum legitur ab Illustribus Viris *Ruperto* & *Calocho de Alderspach*, arcem suam dantibus Religiosis Viris, auctum postea & amplificatum ab *Othone Episcopo Bambergense*, vero Fundatore, qui septem prædia, & partem dedit Sylvæ *Noricæ*, *Hardt dictam*, & ab *Adelramo de Cham S. Margaridos in Osternhoven Advocato*, item ab *Eberhardo*, & *Ratoldo de Eckenheim*, &

Et ab Eberhardo Sunczingen. Dicitur S. Petro anno Domini 1145. Obiit Tertius et ultimus hujus loci Præpositus Dominus Asquimus; post cujus ex hac mortali vita discessum Canonici Regulares S. Augustini ex Alderspachio ad Subenium (quod hodie adhuc Canoniorum Collegium est ad ænum, supra Scherdingen Bavariæ Civitatem situm) translati sunt, et introductus est de Consilio Episcoporum Babenbergensis et Pataviensis Ordo Cisterciensis anno Domini 1146. Monachi Cistercienses primi cum eorundem Gubernatore Abbate ex Eboraco Franciæ Orientalis præpotenti Monasterio adducti, et in hunc locum positi. Ita Bruschius de Monast. German. Cent. 1. fol. 62. Bulla Confirmationis ab Othone Episcopo Bambergensi antedicto Canonici Augustiniani, primis Claustris hujus Alderspachensis Inquilinis impertita hodieum superest, et Copia illius prostat apud Casparum Jongelinum in Notitiâ Abbatum Ordinis Cisterc. lib. 3. fol. 13. sic legenda.

Otto Dei gratia Bambergensis Episcopus Alcuino Alderspachensi Præposito, ejusque successoribus Regulariter substituendis in perpetuum. Et. Quapropter Dulcissimi in Domino Fratres Alcuine Præpositi tuo et Fratrum tuorum justis petitionibus libenti animo Consentes Ecclesiam, quam nos in loco Alderspach dicto fundare cepimus, unâ cum Ecclesia et Decimis ab Ecclesia Pataviensi legitime computatis cum parte Sylvæ in Noctwald tibi assignamus, pariterque cum omnibus aliis eidem loco quorumlibet oblatione justè collatis vel adhuc conferendis Deo, ac B. Petro Apostolorum Principi offerimus, statuentes ut ibidem Fratres secundum Regulam B. Augustini Religiose conversantes, qui perfectionis suæ meritis apud Deum nostræ imperfectioni subveniant. Hujus rei testes sunt Dilectissimi Fratres nostri Bambergensis Ecclesiæ Majoris Canonici. Eberhardus Præpositus, Engelbertus Decanus, et Præpositus, Tiemo Præpositus, Ezelinus Præpositus, Conradus Custos, Tuto Scholasticus: Magister Eberhardus, Volckmarus, Udalricus, Hermannus, Leopoldus, Bertholdus, Henricus, Volckmarus, Bero, Conradus, Meginbodus, Otto, Udalricus, Adelbertus cum Ceteris omnibus. Liberi autem Homines Rapoto comes de Vranedoff, Eberhard, Hemicho, Deginego, et Fratres ejus. De Vaceffan, Adalbero de Steinach: Heinrich et Marwald de Hochenstette et alii plurimi. Actum Bambergæ anno 1139. Indictione secundâ.

S. ALEXANDRI.

Aliàs Adorffense, taliter ab eo, cui quondam inerat pago, nuncupari solitum, jam pridem antiquatum canonicorum Regularium Collegium, seu Præpositura Diœcesis Constantiensis superioribus Sæculis apud Helvetios in Turgoviâ foundatione sua antiquorum Comitum Kyburgensium Celebris, atque ista Carolo Crasso Imperii fasces tenente sub annum Circiter 884. ex donatione Udalrici comitis Kyburgii, seu Communiter de Frawenfeld appellati (procurante Ludolpho Archi-Episcopo Dirniensi, seu Trevirensi nato comite Vindonissæ) Comprovinciali Monasterio Sangallensi (quoad jus Patronatus & advocatiæ subintellige) ad pias Causas usurpanda gratanter obvenit; inde tamen post justum unius sæculi decursum videlicet anno Christiano 999. iniqua largitione collata fuit cuidam Ottonis III. Romanorum Imperatoris Ministeriali Comiti, qui scelestâ auri fame nimium quantum exæstuans Regularibus Canonicis numero suo duodenis Religiosa mansione suâ contumeliosè dejectis, & expulsis reditus Sacros omnes proprio Marte sui juris fecit: unde Regularis Præpositura ista primum in Honorem S. Alexandri Papæ & Martyris solenniter initiata, taliter iniquissimè labefactata culpâ sine suâ miserrimè defecit, & ad alienos devenit; de quo pluribus agunt Joannes Stumpfius in Chronicæ Helvetiæ lib. 5. Cap. 26. fol. 435. & Bruschius de Monast. German. Cent. 1. fol. m. 115.

ALNENSE.

Potens ac nobile ad Sabim Fluvium medios inter montes densasque sylvas positum miliari ferè uno à Tudinio ditionis Leodiensis oppido, vel aliquando à prima sua foundatione Canonicorum Regularium S. Augustini Collegium, nunc inclytæ Cisterciensis Familiæ præpotens Abbatia, cujus historiam apud Miræum in Chronico Cisterciensi Fol. 135. in hunc legimus tenorem: Ex Hanonia in ditionem Leodiensem transeamus in qua celeberrima est Abbatia Alnensis. De cujus Cænobii Conditore veteres inter se dissentiunt scriptores. Falcuinus Abbas Laubiensis in Chronico suo tradit, à Sancto Vrsinaro Episcopo et Abbate Laubiensi Monasterium in Alno constructum esse, et Laubiis subiectum. Philippus ab Eleemosina, Abbas bonæ spei, in historia vitæ S. Landelini aliisque passim, hanc gloriam B. Landelino ex prædone per S. Aubertum Cameracensem Episcopum ad Christum converso, attribuit. Idem constans traditio apud Alnenses per manus veluti accepta, et monumenta Alnensia loquuntur: ex quibus nos ipsi, cum Alnæ essemus ista hausimus. Abbatia Alnensis inchoata est à S. Landelino, et constituti sunt ibi ab eo Clerici communis vitæ dicti, qui ibidem habitârunt usque ad annum Christi 1144, quo quidem anno Alberone II. Episcopo Leodicensi auxiliante, et Radulpho Abbate procurante, prædicti Clerici habitum Canonicorum Regularium ordinis S. Augustini susceperunt. In quo ordine annis tantum quatuor permanferunt, usque ad annum 1148. quando per B. Bernardum, opera et auxilio Henrici II. Leodicensis

Episcopi, translati sunt ad ordinem Cisterciensem &c. Et Paulo post. In ipsis porrò Alnensis Cœnobii foribus versiculos istos marmori incisos me legere memini:

*Has Landelinus sedes erexit, & Alnæ
Imposuit nomen vicinis nomen ab * Alnis.*

Itaque dicere liceat Alnense cœnobium primitiis quidem à B. Landelino inchoatum, sed à B. Ursinano perfectum, & à S. Bernardo Regulæ Cisterciensi ascriptum. Ceterum historici Leodicenses memorant B. Bernardum in palatio Henrici II. Leodicensis Episcopi, dum sacram Crucis militiam adversus Turcas prædicaret, tria perpetrasse miracula; iisque commotum Præfulem, hortante etiam Bernardo, Alnensem Canonicorum Regularium Basilicam, Cisterciensibus monachis tradidisse, quibus de rebus lege, si placet, Egidium Leodicensem, Anicæ Vallis monachum, aliosque rerum Leodicensium scriptores, anno 1612. Leodici junctim editos. Hucusque Miræus loc. cit.

ALTACHENSE.

Seu *Alteichense* Cœnobium Monastico-Benedictinum Cognomento *inferius*, & sic quidem ad differentiam alterius talis seu ejusdem nominis, sexûs, ordinis & Provinciæ Monasterii communiter appellari solitum, atque istud in loco ex meris quercubus constante bellè situatum ad sinistram decurrentis Danubii haud procul Deckendorffio oppido conspicuum; de cujus initio, seu prima fundatione Hundius in sua Metropoli Salisburgensi tom. 2. fol. 1. ita scribit: fundatum est hoc Monasterium, sicut & Altaich superius, ac pleraque alia Consilio S. Pirminii Episcopi Metensis, ab Utilone Duce Baviaræ in honorem S. Mauritii Martyris anno 741. sub Zacharia Pontif. Maximo, & subinde ab eodem Duce multis prædiis & possessionibus ditatum, bellis tamen & incendiis vastatum & attenuatum fuit. Instauratum est per Imperatores & Reges Romanos, qui illud maximis muneribus, & privilegiis auxerunt. Porro sub Arnulpho terræ Principe, qui cognomento *Malus* inaudit, usque ad tempora Othonis III. Romanorum Imperatoris in hoc Altachii inferioris Monasterio stetit *Canonicos Regulares* refert idem Hundius loco citato, & post ipsum etiam Carolus Stengelius Abbas in *Monasteriologia Benedictina* annò 1619. typis Augustanis in folio edita. V. *Nideraltachense*. Non Contemnendam dictorum Confirmationem reperio in vita S. Godehardi Episcopi Hildesheimensis, à Wolfherro conscripta, & actis Sanctorum à Bollando ad diem 4tam May inserta. Scribit ibi dictus Wolfherrus annò 741. Altachensis Monasterii initium à Christi Cultoribus sapienter inceptum, & in Religiosa Monastica institutione per annos ferè centenos laudabiliter perdurasse; postmodum verò expulsis injuriâ illorum temporum Monachis locum illum sub Regula Canonicorum usque ad tempora S. Henrici Imperatoris per annos itidem centenos, nimirum usque ad annum 990. perstitisse, quo tempore satagente Willehadò Salisburgensi Metropolitano, & auxiliante Ottone III. divinum ibi ministerium juxta Regulam S. Benedicti ab Erchanberto primo Abbate fuit dispositum. At verò (quod Recentior quidam Canonice Antiquitatis impugnator haud dubiè negaverit) homines sæculo illo octavo sub Regula Canonica Altachense Cœnobium incolentes verè fuisse Regulares, expressè notat prænominatus Wolfherrus de S. Godehardo ab incunabulis ibidem & litteris & virtutibus exulto, & postmodum etiam ejus loci Canonico, hæc ponens formalia: *Unde & factum est, ut in habitu seculari, quo inter Religiosos manebat, multos de Religiosis in vitæ sanctitate pelliceret evidenter.* Ex quibus demum concludo S. Godehardum præter plures alios tum Monastici Instituti Cultores, tum etiam Specialium Religionum Fundatores, Instituto Canonico prima & solidioris litteraturæ & Sanctioris vitæ in ordine Monastico & Episcopatu postmodum exactæ debere femina.

ALTENSE.

Seu hodie patria voce Communiter *Elten* nuncupari solitum in Ducatu Cliviensi sæcularium Canonissarum Collegium, olim verò Religiosarum Virginum de Ordine Canonico venerabile Partheneum à notissimo illo Cœlitum Encomiaste Joanne Bollandò societatis JESU Presbytero Tom. 1. Januarii die 13. ejusdem Mensis fol. 854. vel breviter in hæc verba relatum: *Trans Rhenum è Regione Cliviorum in Altino Monte nunc Nobilium Virginum est cœnobium, quod Altense nominant. Id Wichmannus comes circiter annum 960. condidit, amplèque dotavit, Ecclesiâ S. Vito dicatâ, commisitque Luthardi filie, primæ Abbatisse; quam secuta Athela neptis. Ottones variis illud privilegiis ornarunt, atque Essendiensi, Quedelburgensi, Gandersheimensi Illustribus Cœnobiis par esse sanciverunt. Diplomata recitat Gelenius in Engelberto: in iis Eltnon, Heltnon, Altenis, Altena, Eltica appellatur; vulgò Eltenbergh, aut Hoch-Elten; nam inferius haud*

* Alna arborum genus est ibi frequens.

haud à monte procul Neder-Elten jacet. Item paulò antè loc. cit. Est locus, in quo sanctimonialium cohabitavit multitudo, Eltene nuncupatus, ubi una ex sanctimonialibus acerrimo dentium dolore laborabat. Cùmque ingravescente per singulos dies incommodo nihil obtinere posset remedii, turbata mens Consilium demò invenit. Misit enim Dominus in mentem ejus Viri, (B. Godefridi Cappenbergenfis Ascetæ Præmonstratenfis Ordinis, cujus vitam idem Author loc. cit. recenset) memoriam, quem adhuc viventem benè notum habebat, & morte obitâ de virtutibus ejus præclara multa compererat. Hinc toto cordis affectu cepit implorare quatenus suis apud Deum precibus tanto subveniret dolori. Mira res! ubi completa est pie credentis & de sancto Viro præsumptis oratio, dolor omnis aufugit continuò.

ALTITONENSE.

Prout nominat Bucelinus in Menologio ad 13. diem Decembris, sive *Altenburgense*, uti scribit Rambeck in Calend. Benedicte. in eundem Diem, S. Othiliæ Virginis Cœnobium, ab ejus Patre Adelrico sive Attico Duce ad initium sæculi octavi in Territorio Argentoratensi conditum, & à S. Virgine sub habitu & Regulâ Canonica institutum, uti contra præallegatos Benedictinos, Monastico Ordini S. Othiliam accensentes, sat clarè demonstrat Anonymus vitæ S. Othiliæ scriptor N. 15. apud Mabillon. Sect. 3. p. 2. his formalibus: Erat autem ei (S. Othiliæ) consuetudo peregrinas ad sanctam conversationem suscipere feminas, tam de Scotia, quam & de Britannia, nec non & Viros Religiosissimos ex diversis Provinciis venientes cum gaudio suscipiebat, & ex eis Presbyteros ordinari rogavit, & constanter utraque Monasteria, & collocavit in eis sanctimonialia, & posthæc convocavit omnes sorores, & rogavit eas, ut sibi indicarent, utrum Canonicam an Regularem vitam ducere vellent. Tunc omnes unanimiter responderunt, se Regularem vitam velle ducere & conversationem habere. Illa autem cum humilitate & mansuetudine respondit, dicens: scio, meæ charissimæ Sorores & Matres, vos promptissimas esse ad omnia aspera & dura pro Christi nomine toleranda; sed timeo, nos, si Regularem vitam elegerimus, maledictionem à successoribus nostris incurrere, quia iste, ut scitis, locus valdè incompetens est & laboriosus Regulari vitæ, adeò, ut nec aqua nisi cum magno labore adipisci potest hic: unde mihi videtur, si vestra placuerit almitati, melius esse, ut Canonico habitu consistatis. Tunc omnes secundum illius verba elegerunt Canonicam Regulam, in qua usque hodie in supradictis Monasteriis degentes præcedentium normam sequentes perseverant. Hòc itaque Testimoniò, si per vitam Regularem, quatenus hinc opponitur Canonica, intelligatur Monastica (prout sanè intelligi debet) non video, quid clariùs in rem nostram afferri possit. Deinde, ut scribit Aubertus Miræus de Monast. Canonicorum cap. 78. fol. 175. Collegium Truttenhusanum in Alsatia pro Canonicis Regularibus annò 1181. fundatum est ab Abbatissa Monasterii S. Othiliæ nomine Herrade: vix autem credi potest hanc Abbatissam pro Canonicis domicilium constituisse, nisi & ipsa Canonicum hoc institutum fuisset professa.

ANDAINUM.

À prima fundatione, quam à Beregiso Abbate taxisse memorant Historici, sic nominatum Canonicorum Regularium contubernium, quod postmodum à S. Huberto Leodiensi Episcopo, cujus reliquiæ eò loci translatae erant, nomen accepit, & Monasterium S. Huberti Leodiensis passim nominari consuevit. Locum isthunc Canonicos Cœnobitales primitus incoluisse scribit Molanus in Natalibus ad diem 2. Octobris in S. Beregiso, ubi hæc ponit formalia: Verosimile est autem ex primæva institutione utrobique, (intellige in S. Trudonis, ubi S. Beregiso prima posuit Religionis fundamenta, & S. Beregisi Monasterio) fuisse Clericos sive Canonicos Regulam professos, de S. Valcando (fuit is Episcopus Leodiensis circa annum Domini 811.) enim scribitur, quòd pro Canonicis ad S. Hubertum Benedictinos instituerit, cum illi à sua Regulâ degenerassent. Et alibi legitur, quòd S. Beregiso Abbas Clericos suos & disciplinis instruxerit Regularibus, atque in spiritualibus & temporalibus promoverit. Hæc Molanus, ultra quem hic annotasse juvabit, quòd de Beregiso in rem nostram legitur in vitâ ejusdem annò 937. scriptâ, & in Jona Aurelianensi Episcopo de Translat. S. Huberti Episcopi N. 2. sæcul. 4. Bened. p. 1. fol. 294. 295. Beregiso intra Monasterium S. Trudonis parentum traditione sub Religionis habitu educatus, apud Andagium in saltu Arduennensi, Monasterium statuit, Ecclesiam consecravit, Clericorum Officia delegavit. Quibus Clericis Canonico Ordine militantibus ipse Pater in eodem habitu est sociatus. Sequenti tamen sæculo Canonici Andainenses, quòd in vasta eremo deficerent sunt verba Anselmi de gestis Pontif. Leod. in Valcando) ad Valcandum Episcopum Leodiensem se contulerunt, qui commutato Ordine Clericali annò 817. Monachorum ibi Religionem constituit. Unde patet, quo jure Benedictini suis annumerent S. Beregiso, qui integrò post sæculò in Monasterium illud fuere introducti.

ANDERNACUM.

Antiquis *Antonacum*, item *Antoniacum*, & *Antunacum* suo nomine dicta notissima Germaniæ nostræ civitas Rhenana, in politicis Archi-Episcopo & Electori Coloniensi, in Ecclesiasticis verò Trevirensi subdita, devotissimum quoddam adhuc ætate nostrâ servat Parthenæum Canonico-Augustinianum; de cujus Ortu & Progressu loco vicinus modernus Venerabilis Congregationis Windesimensis Prior Everhardoclusanus Reverendissimus ac Amplissimus Dominus Joannes Heubs in id à me per litteras suppliciter exoratus gratiosè respondit, & transmisit sequentia: *Annò 1127. Meginerus Archi-Episcopus Trevirensis*, (juxta Calculum Laurentii Beyerlinck in Theatro vitæ humanæ Tom. 3. littera E. fol. 218.) octogesimus tertius *Monasterium Deiparæ Virginis* modò ad S. Thomam communiter appellatum, à Congregatione nobilium Virginum *Canonicas Leges sectantium*, usque modò inhabitatum, *Lupoldi Illustris Viri donatione construxit*, locumque ducentis retrò annis *Cultui Numinis ac Religionis dicatum*, ac temporis hominumque malignorum injuriis quasi in extremam interea solitudinem redactum ad genuinum primæ discipline nitorem allectis ad hanc rem per *Richardum Springenbacensem Abbatem præstanti Religione virginibus revocavit*, indeque templo *Calendis Augusti Regine celorum dicato ipsam Richardum præposuit*, qui *Tedwidem sororem suam raræ pietatis ac scientiæ in sacris litteris feminam virginibus Magistram*, & *Isbertum testatâ in hunc usque diem innocentiâ Virum omnibus Cœnobiarum præposuit*. In Oratorio Parthenonis frequenti, & votivâ convenarum prece celebris sepultura visitur tam clara sanctitatis hodièque memoriâ, ut *infantes ægri certissimam inde reportent sanitatem*, si tamen fiducia præsertim condita sit precatio. *Monasterii verò templum, etsi ætate nostrâ proximi belli Coloniensis injuria præcipuo Ornatu suo destitutum*, venusta tamen & decora in speciem & structura, & in ipso vestibulo depicti cernuntur *provoluti ad Virginis Deiparæ pedes cum Inscriptione hinc Isbertus*.

Aspice me gratis, rogo te, Flos Virginitatis.

Inde Tedwidis cum hac notâ.

Tedwidis veniam petit hic prostrata Mariam.

S. ANDREÆ.

Aliter intitulata seu Christi famulo, digno Dei Apostolo, Germano Petri, & in Passione Socio dicata, & sanctificata Regularis quædam Ordinis S. Augustini, Diœcesis Pataviensis, ad Trasinam, seu Trassenam (notissimum inferioris Austriæ fluvium) locata vetustissima, ac Cæsarea Clericorum Regularium Canonica, hodièdum inclyta. Cœpit annò gratiæ Humanatæ 998. sic quidem auctorante ipsomet Augustissimo Romanorum Imperatore Ottone hujus nominis tertio, secundi filio, primi verò seu Ottonis Magni Nepote è Ducibus (quorum Genealogicam feriem adedè prolixam exhibet Antonius Albicinus in stemat. Christian. Principum fol. 10.) Saxonie progenito, qui annò post partum Virgineum 984. Fascibus Imperii potitus, & tum temporis in alma urbe consistens divino afflatus Spiritu ceu novus ac primarius Fundator proprium quoddam Cæsareæ foundationis suæ Diploma conscribi fecit de dato nono Calendas Februarii præfacto annò 998. exaratum, quod & ipsum manu propria subscriptum, & Cæsarei sui (cujus Schema inferius visendum prostat) Sigilli appensione munitum, consignari fecit cuidam Ministeriali suo Engelrico Comiti de Trasma ac Baroni Libero de Lengenbach (hodiè Lembach) pro tempore Ratisbonensis Ecclesiæ Advocato, qui memoratum Diploma quantocumque suo modo suscepit exequendum, & est illud hujusmodi tenoris: *In Nomine Sanctæ & Individuæ Trinitatis Otto divina favente Clementiâ Romanorum Imperator &c. &c. Notum sit omnibus fidelibus nostris, presentibus scilicet & futuris, quomodo nos ad petitionem fidelis nostri Henrici Ducis cuidam Engelrico dedimus, quidquid habuimus inter rivos Dullonæ, & Zimenesbach areis cultis & incultis agris, pratis, campis, pascuis, sylvis, venationibus, aquis, aquarumque decursibus, piscationibus, molendinis, viis, & inviis, exitibus & redditibus, quasitis & inquirendis, cunctisque aliis appendiciis, quæ adhuc dici possunt, sibi in proprium tradidimus, eâ videlicet ratione, ut quidquid sibi libuerit, inde faciat, & Trasinæ Clausuram habeat. Et ut hæc nostræ auctoritatis donatio præsentis ac futuro tempore firma & stabilis permaneat omni tempore, hoc præceptum inde conscriptum Sigilli nostri impressione insigniri jussimus, manûque propriâ, ut infra videtur, corroboravimus.*

Signum Domini Ottonis Gloriosissimi Imperatoris Augusti.

Wilibaldus Episcopus & Cancellarius vice Willegisi Archi-Episcopi subscripsi.

Data 3. Calendas Maji annò Dominicæ Incarnationis 998.

Indiçt. XI. annò autem tertio Ottonis Regnantis Imperii secundo. Actum Romæ.

Post hæc Engelricus Comes de Traisma, & liber Baro de Lengenbach (de qua Illustrissimâ familiâ quandòque mentionem injicit etiam Wolfgangus Lazius de migrat. gent. Lib. 7. fol. 278. & alibi) supradictus recensito Diplomate instructus continuò, perrexit ad novam hujusmodi foundationem realiter exequendam seu instituendam, dum scilicet novâ quadam Ecclesiâ protinus in honorem S. Andreae Apostoli ædificatâ, consecratâ, & dotatâ novum etiam in id apparari fecit Regulare claustrum; ad quod induxit Religiosos viros unde unde tandem adductos, sub Communi & Regulari disciplina militantes; quibus pro congrua sustentatione in omnimodam proprietatem tradidit plenissimo jure fruenda ac possidenda quævis latifundia in Cæsareo illo diplomate superiori nominata; unde sic Deo auspice novum istud S. Andreae Collegium sua initia sumpsit; quod tamen ipsum post annos plus minus octoginta denuò miserrimè defecit, & in fumum abiit efferatissima nimirum Hunnorum & Avarorum gente totam Austriae Regionem ferrò flammâque crudelissime devastante, jam prius tamen ipso etiam primario fundatore seu Ottono Augustissimo Cæsare sub annum 1002. die 23. Januarii terris emortuo; cujus exanime Corpus Româ (ubi decessit) in Germanias nostras delatum Aquisgranum usque (visceribus interim Augustæ Vindelicorum in æde Cathedrali repositis) fuit deportatum, de quo Carolus Stengelius Abbas in Commentario rerum Augustanarum. part. 2. cap. 24.

Et sic hæctenus de prima Regularis Canonice hujus ad S. Andreae fundacione, quæ tamen eadem non nisi (uti jam supra dictum est) ad annos fortè septuaginta vel octoginta perduravit, à crudelissimis nimirum Barbaris immanissimè direpta, perditâ, & annihilatâ. Quo tempore Religiosis Canonicis hinc inde dilapsis seu partim fugatis, partim innocuè trucidatis, S. Andreas Traisenanus domicellos alios non habuit, nisi solos administratores vix Clericos; quousque demum pace & tranquillitate publica terris istis redditâ DEUS suscitavit spiritum Waltheri cujusdam itidem Comitis ac Marchionis Lengenbacensis; quo fatagente simul etiam ac rem strenuè promovente loci ordinario seu Conrado Salisburgensium Sanctæ memoriæ Archi-Episcopo prima S. Andreae fundatio rursus nova incrementa cepit secundo jam authore & fundatore Walthero Comite Lengenbacensi supradicto, qui demum annò non notato vinculis carnis enodatus cum Engelrico supra citato itidem in Ecclesia S. Andreae jam & ipse novus fundator sepulturam accepit, & quidem prope summum Altare in Cornu Evangelii, ubi postmodum etiam plures alii ejusdem stirpis Lengenbacensis furculi honorificentissimè fuerunt reconditi, & quidem intra muros ad Cornu Evangelii, ex cujus adverso latere versus Altare CHRISTI Servatoris nostri à Judæis illusi ad ostium Tumuli muro inserta sunt scuta seu Insignia Illustrissimorum Comitum de Traisma marmori incisa, quæ tamen à Turcis perdurante novissima obsidione Viennensi sub annum CHRISTI 1683. totam Austriam cis-Danubianam truculentissima rabie necantibus, adedò destructa sunt, & miserrimè pejorata, ut haud amplius dignosci queant. Eodem modo sepulchralis quoque lapis genuinam sæpèfati Waltheri representans effigiem supra Tumulum ejusdem appositus, ac postmodum in Sacello S. Joannis parieti insertus, itidem à crudelissimis Mahometanis minutatim est confractus. Ita nimirum nihil in mundo perenne cernitur, quando etiam saxa & lapides fatiscunt, ac hominum memoriam obliterant. Sola (gratificante Cælo) dignissima Waltheri Fundatoris perennat memoria, præsertim in eo quòd Charitatis erga Deum & proximum nunquam non fuerit studiosissimus. Singularis insuper Ecclesiarum ac Monasteriorum Patronus & Benefactor Vitam temporalem Dei Causâ in Cœlibatu cum assiduo virtutum exercitio ducens illibatam, juxta simul in pauperes & egenos admodum liberalis ac pientissimus (uti jam sæpè dictum est) ad S. Andreae Fundator secundarius, cujus memoria quotannis solennis habetur in Profesto S. Michaelis Archangeli (quo die terris defunctus ipse fuisse creditur) & sic quidem ab hominum memoriâ cum largâ stipe in egenos & pauperes catervatim advolantes distribuita. Sequitur.

SYLLABUS PRÆPOSITORUM.

I. Otto Primus Zelo & autoritate Primi Fundatoris Ottonis Tertii Rom. Imperatoris institutus in Claustrali Regimine suo provixit quidem pluribus annis, quænam verò nova Cæsarea Canonica hæc id temporis incrementa cepit, aut protulerit, nec difficulter quidem hodie quisquam edixerit, utpote severè prohibentibus publicis, quæ paulò post subsecutæ sunt, calamitatibus & temporum injuriis, sed unice solum certâ tamen fide constat Ottonem istum in Regimine Regularis Prælaturæ suæ provixisse annis 35. mens. 2. diebus 10. ac demum in nova S. Andreae Ecclesiâ post expleta fata sua condigno honore sepultum fuisse annò 1033.

II. Babo primus electus anno 1035. præfuit annis 18. mensibus tribus, & diebus 2. tandem mortis victima factus annò 1051.

III. Hugo electus annò 1051. præfuit annis ferè 19.

IV. Kalochus electus annò 1070. amarò animo pertulit dolendam nimium totius Claustrum sui devastationem, quã eadem simillimã clade pariter afflicta quoque fuit tota inferioris Austriæ Provincia, ab Hunnis & Avaris ferocissima gente. Præfuit autem Kalochus iste annis 20. & mensibus sex, tumulo illatus annò 1090.

V. Gotscalcus post ruinas antememoratas utcunque reparatas, & jam alio novo S. Andreae Clastro per Waltherum Comitem de Lengenbach alterum Fundatorem jam supra laudatum, è fundamentis ædificato in novum Antistitem Regularem constitutus totis 30. annis laudabiliter præfuit, & ad plures abiit anno 1178.

VI. Marquardus cognomento *Hierosolymitanus*, haud dubiè ex peregrinatione in Palæstinam susceptã, eaque id temporis inter Prælatos Ecclesiasticos æquè sæculares ac Regulares communiter usitatã cognomen adeptus, Canonicã Electione promotus Præposituræ Andreae gradus conscendit, post quadriennium verò desuper evocatus terris disparuit annò Christianò 1182.

VII. Herwardus electus annò 1182. delatos Regiminis fasces triennio solum prehendit, quo tempore Casuale incendium Claustrales mansiones sed vel maximè Dormitorium Canonicorum miserrimè deperivit, ex quo luctuosissimo hujuscemodi damnò optimus Præsul iste fat magnum animi dolorem concepit, qui & ipsi spiritum vitæ subtraxit annò 1185.

VIII. Babo secundus electus annò 1185. annis 14. ad clavum sedit, tum post expletum dierum & annorum suorum numerum tumulo illatus stationem suam inter mortuos accepit annò 1199.

XI. Christianus Primus electus annò 1199. Sub ipsum ferè suæ Prælaturæ Regularis aditum infaustam & hanc quidem à prima fundatione jam numero tertiam sustinuit S. Andreae incinerationem, quã etsi tam grandi calamitate nequiquam tamen ipse fractus, aut animo dejectus, resumptis viribus Herculeo ausu restauravit omnia, imò & adhuc solers in officio suo contra quosvis occurrentes adversariorum insultus imperterritus occurrens, invicto semper animo constitit, quousque vita naturali defecit annò 1223.

X. Sifridus electus annò 1223. totis triginta annis monasterii sui feliciter è busto resuscitati resuscitator magnificus pluribus etiam aliis titulis de laudatissimo Regimine suo maximopere commendatus constanter inclaruit, quousque magnis meritis onustus piè in Domino mortuus & sepultus successori locum reliquit annò 1253.

XI. Petrus Primus electus annò 1253. post annos sex, menses duos, & dies 10. in fastigio Prælaturæ suæ gloriôsè traductos, terrestri vitæ metam posuit annò 1259.

XII. Christianus secundus electus annò 1259. septenne Regimen explevit, & dierum fatur cum Patribus suis requievit annò 1266.

XIII. Udalricus Primus electus annò 1266. itidem Septennio præfuit, atque inter hæc etiam ferale incendium (numero quartum) quod etiam S. Andreae templum ignivomis flammis absumpsit, nec non ipsam Præpositi residentiam omninò prostratam in merissimos cineres dejecit, quod damnum sanè amaro corde pertulit optimus Præpositus, & dehinc ad mortem usque contristatus animam exhalavit anno 1290.

XIV. Conradus Primus Electus annò 1290. septennio præfuisse notus terrestri vitæ simul & claustrali Regimine defecit anno 1297.

XV. Marquardus secundus electus 1297. nudo solum nomine in tabulis annotatus provixit usque ad annum, quem sibi fatalem habuit, Christi 1306um.

XVI. Christianus Tertius electus annò 1306. octennio Prælaturæ Claves gestavit, demum fatis absorptus annò 1314.

XVII. Conradus Secundus electus annò 1314. quinquennium & menses sex sui Regiminis exæquans demum naturæ debitum solvit annò 1319.

XVIII. Hugo Secundus electus annò 1319. ac præ cæteris honoratus Præposituræ folium obtinuit usque ad annum, quem terrestris peregrinationis suæ habuit ultimum, eumque à partu Virginis 1345um.

XIX. Otto Secundus electus annò 1345. beneficia fat multa & magna suo S. Andreae Collegio contulit, & eapropter in Tabulis apprimè laudatus demum spiritum vitæ posuit annò 1372.

XX. Joannes Primus electus annò 1372. post annos 24. Curæ Pastoralis sagaciter impensas à laboribus suis (morte interveniente) requievit annò 1396.

XXI. Laurentius Jaslabriz gente Moravus electus annò 1396. novenne Prælaturæ Regimen feliciter explevit, quousque demum mortis Spiculo confossus, languidus expiravit anno 1405.

XXII. Georgius electus annò 1405. Prælaturæ honoribus vix delibatis seu ad unum solummodo annum & dies duos protractis morte naturali deceffit annò 1406.

XXIII. Conradus Tertius electus annò 1406. quadriennis solum antistes evasit, & destinatam vitæ metam attingit annò 1410.

XXIV. Pe-

XXIV. Petrus Secundus cognomento Enzinger Nobilis Austriacus electus annò 1410. ad annos 10. menses totidem & dies 7. in Regimine Præfulari vitam terrestrem produxit, usque dum Nemesi fortiter urgente viribus imbecillis oneri amplius ferendo succubuit annò 1420.

XXV. Erhardus de Asperen Nobili Austriacorum sanguine procreatus justo obtentii unius decursu præfedit, ac vi morborum corporalium examinatus, vitam liquit temporalem annò 1428.

XXVI. Udalricus Secundus electus annò 1428. totos sui Regiminis annos 20. justissimè complevit, tum ætate simul & labore fessus placidè in Domino requievit annò 1448.

XXVII. Conradus Quartus cognomento Arnsteiner simul S. Andreae Præpositus & apud Hungaros Petrinensis Episcopus rexit annis 17. & diem suum obiit anno 1465.

XXVIII. Joannes Secundus Pellendorffer Cognominatus nobilis Austriacus annò 1465. ex Archi-Ducali Collegio Claustro Neoburgensi postulatus terris devixit 1473.

XXIX. Wolfgangus Peck Viennensis Austriacus electus annò 1473. moribus ac vitâ grandævus provixit usque ad annum gratiæ 1084.

XXX. Oswaldus Primus electus annò 1484. biennio solum & uno mense præstitit, quo tempore iteratum & quidem à prima fundatione jam numero quintum sustinuit incendium, siquidem Vulcanus in S. Andreae & quævis adspectantia ædificia illius, (uti & villam simul ei propinquam) terrificus admodum ambussit, quibus angustiis & injuriis lamentabiliter expletis charissimus Oswaldus nimium quantum anxius vitam liquit temporalem annò 1486.

XXXI. Michael de Gmündten sanguine nobilis electus annò 1486. expleto Prælaturæ quadriennio spontaneâ resignatione cessit annò 1490.

XXXII. Joannes Tertius Zwißl cognominatus electus annò 1490. natione Bojus Regiminis honore simul & onere per triennium exantlato in longinquam alterius sæculi Regionem comitante morte naturali digressus est annò 1493.

XXXIII. Oswaldus Secundus Rieger ex Cognomine suo dictus annò 1493. de Gremio Cathedralis Ecclesiæ Seccoviensis evocatus, dum sui muneris partes annis 14. & diebus 14. plusquam solerter explevit, vivendi finem fecit annò 1507.

XXXIV. Wolfgangus Unverdorben natione Styrius de Jagerwerth oriundus, electus annò 1507. perdurante Regimine suo, & ad annum usque 1539. protracto vel invitus vidit, & ejulatu magno plusquam miserabiliter exantlavit famosam illam & immanissimam (Viennâ interim totius Austriae Metropoli à Turcis hostiliter obsessâ) totius Provinciae, & dehinc etiam Collegii sui Andreani devastationem annò 1529. perpessam. Qui & idem ipse Wolfgangus Præpositus jam prius videlicet annò 1522. intra Claustrum suum spectabile quoddam apparari fecit horologium Sciathericum ad exteriorem partem Sacelli Beat. Virg. Mariae vetustissimo orthodoxæ pietatis penicillo præsentatum simul & à posteris jucundè spectandum, ad cujus dexteram apparet Mater Dolorosa cum septem gladiis seu totidem doloribus è pectore Mariano prominentibus, ex sinistra verò parte comparet S. Andreas Apostolus suæ Cruci innixus, juxta Iconem Marianam pendent etiam insignia Ottonis III. Imperatoris cum Corona Cæsarea; item ad lævam S. Andreae partem Insignia Waltheri secundi fundatoris jam toties supra nominati cum pileolo Ducali & pellibus Mustelæ alpinæ prout adhuc hodie patet cunctis Monasterii templum ingressuris; & sic quidem in lucidissimum tum Ottonianæ, tum Waltherianæ fundationis argumentum.

Joannes IV. Perlasreutter antehac Canonice Hippolytanæ Præpositus, ubi dum senectâ ætate fessus ad clavum præsidere haud amplius potuit, ad nativam Canoniam suam Andreanam autoritate Cæsarea quasi retrusus uterque potuit, ulterius antestitit, quod tamen à festo Purificationis Divæ Virginis usque ad finem majoris Hebdomadæ nec ultra potuit, sed ad plures abiit.

XXXVI. Christianus Tertius Krondel cognominatus præfuit quinquennio uno & mensibus sex.

XXXVII. Benedictus Welzer ex Choro Cathedralis Ecclesiæ Gurcensis in Styria postulatus præfuit annis 14. decessit annò 1559.

XXXVIII. Joannes V. Pullzer de proprio gremio delectus, triennio præfuit, tum ad regendam Canoniam Ducumburgensem evocatus, demum ibidem plenus dierum obiit annò 1562.

XXXIX. Christophorus Rein electus annò 1562. præfuit annis 14. demum exanimis factus annò 1576.

XL. Mathæus Rheinfeld post annos Regiminis 5. fideliter expletos in propria Ecclesia sua prope summum Altare in Choro reconditus annò 1581.

XL. Joannes VI. Fuchs cognominatus ex Archi-Ducali Claustro Neoburgensi postulatus præfuit usque ad annum 590. quo decurrente & ipse decessit Calendis Novembris in Capellâ S. Joannis Baptistæ repositus.

XLII. Melchior Knopigel ex Comprovinciali Canoniam Hippolytanam delectus ad vacantem sedem S. Andreae regendam immigravit annò 1591. posthæc verò annò 1599. ad Præposituram Thierensteinensem accitus, & post etiam Ducumburgensis Præpositus anno 1609. die 13. Julii fuit renunciatus, ubi stimulante multorum invidiâ annò 1615. fuit exauthoratus, & exinde inter suos Hippolytanos in summâ patientiâ privatus vixit, usque dum ab omni calumniâ & infamiâ liberatus denuò Thierensteinium remeavit, ubi cum plenitudine potestatis amplius honoratus iterum ad clavum sedit, quousque cum Patribus suis in Domino requievit.

XLIII. Joachimus Paumeister ex Viennensi Canoniam S. Dorotheæ delectus sex fo-
rum mensibus præfedit.

XLIV. Sebastianus Judinus annò 1601. die 20. Martii de proprio gremio delectus, eodémque annò die 12. Septembris autoritate ordinaria confirmatus demùm obiit annò 1616. die 28. Septembris in Sacello S. Annæ Matris Genitricis Dei honorificentissimè tumulatus.

XLV. Philippus Jacobus ab Hittendorff Nobilis Viennensis ex Archi-Ducali Canoniam Claustro Neoburgensi postulatus ultra annos 12. rexit & diebus aliquot paucis.

XLVI. Joannes Bonaventura Hann ex Choro Cathedralis Ecclesiæ Seccoviensis in Styria delectus, atque annò 1629. die 6. Maji solemniter installatus præfuit annis 17.

XLVII. Josephus Kupferschmied Ducumburgo annò 1640. postulatus, atque annò 1641. die 20. Novembris illic solemniter installatus Regimen suum extendit ad annos 12. menses 2. & dies 15. tum ad nativam Ducumburgensem Canoniam suam annò 1653. die 8. Decembris reductus, atque isthinc Dominica Quinquagesimæ anni proximè sequentis juxta morem inthronisatus inibi amplius honoratus præfedit usque in diem mortis suæ.

XLVIII. Michael Secundus Cognomento Metsch ex Decano S. Hippolyti Canoniam postulatione annò 1654. die 15. Febr. factus Præpositus Andreanus, & talis quidem die 19. Julii ejusdem anni autoritate ordinaria stabilitus, consummatus in brevi quidem, explevit tamen tempora multa, dum nempe in annalibus Domesticis fuisse laudatur œconomus omninò proficiuus & industrius, sed & dehinc æternâ laude dignissimus.

XLIX. Stephanus Stengelmayr Abenspergensis Bojus, itidem è S. Hippolyto postulatus, rexit annis ferè 15. piè tandem in Domino demortuus annò 1671. die 28. Junii, atque in propria Ecclesia sua juxta Waltherum fundatorem secundum condecienti honore repositus, idem ob præclara merita sua communi omnium judicio tertius haberi judicatus.

L. Augustinus Primus, Cognomento Alexandrinus ex Eiflia (quæ est provincia inter tractum Coloniensem & terram Juliensem adsitâ) progenitus, ad S. Andream professus biennio solum præstitit, & mensibus sex, cujus exanime Corpus Vienna Austriae (ubi præter spem inopinatò decessit) ad S. Andream reductum, in navi proprii templi tumulatus, idem ipse ob congenitam rerum benè gerendarum prudentiam vitâ longiore dignissimus, terris defunctus annò 1673. die 16. Octobris.

LI. Mathias Helfridus à Blœnstein electus annò 1673. ætatis suæ 25. nobilitate generis, quàm prudentia œconomica major Regimini cessit anno 1680.

LII. Ivo Deschenpaur J. U. Doctor Regularis Canoniam Hippolytanam, & pro tempore in Capellen Parochus, œconomus sagacissimus, qui post devastationem Turcicam annò 1683. innocuè perpessam totum œconomiam statum in integrum restituit, idem tamen inde propter ingravescentem adedò ætatem, & corporis imbecillitatem annò 1698. sponte abdicatus, demùm vitâ terrestri defecit bonis operibus ac meritis cumulatif-
simus.

LIII. Augustinus Secundus ab Erathsberg, gente Suevus ex Imperiali Collegio Wetrenhusano Dioëcesis Augustanæ annò 1698. Canonicè postulatus SS. Theologiæ Doctor & Professor emeritus, Eminentissimi Principis Joannis Philippi S. R. E. Cardinalis & Episcopi Passaviensis Consiliarius intimus, antiquissimi ac Cæsarei Collegii sui ad S. Andream Restaurator egregius, idem & per universam Germaniam nostram totius sacri Ordinis Canonico-Augustiniani Sydus lucidissimum, imò & stella primæ magnitudinis, quæ secundum communia cunctorum vota nec unquam nesciat occasum; verè Augustinus sæculi nostri ex libris sanè doctissimis hætenus per ipsum editis jugiter omni honore & amore prosequendus. Fatis tamen decessit, ubi viginti & anno uno laudabilissimè præfuit, annò 1719. 15. Octobr.

LIV. Antonius.

S. ANTONII

Quoddam hujus nominis Canonicorum Regularium Monasterium Diœcesis Metensis in Lotharingia superiori ætate, tempore, & authore non notatò fundatum; de quo tamen hodie nobis unicè constat ex Practicâ Cancellariæ Apostolicæ, quam allegat Pennotus noster in Historiâ tripartitâ lib. 2. cap. 39. N. 6. Cæterum Canonix hujus notitia usque in præsens à nobis vel invitis usque hætenus nondum fuit obtinenda. Unde tenemus, idem ipsum hoc S. Antonii Claustrum sive diuturnâ Calamitate bellorum, sive venâ invasione hæreticorum jam pridem fuisse fataliter extinctum,

AQUISGRANENSE I.

Aquisgranensis Ecclesia Cathedralis (de qua Pennotus in historia tripartita lib. 2. cap. 39. Num. 1. sic scribit, pro se citans Molanum, Miræum &c.) quam sub invocatione Sanctæ Dei genitricis Magnificentia Regali & suo authore dignâ fundavit Carolus Magnus, de qua Molanus in Natalibus ad diem 28. Januarii sic habet: *Dicta est autem Aquisgranensis Ecclesia à Majoribus Monasterium Sanctæ Mariæ; eò quòd viginti clerici sub Carolo Magno instituti Regulariter & Canonicè in eâ vixerint sub obedientia in commune intra Claustrum simul manducantes, & dormientes juxta statuta Concilii Moguntini sub Carolo Magno celebrati, sed hoc suave jugum sibi & Moguntini & plerique alii excusserunt sub Ottone Tertio (Romanorum Imperatore) & Nodgero Episcopo (Leodiensi) suo, qui Regulares Clericos viginti converterat in viginti octo Clericos Proprietarios, quoniam id temporis malitiam exigere judicabant. Hæc Molanus ibi, quæ cum aliis multis tum apud dictum Authorem, tum apud Miræum de Collegiis secularibus Cap. 26. legi possunt. Pennotus loc. cit. Cui pro confirmatione dictorum accedat hic etiam Guilielmus Gumpenberger Societ. Jesu in Atlante Mariano Triad. 2. Imag. 450. fol. 547. ita legendus: *Hæc (Aquisgranensis) Basilica, si Ferreolo Locrio credimus, à Majoribus appellata est Monasterium S. Mariæ, quod viginti Clerici à Carolo Magno instituti, & ut ferebant tempora in communi viventes sub obedientia intra Claustrum simul manducantes & dormientes, ut inquit Molanus 28. Januarii in notis sanctorum Belgii, duravit hic victus usque ad Ottonem Tertium, sub quo Nodgerus Episcopus (Leodiensis) aliam vivendi formam permisit. Et in laudem Aquisgranensis Ecclesiæ idem Molanus ampliùs excurrens addit etiam sequentia. Hic septem Concilia celebrata. Hic Carolus Magnus sepultus. Hic semper statua Deiparæ celebrata miraculis, Carolus quem nec ipsi Heterodoxi Magnam fuisse inficiantur, Virginem Deiparam magnificè coluit, eamque ob Causam plurimum Sanctorum Reliquiis undique magno studio conquestis templum hoc instruxit, neve dubitarent Posterì Christianum, fuisse quatuor Evangelistarum Historiam, neve putarent fortè minùs Christianum, id est non Catholicum, Christi è Cruce pendens effigiem, in qua verè S. Crucis pars secum deponi in sepulchro voluit. Et verò ipsa etiam Deipara in imagine suâ Imperatorem Marianum in sepulchrum usque commitata est, etenim thesaurum libri salutans Virginem Gabriel cum ipsa Virgine Argentarii manu pereleganter ornat, quidquid de Virginis Filio sine aliorum locorum injuriâ conquiri potuit, huc contulit. Clavi unius, sancti Sudarii, Arundinis, Spongiæ pars in hæc usque tempora servatur, Cingulum quoque adest, & pannus, quorum usus Christo patienti fuit: fascias quoque videre est, tam quibus Deipara Filium involvit, quàm quibus eum in cruce textit, ut minùs tormenti sentiret verecundia. De Manna atque de flore Aaronis ideo bis thesauris adiunxit, quia ad Virginem & ejus Filium spectare videbantur. Præ omnibus tamen indusium seu subcula Deiparæ hic loci in honore est, & capillorum pars. Quid ad hæc illi quorum Fides heri nata, Spes vana, Charitas nulla? Sed & ipsi Majores Caroli sancti Caput, cui hæc omnia debentur, & dextrum Brachium, quo fidei hostes pressit, inter reliquias posuere, quin & ipsum gladium, utique non rarò eorum sanguine cruentatum; dent fidei suæ tam antiqua documenta, & credimus eis. Diem clausit extremum Carolus Aquisgrani pleuritide laborans septimo infirmitatis die 28. Januarii oleo sancto inunctus, & Viatico sumpto confortatus ex hac Vita discessit (anno gratiæ 1014.) sepultusque est eadem die magnificè Vestibus Imperialibus indutus in hoc templo. Fundavit præterea decem Episcopatus, viginti septem Abbatias, in quibus prope modum omnibus templa Deiparæ dedicavit summus semper Deiparæ Virginis Cultor. Hæc ille loco citato.**

AQUISGRANENSE II.

Aquisgranensis talis itidem seu Collegiata quoque isthïc loci fuit Ecclesia S. Adalberti Episcopo Pragensi, & Martyri dicata, quæ primùm à S. Henrico Romanorum Imperatore Duce Baviaræ &c. (ut ex Molano in Natalibus ad diem 17. Julii refert Pennotus noster in Historia tripart. lib. 2. cap. 39. num. 1.) fundata, Canonicos non nisi Regulares, & verè propriè Augustinianos habuit, prout idem adstruit etiam Anonymus in magno Chronico Belgii fol. 96. in hæc verba legendus: *S. Henricus Imperator sub annum circiter 1014. Aquisgrani Basilicam in honorem S. Adalberti novi Martyris construxit, & ibi viginti Canonicos (Regulares) instituit; quos tamen jam pridem vel invitè novimus fuisse sæcularifatos.*

AQUISGRANENSE III

Monasterium Præcurfori Domini S. Joanni Baptistæ Sanctum usque modò Ven. Congregationi Windesimensi manet incorporatum ; de cujus ortu & progressu juvat hic ad communem notitiam queisvis habendam palàm edere, quæ hinc inde ex antiquis Chartis desumpta haud ita pridem suscepimus gratiosè communicata sub tenore sequentium.

Anno 1413. die 23. Mensis Martii erat fundata Capella cum tribus Altaribus, cujus dabatur fundator Cono ab Aychorn miles ac Scabinus Regalis Urbis Aquensis Leodiensis Diœcesis, quam ipsam Capellam cum dictis Altaribus in honorem ejusdem S. Cornelii Papæ & Martyris & aliorum SS. Martyrum, eodem anno & mense, die verò 28. ritu solenni consecravit Suffraganeus Leodiensis F. Henricus Ordinis Fratrum B. Mariæ Virginis de monte Carmelo, atque hæc eadem Ecclesia ut mutaretur in Monasterium Canonorum Regularium Ven. D. Joannes de Noviomagis pro tempore Prior Bodecensis ad S. Meinulphum Diœcesis Paderbornensis cum prædicto Domino fundatore Conone die 11. Decembris convenit, ut Religiosi Fratres ibidem instituendi se in omnibus conformarent Ven. Capitulo Windesimensi, & aliis Monasteriis illius.

Anno 1420. die 10. Julii Cono ab Aychorn Miles strenuus in armis, cum Domina Mathilde Staverens legitima Conjuge suâ Venerabilibus Dominis Joanni à Puteo Præposito Novesiano, ac Joanni Wale Priori Canonorum in Swollis Diœcesis Ultrajectensis hæreditario jure legitimè possidendam tradiderunt in eadem urbe Aquensi curiam suam in plateâ, quæ Coloniensis vocatur, situatam pro Cœnobio ædificando, in quo Prior cum duodecim fratribus deinceps residere deberet; quibus in congruam sustentationem ad alimentationem necessariam memoratus fundator ducentos grossos bonos & ponderosos, posthac quot annis in perpetuum solvendo constituit, facta est autem clara dictæ fundationis responsio in favorem Ven. Capituli Windesimensis in festo S. Laurentii Martyris die 10. Augusti prædicto anno 1420. Primus autem Rector sacræ Domûs hujus Aquensis ad S. Joannem Baptistam fuit Ven. Dominus frater Henricus Vacans ex Monasterio B. Mariæ in Bethlehem in oppido Swollensi inductus. Item primus frater hic loci investitus fuit Wernardus Xances olim D. Cononis fundatoris Sacellanus annò 1420. Professus.

Anno 1421. in festo S. Joannis Baptistæ Joannes de Puteo Præpositus extra muros Nussiensis, & Joannes Prior Swollis antedicti Monasterii, Canonorum Regularium approbaverunt acceptationem Monasterii hujus in Aquisgrano ad inclusionem perpetuam more Carthusianorum.

Eodem die 14. Octobris Ven. P. Joannes de Noviomago primus Prior Regularium Canonorum Cœnobii hujus in Aquisgrano abreptus fuit ex miserando mundi hujus exilio, cum præfuisset ferè duobus annis.

Anno 1423. die 28. Aprilis S. P. Q. Aquensis Monasterium hoc sub suam protectionem recepit.

Anno 1424. post Natalem Domini ex multis variis terrestribus vitæ hujus ærumnis decessit honorabilis Domina Mathildis, seu Mechtildis fundatrix suprascripta Matrona venerabilis & amabilis valde in omni morum honestate sua Clarissima, quæ omnes Religiosos fratres Cœnobii hujus ut proprios semper filios diligens in Domino, ab omnibus vicissim ut Charissima Mater plangebatur. Absolvit curriculum vitæ hujus corporalis tertio Idus May media nocte S. Servatii Episcopi.

Anno 1437. Dominus Cono ab Aychorn fundator vitam hanc temporalem alternaverat cum alia æternam duraturâ die 5. Februarii in festo S. Agathæ Virginis & Martyris. Fundator & uxor ejus prima sepulti fuerunt in medio chori veteris ligneo Ecclesiæ suæ Sarcophago in terra in quadrum murato, Epitaphium (quod excisum videtur in lapide) sepulchri hujus in medio chori ad gradus Sanctuarii tale fuit affixum.

Strenuus in tumulto Cono miles jacet isto
Cum Mechtilde suâ Conjuge magnificâ
Et Prole Carolo de Thoro secundo nativa.

Hic idem Dominus Cono miles ob causas civitatis Aquensis ad sacrum Concilium Constantiense missus, ab eodem inde reportavit crucem quandam, quam postea monasterio suo donaverat, quamque nunc veneramur in Ecclesia nostra & piè credimus eam sic crevisse.

Anno 1442. Fridericus Romanorum Rex, Archidux Austriæ decrevit Monasterium nostrum liberum & immune semper esse, & haberi debere ab omni Angariâ & gabellis, accisiis & solutione vectigalium sub pœnâ marcarum mille auri purissimi de dato Coloniæ anno regni sui tertio.

Anno 1444. Idem Fridericus Rex de plenitudine Majestatis suæ animo deliberato, summòque Principum consilio & assensu de certâ quoque scientiâ suâ Reverendissimos Archi-Episcopos S. R. I. Electores Coloniensem & Trevirenses, item Illustrissimos Principes ac Duces Brabantia & Juliaci Comitem, item de Blankenheim constituit defensores omnium libertatum, immunitatum, jurium, ac privilegiorum Domui S. Joannis in Aquisgrano multifariam concessorum perpetuis futuris temporibus habendos de dato Norinbergæ præfatò anno die 15. Septembris, regni verò sui anno quarto.

Anno 1464. vitam hanc temporalem claudit Domina Mechtildis à fundatore nostro progenita, cum modò tum ipse fundator, tum Carolus filius ejus ex secundo thoro genitus bona Hospitalis nominati supra pro sustentatione pauperum fundata pravis consiliis inducti adeo dissipassent, ut vix tres pauperes personæ ex bonis illius residuis alimenta habere possent, quare loci Ordinarius Ludovicus de Bourbon Episcopus Leodiensis ejusdem Hospitalis bona utcumque recuperata in totum ipsi Monasterio S. Joannis contradi, & incorporari fecit, aliudque novum templum ædificandi facultatem concedit anno prædicto die 29. Octobr. mensis.

Anno 1465. Legatus quidam Pontificius toto unius anni curriculo hospes domus istius ad S. Joannem nobiscum fuit diversatus.

Anno 1471. ipso die 31. Maji Petronellæ Sanctæ Virginis festo primitus positum fuit fundamentum Ecclesiæ nostræ.

Anno 1474. terrestri mortalitate hæc decessit Venerab. Senex frater noster Wilhelmus cognomento Xantes dictus ætatis suæ 84. mortuus fuerat inventus in cubiculo suo durante obsidione Nuffiensi genibus innixus, & rosarium habens in manibus; æstimabatur semper ab omnibus Religiosis Confratribus ad instar Sancti.

Anno 1483. In Festo SS. Felicis & Adæucti die 30. Augusti obiit ex domicellis nostris Conradus ab Aychorn fundatoris nostri filius ex secundâ illius uxore genitus vir à cunctis fratribus magni semper habitus, & in Domino dilectus.

Anno 1489. venit Dæmoniaca quædam de partibus Rheni ad Ecclesiam nostram adducta in die S. Alexii Confessoris die VI. Julii tempore Passagii Urbis Aquisgranensis, quæ interrogata de cruce nostra respondit, eam crevisse ex vomitu cujusdam in quadam cloacam, qui venerandam Eucharistiam sumpserat indignè. Eadem sæmina ipso die ad RR. PP. Carmelitas perducta, & post prandium denuò adjurata de eadem cruce dicere veritatem omnia affirmabat ut antè, atque universa hæc conveniunt, quòd creverit sicut effigies ejus videtur hoc demonstrare. Porrò horum testium primus in hac urbe Aquisgranensi fuerat Dominus Cono fundator noster suprædictus.

Anno 1497. Alexander Papa Sextus Hospitalis à Conone ab Aychorn & Mechtilde Uxore ejus in ædificationem, incorporationem, appropriationem & assignationem nuperimè factam autoritate Apostolicâ confirmavit, cujus Bulla habetur data eodem anno 10. Calendas Maji Pontificatus sui anno quinto.

Anno 1505. die 9. Novembris, quæ erat anniversaria dedicatio antiquæ Ecclesiæ nostræ lignæ consecrata fuit nova Ecclesia in honorem S. Joannis Baptistæ Præcursoris Domini, & S. Cornelii Papæ & Martyris à Joanne de Montibus Episcopo Cynonensi SS. Theologiæ Doctore, ac Reverendissimi Domini Domini Joannis de Horn Leodiensis Episcopi Suffraganeo.

Anno 1589. die 12. Maji Senatus concluderat, quod Regulares nostri in Aquisgrano quoad privilegia sua sint omnino & constanter manutenendi, ac quòd vigore eorundem deinceps ab accisiis deberent esse, & permanere liberi.

Anno 1600. adest Decretum Consulium ac aliorum Officialium die 15. Januarii confirmatorium prioris Decreti modo dicti conclusi die 12. Maji anno 1589. facti de immunitate accisiorum.

Anno 1651. die 13. Junii cum hucusque inter Magistratum Aquisgranensem & Dominos Regulares ob communes ingruentis belli collectas (ad quas iidem Domini Regulares ratione bonorum suorum sub territorio & jurisdictione ejusdem Magistratus comprehensa seu situata etiam quotam suam conferre compellebantur) in supremo Cæsareæ Cameræ judicio nondum fuerat finaliter decisum, juxta quod Senatus Aquensis suam competentiam, Reverendi verò Domini Regulares suam exemptionem per privilegia suprædicta prætendebant, obtentam per Reverendissimum D. D. Fabium Chisium (qui postmodum anno 1655. die 7. Aprilis Romæ in summum Pontificem electus, dictus est Alexander VII.) in partibus Rheni Nuntium Apostolicum & Compromissos arbitros ad id specialiter rogatos & deputatos eò conventum fuit, ut memorati Domini Canonici Regulares deinceps in communibus, & Sacri Romani Imperii ac Turcicis (ut vocant) contributionibus de bonis suis 400. florenos Valoris Aquensis suprædicto Magistratui persolvant, à quævis verò aliis oneribus immunes & exempti maneant.

Anno 1666. die 23. Novembris Leodio Aquisgranum venit Reverendissimus, ac Illustrissimus DD. Franciotti Nuntius Apostolicus usque ad 10. Decembris in nostrâ S. Joannis Baptistæ Canoniâ hospitatus.

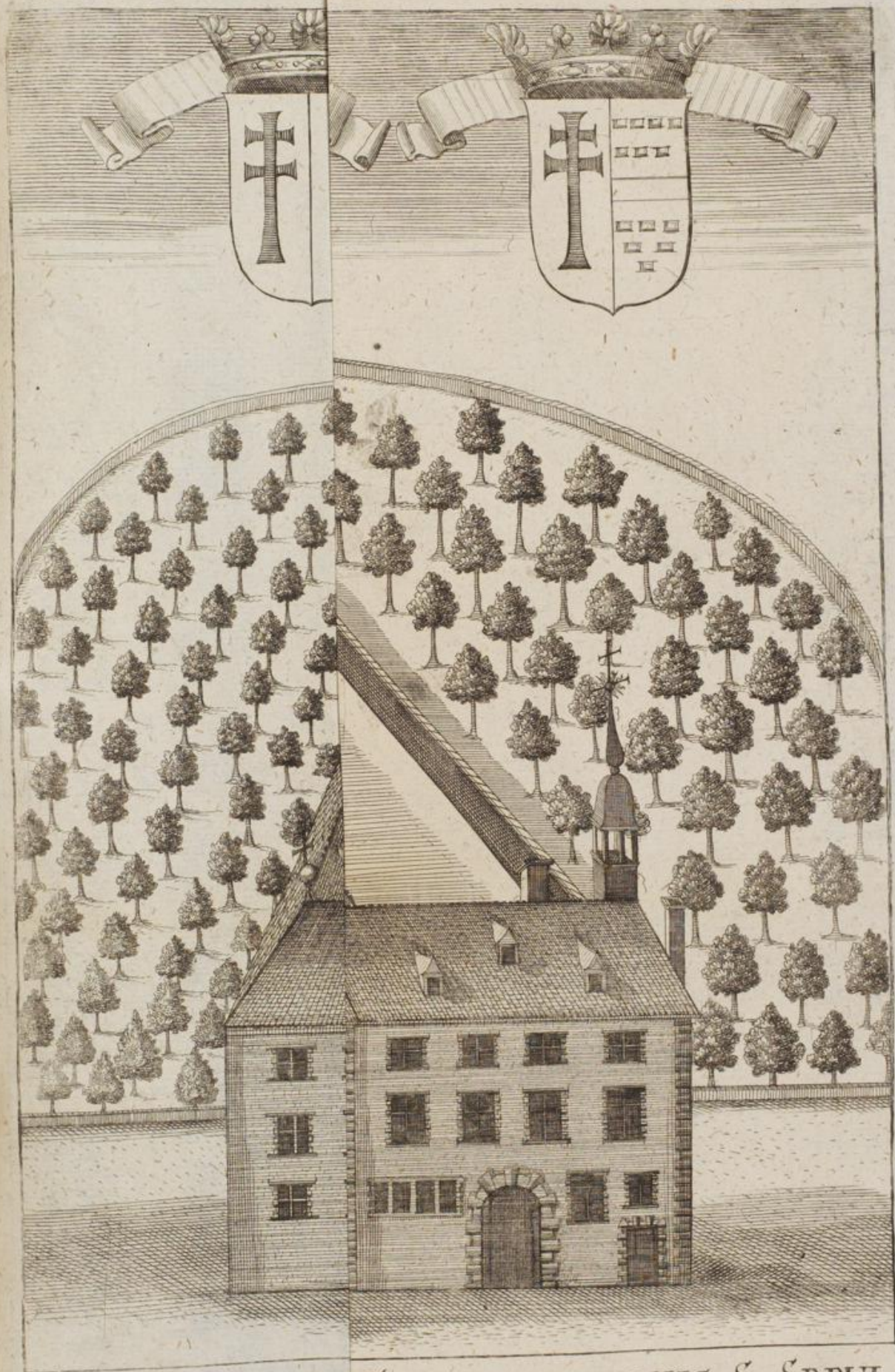
Anno 1674. die 20. Februarii ad memoriale Canonorum Regularium Magistratui Aquenti traditum idem respondit, quod præmemorati Domini Canonici apud confirmationem seu transactionem supra anno 1657. die 13. Junii habitum posthæc omninò manere, teneri, & nullo modo debeant ampliùs aggravari.

AQUISGRANI.

Ibidem quoddam etiam antiquioribus sæculis constitit Regulare domicilium Congregationi S. Sepulchri combinatum; quod vel olim Denckendorffensi (itidem suo loco infra recensendæ) combinatum & incorporatum. Cæterum nobis prorsus incognitum Aquense Cænobium istud; de primordiis verò memorati Ordinis prostat Augustinus Barbosa de Jure Eccles. lib. 1. cap. 46. fol. 546. in hæc verba legentur: *Canonorum Regularium S. Sepulchri Ordo institutus creditur post Hierosolymas recuperatas per Godofridum anno 1099. ut putat Franciscus Medices in libro, qui inscribitur: Habitus Cleri Romani. Extat Celestini II. constitutio sub dato 10. Januarii 1153. quo honorificata est Canonorum S. Sepulchri Hierosolymis commoratio, propterea hoc anno illam atteximus. Induebantur nigro colore, ferebant pallium super Rochetum, in quo assutæ erant ad latus sinistrum quinque cruces ex purpura grandes, & supra se & infra se ad angulos suos parvulos sustinerentur. Placuit hic numerus & figura in memoriam Passionis Christi. De hoc ordine agunt Sylvest. Mar. in Oceano Relig. lib. 1. pag. 30. & Tambur. tom. 2. Quest. 24. quest. 4. num. 13. Et sic Barbosa citatus, post quem isthic seu in rem præsentem adducendus nobis videtur Pennotus noster in Histor. tripart. lib. 2. cap. 67. prout sequitur: Hæc Congregatio circa annum Dom. 1110. in Ecclesia Dominici Sepulchri Hierosolymitana, quæ erat Patriarchalis, sub piissimo Principe Gotifredo fuit instituta, sive potius & verius restituta, nam ipsa Patriarchalis Hierosolymitana ab illius prima institutione fuit Regularis, ut sup. hoc eodem libro c. 41. ostensum est. Cum autem Christiani Due Gotifredo civitatem Hierosolymam de manibus Saracenorum eruisent, ipse Gotifredus Canonicos Regulares, quos de partibus Occidentalibus secum adduxerat, cum Religiosis Monachis in Eccles. Dominici Sepulchri, & templi Domini, & aliis supra memoratis auctoritate Apostolica sibi factâ collocavit, ut testantur D. Antoninus in 2. part. Histor. tit. 16. cap. 13. §. 8. in fine, & Jacobus de Vitriaco supra allegatus. Ex quibus Ecclesiis ipsa Patriarchalis non tantum fuit præcipuum, & peculiare Canonici Ordinis Collegium, verum etiam caput præcipuæ Congregationis complurium Ecclesiarum, & Collegiorum ejusdem Ordinis, quæ Ecclesiæ sive Collegia non solum in partibus Orientalibus, verum etiam in Europa, videlicet in Italia, Sicilia, in Galliis, & in Hispaniis olim erant constituta. In hoc ergo corrigendus est Aug. Barbosa paulò superius allegatus, quod hanc Dominici Sepulchri Congregationem peculiarem nominet Ordinem, à privato quodam fundatore inchoatum; cum juxta certam Pennoti, & aliorum, in historiis Instituti Canonici versatorum sententiam, illi Canonici S. Sepulchri reipsa nil aliud fuerint professi, quam Ordinem Clericorum seu Canonorum Regularium, à Christo Domino in Apostolis fundatum, & postmodum à persona quadam particulari sub titulo certæ Congregationis propagatum, prout in Congregatione Lateranensi, Windesimensi & aliis factum esse ex Historiis fide dignissimis abunde probatum manet.*

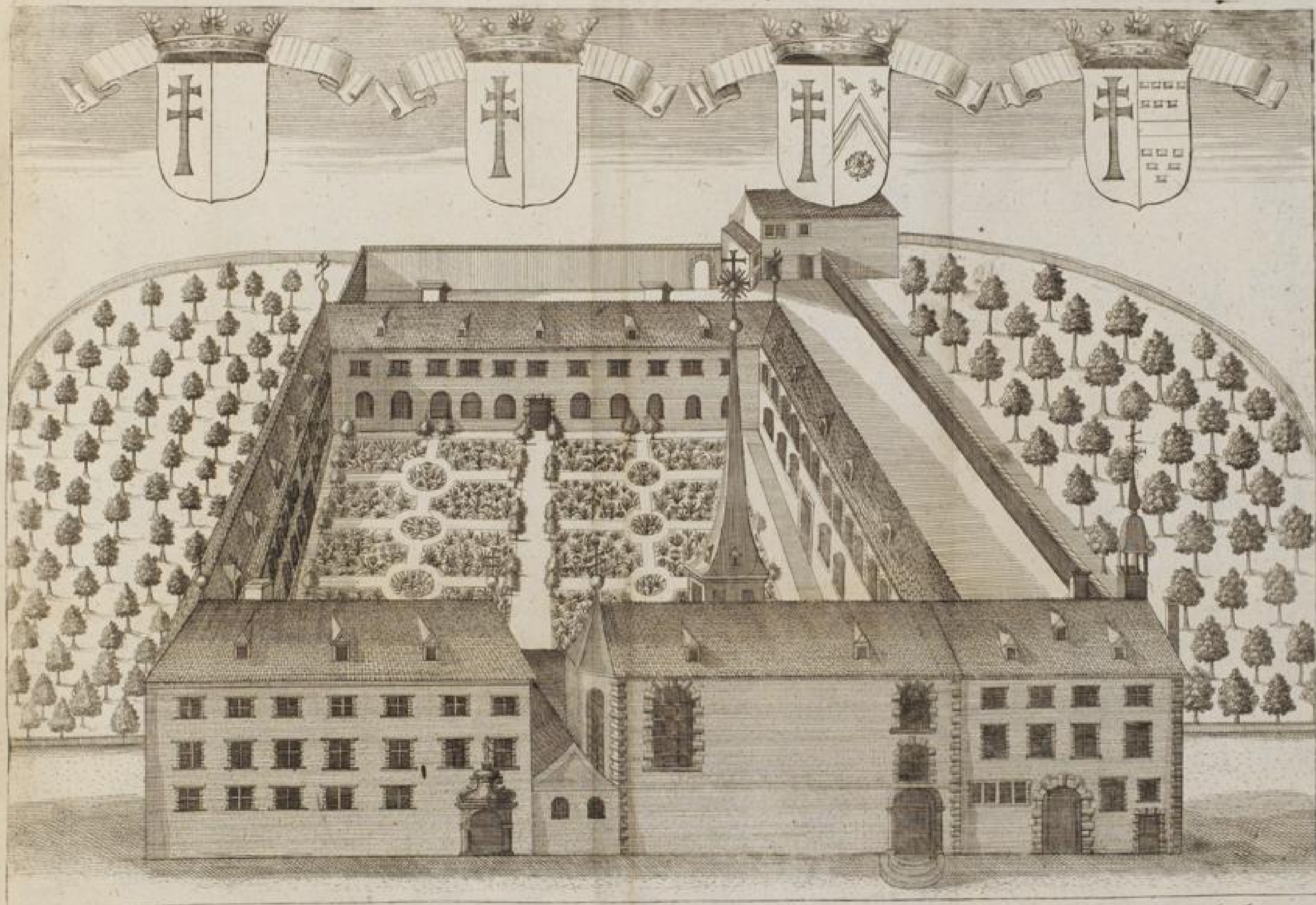
AQUISGRANI.

Seu itidem ibidem hodiedum inclytum Venerabile quoddam supra recensitæ Congregationis S. Sepulchri Parthénæum communiter S. *Leonardi* intitulatum, de tempore & Authore primævæ foundationis suæ nondum nobis fuit apertum. Præterquam quod constet fuisse cujuscunque demum Regularis Ordinis Claustrale Domicilium, quod ætate nostrâ de præviâ auctoritate Ordinarii plenario jure possidendum obvenit piissimis animulis Instituti Sacerdos de præsentem in Conventu Juliænsi Acharis mihi fidissimus, colendissimus Casparus Lüll in tractatu, cui titulum præfixit *Mausoleum S. Jacobi Apostoli Chronologico-Mysticum* anno 1682. Germanicè typis Coloniensibus in 4. edito cap. 28. pag. 123. ita scribens: *Umb dieses (1626. Jahr) ist auch das Closter in der Kayserl. Reichs Statt Ach S. Leonardi genannt in der Burscherdter Straß gelegen den Regulierten Canonissen eingeräumt worden; quod ipsum novum Religiosum Domicilium istud paulò post stupendâ prorsus vitæ Sanctitate plurimum illustravit devotissima Christi famula Venerabilis Domina Alvera de Virmund anno 1635. Calendis Maji per solennem Sacræ Regulæ Canonico-Augustinianæ professionem Deo consecrata, tum anno 1644. eadem ipsa ad aliud quoddam unius ejusdemque Religionis contubernium in oppido Juliænsi situatum, in primam loci Antistitam,*

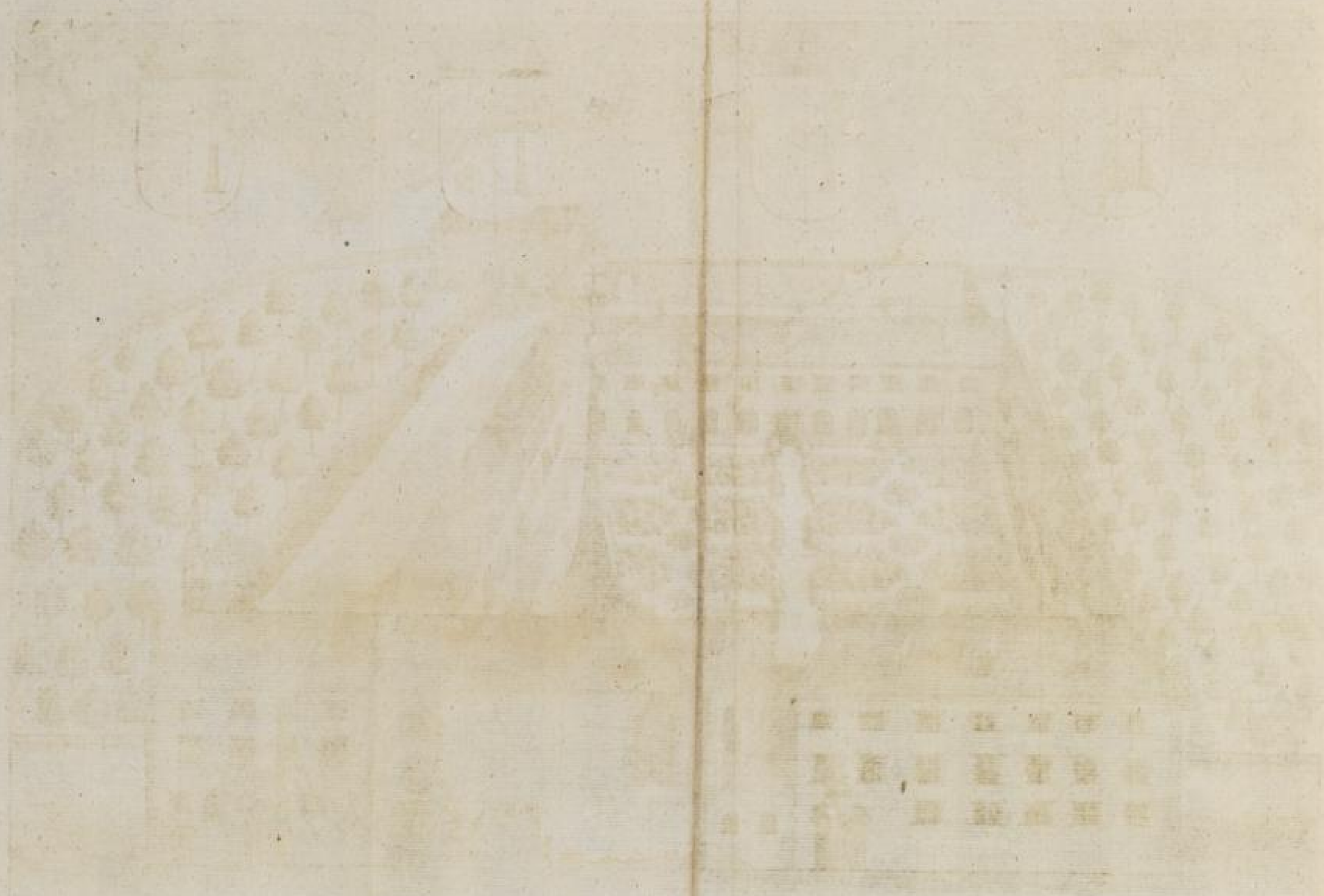
COLLEGIUM CONGREGATIONIS S. SEPUL.
CHRI DIOECEA. CHRISTI MDCXXVI.

I. Frank sc.

COLLEGIUM CANONISSARUM REGULARIUM ORD. S. AUGUSTINI CONGREGATIONIS S. SEPUL.
CHRISTI DIOECESIS LEODIENSIS IN VRBE AQUISGRANENSI FUNDATUM A^o CHRISTI MDCXXVI.

H. Frank f.

Vertical text on the right edge of the page, likely from the adjacent page or a binding element. The text is partially cut off and difficult to read, but appears to be a list or index of items.

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY

tam, feu (uti vocant) Prioriffam evocata, ac demum vitæ Sanctitate celebris anno 1649. die 14. Aprilis ad fuperos elata; cujus vitæ hiftoriam fingulari ftudio itidem Germanicè contextam, ac pariter Coloniae Agrippinae in 4. recufam edidit Religiofiffimus Hiftoriographus antè dictus; Regulares verò Prioriffæ, quæ Parthenoni huic Aquisgranenfi hætenus præfuerunt, recententur effe fequentes.

I. Clemens d'Ombre Patriâ Juliacenfis, quæ iufto decenniò fupremam dictaturam tenuit.

II. Maria Vignial Leodiensis laudatiffimâ fui muneris adminiftratione annis 8. perinclyta.

III. Maria Magdalena Gofwin itidem Leodiensis annis 13. in Regimine præclara.

IV. Angela ab Ellenborn. &c.

ALTITONENSE.

Prouit nominat Bucelinus in Menologio ad 13. diem Decembris, five *Altenburgense*, ut fcribit Rambeck in Calend. Benedi&t. ad eundem diem, S. Othiliæ Virginis Cænobium, ab ejus Patre Adelrico five Attico Duce ad initium fæculi o&tavi in Territorio Argentoratensî conditum, & à S. Virgine sub habitu & Regulâ Canonicâ institutum, uti contra præallegatos Benedi&tinos, Monastico Ordini S. Othiliam accensentes, fat clarè demonstrat Anonymus vitæ S. Othiliæ fcriptor N. 15. apud Mabillon. fec. 3. p. 2. his omnino formalibûs. *Erat autem ei (S. Othiliæ.) confuetudo, peregrinas ad sanctam conversationem fufcipere fæminas, tam de Scotiâ, quam & de Britannâ, nec non & viros Religiofiffimos ex diverfis Provinciis venientes cum gaudio fufcipiebat, & ex eis Presbyteros ordinari rogavit, & consummavit utraque Monasteria, & collocavit in eis Sanctimoniales; & posthæc convocavit omnes Sorores, & rogavit eas, ut sibi indicarent, utrum Canonicam an Regularem vitam ducere vellent. Tunc omnes unanimiter responderunt, se Regularem vitam velle ducere & conversationem habere. Illa autem cum humilitate & mansuetudine respondit dicens: Scio, meæ chariffimæ sorores & Matres, vos promptiffimas effe ad omnia aspera & dura pro Christi nomine toleranda; sed timeo, nos si Regularem vitam elegerimus, maledictionem à successoribus nostris incurrere, quia iste, ut scitis, locus valde incompetens est & laboriofus Regulari vitæ, adeo ut nec aqua nisi cum magno labore adipisci potest hic: unde mihi videtur, si vestræ placuerit Almitati melius effe, ut Canonicæ habitu confistatis. Tunc omnes secundam illius verba elegerunt Canonicam Regulam, in qua usque hodie in supradictis Monasteriis degentes præcedentium normam fequentes perseverant.* Hoc itaque testimonio, sic per vitam Regularem, quatenus hic opponitur Canonicæ, intelligatur Monastica (prout sanè intelligi debet) non video, quid clariùs in rem nostram afferri possit. Deinde, ut fcribit Aubertus Miræus de Monast. Canonicorum cap. 78. fol. 175. Collegium Truttenhufanum in Alfatia pro Canonicis Regularibus annò 1181. fundatum est ab Abbatiffa monasterii S. Othiliæ nomine Hernade. Vix autem credi potest hanc Abbatiffam pro Canonicis domicilium constituisse, nisi & ipsa Canonicorum hoc institutum fuiffet professâ.

AROLDENSE.

Alii vocant *Arosclisse* Canoniffarum Regularium Parthenæum, in territorio Civitatis Parthernensis olim fitum, & SS Apostolorum Filiorum Zebedæi sacro nomine intitutum. Hæc ex Magno Speculo Exemplorum (alibi enim de hoc cænobio nihil invenimus) desumpsimus, ubi ulterius memoratur, Cænobio huic præfuisse Virum sanctitate celeberrimum, nomine Petrum, cujus proin vitam, utpote aliqua hoc Aroldense Parthenæum tangentia, continentem, ex allegato Magno Speculo Exemplorum hic atteximus. Huic itaque Monasterio præfuit vir quidam vitæ venerabilis, nomine Petrus, de Ord. Cann. Regg. assumptus, quoniam & ipsius Monasterii instituta secundum regulam B. Augustini deposita sunt. Erat ergo homo ille Mandatorum Dei scrutator fedulus, executorque devotus, clarus charitate, humilitate submissus, castitate præcipuus, quique tanquam fidelis Paranympus & amicus Sponsi Sponsarum sui Domini sibi commissarum castitatem pervigili sollicitudine zelabat. Cumque bonis polleret moribus, hac in conversatione sua præcipuum, velut pretiosam margaritam habebat, sacrae scilicet venerationi Dei Genitricis sincerâ cordis affectione insistere, hostiam salutarem, & sacrificium singulare, per quod peccata mundi tolluntur, in ejus honore multa cum devotione frequenter immolare, ipsam sibi in cunctis necessitatibus suis advocatam eligere ipsiusque suffragia lachrimosis, & continuis precibus implorare. Porrò laudabilem consuetudinem talem effecerat, ut quoties ejusdem mellifluum B. Virginis nomen nominari audiffet, si oportunitas petendæ veniæ deeffet, inclinato reverenter capite, genibus etiam aliquantulum incurvatis salutationem Angelicam eidem, Matri Misericordiæ, quando devotius poterat, recompensaret. Denique ultimò agonis certamine feliciter consummato, adversâ valetudine, febribus

cæpit æstuarè, & quanto viciniorem esse mortem signa mortis erumpentis annuntiabant, tanto specialis Patronæ suæ, Dominæ nostræ auxilium cæpit enixius flagitare, consuetudinariam sibi salutationem ipsius frequentius iterare, & ut ad fervuli sui exitum occurrere, seque à malignorum spirituum nequissima crudelitate tueri dignaretur attentius orare. Itaque paucis diebus ante dormitionem suam vocavit ad se Priorissam ejusdem loci, nomine Gislam, prudentem valde & Religiosam Virginem, quasdam etiam de Senioribus Sororibus, dixitque ad illas: En ego ingrediar viam universæ carnis, & licet pro modulo meo puram studuerim Domino exhibere servitutem, tamen quia nescit homo, utrum amore dignus sit, an odio, districti judicis ancipitem adhuc sententiam reformido. Porrò notum vobis facio, quòd B. Dei Genitrix Virgo Maria, Regina Cæli, Domina mundi me cras qualemcunque fervulum suum circà horam 6^{am}. visitare atque (ut spero, credo, atque confido) de mundi hujus exilio eruere, secumque ad cælestis Patriæ lucidas mansiones assumere dignabitur. Quod enim meis meritis consequi posse nullatenus præsumo, hoc per Ipsius sanctissima merita mihi fiducialiter usurpo. Vos ergo domum totam quantocyus mundari facite, sedilia componite, ac ornate, & circà horam, quam prædixi, universas Sorores cum thymiamate & cæteris adesse præcipite. Cumque ergo versiculum illum Sequentiæ Assumptionis B. Virginis: *Te cæli Regina*, incæpero, cunctæ simul Sorores in jubilo cordis & vocis Sequentiam ab eodem versiculo usque ad finem alacri devotione decantent. Verùm Priorissa, cæterisque sororibus, quæ aderant, fidem continuo dictis ejus adhibentibus, utpote sanctitatis & innocentia ipsius consciis, Conversus quidam Theodoricus nomine ad caput lectuli, in quo homo Dei jacebat, stans, & incredulus his, quæ dicebantur, talia in corde suo loquebatur, ô verè mobile & infirmum, omni verbo credens pectus fæmineum! Ecce enim homo iste in vicino mortis constitutus deficiente sensu aliena loquitur, & istæ Sorores verba ejus, tanquam ex ratione procedentia, vel veritate subnixa putant continuo effectui fore mancipanda.

Talia eo cogitante, sanctus Sacerdos, virtute qua poterat, caput elevans, & ad partem illam ubi conversus stabat, oculos dirigens, esne (inquit) hic Frater Theodoricus? quo respondente, sum Domine: accede, ait, huc ad me: illo quoque protinus accedente, da, inquit, manum tuam, obstupefactus Conversus adhuc eum quasi minus competentem considerans, non ausus tamen contradicere sermonibus Sancti, dedit manum suam, quam Vir Dei apprehendens, & digitis suis digitos ejus fortius stringens, sic ait: sicut verum est, quòd ego manu mea manum tuam teneo, digitisque meis digitos tuos stringo, sic verum est, quod ego per virtutem gratiæ Dei locutus sum, quod autem tu in secreto cordis tui loqueris, falsum esse scias, me scilicet delirare, sensuque turbato nescire quid dicam. Sic itaque per unius increduli prophetiam, ac verè divinam correptionem omni dubietatis nebula à cordibus cæterarum deterfa, tantam gratiam Spirituali Patri suo cælestis fuisse collatam, omnes in communi gratulabantur.

Jam altera dies illuxerat, & hora, quam Vir Dei prædixerat, sole ad centrum festinante proximabat, universitasque Sororum cum Fratibus Laicis adunata, piissimæ Regi-næ Cæli adventum tantò certius præstolabantur, quanto eam is, qui prædixerat, manifestè miraculo comprobaret. Tanta ergo reverentia mentibus cunctorum, qui aderant circà prætaxatam horam infusa est, ut divinam aliquam advenisse virtutem, nemini astantium dubitare fas esset. Ipse verò B. Sacerdos mirum in modum serenatâ facie elevatis in cælum oculis, manibusque fursum protensis Versiculum quem prædixerat cantando intonuit, dicens: *Te Cæli Regina hæc plebecula piis concelebrat mentibus*. Sed quis dignè effari queat, quanta devotione & compunctione, quantoque pietatis affectu eadem Sequentia à Sororibus percantata sit. Jacebat interim Servus Dei in agonia, raptusque in extasim, multa de secretis cælestibus & de statu ejusdem Cænobii per revelationem cognovit, quæ postea Priorissæ, senioribusque Sororibus indicavit. Omnium verò oculis in eum defixis, subito obnubilata est facies ejus, & corrugata fronte mæroris cujusdam & magnæ anxietatis dedit indicium, erumpensque in vocem miserabili lamentatione talia edidit verba: Cur Domina piissima & misericordissima servum tuum pauperculum in hac fece mortalitatis relinquis? quem licet indignum tam benigna visitatione dignata es consolari? dulcissimam præsentiam tuam, tantis desideratam votis, expetitam precibus & lacrymis, jam jam morituro dignanter indulxisti, & nunc ad patriam vitæ misero comitatus tui confortium negas. Cumque frequenter iterando, Domina piissima, Domina misericordissima, ne derelinquas me, tecum volo, tecum volo, cunctos & in fletum & lamenta converteret, repente redditus sibi, postquam propter nimiam defatigationem corpusculum modicum conquieverat, dimissis cæteris & Priorissa cum paucis Senioribus secum retenta sic locutus est. Refocillandi gratiâ modicum aliquid liquoris afferte mihi, quatenus ariditate linguæ delinita, fauciumque rheumate deterfo expeditius proferre valeam, quod dicere debeo. Festinato itaque Priorissa per semet ipsam modicum vini in vasculo afferente, mox ut limen Domûs, in qua homo Dei jacebat, attigit, ille cum neque olfactu, neque ullo

ullo corporis sensu percipere posset, quid ista gestaret, exclamabat dicens: Non Domina Priorissa, néquaquam nobis afferatis vinum, quia vinum arcana denudat, & vinum apostatare facit sapientes. Audiens illa tam evidenti spiritu Prophetiæ se esse deprehensam, adeo intremuit, ut gradum vix reflectere posset. Dehinc modicâ aquâ refocillatus, ita exorsus est: Quanta sit pœna inobedienciæ & culpæ, utinam ego miser antequam pœnam experirer subtiliùs intellexissem, ut hoc mentibus vestris, sicut necesse est, imprimere voluissem. Ecce enim pro reatu inobedienciæ piissima Domina mea in hac lacrymarum valle nunc me reliquit, nec dignum censuit, ut sub protectione ipsius aëreas pertransiens potestates cœli secreta penetrarem. Qualis autem ipsa inobediencia mea fuerit, audite. Accidit aliquando, ut plurimi hujus Diœcesis Presbyteri improvidâ calculatione decepti jejunium quatuor temporum mensis Septembris illegitimò tempore cum Parochianis suis celebrarent, in quo errore & ego, Canonum scita minùs vigilanter attendens prolapsus sum. In proxima verò Synodo, cùm hi qui jejunium legitimo tempore celebrârunt, hanc transgressionem accusarent, præceptum est in virtute obedienciæ, ut quicumque hujus delicti sibi conscius esset, veniam peteret, & se culpabilem redderet. Cùmque cæteri quos accusabat conscientia, malentes periclitari famam, quàm conscientiam, quod jussum fuerat, humiliter facerent, ego miser plus deferens Ordini & opinioni meæ quàm veritati, quia unus ex Prælati Ecclesiæ eram & nonnullius Religionis esse putabar, hoc confusionis opprobrium non sustinens, publicè veniam petere erubui. Hoc est delictum inobedienciæ, propter quod hodie tanto bono privatus sum, & repulsus ab introitu æternæ vitæ & sempiternæ gloriæ ad ærumnas mortalitatis hujus revocatus sum. Porro Priorissâ inquirente utrumnam illius peccati maculam per confessionem & pœnitentiæ lavacrum non diluisset? Illéque se non semel, sed pluries confessum fuisse asseruisset, cum magno admirationis stupore Priorissa subjunxit: Væ mihi peccatrici Domine Pater, quid ergo dicemus de Sacramento Confessionis, si tibi non semel, sed pluries confitenti indulgentia est negata? quis jam alius mediante confessione delictorum veniam sperare poterit? at ille dignum memoriæ verbum respondit, dicens: scire debetis quoniam secundum intentionem vel contritionem pœnitentis sive confitentis intensio judicii, sive remissio indulgentiæ Dei reformatur. Quia enim ego miser peccatum meum secundum veram æstimationem ponderare neglexi, nec quanta oportuit contritione & compunctiōe cordis confessus sum, propterea necdum indulgentiam consequi merui. Cùmque talia tristis & mœrens locutus fuisset, Sororum, quæ præsentibus aderant, magno terrore corda concussa sunt, & ad obedienciæ puritatem sectandam non mediocriter accensa. Triduo, si benè memini, postea supervixit tanto amariùs lugens peccatum suum, quantò divini judicii districtiōnem evidentius fuerat expertus. Moriens autem mortalitatem magnam in eadem domo futuram esse prædixit, quæ etiam mortem ejus è vestigio subsecuta est. Sicque in pace consummans dies suos, plenus operibus bonis appositus est ad Patres suos. Verumtamen festivam illam & omninò gloriosam assumptionem, qua cum B. Dei Genitrice Maria, sanctorumque Angelorum frequentiam assumi meruisset, si culpa non intervenisset, merito inobedienciæ perdidit. Hucusque ex libro, quem vocant Magnum Speculum Exemplorum pag. m. 220. Hujus B. Viri ad 14. Calend. Januarii meminit in suo Martyrologio Petrus Canisius his omninò verbis: Item Commemoratio B. Petri Presbyteri Can. Reg. Præpositi Arnoldensis &c. Verùm quo tempore vixerit, hæctenus nancisci non potui.

S. ARBOGASTI

Percelebres quondam in confinio seu territorio Imperiali civitatis Argentoratensis Monasterium, ab antiquitus, imò & à primâ statim fundatione suâ Oratorium *S. Arbogasti* (qui fuit Argentinensis Ecclesiæ Episcopus juxta computum Jacobi Wimphelingi in Catalogo fol. mihi 17. numero 6. anno gratiæ 668. Beatam immortalitatem ingressus, & dehinc idem ipse 17. Calendas Augusti Sanctorum Fastis adscriptus) taliter appellatum, utpote ab eodem Sanctissimo Antistite fundatum, & ædificatum, sed & idem ipsum labentibus annis in formam Claustralis Cænobii redactum; quod dum postera ætate, quocumque demum infausto casu pessumivit, denuo circa annum 1033. restaurârunt Regulares illi Cathedralis Ecclesiæ Argentoratensis Canonici, qui cum aliis Collegis suis sæcularisari (ut ita dicam) omnino detrectantes, sed econtra Sanctis Majorum suorum vestigiis firmiter insistentes remigrârunt ad ipsum hoc *S. Arbogasti* Monasterium, ubi in Sacro Canonico - Augustiniano Ordine suo, præsertim sub reformatione (de qua suo loco pluribus infra) Marbacensi continuò perstiterunt usque ad infausta illa tempora, quibus sub decursum sæculi decimi sexti Lutheranismò in civitatem & universam ditionem Argentoratensem violenter introducto Religiosæ Personæ passim è sedibus suis contumeliosè proscriptæ, ac simul Claustralia quoque domicilia earum, seu Monasteria sacrilegè di-

repta fuerunt, profanata ac devastata; quæ inter directè recensetur etiam sæpè nomina- tum hoc S. Arbogasti Cœnobium, quod tamen (uti novissimè primùm ex Alfatiâ ad me perscriptum est) ætate nostra solùm est vicus, qui paret Argentoratensibus, & vel adusti lapides aperte monstrant, isthic loci priùs adfuisse Religiosorum virorum habitaculum numero suo quam pluri- mis adaptatum. Porro sæpè memoratum hoc S. Arbogasti Monasterium prioribus sæculis nunquam non fuisse Regularium Canonicorum Asceterium, secus verò Monachorum Clausrum ampliùs constat ex Jacobo Wimphelingo jam supra citato, ubi sic legitur: *Se- pultus (S. Arbogastus ante dictus) extra urbem in loco Calvaria exemplo Christi, translatus est partim ad S. Arbogastum, Monasterium Canonicorum Regularium, partim ad Ecclesiam Collegiatam Sarburgensem.*

ARNBOCKENSE.

Jam pridem antiquatum apud populos Aquilonares sub Diœcesano Climate (nisi fal- lor) Bremensi comprehensum Sacri Ordinis Canonico-Augustiniani Venerabile quon- dam Parthenæum primùm pro hujuscemodi Vestalibus apparatus, subinde verò laben- tibus annis quacunquè demum ex causâ (nondum nobis revelatâ) ad sacram familiam Carthusianam translatus fuit; de quo Cranzius in sua Saxonîâ lib. 9. cap. 31. sic legen- dus: *Hoc autem tempore (Willemari Ducis Daniæ subintellige, qui ab anno 1333. usque 1379. rebus præfuit) Nicolaus Comes Holfatie, quam adhuc à Rege Daniæ Fioniam (Insulam in mari Baltico) teneret in pignus arcem in Bromberg, quâ imperata facere recusaret, cum ducentis obsedit. Rex superveniens facile dispulit tantam paucitatem, alios aut prosternens, multos capiens, vix cum paucis Comes elabitur, ibi oculum amittens, votoque emisso in magnis periculis, concepit in honorem summæ Virginis in suâ terrâ Cœnobium erigere, magnis vix ereptus periculis, consentiente Adolpho Joanne Wagriæ Comitibus filio, in Arnsbocke construxit, ac proventus dotavit, evocatisque de Poretze, & Izebo Virginibus sacris, quod Cœnobium postea armante Gerhardo Duce anno secundo & quadringentesimo post mille annitente Domino Alberto de Rosenberg Canonico Lubecensi viro locuplete & proventus augente commutatum est in domum Fratrum Carthusianorum, qui tenent usque hodie, videlicet sub initium Sæculi Decimi Septimi; quo principante ipse Cranzius adhuc terris supervixit.*

ARGENTORATENSE I.

Collegium Cathedrale Provinciæ Moguntinæ mox à prima institutione Episcopatus ad instar aliarum Cathedralium Ecclesiarum in arctiore vitæ Regularis tramite sese ju- stissimè continuit usque ad tempora Wilhelmi Episcopi successione ordine (juxta com- putum Jacobi Wimphelingi in Catalogo Episcoporum Argentinesium fol. m. 27.) quadragesimi septimi anno 1041. die 6. Novembris terris defuncti; quo præsidente ma- xima pars Canonicorum Cathedralium antiquam regularitatem (taliter exigente tempo- rum iniquitate) exosa jugum excussit, paucis solùm aliquot exceptis adhuc vota sua se- cundùm antiquam Regulam Canonico-Augustinianam Domino fideliter reddentibus: qui concepto novò Spiritus fervore prioribus Argentoratensibus præbendis suis sponte dimis- sis in antememorato S. Arbogasti Monasterio ulterius strictè sibi eam servandam statue- runt; de qua Religiosi status immutatione pro tunc inter Cathedrales Canonicos introdu- ctâ Oseas Schadaeus, etsi Scriptor A catholicus in descriptione summi templi Argentinesis anno 1617. Germanicè in 4. edita fol. 52. refert sequentia: *anno 1031. hat Bischof Wil- helm aus den Canonicis Regularibus im Münster Weltliche Domnberrn gemacht, Herr Carl der Domn Dechant, vndt Herr Eberhardt der Scholaster vbergaben das Stüfft vndt Bau etwan Vrsach des Closters S. Arbogast an der Ilm, worinen sye ibrem Orden nach lebeten; quem eundem Ordinem ibidem loci ulterius ab ipsis tentum & observatum haud fuisse alium, quàm Canonico-Augustinianum ampliùs constat ex dicendis infra v. Dachsteinense.*

Porro pro Confirmatione dictorum juvat isthic superaddi quoque Nebridium no- strum, ubi is Epistol. 139. fol. 632. sic habet: *Pennottus dum ait, Argentineses (Canoni- cos Cathedralium) anno 830. ad secularem vitam transisse teste Renato Choppino, fallitur, quia ex dictis (Jacobi Gretseri Soc. Jesu) Epistolis notum est, & Aquenses, & Argentineses sub Pa- schale II. qui itidem Canonicus Regularis fuerat, adhuc vixisse regulariter. Et hæc ibi: merito igitur isthic & simul corrigendus est Ægydius Rambeck Monasterii Schyrensis in superiore Bavariâ Monachus in suo Calendario Benedict. part. 3. die 21. Julii in historia S. Arbogasti Episcopi Argentinesis, ubi demonstrare nititur, Canonicos Cathedralium Argentineses prisca ætate, statu, ac Professione sua fuisse Monachos, ac vicissim tam S. Arbogastus, quàm alii ejus sancti successores, videlicet S. Florentius, S. Justus, S. Maximus, S. Valentinus, & S. Solarius, Ordini Regularium Canonicorum, quibus, prout mos illius ferebat temporis, communi convictu etiam Episcopi erant aggregati, juxta rationes præ- tactas sunt annumerandi.*

ARGEN-

ARGENTORATENSE II.

Regularium Canoniorum tale quoddam aliud Monasterium, & quidem istud origine suâ vetustissimum, atque hoc ipsum communiter *S. Thomæ Scotorum* appellari solitum, eò nempe quòd primitus à Therapeutis natione Scotis fuerit inhabitatum; de quo Pennottus noster libr. 2. cap. 39. num. 1. sic legendus. *Hoc Monasterium, queritur Renatus in Monastico libr. 1. tit. 3. per quendam Episcopum Argentinensem ex Canonicis Regularibus translatum ad seculares anno Christi 830. ut hinc etiam videmus antiquitatem Canoniorum Regularium inter Scotos usitatam, illòsque ex Scotiâ in Germaniam derivatos &c.* Et sic ille contra, ac Wimphelingus jam ante citatus in suo Argentinensium Episcoporum Catalogo fol. m. 17. constanter asseverat. *Argentinensem hanc S. Thomæ Ecclesiam, & adjunctum illi Canobium fuisse primitus pro Monachis fundatum.* Verùm utut sit, idem hoc Argentoratense Collegium à Canonicis Regularibus ad Clericos Regulares fuisse translatum expressis verbis refert Bernardus Herzog in suo Chronico Alsatiae libro 8. cap. 15. fol. 112.

ARGENTORATENSE III.

Jam numerò tertium itidem Canoniorum Ordinis S. Augustini Claustrale Domicilium, subinde verò labentibus annis Equestris ordinis Melitenis S. Joannes Baptistæ Stipendiariis concessum; de quo Wimphelingus jam supra citatus folio 55. sic habet. *Sub hoc Lamperto Argentinensis Ecclesie Episcopo (sub initium anni 1371. ad Insulam Bambergensem promotum) anno Christi Septuagesimo primo post Millesimum trecentimum in domum viriis Insula vulgò zue den grüenen Wörd Joannitæ Argentinæ in suburbano Curricum recepti sunt; quæ dudum à Wernbero Senescalco Homburgensi anno Millesimo ducentesimo tricesimo tertio pro Canonicis Regularibus fundata &c.* Et sic ille, quæ eadem refert etiam Bernardus Hörzog jam ante citatus lib. 4. fol. 99. sub his verbis. *Vnder diesem Bischof Lamperto wurden im Jahr 1371. die Joanniter Herrn zue Strassburg zue grüenen Wörd aufgenommen, welcher zue vor von Herrn Wernherrn Marschallen zue Summenberg im Jahr 1233. für etliche Dombherrn gestüfftet worden;* ubi disertè notandum, per Canonicos, Germanicè Dombherrn nuncupatos, isthïc haud intelligi alios quàm Regulares Augustinianos, prout ampliùs liquet ex dicendis infra V. *Dachsteinense*, & sic quidem in evidens testimonium antiquæ Regularitatis Canonico - Augustinianæ vel olim Cathedralibus Canonicis usitatæ.

ARGENTORATENSE IV.

Canoniorum Regularium Monasterium inter omnia, quæ de præsentì Germania nostra habet, fundatione quidem novissimum, dignitate tamen & excellentiâ suâ meritò primariis connumerandum, utpote *Regalis Ecclesia S. Ludovici* seu Sacratissimo huic Galliarum Regi Confessori dicata, cujus initia Reverendissimus Prænobilis ac Amplissimus Dominus D. Augustinus Ven. memoriæ Monasterii Marbacensis in Superiori Alsatia Præpositus denunciavit mihi per proprias de dato, 1687. die 26. Novembris gratiosè directas, quæ inter alia sic habent. *RR. DD. Confratres nostri Congregationis Salvatoris in Lotharingia ante quatuor annos ex munificentia Christianissimi Regis obtinuerunt Ecclesiam quandam in civitate Argentinensi, quæ eadem ipsa Ecclesia dicitur olim adspectasse ad RR. PP. Carmelitas, postmodum ab hæreticis violenter occupata, & profanata, sed & luridæ mercaturæ deputata, ac proin à civibus Heterodoxis contemptim vulgò die Vnschlit Kerzen vocitari solita nimirum vendibili seorservando destinata. Restauratur modò eadem hæc Ecclesia sumptibus Regiis, & (uti sperare juvat) ad festa Natalitia proximè ventura inofficialiunt illi. Procurabit etiam sua Regia Majestas ædes magnificas (olim ipsum Carmelitarum Monasterium) sat magno ære seu aliquot millibus Imperialium florenorum summâ coemptas, in quibus antedictis ædibus commodè habitare poterunt Religiosi Canonici plus mintis triginta; licet de præsentì solummodo sex ibi commorentur; quorum unus Franciscus Mercier Prior Monasterii de Luneville in Lotharingia jam per tres menses hïc hospitatur, idioma Germanicum (cujus elementa adhuc puer avidissimè didicerat) meliùs & perfectiùs edocendus; cum quo eodem descendet Argentinam etiam unus ex nostris à Reverendissimo P. Generali eorum instantissimè postulatus, qui ibidem Germanicum Concionatorem aget. Erit semper & vocabitur Ecclesia hæc proprio nomine suo Parochia Regalis, & Parochiani illius maximè præcipuè erunt Ministri ac Consilarii Regii, item Principales Belli Duces, ac Colonelli cum militibus suis; hinc singulis diebus Dominicis & festis erunt duæ Conciones, una Gallica, Germanica altera, & dabuntur à Christianissima Majestate suâ ante dicta pro singulis Religiosis Canonicis annuatim centum Imperiales &c. Faxit Cælum, ut ad majorem superni Numinis gloriam & Sacri Canonici Ordinis nostri exaltationem sine præjudicio aliorum bene succedant omnia. Ita litteræ citatæ, item anno proximè sequenti de dato Argentorati 1689. die 20. May Concanonicus noster Plurimum Reverendus ac Clarissimus Dominus Franciscus Mercier de statu ejusdem novæ Canonice hujus Argentoratensis rescripsit ad me sequentia.*

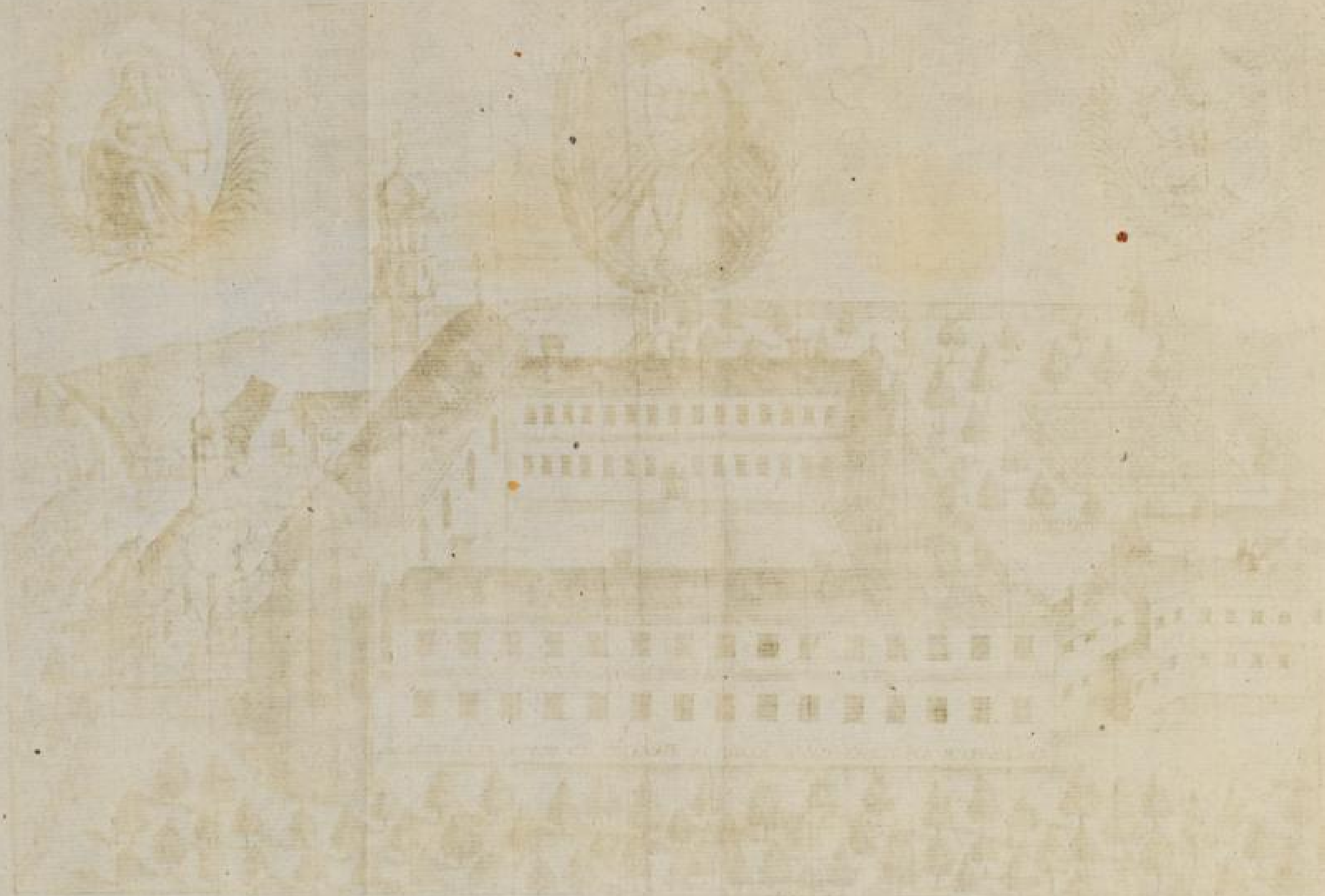
Ludovicus XIV. verè Magnus Rex noster Christianissimus saluti subditorum suorum non temporali solum tuendæ, verum etiam æternæ procurandæ magnò Zelo ac Regiâ vereque Paterna pietate & solitudine invigilans Argentorati paucis abhinc annis in ditionem Regiam subacti præter Paræcias in Cathedrali geminæque Collegiata Ecclesia jam existentes, adhuc tres alias institui, easque Viris pietate ac doctrinâ præcipuis Clericalis videlicet Ordinis tantum, quibus per se docere competit regendas, committi curavit, ut nimirum oves tam in dicta Civitate quam in territorio illius per totam Alsatiâ à vera fide aberrantes, in ovile Ecclesiæ Catholicæ (extra quam non est salus) paulatim auxiliante Deo veniæ Largitore & Humanae salutis Amatore omnes reducantur, quem ob finem sæpe dicta Parochialis Ecclesia sub titulo & Invocatione S. Ludovici Galliarum Regis erecta suis ornamentis pretiosis & necessariis, Argenteaque Supellectile sumptibus Regiis apprime instructâ cum amplissima domo dictæ Ecclesiæ contiguâ Canonicis Regularibus reformatis à Zelosissimo illo Vrbi & Orbi notissimo Dei Servo Ven. P. Petro Fourerio de Mattencur sub hac denominatione in Gallia optime notis commissa, traditaque fuit, ubi prædicti Canonici Regulares numero suo Collegium facientes non solum Pastoralia munera, officiorumque divinum diebus præsertim festivis exemplari decore ac devotione persolvant, sed etiam scholas publicas, idioma Gallicum & Germanicum aperiant singulis Canonicis annuam pensionem liberali munificentia præbente, favente, ac fovente. Unde apud Primarios Urbis hujus Procures & Ministros Regios singulari sunt amori, decori, & honori. Donet Deus novellæ huic plantationi irriguum superius, irriguum inferius, ut in dies majori cum incremento vberes, ac salutiferos in Christo fructus afferat ad salutem multorum in Israel. Fiat! Fiat!

ARGENTORATENSE V.

Communiter S. Stephani intitulatum seu eidem Protomartyri Christi dedicatum, Patriæ nobilitatis Parthenæum est, idem primitus pro Sacris Virginibus & quidem sacros canones Augustinianos professis ad laudes divinas jugiter in Ecclesiâ concinendas Autoritate ordinaria introductis annò non notatò fundatum, de quo eadem (lapsu temporis statutis Regularibus longè posthabitis) iniquitate temporum merissimè sæcularisato Wolfgangus Lazius de migrat. gent. lib. 8. fol. 392. in hæc verba legendus. Adalbertus Attici Ducis Filius Ottiliæ Hettonis Comitissæ Brisgovienfis Hugonis Comitissæ Alsatiæ atque Bataconis Comitissæ Wilertalensis, ac Eugovici Germanus Frater in Ducatu Patri successit, licet alii mortuum ante Patrem, alii ab ipsomet Patre interfectum fuisse memorent. Constat tamen Edelfassiam, hoc est, nobilem illam terram Ducatus Alemannici possedisse; quæ modò per Syncopen detruncatâ voce Elsatia vel Alsatia nuncupatur, ubi videlicet duo construxit Monasteria, unum Benedictinorum Monachorum in Insula Honoru, quod postmodum Argentoratum translatum, & in Canonicos conversum, ad veterem S. Petrum ibidem appellatum fuit, alterum verò intramœnia Argentorati pro Vestalibus fundaverat ad Divum Stephanum denominatum, ubi filia Adalberti Attala nomine Abbatissam primam egit.

ATREYENSE, SEU ALTERÆ ACENSE MONASTERIUM,

Seu Abbatia Canonicorum Regularium Ordinis S. Augustini in ducatu Lotharingiæ sub limite Diæceseos Tullensis comprehensâ de Congregatione Salvatoris est, & vocatur Nostræ Domine Atreyensis, de quo novissime succinctam illius descriptionem accepi, inde transmissam, prout sequitur. Sedens in Pontificatu Calixtus Papa secundus paulo ante obitum Cardinales duodecim creavit, è quorum numero nepos ejus, Stephanus Theodorici Comitissæ de Bar &c. postea Metensis Episcopus, ut sibi subditos in Vosago securos faceret, ac tutos, urbem Rambervillam muris circumdedit; verum paulò post bellis, quæ cum Principibus vicinis sustinuerat, non nihil fractus, opes suas in ædificationem Religiosarum Domorum convertit. Unde anno 1144. non procul à prædicta urbe Rambervilla Monasterium erexit, Atreyum vocatum, quod secundum aliquos præ magna sylvarum, ibi tunc existentium multitudine, ac densitate iter esset valde atrum, & opacum, quasi atrum iter. Omnes illius Episcopi successores non modo omnes Donationes insuper cum privilegiis addiderunt; quæ privilegia postea Lucius Tertius, & Innocentius Tertius, alique Pontifices, nec non Concilium Constantiense 20. Martii anno 1410. ampliaverunt. Abbas Claudius Steneneii incepit anno 1537. ejus Ecclesiæ chorum, collateralesque capellas sanctis Humberto, & Nicolao dicatas juxta præclaram structuram Ecclesiæ S. Nicolai in Lotharingia magnificentius instaurare. In prædicti Chori fenestris Mytheria vitæ, ac mortis Christi sunt ad vivum depicta; magna illuc confluentium hominum devotione colitur ibidem insignis Reliquia prædicti S. Humberti propter frequenter, & miraculosas à morbis liberationes, maxime illis contingere so itas, qui rabidorum canum morsura læsi fuerint, aut mente capti sunt. Introducta fuit Reformatio ab anno 1655. Abbatum series notatur sequens:

Faint, illegible text at the bottom of the page, possibly a title or a list of items.

GERMAN CA...
ST. LUCI...
I. Adm...
II. M...
III. F...
IV. A...
V. A...
VI. A...
VII. A...
VIII. A...
IX. A...
X. A...
XI. A...
XII. A...
XIII. A...
XIV. A...
XV. A...
XVI. A...
XVII. A...
XVIII. A...
XIX. A...
XX. A...
XXI. A...
XXII. A...
XXIII. A...
XXIV. A...
XXV. A...
XXVI. A...
XXVII. A...
XXVIII. A...
XXIX. A...
XXX. A...

SYLLABUS ABBATUM CANONIAE ATRETENSIS.

- I. *Anselmus*, præfuit annis 34. à Theodorico Episcopo Metensi confirmationem fundationis obtinuit anno 1176. obiit anno salutis 1178.
- II. *Millonius*, vixisse notatus sub Lucio III. PP. M. qui ad Pontificatum electus est 1181. item sub Petro Episcopo Tullensi anno 1183. præfuit annis 8. obiit 1186.
- III. *Vidricus*, qui primo statim sui Regiminis anno confirmationem obtinuit bonorum suæ Abbatia à Berwano Episcopo Metensi anno 1187. præfuit annis 22. mortuus 1208.
- IV. *Rudolphus*, qui bona suæ Abbatia, benefactorum ope notabiliter ampliavit; quot autem annis præfuerit, non invenitur, ut & successores, ad annum usque 1290.
- V. *Dominicus*, vixit circa annum 1294.
- VI. *Joannes Gerson*, præfuit annis quinque; vinculo mortalitatis enodatus, abiit 1299.
- VII. *Gerardus*, præfuit annis 16. obiit 1315.
- VIII. *Joannes*, Abbatiam tenuit annis fere 25. obiit 1340.
- IX. *Matthæus*, ad clavum suæ Abbatia sedit annis 7. obiit 1347.
- X. *Nicolaus*, præfuit annis 34. mortuus 1381.
- XI. *Richardus*, duobus tantum annis suam rexit Ecclesiam, sepultus suis cum Patribus 1383.
- XII. *Jacobus*, præfuit annis sex, mortuus 1389.
- XIII. *Joannes de Poutretin*, rexit 28. annis, obiit 1417.
- XIV. *Joannes Gomel*, post 22. annorum Regimen decessit 1439.
- XV. *Didacus Chaillii*, clavum tenuit 30. annis, obiit 1469.
- XVI. *Joannes à Chatell*, Coadjutor electus anno 1468. successit anno sequenti in Abbatem, & præfuit annis 12. obiit 1481. Hucusque Abbatia hæc unita scitur Congregationi de Aroaisie.
- XVII. *Joannes Kenaud*, rexit 19. annis, mortuus 1500.
- XVIII. *Nicolaus Mercier*, præfuit annis 13.
- XIX. *Claudius Stavancus*, restauravit Ecclesiam anno 1537. obiit 4. Sept. 1548.
- XX. *Thomas Piorell*, obiit 1554.
- XXI. *Joannes Chatelaia*, præfuit usque ad annum 1577. quo resignavit.
- XXII. *Claudius Chevalier*, eodem anno iterum Abbatiam resignavit.
- XXIII. *Nicolaus Laurentius Malloze*, raro exemplo, ut bonus Pastor, suos rexit annis 57. anno 1634. senio, & laboribus fractus resignavit Nicolao Seraville, quem anno 1631. in Coadjutorem sibi assumpsit. Sub Regimine Nicolai Laurentii habitus albus in nigrum, quem hodie dum gestare solent hi Canonici, mutatus est permissione Clementis VIII. P.P. anno 1604.
- XXIV. *Nicolaus Seraville*, suam Canoniam cum Congregatione Salvatoris nostri univit; resignavit & ipse 1660. Carolo Mildat, Canonico Tullensi.
- XXV. *Carolus Mildat*, præfuit annis 39. obiit 20. Augusti anno 1699.
- XXVI. *Josephus Sulpitius Pastoret*, obiit 1. Aprilis 1721.
- XXVII. *Claudius Franciscus Duval*, anno 1720. factus Coadjutor, hodie dum adhuc præest, laude immortalis dignus, qui & Nestoreos vivat annos!

AUGIENSE.

Item *Auense* & *Awense* patria lingua verò communiter *Aw.* nuncupari solitum, siquod aliud vetustissimum in secundâ Boicâ sub districtu Archidiœcesis Salisburgensis inclutum hodie Canoniorum Regularium Monasterium. Juxta mentem Joannis Aventini (quem citat Hundius in Metrop. tom. 2. fol. 130) cæpit annò 1050. Authore Conrado Comite à Medling & Frontenhausen, cujus Posteris aliquando potentes & eximios Augiensis Ecclesie istius fuisse advocatos memoratur loco citato. Verùm de hoc (ut ibidem dicitur) certi quidquam nihil habetur; imò quod plus est ratione temporis multò antiquiorem esse Augiensem fundationem istam dilucidè constat ex Annalibus Bavarie apud Adlzreuterum part. 1. lib. 7. num. 43. ubi celeberrimus Author iste certa fide refert, Thassilonem nominatissimum illum Bojorum Ducem inter plura Bavarie tum inferioris, tum superioris Monasteria etiam *Augiense* istud omnino novum condidisse, quod postmodum partim hostili irruptione Hunnorum, partim verò bellis intestinis ad annos ferè 20. pessimè neglectum, quorumcunque demum pia liberalitate resuscitatum fuit; à quo tempore usque in præsens Venerabilis Canoniam ista in genuino vigore constans permansit. Vide Antonium Wilhelmum Ertl in Atlante Bavarie anno 1705. typis Norimbergensibus in 8. editum part. 2. fol. 144. Index Præpositorum (quijam ab anno 1464.

ufum Pontificalium exercent,) licet incompletus tantum, proflat in citatâ Metrop. Salisburg. loco supra citato.

Quibus omnibus hætenus recensitis oportune juvat hic subdere novam Historiam Salisburgensem Authore Josepho Mezger, Ascetâ Benedictino apud S. Petrum nuper anno 1692. typis Salisburgens. in folio excusam, quæ de Origine & Processu Nobilissimi Collegii hujus Augiensis lib. 6. fol. 1242. sic habet. Quod foundationem & Originem hujus Monasterii concernit, ex tribus Monumentis, nimirum pervetustâ Reliquiarum SS. hujus loci descriptione, libro traditionum, quem Canonicus Augiensis anno 1113. conscripsit, & Chronico D. Abrahami Cronperger Præpositi ibidem, habentur sequentia: Ediffina nobilissimo Regum Brittanorum stemmate oriunda S. Ursulæ V. & M. cognata principium Cænobio Augiensi dedit. Nam Romam profecta, cum multas illic Reliquias collegisset, inde redux superatis alpebus ad Oenum fluvium delata, secundis ejus undis devecta, & Augiam appulsa, cepit eam cum suis Sodalibus habitare, cælum precibus sollicitare, sacras, quas attulerat Reliquias colere, Deo Deiparæque vacare. Cujus virtus & Pietas Theobardum & Hilgardin Comites de Megdling adeo demeruit, ut Augiæ Sacellum B. M. Virgini sacrum, cum Parthenone Virginum Deo devotarum, annò post Christum natum 384. constituerint. Cæterum Parthenone vel bellorum cladibus, vel aliàs exhausto, Chuno Comes de Megdling, & Adelhaidis Uxor ejus Comitissa Tyrolensis de Eppan annò Christi 920. Cænobium Augiense extruxerunt, fundarunt, & Religiosis Viris Canonicorum Regularium S. Augustini assignarunt. Hætenus præcipue vetustissima illa SS. Reliquiarum descriptio, quæ vel suâ antiquitate maximam fidem promeretur.

Idipsum confirmat Vetustissimum Marmor, sub quo Fundatores conditi sunt cum hoc Epitaphio: *Anno 1020. Obiit Dominus Chuno Comes de Megdling, hujus Monasterii Fundator hic sepultus, & Adelhaidis Comitissa de Eppan Uxor ejus.*

Eidem rubro Marmorì etiam hæc inscripta sunt verba:

Anno ab Incarnatione Domini 384. supervenit hic Ediffina cognata S. Ursulæ, & S. Felicitatis & S. Vitalis filii ejus, & aliis compluribus: quam Ediffinam Comes Theobardus de Megdling apud se cum Reliquiis hic fecit permanere, & primò construxit Sacellum B. V. Mariæ, & postea fundavit Claustrum Monialium in Ecclesiâ S. Nicolai (quæ nunc Parochialis est) Hæc ad verbum prædictum Marmor.

I. Abbatem hujus Monasterii fuisse S. Rudandum, constans traditio asserit: cujus nos sacra lipsana & ossa grandia in Monasterii Hierothecâ reverenter asservamur. Pervetustus Germanicus Codex (è quo tot centenis annis SS. Reliquiarum Nomina populo prælegebantur) eum nominat hujus Cænobii Abbatem: ac nemo unquam sacras hujus S. Rudandi Reliquias in dubium vocavit. Et non tantum non reclamârunt, sed & publicè consenserunt Salisburgenses Archi-Episcopi, cum suis etiam Diplomatum & litteris statuere certum ostendendis sacris hisce Reliquiis diem, quo populis certatim confluentibus eorum nomina promulgabantur. Quid porro rerum gesserit, quo & quanto tempore vixerit, aut è vitâ migraverit, non constat; quia temporum bellorumque cladibus multæ litteræ, Codices, aliæque venerandæ vetustatis monumenta perière, unde plurimum Præpositorum nomina & res gestæ hauriri potuissent.

II. Secundo loco collocamus Hartwicum: qui vixit & rexit Cænobium, ut videre est in ejus litteris in membranâ scriptis anno 1068. ubi sententiam cujusdam Viri Nobilis Waltheri declaraturus sic incipit: *Ego Hartwicus Auensis Ecclesie Dei gratiâ Præpositus & Archi-Presbyter notum facio omnibus &c.* Unde colligitur Præpositos Auenses fuisse Archi-Diaconos. De tempore Regiminis, & obitûs nihil habetur.

III. Fritello, de quo in Archivio nostro habetur tantum, quòd aliquot prædia, præter alias plures donationes & legata obtinuerit. Præterea nihil.

IV. Fridericus I. de hoc ex Archivio habetur, quòd multas egregias donationes, & insignia bona sub annis 1123. usque ad annum 1128. quo plenus meritorum vitâ excessit, Monasterio acquisiverit.

V. Hugo, Vir magnæ authoritatis interfuit celeberrimæ Synodo apud Zufen coactæ, & subscripsit. Obiit, cum vix regnare cepisset, magno suorum luctu anno 1129.

VI. Herbardus, fuit non solum Monasterii industrius Rector, sed & insignis Benefactor, magnæ eruditionis & virtutis, Viris Sanctis, Conrado nempe & Eberhardo Archi-Episcopis Salisburgensibus familiariter usus, Principibus, Nobilibusque Viris æquè charus, Oeconomicâ industriâ clarus, de suo Cænobio optimè meritus. Obiit, postquam annos 25. laudatissimè rexisset, anno 1154.

VII. Lotharius Vir magnus, Archi-Episcopo Eberhardo & Alexandro III. summo Pontifici admodum gratus, Augiense Monasterium & suis virtutibus insigniter ornavit, & oeconomicâ industriâ non mediocriter auxit. Rexit annis 41. Obiit anno 1195. 18. Februarii.

VIII. Pabo, fuit Vir immortalis memoriâ dignus, magnusque hujus Cœnobii Benefactor, cujus tempore & suffragio Eberhardus II. Archi-Episcopus Salisburgensis Cœnobium in suam specialem tutelam recepit, multaque Ecclesiæ incorporatae sunt. Rexit annos 30. Obiit anno 1225. postridie Calendas Martii.

IX. Conradus ex nobili genere de Giebing. Ejus tempore mos & devotio increbuit, ut in honorem B. V. Mariæ Antiphona *Salve Regina* singulis diebus in choro in perpetuum cantaretur. Præfuit laudabiliter 34. annis. Obiit anno 1259.

X. Henricus, eximius Cultor Venerab. Sacramenti: primus instituit, ut in Ecclesiâ perpetuum lumen arderet. Præfuit annos 8. mortuus anno 1267.

XI. Rudolfus Monasterii jam ante electionem Benefactor, devotus in Deiparam, benignus in pauperes, pius in defunctos, anno non integro clavum tenuit.

XII. Eberhardus. Sub illo anno 1269. decimo Calendas Maji Henricus Chiemensis Episcopus Ecclesiam unâ cum Cœmeterio consecravit. Rexit laudabiliter annos 21. Obiit anno 1288.

XIII. Ortwinus, Vir zelosus, prudens Oeconomus, vicinis Principibus charus, rexit annos 17. Obiit anno 1306. nonis Aprilis.

XIV. Wernherus, fuit diligens rerum alienatarum recuperator, acer Jurium ac privilegiorum Cœnobii Vindex & Propugnator. Obiit piissimè, postquam præfuit annos 8. anno 1314.

XV. Theodoricus. Præfuit laudabiliter. Obtinuit pro Defunctorum refrigerio perpetua suffragia, & Anniversarios dies. Mortuus anno 1318.

XVI. Fridericus II. gravibus temporum injuriis obnoxius, ad aeternitatem abiit anno 1326.

XVII. Bernhardus, fuit optimus Oeconomus, & insignis cultor B. V. M. uti colligitur ex ejus Epitaphio lapidi insculpto, in quo hæc leguntur: *Recordare Virgo Mater, cum steteris in conspectu Dei, ut loquaris pro nobis bona, & avertas indignationem ejus à nobis.* Præfuit 35. annis, obiit anno 1361. 15. Calendas Octobris.

XVIII. Udalricus, præfuit 35. annis, tempore turbulento, laudabiliter. Obiit anno 1386. 4. Junii.

XIX. Fridericus III. præfuit optimè 10. annis vitâ functus anno 1396.

XX. Franciscus I. Vir frugalis, modestiæ inprimis studiosus, amans suorum, vicissim amatus, eximie prudens, optimus Oeconomus. Obiit anno 1422. 2. Julii.

XXI. Petrus I. præfuit 23. annis, eximius Deiparæ Virginis amator, ut colligitur ex ejus Epitaphio, in quo leguntur sequentia: *Ave Regina Cœlorum, Mater Regis Angelorum, ó Maria flos Virginum, velut Rosa vel lilium, funde preces ad filium pro salute fidelium. O Maria!* Obiit anno 1445. 4. Julii.

XXII. Vincentius, rexit Monasterium 7. annis: ob studiosam Passionis Christi memoriam repræsentatur in Marmore sepulchrali genu flexus coram Crucifixo, cum hoc Epitaphio: *Hic est sepultus Ven. Pater ac Dominus Vincenius Præpositus & Pastor hujus Ecclesiæ, Doctor Decretorum.* 1452.

XXIII. Georgius, præfuit 11. annis, de Monasterio, & Ecclesiis, quas exornavit, optimè meritus. Excessit è vivis anno 1463. in die S. Theclæ.

XXIV. Joannes I. vix per annum Præposituram tenuit, & liberè resignavit.

XXV. Wilhelmus: præfuit annis 40. satis diu, diutius tamen in desiderio fuit, ut viveret. Hic ob plurima beneficia immortalis memoriâ dignus est. Nam illius temporibus Ordo Canonorum Regularium S. Augustini in Au confirmatus est, multæ Ecclesiæ Monasterio incorporatæ, usus Insulæ, & facultas liberæ Electionis Præpositi à quatuor summis Pontificibus impetrata, ipse cum suis in specialem tutelam Sedis Apostolicæ receptus, super hæc legi poterunt Bullæ in Bullario Lateranensi append. fol. 2. & 4. Obiit an. 1505.

XXVI. Christianus, nobili stemmate natus, præfuit 11. annis, in B. V. Mariam maximè pius & religiosus piè obiit anno 1515.

XXVII. Sebastianus, insignis Cœnobii Benefactor, nobili stemmate ortus, Religiosus, eruditus, & eruditorum cultor, cultus divini in Cœnobio strenuus promotor. Obiit anno 1524. 9. Novembris. Ejus effigies cum condigno Epitaphio insculpta est Marmoris cum insignibus, & elevatis ad cælum manibus.

XXVIII. Petrus II. Häckl, sub ipso Cœnobium fortuito incendio ad extremam pauperiem redactum, optima ejus Oeconomiam restitutum est: fuit Vir insigni modestiâ & animi submissione. Postquam 15. annis optimè rexisset, liberè resignavit anno 1539.

XXIX. Christophorus Layminger: ejus virtutem unanimis omnium in ejus electionem consensus testatur: sed vix integro anno præfuit cum magno suorum luctu vitâ excessit.

XXX. Joannes II. Cronperger, insignem fabricam de novo construxit, insignibus suis in vitreis fenestris depictis hæc lemmata adscribi voluit: *Joannes Præpositus in Au. Omnis caro fœnum, & omnis gloria ejus quasi flos. Esa. 40. Et: est melius, clarum fieri, quam tempore nasci; virtutem, si vis nobilis esse, cole.* Præfuit 13. annis. Obiit anno 1553. 17. Julii.

XXXI. Joannes III. Haimoltinger: sub eo disciplina Religiosa notabiliter fuit aucta: amans suorum, ab iisque amatus multum frumenti, vini, & pecuniæ post se reliquit. Obiit anno 1581. 3. Augusti.

XXXII. Abrahamus Cronperger, præfuit annis 12. sed finis principio non respondit.

XXXIII. Mathias Vogt, Vir zelosissimus, & in Regularis observantiæ studio accuratissimus, quam solertissimè restauravit. Obiit anno 1604. in vigiliâ S. Mathiæ.

XXXIV. Balthasar Endres, præfuit 24. annis, Vir omni virtutum laude conspicuus, singularis pacis ac concordiæ amator, nunquam nisi vitiis, ac inprimis discordiæ irasci solitus, hoc Symbolo usus: *Læsa patientia fit furor:* Nullo non die Sacris operatus maximus B. M. V. cultor extitit, dicere identidem solitus: *O Maria, si me deserueris, ero desertissimus.* Obiit piissimè Wasserburgi anno 1628. 2. Januarii. Cadaver navigio impostum secundo Oeno ad Augiensem Ecclesiam devectum, ibique tumulatum est.

XXXV. Ambrosius Sumpperer. Professus est Ordinem in Monasterio Dieffen; & cum esset doctrinâ & virtute conspicuus, ut in Augiensi Cœnobio Decanum ageret, postulatus: atque hoc munere per triennium laudabiliter functus, ad Insulam quoque promotus est. Disciplinam Regularem apprimè curavit; præcipuus extitit cultor dulcissimi Nominis Jesu: unde in ejusdem honorem Sodalitatem instituit, multa extruxit ædificia, totam Ecclesiam novis altaribus exornavit: Obiit piissime, postquam 20. annis præfuit, anno 1640. 7. Septembris.

XXXVI. Georgius Eisenböck, magnis bellorum cladibus obnoxius, Vir insignis doctrinæ, Prælaturam alteri sponte cessit anno 1651. piissimè obiit anno 1683. 9. Novembris.

XXXVII. Alexander Kaut, præfuit & profuit 39. annis laudabilissimè, Vir zelosus, & Justitiæ singularis amator & propugnator, solitus frequenter dicere: *Fiat Justitia, & pereat Mundus.* Oeconomus fidelissimus, Monasterium à maximis debitis, bellorum tempore contractis, liberavit. Cœnobium quidem ædificare cœpit, sed Mors consummare non permisit: Sacris omnibus munitus obiit cum rarò resignationis exemplo anno 1690. 21. Decemb. Epitaphium illius sepulchro tale inscriptum legitur.

Epitaphium Rmi. Præpositi Augiensis ALEXANDRI.

Hic jacet ALEXANDER KAUT;
Verè CAUTESIA Proles.
Quia KAUT erat CAUTES,
Etiam ferreis sæculis.
Sibi CAUTUS, suis CAUTERIUM,
Vixit CAUTE, quia vixit diu.
Mortuus est CAUTE,
Quia prius ritè provisus est:
Erat KAUT nunquam magis CAUTUS.
Non tamen fuit tam CAUTUS,
Quin à morte CAUTERIATUS
Obiret die 21. Decembris anno 1690.
Post annos vitæ 72. Insule 39.
Sit tibi Lector CAUTUS CAUTELA,
Et tu sis KAUTO Medela;
Ac quoties calcas CAUTEM,
Clama, nec cesses:
Requiescat in Pace!

XXXVIII. Franciscus II. Vir ingeniosus & bonæ Indolis, insignis amator D. Annæ & S. Josephi, quorum cultum & venerationem maximè promovit, instituendo duas Confraternitates. Unam in honorem S. Josephi, alteram in honorem S. Annæ. Primam quidem non in Ecclesiâ Collegiatâ & Regulari, sed in proximâ Parochiâ eidem incorporatâ, uno duntaxat Milliari ab Ecclesiâ Collegiata & Regulari distante, nunc quidem vulgari nomine *Pirthen*, antiquitus verò *Maria speciosa de Porta* nuncupatâ, loco celebri & Miraculis claro, ubi sculpta B. Virginis Imago miræ Pulchritudinis à frequenti populo honoratur & colitur. Alteram autem ad Collegiatam Ecclesiam Augiensem direxit, ubi

ubi novam Capellam cum Altari ædificari curavit in Honorem sanctissimæ Christi Avie S. Annæ, ubi S. Congregatio nova quot annis incrementa sumit. Cæterum Idem ipse Venerabilis Præsul amplius laudatur perdurante Claustrali Regimine suo sæpefatam Augiensis Ecclesiam suam oppidò ditasse, seu pretiosâ suppellectile, maximè verò Sacerdotalibus, uti vocamus, paramentis in Ministerium divini officii coaptatis sat splendide decorasse simul ac locupletasse: cujus ejusdem quoque venerabilis memoriæ Præpositi industriæ debetur decora satis ac omni contuitu suo jucundè spectanda Matrix Augiensis Ecclesia, vel secundum medietatem totâ antiquitate suâ aliquando satis obsoleta, venuste renovata, alterò tanto illius Successori pro simili renovatione relicto; dum scilicet mors inopinata ulterius progredienti violentas manus iniecit.

XXXIX. Augustinus, hoc nomine dignissimus, quod vitâ & Exemplo Sanctissimum Patrem nostrum pro viribus imitatus sit. Vir iste Religioso Cætui suo tam charus fuit, ut omnes ipsi longævam vitam quàm maximè optassent, si Deo ita placuisset, ita nimirum affabilis, benevolus, discretus, in omnibus providus, & paterno affectu singulis inclinatus fuit, ut omnes in sui amorem raperet. Erat ille Religiosæ disciplinæ rigidus observator, & quoad Religiosam Paupertatem tam exactus, ut Proprietatem tanquam Pestem Religionis semper execratus fuerit. In exhortationibus Capitularibus ita fervens, zelus, ac in Doctrinâ solidus erat, ut omnes ipsum avidis auribus exceperint, & uti nullus dubito, magnum exinde fructum hauserint. Accedit insuper, quod non ita pridem Româ privilegia Lateranensia impetraverit, plura præstiturus, nisi quadrienniò sui Regiminis absolutò, & Ecclesiæ ædificiò vix inceptò mors præmatura ipsum Suis eripuisset, magnò sui in omnibus relicto desiderio.

XXXX. Joachimus.

AUGUSTANA I.

Cathedralis Ecclesia Deiparæ Virgini sub titulo *B. Mariæ ad Elisabeth visitantis* dedicata, eaque ceu Suffraganea sub Metropolitanâ Moguntinensi comprehensa, atque eadem ipsa sub ingressum sæculi quarti nimirum anno Christiano 303. fundata, à sui principio nunquam non Regularis fuit, seu continuò Canonicos Cathedrales habuit in claustro degentes, & laudabilem communitatem observantes, & sic quidem usque ad annum circiter 1077. de quo Carolus Stengelius Abbas Ord. S. Benedicti in Commentario rerum Augustanarum part. 2. cap. 29. fol. 142. n. 13. sic habet: *Hactenus (usque ad prædictum annum subintellige) Episcopi cum suis Canonicis vitam communem & Apostolicam nullius omnino rei proprietatem sibi usurpantes sectati sunt; sed cum paulatim à Regulari tramite discedere cœpissent, communem vivendi modum abiecerunt præter duos, vel tres, qui sibi extra civitatem quandam cellulam seu Oratorium S. Georgii construxerunt, in quo ut communem & regularem vitam observarent, Episcopus liberaliter omnem victum & vestitum ipsis ministravit, præfueruntque iisdem Episcopi, donec illis per Sibothonem (qui ab anno 1227. usque ad annum 1252. Pontificatum gessit) potestas facta est, eligendi Præpositos.*

AUGUSTANUM II.

Seu alterum in eadem antè dictâ Imperiali Civitate Augustanâ Canonicorum Collegium, istud tamen de Ordine S. P. Aurelii Augustini & communiter S. Crucis intitulatum, seu vivificæ arbori, in qua Christus triumphavit, ejusdemque mors mortem superavit, gloriose dedicatum, perstat hodie totâ propemodum Germaniâ longè latèque celeberrimum ob Miraculosam nimirum SS. Sacramenti Altaris Hostiam jam toto quinque Sæculorum decursu sub specie carnis humanæ devotissimè contuendam, eamque in propria sua S. Crucis Ecclesiâ quotidianis miraculis coruscantem. Primitus autem fundatum fuit insigne planè Cœnobium istud, hodie viris quâ pientissimis, quâ doctissimis refertum, anno gratiæ Humanatæ 1155. Authoribus Conrado Marefcalco de Calatin furculo Illustrissimæ familiæ seu stirpis ultimo, & Catharinâ Coniuge cœqualis quidem generis, diversæ tamen Lineæ agnatâ, in honorem Servatoris Nostri Domini JESU Christi, Deiparæ Virginis Mariæ, & S. Nicolai Episcopi dicatum & dedicatum; quod ipsum novum Religiosum Domicilium istud primam locationem suam accepit intra limites Marchionatus Burgoviensis in Sylvâ quadam prope Pagum *Muttershofen*, forensi territorio Civitatis Augustanæ conterminum; quod tamen ipsum hoc ante memoratum Cœnobium Conradus à Comitibus à Lüzelstein S. R. I. Princeps & Episcopus Augustanus, elapsò quinquenniò nimirum anno 1160. in Hamelbergum Augustanis viciniorem oportune transtulit, ac tandem jam tertio loco motum Vdalricus Comes Tennenlachsensis in eadem Cathedrâ Successor (intermediò Hartwicò) proximus annò 1194. in ipsam sæpefatam ad Hospitale S. Crucis appellatum recepit, Hospitalariis prioribus hujus loci Inquillinis ad aliud quoddam ejusdem Urbis diversorium translatis.

SYLLABUS

Reverendissimorum DD. Præfulum ad S. Crucem Augustæ Vindelicorum.

I. B. Bertholdus in antiquis chartis *Vir Sacris studiis totus deditus* condignè nominatus, proin magnâ Sanctitatis famâ apud Posteris inclytus; qui demum expletis sui regiminis annis 40. meritis clarus in Domino sopitus, & Necrologio Domestico inscriptus legitur ipsis Calendis Januarii annò gratiæ 1234. atque is est Bertholdus ejusdem S. Crucis Præpositus, qui sub annum 1199. primus adoravit Miraculosam SS. Sacramenti Altaris Hostiam, sub specie carnis humanæ cunctis admirandam, ac modò per integrum quinque sæculorum decursum quotidianis miraculis coruscantem, cujus divinissimi portenti Jubilæum anno 1699. mense Majo celebrârunt Religiosi Canonici hujus Augustanæ Inquilini, & quidem cum eâ, qualem tota civitas Augustana in Sacris usque id avi nunquam vidit, solemnitate etiam ad octiduum protractâ, multis interim Convenarum & advenarum millibus catervatim in id advolantibus, sed & ipsis quoque Heterodoxis civibus Augustanis rei novitatem, ac festivissimum plausum supra nimis obstupescantibus, prout amplius exponit ipsa Celebritatis hujus Historia, eodem anno 1699. Typis Monacensibus in 4to edita, ad quam hic remittimus venerandum nobis Lectorem, seriem sacri tripudii hujus nosse cupidum.

II. Vdalricus I. electus annò 1234. perdurante Regimine suo ex gratiosâ concessione Hartmanni Comitis de Dillingen & Kyburg feliciter obtinuit Decimas omnes, tam intrâ quàm extrâ civitatem Augustanam de jure & consuetudine solvendas Monasterio suo perpetuis futuris temporibus jure perpetuo colligendas ac possidendas. Ejusdem porrò Vdalrici Præpositi hujus temporibus, & quidem anno 1261. cum Hartmannus Episcopus antedictus (quonam Zelo vel motivo in id adductus haud benè constat) ipsam hoc sæpe memoratæ S. Crucis Cœnobium Augustanum Fratribus Hospitalariis Ordinis Teutonici in possessionem quidem obtulit, contrâ ac Cathedrale Capitulum Augustanum fortiter obstitit, ad cujus instantiam Alexander Papa IV. proprio quodam diplomate sancivit, Ordinem, habitum, & Regulam S. Augustini isthic loci perpetuis futuris temporibus inviolabiliter observandam; ipse autem Vdalricus Præpositus, fati absorptus, emigravit anno 1270.

III. Bertholdus II. electus anno 1270. vitâ simul ac Prælaturæ munere decessisse notus anno 1298.

IV. Henricus I. de Laugna cognominatus electus anno 1298. de nobilissimâ rerum gerendarum prudentia ac peritia sua plurimum in actis commendatur, dimissis fascibus claustralibus tumulo illatus fuisse perhibetur anno 1344. die 13. Febr.

V. Arnoldus Burgthor, electus anno 1344. piissimè in Domino fuisse demortuus perhibetur Calendis Martii anno 1358.

VI. Vdalricus II. Gersthofer cognominatus, electus anno 1358. post expletum annorum 27. decursum, eumque in claustrali regimine laudatissimè transactum, ad plures digressus, in propriâ Ecclesiâ suâ tumulum accepit ad Altare S. Ægydii Abbatis Confessoris anno 1386.

VII. Conradus electus anno 1386. vix biennio præfuit, & successioni locum dedit anno 1388.

VIII. Henricus II. electus anno 1388. debitis Prælaturæ honoribus vix delibatis, mox sub ingressum anni proximi sequentis præter omnem spem citiùs mortuis accensus anno 1389.

IX. Vdalricus III. electus anno 1389. itidem uno solùm anno, & quidem nec integro præstitit, & carnis farcinam vel invitus deposuit eodem adhuc anno prædicto 1389.

X. Petrus electus anno 1389. septennio constitit, & fati urgentibus denuo regiminis fascis dimisit anno 1396.

XI. Nicolaus electus anno 1396. biennio solùm regimine claruit, terrestrem mortalitatem exutus anno 1398.

XII. Petrus Secundus cognomento Steinherus electus anno 1398. novennio præfedit, & post mortem præ queisvis Prædecessoribus suis amplius honoratus, tumbæ marmoreæ illatus fuit anno 1407.

XIII. Henricus Tertius Endorffer, Patritius Augustanus ex Coadjutore Prædecessoris cum pleno titulo ac potestate competente anno 1407. in successorem delectus sui regiminis annos 27. plusquàm laudabiliter explevit, & magnis meritis ex sedula Prælaturæ suæ administratione reportatis adeo cumulatus vitam terrestrem deseruit anno 1435.

XIV. Stephanus Scherlinus electus anno 1435. quinquennis antistes in fauces mortis incidit anno 1440.

XV. Joan.

XV. Joannes I. cognomento *Dachs* appellatus de singulari rerum prudentiâ & industriâ rei œconomicæ pro notitia summopere commendatus morte inopinata decessit annò 1471.

XVI. Udalricus Burgschneider cognomine dictus triennio ferè præfedit, & morte temporali casualiter interveniente vel invitus Successori locum dedit, annò 1474. pridie Idus Junii.

XVII. Joannes Secundus *Fuchs* cognominatus, pro tempore Clericus Sæcularis de Choro Cathedralis Ecclesiæ Augustanæ desumptus, atque autoritate ordinariâ in Præpositum S. Crucis confirmatus, ac simul etiam pro ratione temporis istius Ascetin Canonico - Augustinianam Professus, Juris Ecclesiastici nunquam non illibatè servandi, nec minimum quid violandi, Politico Civitatis Augustanæ Regimini fastidiosus, contrarius, & inimicus, Claustrum suum novis structuris nobiliter illustravit, & dum sic annis 14. fatis utiliter simul ac laudabiliter præstitit, longævâ corporis infirmi valetudine fractus in fata concessit annò 1488. die 22. Martii.

XVIII. Vitus Fackler Landspergensis Bojus præ cunctis Prædecessoribus suis amplius promeritus, cujus prudentiam in rebus benè gerendis palàm gloriosè demonstratam, inter alia vel maximè testatur amplissimum S. Crucis Augustanæ templum singulari Venerabilis Antistitis hujus industriâ non solum novum è fundamentis excitatum, sed & præ cunctis aliis Civitatis Augustanæ domatibus cupro obductum; requievit à laboribus suis, ex quo turrim quoque novam Ecclesiæ contiguam inædificavit, grossiorem atque quoque 52. centenariis gravem campanam in eâ suspendi fecit, mortuus ac sepultus annò 1517.

XIX. Jacobus Wegelinus, ex Riedlingen Austriacæ ditionis oppido in superiori Sueviâ Danubio fluvio propiùs adlito, progenitus, anno 1517. mense Martio delectus, ejusdemque mensis die 24. autoritate ordinaria ritè confirmatus passim inclaruit, de Religiosa discretionè, palàm in omnes abundè demonstratâ mirificè commendatus, qui tandem post expletos Claustralis sui Regiminis annos 15. cum Patribus suis requievit annò 1521. die 30. Maji.

XX. Christophorus I. Gailius Dilinganus Suevus, prætaçto anno 1521. Calendis Julii communi suffragantium calculo ad residentiam primæ dignitatis inter Con-Canonicos suos promotus, inde tamen annò gratiæ 1537. ac sui Regiminis 16. (nova Doctrina Lutherana intra civitatem Augustanam contra quosvis personas Ecclesiasticas oppidò tumultuante) cum reliquo universo Clero die 17. Januarii emigrare coactus, & ad patrios lares Dilingam deportatus, tandem etiam ad Religiosos Con-Canonicos fratres ac respectivè filios suos Landspergæ in superiori Bavariâ in simul commorantes, seu potius in exilio consistentes appulsus, inibi decessit multâ laude clarissimus annò 1542.

XXI. Bernardus Werlinus ex Gundelfingen oppido Palatinatus Neoburgici apud Brentium annem situato originem trahens, electus anno 1545. die 19. Julii cum toto Clero Augustano in civitatem Augustanam & suum S. Crucis Monasterium autoritate Cæsarea Caroli V. Imperatoris postliminiò reductus, & in integrum restitutus, optimè præfuit usque ad annum, quem sibi fatalem habuit 1567. cujus sine propiùs accedente vivendi finem fecit die 3. Decembris.

XXII. Georgius Faiglin, Sexennio ferè præfedit, nempe usque ad annum 1573. gravissimum subiit periculum de Monasterio suo ad alienos transferendo, id temporis plusquam fortiter agitatum; de quo si placet, vide Wolfgangum Dietericum Cæsarem in Chronico Augustano part. 3. cap. 2. fol. 53.

XXIII. Antonius Beürer ex Ichenhausen Marcâ Provinciali de Marchionatu Burgovienfî ad annem Günzam situatâ procreatus. Ob insignem, quem semper præfetulit Augustinianæ Religionis Zelum, ac quasi congenitam rerum gerendarum peritiam in administratione Claustralis œconomix multifariam cum multa laude continuò demonstratam anno 1573. die 3. Januarii ad Prælaturam Canonica electione dignè promotus, toto Regiminis sui tempore de propriâ suâ S. Crucis Ecclesia siquis alius optimè fuit promeritus, unde & condignos honores tulit, nempe Tiaram Præfularem cum reliquis Insignibus Pontificiis, quibus Antonius iste Præful optimus Maximus autoritate Apostolica simul & ordinariâ cum maximo concursantis Cleri ac populi tripudio fuit insignitus, hujusmodi prærogativâ etiam ad Successores posteros condonatâ; illustravit insuper idem ipse suum Monasterium variis ædificiis palam jucundissimè contuendis, ac tandem plenus dierum obdormivit in pace anno 1605. die 24. Januarii.

XXIV. Joannes III. Schaall, Günzburgenfis Suevus S. R. E. Protonotarius, electus anno 1605. ob congenitam animi generosi virtutem, ac mirandam gubernandi facultatem simul & experientiam, aliâsque perplures corporis & animi dotes, non Domesticis tantum, sed extraneis quoque, imò & Viris Principibus tum Ecclesiasticis tum Politicis nunquam non acceptissimus. Fuit insuper Disciplinæ Canonice jugiter illibatè confer-

vandæ studiosissimus, item & decoris Domûs Domini ampliùs adaugendi semper aman-
tissimus, unde & proprium suum S. Crucis templum priùs admodùm obsoletum mirifico
splendore præclarè fatis imbuat; Altaria in eo (quæ nova omnia fecit) rarissimis pictu-
ris exornavit, Paramenta Sacerdotalia oppidò pretiosa quàm plura magno fatis ære com-
paravit, Devorum Cælitum ipsana thecis aureis, argenteisque decenter inclusit, Festum
SS. Miraculosi Sacramenti, injuriâ temporum aliquando neglectum præstituto die 11. Maji
quotannis ritu solenni de novo celebrari constituit, pauperes & egenos funesto gravif-
simæ famis tempore maximâ alimentorum penuriâ benignissimè fovit, qui & demum
spontanea resignatione Prælaturæ cessit anno 1636. demùm in Monasterio Högelwertha-
no (ubi ferè quadrienfio adhuc superstes reliquum vitæ curis omnibus absolutus transe-
git) in Dominò mortuus & sepultus est anno 1640. die 29. Junii.

XXV. Vitalis Mozhardt de Zemetshausen Marcâ Marchionatûs Burgoviensis ortus, &
ad Prælaturam sanioribûs Capitularium votis per communem electionem assumptus, toto Re-
giminis sui tempore gratiâ Hospitalitatîs in omnes Viros Religiosos liberalissimè demonstra-
tâ, summoperè commendatus inclaruit, quandoquidem haud paucos illorum (quos cala-
mitosus Belli Suecici turbo mansionibus suis propulsatos, fortunisque exutos plusquàm
terribiliter infestavit) intra paternum Monasterii sui finem benignissimè receptos perhu-
maniter habuit, pauperes, & famelicos tristissimo deficientis annonæ tempore in Urbe
Augustanâ pro viribus adjuvit, numerum Canoniorum suorum insigniter adauxit. Verbò:
nunquamnon ab omnibus pretiosè habitus, quousque demum Sacerdos Jubilæus factus annò
Prælaturæ suæ 32. ætatis 76. Christi verò 1668. die 8. Augusti vitam liquit naturalem
magnò sui desiderio passim apud omnes relictò,

XXVI. Franciscus Kögel, Ruperti Cathedralis Ecclesiæ Chiemensis in inferiori Ba-
varia Canoniorum Regularium Præpositi, & Archi-Diaconi Germanus Frater, natione
Suevus ex Neoburgo ad Camlachum amnem in Marchionatu Burgoviensi honestiore loco
natus. Idem jam ante susceptionem Prælaturæ officio Procuratoris, tum etiam Decani
haud sine vulgari sui nominis laude solerter admodùm perfunctus inter alia, quæ post
se reliquit, præclarissimi Regiminis sui testimonia turrim Campanariam (quod quidem à
pluribus fuit desideratum, à nemine tamen hætenus fuit tentatum) ad singularem to-
tius Cænobii sui splendorem magnis sumptibus altiore erigi fecit, œconomiam nun-
quam non studiosissimè fovit, quo usque dierum plenus in bonâ senectute quievit an-
no 1678 die 16. Octobris. Cujus ad singulare præconium & memoriam apud Posteris
perpetim recolendam præcipuè facit Religiosa Confraternitas cum Regularibus Canonicis
Congregationis Gallicanæ id temporis florentissimâ, devotissimè contracta litteris publicis in
perpetuam rei memoriam inde receptis, quæ sic sonant: *Franciscus Blanckart Abbas S. Ge-
novesæ Parisiensis, & Canoniorum Regularium Congregationis Gallicanæ Præpositus Generalis, Ve-
nerabilibus ac dilectissimis in Christo Confratribus DD. Præposito, Decano, & Canonicis Regulari-
bus insignis Præposituræ apud Augustam Vindelicorum salutem in eo, qui est omnium vera salus.*

*Quandoquidem in sortem & hæreditatem Dei ex speciali ejus dilectione pariter vocati unanimis
habitemus in Domo Domini, ut verè Magni Augustini imitatores & Discipuli animam unam &
cor unum in Deo semper habere & exhibere debemus, ea propter ciam regionibus disiti, & corpore
longè ab invicem remoti, nullis aliis, quàm charitatis & unitatis Spiritûs vinculis copulari & con-
jungi valeamus; vos utpote Fratres amantissimos, & desideratissimos toto mentis affectu in visceribus
Christi amplectimur, & diligimus, omniumque Cælestium Benedictionum largam infusionem, cumu-
lâque sanctissimæ Vestræ familiæ peroptamus, & apprecamur, & siquid adhuc superest gra-
tiæ & muneris, quod Largitor omnium bonorum Dominus, à quo omne bonum & omne donum per-
fectum impertiri donaverit, Vos participes facimus omnium & singulorum Sacrificiorum, Communio-
num, Orationum, jejuniorum, cæterorumque piorum operum, quæ in universa nostra Congregatione
cunctorum meritorum Author Jesus Christus fieri concesserit, & Patrem Domini Nostri Jesu Chri-
sti rogamus, & obsecramus, ut hanc concessionem de cælo ratam habeat, nec non de inexhausto, &
infinito Filii sui gratiarum thesauro nostram inopiam supplere dignetur. Datum Parisiis apud S. Ge-
novesam die 28. Decembr. anno Domini Millesimo sexcentesimo septuagesimo. Franciscus Blanckart
Abbas Præpositus Generalis. De Mandatis Rmi. Præpositi Generalis*

Franciscus Claudius Du Molinet.

XXVII. Christophorus Secundus cognomento Bader Augustanus, Joannis Petri Li-
beri Baronis de Paderkirchen, Domini in Streitteneck Serenissimæ Domûs Austriacæ ad
publica Imperii Comitia Ratisbonensia Plenipotentiarîi seu Legati Germanus Frater, brevè
post mortem Prædecessoris sui ex claustrali Oeconomo communibûs omnium votis in dignif-
simum Antistitem S. Crucis electus, atque à Cellissimo Principe ac Domino D. Joanne
Chri-

Christophoro Episcopo Augustano (assistentibus sui Ordinis Prælati Dionysio Wettenhufano, & altero Michaële Ulmenfi) benedictione Abbatiali solenniter inauguratus, demum anno suæ Prælaturæ decimo, Christi verò supra Millesimum sexcentefimum octogesimo octavo ætatis suæ 64. communi omnium bonorum luctu terris demortuus, Vir ex affe bonus constanter inclaruit, quem plus quàm verba commendant opera gloriose ab ipso gesta, quæ inter hodiedum præter congenitum Zelum, & magnanimitatem apprime commendat etiam ipsum totum, quod ejus nempe Christophori Præfulis admodum industrii consilio & operâ perstat, ad singularem Imperialis Civitatis Augustanæ decorem & ornamentum jucundissime contuendum dignissimum S. Crucis Monasterium.

XXVIII. Felix Pröll, itidem Augustanus pro tempore Monasterii Procurator pluribus annis emeritus, juxtâ quoque æquè Philosophus, ac Theologus insignis anno 1688. die 15. Martii vi votorum Capitularium vacanti Prælaturæ folio pro meritis impositus, nec non & autoritate ordinaria in id confirmatus, atque etiam mitrâ Præfulari de more solenni condecoratus, mox anno proximè sequenti videlicet anno 1689. die 26. Januarii cum potissimis S. R. I. Electoribus ac Magnatibus inter plures diversorum Ordinum Prælatos Regulares coràm adstitit festissimæ inaugurationi Josephi Augustissimi Principis ac Domini Domini in Regem Romanorum coronati; tum idem ipse Felix Præpositus queisvis Antecessoribus suis hac in parte felicior, imò & felicissimus (ex quo prius novas S. Crucis structuras insperatâ morte Prædecessoris nondum finaliter absolutas ad calcem usque fideliter adduxit) post decennium nimirum anno 1699. vidit fanè mille votis exceptum SS. Hostiæ Miraculosæ jam supra recensitæ Jubilæum, quod eâ cum solennitate celebrari fecit, qualem Imperialis Civitas Augustana per omnia sæcula usque id temporis in sacris nunquam vidit, sed neque audivit, multis Convenarum, atque advenarum millibus omnis statûs ac generis Personis catervatim affluentibus; de quo superest peculiaris quidam Tractatus, eodem annò prædicto typis Augustanis in 4. Germanicè editus; in cujus sacrosanctæ Festivitatæ præparationem devotissimus Præful iste auspiciis hujusce piissimi laboris sumpsit ab ipsâ S. Crucis Ecclesiæ renovatione, atque inprimis organo statione suâ sublatò, illud ad Chorum Occidentalem transfudit, cùmque jam ab interiore Ecclesiæ parte liberior ad summam aram esset prospectus, eandem altiùs ad fornicem usque evehendam curavit, sicque curiosiores suos pascere oculos apparitionis SS. Sacramenti historiam in decem grandiores distinctam tabulas, pictorisque penicillo in telâ venustè repræsentatam ex utroque Chori Orientalis latere locari voluit. Sacrosanctæ Hostiæ tabernaculum deinde quindecim pedes altum laminis cupreis in igne deauratis obductum, & argenteis Anaglyphis undique exornatum, additò ejusdem materiæ duplici pallio Altaris, quod vulgò Antependium vocant, pulcherrimò decoratum nullis parcens sumptibus erigendum procuravit. Præter hæc ejusdem templi antedicti, & Monasterii sui secundæ reparationi multa florenorum millia solerter impendit idem sæpè laudatus Felix Antistes dignissimus, maximè propter enormia damna, quæ à Marte Gallo-Boico, dum is civitatem Augustanam per bombos violenter injectos, pilasque ignitas, nec non aliâ id genus ignivoma, quasi ex ipso funestissimo Plutonis armamentario deprompta tela, sub finem anni 1703. dirum in modum oppugnaverat, multifariam illata, Collegium istud innocuè perpeffum est. Tum enim verò sagacissimus Præful iste plus quàm fortem ac animosum se præstitit, quando nimirum invictâ armatus patientiâ, nec non paratissimâ in Divinam supremi Numinis voluntatem resignatione, fiduciaque munitus, jam senio & labore fessus, paucis aliquot ante mortem mensibus dignitate & officio Prælaturæ sponte dimisso, pientissime in Domino requievit anno Christiano 1710. sexto Idus Octobris, dum toto sui Regiminis tempore continuò se talem exhibuit Religiosum Antistitem, qualem Venerab. noster Thomas Kempensis in Hortulo Rosarum cap. 9. §. 3. vel paucis ita describit: *Magnus est Prælati, qui virtuosè se gerit, & bonum exemplum dat subditis.*

XXIX. Augustinus Imhoff Patritius Augustanus, Raymundi Viri Consularis Filius, anno 1708. die 26. Junii in festo SS. Joannis & Pauli Germanorum Fratrum M. M. concordibus suffragantium calculis, applaudente simul etiam omni reliquo totius Augustæ Clero, nec non & toto quoque S. P. Q. (etiam Heterodoxo) Augustano in dignissimum S. Crucis Antistitem delectus, dum jam prius Romæ in Collegio (uti vocant) Germanico, seu Sancti Apollinaris Episcopi & Martyris, sublimiores Theologiæ ac SS. Canonum scientias haud sine vulgari sui Nominis laude, feliciter absolvit; qua utraque facultate adedò præpollens, subinde ad Patrios lares reversus, plenâ Autoritate in Professore Scholasticum fuit institutus; ex quo continuò Juniores Clericos Religiosos Confratres suos iisdem scientiis ante memoratis solerter imbuit, juxta quoque sacris studiis in totum ipse deditus, plures elucubravit libros aliquot, quos tum perspicacissimò ingeniò suò con-

fecit, tum ex peregrino Idiomate in Germanicum transtulit; Concionator itidem ad populum passim magni habitus, utpote singulari præditus facundiâ, quandoque in diversis Ecclesiis ad instantiam multorum expetitus, ad stuporem Auscultantium doctissimè peroravit, atque hæc inter Decani & Quæstoris animarum officio perquam strenuè fuit perfunctus, quousque pro meritis ampliùs (ut dictum est) honoratus, ceu facula lucidissima super candelabrum Prælaturæ reponi dignissimus, concordi Capitularium Concannonicorum suorum voce, S. Crucis Augustanæ Præpositus fuerit denuntiatus, item in id Authoritate ordinariâ confirmatus, nec non & de more Insigniis Pontificalibus initiatus, post quæ dum Neo-Præful iste præcellentissimus in suo Prælaturæ Regularis officio per omnia gloriosus præstitit, ob congenitum quasi Canonice Religionis Zelum semper & ubique abundantissimè demonstratum, ab Ordinario loci in Visitatorem sui Ordinis per Dioccesin Augustanam constitutus, sui muneris partes ceu vigilantissimus Argus usque hætenus nunquam non solerter explevit; quibus omnibus dum sic gloriosis meritis suis bonorum omnium amorem sibi conciliavit, idem dehinc ab ipsomet etiam Augustissimo Imperatore CAROLO VI. Romanorum Imperatore, dum Is ex Hispaniis reversus, & in Sueviam nostram delatus, ex itinere suo etiam Augustam Vindelicorum penetravit, ubi ex devotione, toti Serenissimæ Familiæ Austriacæ quasi congenitâ, cum totâ Aula Cæsareâ in supradictâ S. Crucis Ecclesiâ SS. Miraculosum Sacramentum cernuus adoravit, ab eadem Augustissimâ Majestate suâ clementissimè fuit salutatus, à quo tempore, imò & in antea verè Augustinianus Præful iste Augustinus prudentissimò consiliò, rerum gerendarum magnitudine, & totâ industriâ suâ concreditam sibi Canoniam (è qua jam olim tanquam ex equo Trojano temporibus suis prodierunt Religiosissimi Heroes inclyti, ad reformationem aliorum Monasteriorum evocati, testantibus id Cathedrali Ecclesia Chiemenfi in inferiore Bavariâ, Imperiali Collegio Wettenhusano in Sueviâ, Cænobiò S. Georgii in ipsa, Imperiali Civitate Augustanâ, Monasteriò Högelwerthanò Diocesis Salisburgensis in Norico, & aliò quodam ad S. Zenonem intitulatò de eodem forensi territorio) eâ imbuit excellentiâ, qualem ipsa nec à prima quidem origine seu fundatione suâ usque in præsens

Nec primam similem visa est, nec habere sequentem.

Hucusque Germaniæ Canonico-Augustinianæ Author, cujus & omnium bonorum votis annuebat cælum, & Reverendissimum hunc Præfulem, Canonici Ordinis perpetuum decus & ornamentum, longævò ornavit seniò. Annò 1734. resignatò liberè regiminis onere, soli Deo & animæ propriæ salutis vacans, annos adhuc tres in sacra solitudine sanctissima conversatione, inter continua solidarum virtutum exercitia transigens, animam suam Creatori reddidit anno 1737. Januarii die 11. hora noctis secunda, cum ingenti Filiorum suorum lætu, quem satis prodidit encyclica Epistola mortis ejusdem nuntia, quam totam hîc inferendam censuimus, ut immortalis memoriæ Præfuli suus æternum constet honos.

Lustrum abiit, ex quo *Ædes Vestras*
Colendissimi D. D. CONFOEDERATI
Supplicabundi, licet inviti; coacti tamen

à Morte

parcere nesciâ; imò iussâ,

ab Eo

Qui, & vitæ, & mortis author est,

& Dominus,

Lustravimus

Pepercit interea;

Erravi!

Non pepercit; sed parcere visa est, vel videri voluit;

Dum quidem non per Se, sed per suos,

Senii nimirum incommoda,

Genuinos, ac fatales Mortis Prodromos,

Virum aggressa est, non per lustrum, sed per Sæcula
deplorandum.

Scire avetis? Quis Ille?

AUGUSTINUS est:

Nomen, vel ipsi Morti formidandum,
Vel faltem reverendum,

Ne vel ex improvîso accederet, vel violentas manus
injiceret.

Moras igitur traxit; sensim debilitavit; ac tandem
dejecit;

Animô tamen semper erectum,
Vel ad fugam, ab Humanis, arripiendam, paratum,
Vel ad ineundum æternitatis iter, instructum.

Virum, inquam, omni exceptione
Majorem,

Solâ Exceptione Mortis, si daretur;
Dignum.

Sed priùs stantem, & laborantem
admiramini.

Quàm debilitato, ac viribus fracto
compatiamini,

Vel mortuum nobiscum lugeatis.

ANNO M. DCLVIII.

Primùm stare cepit in hoc Mundo
xv. Novembris natus:

Natione Suevus; Patriâ Augustanus, Nobilitate
PATRITIUS,

Familiæ IM-HOFFIANÆ Surculus,
Illustri sanè, & perantiquâ Profapiâ
oriundus:

Quorum Majores; alii Sagum, alii Togam illustrârunt,
Omnes in ONUPHRIO redivivi;

Quod Nomen Ei in Baptismo contigit,
ut præfagiret,

ad quam ætatem, ferè Eremiticam, esset perventurus.

Quam primùm per ætatem licuit, Eundem ad se rapuit
Pallas Augustana

Tantòque cum plausu, in Scholâ utrâque
& Virtutis, & Humaniorum litterarum
stetit, & laboravit,

ut vel Ipsis Moderatoribus admirationi
Con-Discipulis verò stupori esset;

Nimirum Nobilis esse volebat,

Non alienis divitiis, sed propriâ industriâ, & labore;
Non sibi Profapiam,

Sed Ipse Profapiæ, honori esse contendebat,
Quam, ut clariorem redderet,
obscuram

In persona Suâ, ad tempus esse voluit,
Dum

Non de Posteritate carnali sollicitus,
Sed Cælo, & Cælestibus intentus

ANNO M. DCLXXV.

Religionem Apostolico-Canonicam ingressus,
Eandem, Anno proximè sequenti, professus est;

Sub Nomine AUGUSTINI,
 è latebris suo tempore educendus,
 Tamque Illustris futurus,
 ut

Vel Ipse de se fateri cogatur,

Dominus Illuminatio mea.

Nec diu latuit Augustæ AUGUSTINUS;
 Romam missus : ante absolutam Philosophiam,
 absolutus tamen Philosophus ;
 ut Romæ illustratus

E Collegio S. Apollinaris reversus Apollo,
 stare, & laborare posset
 Omnium Musarum, tam Scholasticarum, quàm Sacrarum
 Coriphæus.

ANNO M. DCLXXXII.

Româ redux Diaconus, in Presbyterum hîc ordinatus
 Primô ad Aram stetit Sacer Mysta,
 Festo S. Joannis Apostoli, & Evangelistæ;
 Brevi Ipse futurus, & Apostolus, & Evangelista.
 Statim enim Juventutem Evangelizare;
 Et in Parochiâ nostrâ, labores Apostolicos
 Subire, jussus est.

Mox adinstar Aquilæ Apocalypticæ,
 ad Secretiora, & Sacratiora admissus,
 Dum Ecclesiæ Nostræ Custos designatus,

ac

Candido, & Rubicundo

Sub Miraculosis Speciebus latenti DEO
 à secretis,

ab illo Tempore, totum quantum se
 Ejusdem gloriæ propagandæ,
 ad usque ultimam senectutem,
 addixit, & consecravit,
 Labore, & conatu tam felici

ut

Supremum apicem, eo laborante, attingisse videri possit
 Honor, & Gloria, & Cultus Latrevticus
 Supremi, in Sanctissimâ Miraculosâ Hostiâ, latentis
 Numinis.

ANNO M. DCXCIV. Vacante Decanatu
 Per Canonicam Electionem, ad Eundem
 assumptus,

Non quidem electus ex millibus, tamen
 comparandus,

Simulque Officio Magistri Novitiorum, Paternè
 perfunctus,

Per quatuordecim fermè Annos, fatis ostendit,
 ut alter Jacob,

Non ipsi Dignitatem, sed Ipsum Dignitati
 deserviisse,

Tanta enim, utriusque Palladis, & Augustanæ, & Romanæ
 Insuper dedit specimina

&

exhibuit Magisteria,

ut

ut

Acutissimus in Philosophicis, & Theologicis,
 toties Victor, quoties Impugnator;
 Profundissimus Theologiæ, quam Nostros docuit,
 Magister, & Doctor;
 Zelosissimus simul, & facundissimus in Sacris Pulpitis
 Declamator

ac

Italicorum Oratorum, vix non ad invidiam usque
 Imitator fuerit.

Nec Theatris defuit, nec Ipsi Theatra,
 Quæ, quando instruenda erant, ita instruxit

Ut

Vel Ipsi, hac in arte Magistri, ab Ipso didicisse,
 lubentes, fassi sint.

Tanta insuper, pro Gloria DEI
 Evcharistico Miraculosi

&

Honore, ac utilitate Monasterii Nostri,
 Præsertim

In utriusque Festivis Solemnitatibus
 Quinquies Sæcularibus,

ubi tota moles, quidquid ad splendorem desiderabatur,
 Humeris Ipsi incumbibat,

Onus sanè, Atlanticis Humeris grave; &
 formidandum;

AUGUSTINIANIS tamen suave, & leve;
 Præstitit

ut

Vacante ANNO M. DCCVIII. per liberam Resignationem
 Præpositurâ;

ab Electoribus judicatus fuerit, Eâdem

Tanquam exantlatorum jam laborum fructu, & præmio,
 Dignissimus;

Si tamen

Novus, & Immensus labor, laborem sequens, dici possit
 Præmium.

Mare hîc ingredimur, vastum nimis;
 Nec facilè huic Chartæ includendum.

Cogenda igitur in Nucem

Ilias

Nucem aperio;

Dum Statuta Nostra loqui sino:

Qualis debeat esse PRÆLATUS;

Abfit enim, ut alium, quàm esse debuerit,
 fuisse arbitremini.

Qualis ergo?

Verbis, rebus, affectionibus, communem, & facilem

Se præbeat

an talem Se AUGUSTINUS?

Plus rebus, quàm verbis; Non communem tantum, & facilem
 Sed

Obvium, & quasi Servum Se exhibuit.

Sciunt hoc omnes, quotquot Illo usi, & non abusi sunt,

Summi, Medioximi, Infimi.

*Sit Sermo ædificans, Vita Imitabilis; sit Charitate Eminens;
Mansuetus, Humanus, Hilaris, Severus, Largus,
Cunctis affabilis, atque amabilis;*

Infirmorum Consolator, Pauperum Hospitum Amator; &c.

Frustra sim;

Si singula applicare velim

AUGUSTINO;

Vereor enim: ne scientibus, & expertis minus loquar;

Nescientibus autem, aut non expertis, incredibilia;

Talis fuit:

Hæc, & majora opere implevit;

Pleraque in omnium oculis; pleraque in omnium
quibus profuit, vel prodesse studuit,
gratâ memoriâ, altâque mente manent, & manebunt
repôsta.

Imò, vel me tacente,

Lapides, & muri loquentur.

Sufficiat illud

æternum famæ suæ, & tenerrimi sui

in

Sanctissimum MIRACULOSUM SACRAMENTUM affectûs

Magni Momenti, maximum Monumentum,

Ecclesia nimirum Nostra,

Non quidem è Fundamentis erecta, sed ita,

& pretiosè, & ingeniosè

& restaurata, & exornata,

Ut Cuivis Novæ, absque Invidiâ, comparari possit.

Et hæc ad Extra, si ita loqui fas est,

AUGUSTINUS.

Quid ad intra?

Hic aperta quidem aliqua; alia autem semi-clausa est Janu.;

adeò enim tenax, imò tenacissimus erat,

utriusque illius Evangelici moniti:

Intra in Cubiculum tuum, & clauso ostio ora, &c.

Item:

Noli tubâ canere ante Te, &c.

ut

Licèt Virtutum omnium Parergon esset,

Tam dextrè

aliqua occultare, & oculis Hominum subtrahere sciverit,

ut nonnisi

Quasi furtim deprehendi, vel per Signa inveniri;

vel ex effectibus, res colligi

debuerit, & potuerit.

Aperta sunt;

Propriæ Personæ, in Victu, Vestitu, Habitatione, Servitio,

Neglectus, verius dicam, contemptus;

Dominus simul, & Servus sui ipsius, ac vix non

Mediastinus.

Communes Observantias, quantum per Negotia publica licuit

Non tantùm servavit, sed plura, privatim addidit.

Quâ Fide, Spe, Charitate, Religione?
Quo reliquarum Virtutum apparatu, & ornatu?

Quædam, ut dixi, furtim observata,
Signis relictis alia deprehensa;

Secutis

Effectibus exinde innotuere reliqua,
sed tacenda voluit, & rogavit.

Nil igitur loqui licet de muris, & pavimento;
Sanguine conspersis,

Nil de Vigiliis, in seram noctem protractis;

Nil de Votorum particularium, ad scrupulum usque
Multiplicatorum;

Vix non scrupulosâ adimptione;

Nil de Jeuniis, & Abstinentiis furtivis, &c. &c.
Sed tacendum!

Paulum secutus est hortantem:

Glorificate, & portate DEUM in Corpore vestro.

Scientibus legem DEI, loquimur.

Quid igitur mirum?

Quod & DEUS Illum, adhuc in hoc Sæculo
glorificaverit,

cum tantâ gloriâ, quam præsentis, & intuentes,
teneris lachrymis prosequabantur

Eum provehendo ad Duplex Jubilæum;

Et Ordinis ANNO M. DCCXXVI.

Et Presbyteratus ANNO M. DCCXXXII.

Nimirum Vetus hic mos est DEI:

Quicumque glorificaverit me, glorificabo eum. 1. Reg. 2.

Talis, Tantusque cum fuerit AUGUSTINUS,

Magnus planè erat.

Sed antequam à morte debilitaretur, & efficeretur

Minor

Medium invenit, quò fieret prius seipso

Major.

Mellifluus Doctor, Magnus Bernardus,

illud suggestit

ita de Christo scribens:

*Christus cum per Naturam Divinitatis non haberet, serm. 2. de
quò cresceret, vel ascenderet, Ascens.*

Per descensum, quomodo cresceret, invenit.

Supremum inter nos tenebat locum, AUGUSTINUS,

nec ultra ascendere poterat:

Supremum ferè tenebat virtutis apicem,

ut vix crescere posse videretur,

Per descensum tamen; quomodo cresceret, invenit;

Dum

Resignato liberè Regiminis onere, &

abdicato à se Summo Honoris fastigio,

Alium supra se esse voluit, ut sic

Minor, Illo, qui ut alter Joannes, Magnus erit

coram Domino.

Vel, ideo Seipso esset

Major;

Factus de Novo iterum obediens, usque
ad Mortem.

Ab ANNO igitur M. DCCXXXIV. liber ab Imperio
eò liberius sibi Ipsi imperavit;

Innumeris ferè miseriis Senii obrutus,
totóque corpore ita fractus, & debilitatus
ut manuduci; denique omninò portari
necessè habuerit,

unicè, Orationi, Solitudini, & Patientiæ
intentus

Vix trium, vel quatuor Verborum, per diem, Vir
Angulis, melius dico, Angelis, imò Angelorum Domino
videbatur locutus, & collocutus.

In hoc statu, adedò non formidabat mortem
ut anxie eandem expectàrit,

Cupiens dissolvi, & esse cum Christo;
Nimirum, *Vitam petiit à Te Domine,*
quam Eidem tribuisti

Dum Eum, omnibus Ecclesiæ Sacramentis
probè, & maturè munitum
à Corpore mortis hujus liberasti.

Nullo alio mortis genere; quàm quòd
viribùs planè exhaustus, defecerit
undecimo Januarii, Horâ Noctis secundâ,
ut Ei esset Prima in Cælo
prout piè ominamur

Anno ætatis, Septuagesimo octavo.
Professionis Religiosæ, Sexagesimo.
Sacerdoti; Quinquagesimo Quarto.
Regiminis, Vigesimo Sexto.
Resignationis liberæ, Tertio.

Post Resignationem meritissimi hujus Præfulis fasces Abbatiales jure Electionis accepit
XXX. Joannes Baptista Dantzer Lavinganus Neo-Palatinus. Mitram, virtutibus
egregiis, magnisque, ob rem œconomicam per plures annos administratam, meritis de-
bitam, sequenti Chronosticho mox gratulatæ sunt Musæ:

Cænobii saCra qVI sVrgeret hVIVs In æDe,
Baptistâ potlor neMo Ioanne sVIt.

Nec ingeniò carent sequentes Elegi, Neo-Electo decantati.

PER Saltum, Canones * prohibent, ascendere Clerum!
Saltantem Clerum scandere nemo vetat.
Saltarât coram Domino Psalmista Prophetes,
Arca DEI peteret cum sacrosancta domum. **
Materno salit clausus jam ventre JOANNES,
Cursurus Dominum prodromus ante suum. ***
Grandia si parvis conferre, profana sacratis
Romulidùm veterum si monumenta licet;

Cura-

* Lib. V. Decretal. Tit. 29.

** 2. Regum VI. 14. 15.

*** Luc. I. 41. seqq.

Curabat SALIUS Mavortis templa Sacerdos:
 Panicus & saliens Myſta, Lupercus erat.
 Quique choros duxit quondam Rex ipſe Sacrorum,
 A Præſultando nomina PRÆSUL habet.

A P O D O S I S.

TOt titulis igitur Mitrâ Digniffime PRÆSUL!
 Cui Præſultoris Nomen & omen ineſt!
 Cui cumulata ſacro dat gloria vertice, Sæcli
 Partibus immenſis exſuperâſſe jubar!
 Infula cui nitido redimit diademate crines,
 Statque ſerenata fronte bicornis apex.
 Cui modò, ne grefſu quondam titubante vacillent,
 Paſtorale Pedom fulcit & anſa pedes.
 Longum TE videat choreas agitare, Trophæum
 Et CRUCIS, & RUBEI, quam geris, Arca DEI!
 Plauserat ad lituos ſaliens ac tympana David:
 Ad Citharam JESU TU Coryphæus ovas! *
 Exemplò reſonare doces, ubi prævius Actor,
 Tam fidibus chordas, quàm pia Corda Fide.
 Perge Chorage! pedes volucris ſuper agmina paſſu
 Jugiter exultent tripudientque Tui!
 Auguror! Annoſo TIBI ſaltatorius orbis
 Jubila mille, decem poſt nova Luſtra, dabit.
 Denuo, ſuccendens tædas Aſtræa jugales,
 Cùm repetet caſti ſœdera ſancta thori.
 Surget ubi modulans Hymenæus ad æthera cantus,
 Vibrabiſque melos connubiale Senex.
 Una Via eſt, minimè quâ TE ſaltare velimus,
 Sed teſtudineo ſegniter ire gradu!
 Non ſaltare, inquam, volumus, ſed repere tardos
 Cunctarique Tuos, PRÆSUL, ad Aſtra pedes!

Votum noſtrum Vati jungimus, precamurque Reverendiſſimo San - Cruciano Præſuli multis ex titulis obſtricti, ut merita meritis, annosque annis cumulet, ut

Floreat, & fero ſaltet ad Aſtra pede.

Præterea complures celeberrimum iſthoc Collegium à primâ ſui Origine aluit Viros litteraturâ non vulgari, librisque Typo publico vulgatis inſignes, quorum paucos, qui ad noſtram venere notitiam, tum pro hujus Collegii, tum pro totius S. Ordinis honore hinc notamus.

HIERONYMUS MAÏI, Natione Germanus, Auguſtæ Vindelicorum in Sueviâ nobiliſſimo Patritiorum oriundus ſtemmate, ejusdemque Inclytæ Reipublicæ olim Conſul meritiſſimus, cùm in matrimonio plures annos exegiffet, procreatis in illo ſeptem filiiſ, ac tribus filiabus, quæ tres omnes inſtitutum S. Benediicti in Monafteriis Holzen, Hochenwarth, & Kûebach amplexæ, ex filiis verò unus PP. Societatis Jeſu Religionem ingreſſus, alius Ordinem S. Benediicti in Cænobio Schyrenſi profeſſus, tertius familiam S. Franciſci de obſervantiâ, quartus Ordinem Minorum Capucinatorum intravit, eo demùm ju-go, obitu Conjugis ſuæ, liber, ſpretis ampliffimis honoribus ac opibus, Chriſti paupertate ditior, Canonicorum Regularium Ordinem ambivit, quem & in Patrio S. Crucis Cænobio ſuſcipiens elapſo tyrocini tempore de more profeſſus eſt. Sacerdotii dignitate ornatus, ſeniorque conſectus morti debita ſolvit Auguſtæ die 3. Maji anno reparatæ Salutis 1630. Plura opuſcula Latina juris germanici fecit, ex quibus ſunt.

* *Euchariftia*, noto anagrammate: *Cithara Jeſu*.

Expositio Joannis de Turrecremata Ordinis Prædicatorum S. R. E. Cardinalis in Regulam S. Benedicti. in 4. MS.

S. Augustini Hipponensis Episcopi Tractatus de laudibus Psalterii. in 4. MS.

Pars Prima Perfectionis Christianæ Alphonsi Rodriguez Soc. Jesu. in 4. MS.

Meditationes sexaginta de Eucharistia P. Lucae Pinelli Soc. Jesu. in 4.

Tractatus de perfectione Religiosa P. Jacobi Alvarez Soc. Jesu. in 4.

Commentarius in Regulam S. Augustini Hugonis de S. Victore Canonici Regularis, & Umberti Ordinis Prædicatorum tertii Generalis. in Folio MS.

Tomus primus, secundus, & tertius Annalium Ecclesiasticorum Cæsaris Baronii. in Folio MS. Cæteros novem morte præventus absolvere nequit.

Adservantur hæc in Bibliothecâ S. Crucis.

GREGORIUS ABERZHAUSER, Natione Germanus, Oberameringæ pago in Superioris Bavarie Ducatu sito oriundus, adolescens Augustæ Vindelicorum in Cænobio S. Crucis institutum Cann. Regg. S. Augustini anno 1593. suscepit, quod sequenti anno in manibus Reverendissimi & Amplissimi Domini Antonii Beirer de Ichenhausen tunc temporis Præpositi dignissimi professus est. Dilingæ in celeberrimâ illâ ab Ottone S. R. E. Cardinale & Episcopo Augustano fundata Academia Philosophiæ ac Theologiæ operam navavit. Fuit is Vir gravis, moribus ad Religiosam modestiam compositis ornatus, Canonicæque disciplinæ studiosissimus Zelator, insuper ob candorem animi, bonitatem, ac mansuetudinem naturæ non modò Con-Canonicis, verum & extraneis quoque Viris charus, ac in pretio. Ipse illustrissimus Princeps Dominus D. Henricus de Knöringen Episcopus Augustensis illum anno 1611. Bernriedam Cann. Regg. Cænobium in Superiori Bavaria ad Lacum Vermium, vulgò *Würmsee* situm, disciplinam regularem inibi collapsam restauraturum, publicis in hunc finem datis literis, misit, quod commissum munus peregre ab ipso præstitum fuit. Porrò indagandæ ac è tenebrarum latibus exciendæ antiquitati plurimam operam collocavit. Unum hic adduxisse sufficiat, ex quo tanquam ex ungue Leonem, cæteram Viri industriam dimetiri pronum. Suprà mille monetarum, antiquitate jamiam obsoletarum, tum aurearum ac argentearum, tum ex aliis metallis fusilium collegit, quas omnes tum in varias cistulas, tum in distinctas concavitates ac scrobes asseribus insculptas, singulis specialem assignans, distribuit, elegantissimèque disposuit, quæ partim in Bibliothecâ S. Crucis nunc asservantur, partim injuriâ temporum perière, maximè quæ ex aurò argenteove confectæ sunt. Tanta ac tam varia manus viri indefessi elucubravit, ut haud immeritò de illâ quidam ex Societate Jesu, magni apud suos nominis Vir edixerit, quod quondam de manu Oswaldi Regis Anglorum in pauperes perquam liberalis S. Aidanus Episcopus pronuntiavit, ne scilicet illa unquam putresceret. Scripta sua potissimum stando confecit, ut etiamnum pedum vestigia inferiori pavimento cubiculi sui impressa loquuntur. Decessit Vir optimè de Cænobio suo meritis, postquam plurimis annis Bibliothecæ curam non sine industriâ ac labore gessisset anno Dom. 1632. die 20. Aprilis in Pago inferioris Bavarie *Inflen* dicto, cum exul è Cænobio propter Suecicos tumultus Cænobium S. Zenonis per Baviariam peteret. Corcalami sunt:

Liber Spiritualium Exercitiorum in 4.

In Folio. Liber Fundatorum & Benefactorum Cænobii S. Crucis.

Liber Virorum Illustrium ex Variis Religionibus.

Exordia & Progressus omnium ferè Religionum.

Ornamentum sive de ornamentis Ecclesiæ S. Crucis.

Liber de Reliquiis Ecclesiæ S. Crucis.

Libri III. distincti Chronicæ Monasterii S. Crucis.

Tractatus de Miraculoso Sacramento in Æde S. Crucis continuis miraculis coruscante.

Libri seu Tomi alii III. distincti æquè de Miraculosâ Hostiâ tractantes.

Initia ac Progressus Fraternitatis SS^{mi}. Corporis Christi in Ecclesiâ S. Crucis.

Commentarius rerum tam Episcoporum quam Canonicorum Cathedralis Ecclesiæ Augustanæ præclarè gestarum, & in certas centurias digestarum.

Origines ac Progressus Ecclesiarum Augustæ.

Liber Instrumentorum super Miraculoso Sacramento. Hoc libro sæpissimè usus est Anastasius Vochetius in suo Thaumaturgo Eucharistico.

Brevissima descriptio omnium tam Archi-Episcopatum, quàm Episcopatum.

Chronica Rerum Augustanarum.

Chronica alia Augustana.

Collectio variarum Chronicarum.

Liber Variarum foundationum.

Variarum Sermonum seu Concionum Tom. VI. distincti.

Liber Sermonum Synodali.

Collectio variarum Orationum, Carminum, nec non aliarum rerum notabilium.

Chronica Episcoporum Augustensium, Præpositorum Monasterii S. Crucis.

Ibidem, Imperatorum, aliorum Episcoporum, nec non aliquorum illustrium Virorum Augustanorum.

Miscellaneorum Tomi V.

Hostia sancta: hoc est Octo Miraculosæ Hostiæ, quarum quædam jam sunt corruptæ, quædam verò adhuc in locis Augustani Episcopatus incorruptæ, summâ cum reverentiâ asservantur, & à Christi fidelibus piè ac devotè coluntur in 4.

Plura adhuc scripsit, quæ tempore Sueci perierunt, recensita tamen omnia M. SS. asservantur in Bibliothecâ S. Crucis Augustanâ.

JOANNES SCHALL, cujus encomio jam paulò superiùs in Catalogo Prælatorum, cui eum virtus & doctrina numero 24tum. inseruit, relato; hic jungimus aliquot versus Heroicos à quodam S. Ordinis nostri Poëta in dignissimi hujus Præpositi laudem compositos.

Sic maximus ille tuorum

Ardor, quos placidâ semper moderaris habenâ,
Te Pater ipse hominum, Divûmque æterna potestas
Mitibus ut primùm auspiciis super alta locavit
Culmina, Virtutum quantas mox surgere moles
Vidimus! & quantos super æthera crescere muros!
Ipsa prior rerum facies sua rudera tristi
Haud planxit luctu, sed amæno pectore risit,
Quid nî? continuo resonare fabrilibus æer
Pulsibus occæpit, reparari prisca sacrorum
Limina, Numidico velari marmore tersum
Magnâ ex parte solum, paries ardentibus auro
Vestibus obduci, pictisque altaria formis
Cunctorum attonitos hominum suspendere vultus.
Quò nunc Cælicolûm statuæ, rerumque Supellex
Sacrarum, calamo poterunt? quo carmine dici?
Carmine dicuntur nullo, nulla arte canuntur,
Musas quid referat? Musæ, tibi magna voluptas
Præsul, ut quidquam tanto molimine tentas,
Quanto, nec divinis noctesque diesque resulent
Aurea carminibus nitidi laquearia Templi.

Scripsit verò Joannes linguâ vernaculâ:

Speculum vitæ Religiosæ unâ cum ejus elucidatione deductum ex Epistolis D. Pauli Tarsensis. Augustæ Vindelicorum apud Chrysofomum Daberzhofer anno 1611. in 8. recusum Ingolstadii apud Joannem Ostermayr anno 1652. in 12.

SEBASTIANUS PRÖLL, Germanus in inferiori Bojaria Eberspergæ progenitus, Cann. Reg. S. Augustini, Parochus ac Sub-Decanus Monasterii S. Crucis Augustæ Vindelicorum, ad quod anno 1625. 7. Jan. Juvenis accessit. Vir erat egregii animi dotibus ornatus, Concionator egregius, adhæc Deiparæ cultui impensè addictus, verbo: nihil in eo desiderabatur, quod hominem Religiosum deceret. Corpus aspero cilicio è pilis equorum horrido domare, flagellisque castigare, solenne illi ac quotidianum fuit, mirandum verò potiùs quàm imitandum est, quòd manu suâ ad conscientiæ suæ directorem exaratum reliquit, idque inter adversaria ejus reperitur. Legerat quondam in vitâ

B. Catharinæ Adornæ, quod agrarum ac peste decumbentium ulcera linguâ exfugeret, hanc ut imitaretur, locum quendam sordidum deosculaturus elegit, solitus proinde fuit abhinc loca illa seereta decies semper exosculari, quantumvis sordibus ac urinâ conspersa, idque toties, quoties naturæ indulgenda gratia accederet, in qua re tamen plurimæ illum cogitationes absterrere conabantur, indecentiam rei proponentes, similique cultu nec Deo, nec illius Matri obsequium præstari intimantes, quas tamen contrariis expellebat, Deum scilicet non locum sed rectam intentionem, qua res in loco sordido etiam fieri amat, respicere. Feruebat porrò in illo mira animarum maximè agonizantium sitis, quia iuvandis & ad portum æternæ beatitudinis provehendis se totum impendit, nulli labori, nulli industriæ parcens: diu noctuque lectulis ægrotantium ac moribundorum assidebat, illos quâ consolando, quâ adhortando, quâ ad felicem e corporis ergastulo egressum disponendo; quem in finem plures libellos, dictis ac sententiis Sanctorum Patrum & Sacrarum litterarum refertos collegit, quibus subinde maximò animas agentium emolumentò usus fuerat, quæ res ut Augustanis incolis innotuit, tantam nominis famam apud illos sibi conciliavit, ut omnes præsentem ac cohortante P. Sebastiano mori optarent, nullus absente illo animam efflare vellet, hinc vix civium quispiam ægrotabat, quin non exemplò ad illum P. Sebastianus accitus fuerit, non tam ut ex verbis, quàm ex præsentia illius solamen caperent, quod ille prompto alacrique animo semper præstitit, omnibus omnia cum Paulo Tarsensi esse cupiens. Verùm dum huic sancto operi, moribundisque diversis morborum generibus infectis iuvandis totus infudat, luem contrahit, lethali que morbo, febrim aridam vocant Medici, corripitur, qui illum maximis ardoribus ac doloribus, mirâ tamen patientia ab ipso perpeffis afficiens, Sacramentis ritè munitum cælo, uti piè speramus, mercedem pro diurno in vineâ Domini agrorumque schola exantlato labore recepturum transmisit anno à Partu Virgineo 1650. atatis 44. die 17. Julii. Plures devotos libellos tum proprio Marte composuit, tum ex SS. Patrum operibus collegit, qui omnes in Bibliothecâ S. Crucis Augustanâ M. S. asservantur nempe vernaculâ & latinâ linguâ Psalterium Passionis Christi ex historia Evangelica & Psalmis Davidis collectum. Rosarium vitæ Christi ex Evangelii collectum cum quibusdam Rhythmis.

Psalterium aliud Passionis Domini nostri Jesu Christi collectum ex Quatuor Evangelistis.

Monotessaron Passionis Domini in singulos anni dies pro Sacris meditationibus.

Calendarium aliud Passionis Christi collectum ex 4. Evangelistis proponens singulis diebus totius anni aliquod mysterium meditandum.

Psalterium B. Virginis cum quindecim mysteriis deductiùs consideratis.

Psalterium aliud B. Virginis, quo anima ipsi in agone singulariter commendatur.

Psalteria varia B. Virginis ex variis auctoribus collecta.

Rosarium B. Virg. Mariæ vitam complectens, ex variis auctoribus collectum.

Rosarium aliud triplex B. Virginis, Gaudiosum, ex quinquaginta Mysteriis, Dolorosum ex quinquaginta doloribus, Gloriosum ex quinquaginta privilegiis B. Virg. collectum.

Miscellanea de Beatissima Virgine Maria.

Tricesimus B. Virg. seu triginta Rosaria ex 30. virtutibus, quibus in hac vitâ effulfit.

Tricesimus alius, sine Triginta Rosaria ex 30. virtutibus B. V. Mariæ.

Rhythmos sex germanicis versibus. Primus est colloquium morientis cum B. Virgine. Alter de B. Virgine in Campo Lycio. Tertius de 31. doloribus B. Virg. Quartus de quinque mysteriis. Quintus de 31. virtutibus B. Virg. Sextus ad B. Virginem pro felici morte.

Pharetra Deo viventis & morientis animæ ex SS. litteris & SS. Patribus maximè S. Augustino & Thoma Kempensi Can. Reg.

Methodus Catechizandi & instruendi Neophytos in vera salvifica Religione Catholica 24. rationibus distincta.

Opus Miscellaneum variis devotionis exercitiis refertum.

Opus aliud, in quo pertractatur, quomodo opera nostra quotidiana sint perfectè obeunda, deque variis virtutum exercitiis.

Exercitia boni Religiosi in singulos anni dies distributa, ex variis authoribus deprompta.

Opusculum, quod Speculum inscripsit.

Miscellanea de arte benè moriendi, ac moribundos adjuvandi.

Menstruum Exemplar, quod suis non tam verbo & Regulâ quàm opere & exemplo monstravit S. Augustinus, & singulis diebus cujuslibet mensis unam virtutem, quam & in regulâ præcepit, & opere in vitâ exercuit, imitandum proposuit.

Meditationes sacræ de variis materiis.

Documenta numero 511. ad vitam spiritualem ex M. Patribus & aliis piis libellis collecta.

Discursus de modis & viis, quibus omne peccatum impletur.

Lingua Vernacula.

Glückseliges Sterb- Stündlein, allerhand Übungen unterschiedlicher Tugenden aus Heil. Schrift und Heil. Vättern.

Pfalter der Mutter GOTTES, Maria Monatliches Ehren-Krentzlein:

Maria Monatliches Marter-Kränzlein.

Schus-Gebettlein bey den Krankhen und Sterbenden Menschen zugebrauchen.

Trost-Buch für die Krankhe und Sterbende.

Siben kleine Rosen Kränzlein auf jeden Tag der Wochen gericht zue der Heil. Jungfrau Maria.

Zwelf Maria Sternlein, das ist, Fest Unser lieben Frauen, wie derselben jedes auf ein jedes Monat fällt mit geistlichen Übungen sambt denen Oätaven hindurch andächtig zuezuebringen.

Unser Lieben Frauen Fabel-Jahr in welchem sie mit wochentlichem Gebett zue einer aus ihrer Miraculösischen Bildnußen, und täglich mit nachfolgung einer Tugend, welche sie selbst geübt, verehret wird.

Sermones Varii de tempore & Sanctis diversis in locis ab ipso habiti.

Pia desideria, seu aspirationes ad Deum.

Ceterum Suppresso nomine lingua vernacula edidit Tractatum germanicum, quem inscripsit.

Geistliche Schildwacht. Augusta Vindelicorum apud Vdalricum Schönigk anno 1644. in 8.

ANASTASIUS Vochetius, Natione Germanus, Patriâ Mündeheimensis Suevus, Adolescens institutum Cann. Regg. S. Augustini in Cœnobio S. Crucis Augustæ Vindelicorum suscipiens illud ibidem professus est. Multum in litteris ac pietate profecit, moribus suavibus, ingenio candido, compositus ad modestiam, Religiosæ disciplinæ Custos perdiligens fuit, & ut in vitâ, sic accuratus in Stylo. In litterarum laude apprimè floruit cultu latinæ limatæque Orationis. In concionibus ad populum perorandis celeberrimus. Pluribus annis Paraciæ S. Crucis Augustanæ præfuit, satagens subditarum sibi ovium comodo, quâ exhortando, quâ confessiones excipiendo. Novitiõrum institutioni præfectus plantulas illas, indefesso labore sacris admonitionibus informationibusque ad omne virtutis, modestiæ Religiosæ studium excolebat. Verùm arctioris vitæ desiderio accensus, Superiorum veniâ ad Religionem B. Mariæ de Monte Carmelo nuper à S. Theresia de Jesu reformatam (Discalceatos vocant) se contulit, in quâ & Religiosam Professionem emisit, mutato nomine, Hilarius à S. Anastasio appellatus. Viennam Austriæ Metropolim missus, cives illos pluribus annis publico è Suggestu divini eloquii pabulo pavit, charitatisque officiis raro divinæ gloriæ & animarum Zelo diu ac nocte, æstu & gelu fatiscens corpore, sed animo indefesso juvit: iis tamen non obstantibus actus communitatis, ut vocant, continuâ observantiâ, nullâ unquam petitiâ aut admissâ dispensatione ad ultimum usque frequentavit. Feliciter tandem indefessus Operarius Christi, pro cuius gloriâ annos 33. in Ordine Canonicorum Regularium, 16. verò apud Severioris Carmeli affectas strenuè laboravit, meritis & annis gravis, lentâ febrî (ex fervore concionis contractâ) brevi tempore ob prostratam senio naturam & deperditos pio studio vitales Spiritus consumptus, animam suam in Fratrum suorum charo cætu summa omnium ædificatione Creatori suo reddidit, perceptis de more omnibus Ecclesiæ Sacramentis, relictis ad imitationem virtutum omnium exemplis, ad doctrinæ testimonium eruditis & utilibus libris. Viennæ Austriæ in Conventu S. Mariæ de monte Carmelo & S. Theresiæ anno à Partu Virginis 1656. mense Junio.

Scriptit Canonicus Regularis.

Thaumaturgum Eucharisticum, five Historiam Sacramenti Miraculosi in æde S. Crucis Augustæ Vindelicorum Ord. Cann. Regg. S. Augustini annis amplius quadringentis sexaginta duobus continuis miraculis coruscantis. Augustæ Typis Andreae Apergeri anno 1637. in 8. latinè.

Vernaculâ linguâ.

Wohlversichertes Gewissen, das ist antwort auf zwei fragen, ob ein Uncatholischer mit gueten gewissen die Catholische Kirchen, Meß und Predig auf Kayserl. Befelch könne besuechen, und denselbigen beywohnen.

Item ob ein Vncatholischer der sich mit einem geschwornen Ayd nimmer Catholisch werden, Verpflichtet, bindan gesetzt dises Ayds, dainoch möge mit guetem sichern Gwissen zum Catholischen Glauben sich bequemen. Augspurg bey Andreas Aperger anno 1631. in 8.

Catholischer Heyligen Pfleger, oder gründlicher Bericht, das die heilige im Himmel umb unser thuen und lassen wohl wissen. 2. Wie sye solches, und in wem sye es wissen? 3. Das es nit unrecht weniger ein Abgötterey sye als Fürbitter anrueffen und Verehren. 4. Wie und auf was vor ein Weis die Heilige GOTTES anzuerrueffen und zue Verehren. 5. Das die anrueffung und Fürbitt der Heiligen von Catholischen so wohl, als vilen Vncatholischen Lehrern gebillichet, und guet geheissen werde. 6. Das die Anrueffung und Fürbitt der heiligen ihren Grund und Fundament in Heil. Schrift und GOTTES Wort habe. Augspurg bey Andreas Aperger. anno 1631. in 8.

Neue Jahrs Schankbung, oder gründlicher Bericht, ob einer der Catholisch begehrt zue vverden, sein Vatter, Mutter, Freundt und andere Vncatholische muess Verfluechen, und Verdammen? 2to. Ob ein solcher, das er von seinen Lehrern und Predigern nie nichts guets gebürt, und gelehret, müesse bekennen? 3to. Ob die Heiligste Jungfrau und Mutter GOTTES Maria mehr und höher zuehalten seye, als GOTT selbst? 4to. Ob ein solcher wie etliche vermeinen, von GOTT abweichen, und sein Seel in Gefahr der Ewigen Seeligkeit setzen vourde? Augspurg bey Andreas Aperger anno 1631. in 8.

Maria der Mutter GOTTES ausgebreiter Schutz-Mantel, oder Andächtige Manier Mariam in schweren Zeiten anzuerueffen. Augspurg anno 1636. in 12.

Cena Domini sub utraq; specie, das ist, des HErrn Abendmabl undter einer und beyderley gestalten. Augspurg bey Andreas Aperger 1631. in 8.

Suppresso nomine. Oratio de Cruce Militari Ramiro I. Legionensium & Austriarum Regi, ejusque copiis contra Mauros pugnantibus, à S. Jacobo Apostolo, è celo lapsa, cælitus ostensâ. Habita ab illo fuit nomine totius Conventus ac Præpositi S. Crucis in æde ejusdem Canonii pridie calendæ Aprilis anno 1625. in 8. Dum Perillustis & Generosus Dom. D. Marquardus Fugger L. B. in Kirchberg & Weissenhorn Dominus in Biberbach, Eques Ordinis S. Jacobi de Espada S. C. M. à Cubiculis &c. eidem Militari Ordini ritu publico aggregaretur. Augustæ Vindelicorum Typis Andreae Apergeri anno 1625. in 4.

Fasten-Speis, damit sich alle Abendt der ganzen fasten ein Bußfertige Seel under dem Miserere oder sonst nach Gelegenheit über Nacht ordentlich Speissen und ihre Sünd büessen kan. Augspurg bey Andreas Aperger anno 1630. in 12.

Scriptit Carmelita Discalceatus Stylo latino.

Archimedes Christianum, sive Speculum tripartitum artis bene moriendi. Viennæ Austriae apud Mathæum Cosmerovium anno 1656. in Folio.

Germanicè. Rechenschaft des Alten Catholischen Wahren allein seeligmachenden glauben. Wien in Oesterreich bey Mathæo Cosmerovio anno 1649. in 8.

Catholische Kinderzucht, das ist, Unterrichts, wie fromme Kinder gleich von ihrer Jugend an sollen in gueten Tugenden unterrichtet werden. Wienn bey Mathæo Cosmerovio anno 1650. in 8.

Vhralte recht Catholische Kirchen und Glaubens Strafs. Wien bey Jacob Kürner 1633. in 12.

Geistliche Augenspiegel recht Catholischer Wahrheit. Wien bey Jacob Kürner 1653. in 12.

Tag und Nacht Bluem. Wien bey Jacob Kürner anno 1653. in 12.

OCTAVIANUS LADER Germanus, Aichæ Superioris Bavarie civitate oriundus, Cann. Reg. S. Augustini Monasterii S. Crucis Augustæ Vindelicorum, ad quod Juvenis anno 1612. accessit. Erat Vir non minus pietate quam doctrinâ excellens, adhæc Musices peritissimus, unde pluribus annis Choro Musico S. Crucis præfectus fuit. Anno 1646. cum Copiæ Militares Regis Suecorum Augustanam Urbem obsidione premerent, ipse cum aliis

aliis militum insidias crudelitatesque declinaturus Augustâ excedens in Tyrolim venit, ubi in oppido quodam Küzbichel dicto, non procul ab arce & urbe Kopfstein sito, ad vitæ terminum usque parochum egit, quâ concionando, quâ sacra fidei nostræ rudimenta pueris puellisque tradendo, Sacramentâque administrando, indefessus ac emeritus in Vineâ Domini Operarius decessit ibidem Phthysi laborans anno 1659. ætatis suæ 65. die 14. Martii. Edidit vernaculâ linguâ:

Historiam Miraculosi Sacramenti 463. annis in Cœnobio S. Crucis Augustano Ord. Cann. Regg. S. August. sanguinea carnis specie visibilis, continuisque miraculis coruscantis, nec non Elenchum Reliquiarum dicti Cœnobii in certas classes digestarum, concinnæque æri incisarum. Augusta Vindelicorum typis Andreae Apergeri Bibliothecæ, scalpente Daniele Manassero Chalcographo Augustano anno 1625. in 4.

FRANCISCUS CONUS, Neoburgensis ad Camlach fluvium Suevus, Can. Reg. S. Augustini ac Decanus Monasterii S. Crucis Augustæ Vindelicorum Vir pius ac Religiosus, qui antequam in Decanum mense Augusto anno 1658. eligeretur, in primis anno 1633. & 1634. Theologiam Moralem in Cathedrali Ecclesia Chiemeni docuit, postea annis viginti & duobus Procuratorem dicti S. Crucis Cœnobii sedulum ac proficuum egit. Viam universæ carnis ingressus anno 1678. Scripsit Tractatum doctum

De Sacramentis in genere & in specie.

Quem potissimum ex operibus Ægydii Coninck & Pauli Laymanni Soc. Jesu Theologorum collegit. MS.

HIERONYMUS SICHLER, Herciniano-Suevus Rottwilæ oppido Imperiali progenitus, primum apud S. Crucem Augustæ Vindelicorum Professor, tum post annos ad Canoniam Waldseensem Diœcesis Constantiensis in superiori Sueviâ dimissus, longo tempore curavit amplissimam Parochiam Schrambergensem in Diœcesi Argentoratensi, Vir magnæ doctrinæ, multæ lectionis, & eruditionis, Concionator etiam præclarissimus, de quo superest Panegyris anno 1680. die 28. Augusti Germanicè per ipsum declamata, atque eadem hæc subinde typis Dilinganis in 4. edita cum titulo

Augustinus Triumphans.

JOANNES GEORGIUS GRUEBER, Monacensis Bojus primum anno 1652. ætatis 16. Canonicum Regularem Augustæ in Suevia desideranter admodum indutus, tum ibidem post editam Professionem jam officio Sacerdos successivis vicibus Oeconomi atque Decani quoque munere perfunctus, ut & aliquot annis in Venerabili Parthenone Mariæ-burgensi Diœceseos Eystettensis Confessarius, ac tandem anno 1683. die 27. Septembr. in Præpositum Canonie SS. Andreae Apostoli & Magni Abbatis ac Confessoris, in Suburbio Ratisbonensi Canonicè postulatus, atque autoritate Ordinaria confirmatus, idem tamen pariter præter spem urgentibus fati anno 1686. die 28. Junii citiùs exanimatus. Quoad in Religione vixit merittissimus Sacri Canonico-Augustiniani Ordinis Zelotes ardentissimus, vir multæ lectionis, & laboriosus admodum & plurimorum scriptorum illustrium, quos Germaniæ huic nostræ Ordine Alphabetico inseruimus, post Sebastianum Ligodentinum, de quo infra V. *Waldseense*, fiet mentio, collector solertissimus. Ejus opera typis vulgata sunt:

Annus dierum memorabilium, seu Canonicus, in singulos dies Virum Illustrem è Canonico Ordine per totum annum proferendo & colendo.

Spina Alba de doloribus Beatissimæ Virginis.

Breviarium virtutum ac Mortis Venerab. Virg. Catharinæ à S. Augustino, nostri Ordinis Canonissæ, Canadæ in novâ Francia; typis prodiit Augustæ anno 1671.

Alimenta pietatis Augustinianæ meritò omnium Canonicorum manibus terenda Augustæ 1677.

Vita Venerab. Euphrosinæ Vicentinæ Canonissæ Regularis ex Latino in Germanicum vulgare traducta & typo vulgata 1675.

Manuale Georgianum Augustæ 1679. cui inseruit Panegyrim de S. Georgio Megalo-Martyre Authore Joanne Chrysofomo Hager Can. Reg. Garfensi.

DOMINICUS BISSELIUS, Babenhufanus Suevus ad S. Crucem Augustæ Vindelicorum anno 1652. Sacrum Ordinem Canonico-Augustinianum professus, exinde pluribus annis tum Oeconomi, tum Decani officio præcipuus, Vir multæ lectionis, ac merittissimus dicti Ordinis sui Zelotes in solenni Monasterii sui Visitatione ab Ordinario loci seu Celsissimo ac Reverendissimo Domino Domini Joanne Christophoro S. R. I. Principe & Episcopo Augustano *Vir universaliter doctus* appellari promeritus; idem Superioribus annis post spontaneam Decanatus Resignationem in Confessarium & in Spiritualibus Rectorem

Nobilissimi Parthenonis Mariæburgensis sub Diocesano limite Eystettenfi postulatus, inde ad Collegium suum post plures annos reversus, vitam usque ad completum Professionis Religiosæ & Sacerdotii Jubilæum protraxit, quam tandem senio consecutus, optimèque de Sacro Ordine meritus Religiosè conclusit anno 1710. 19. Decembris elucubratis in vitâ, typoque vulgatis sequentibus libris:

Apologia pro Professione S. Dominici Ordinis Prædicatorum Fundatoris, prius verò Canonici Regularis contra R. P. Dominicum Aurenhamer ejusdem instituti Fratrum Prædicatorum præsentatum, S. Patrem Dominicum Canonicum de Ordine Præmonstratensi fuisse contendentem MS. in Bibliotheca Wettenbusand.

Relatio Cereemoniarum in Beatificatione Beati Petri de Arbus Martyris Can. Reg. Ecclesiæ Metropolitanæ Cesar-Augustanæ ab Alexandro VII. die 20. Aprilis anno 1664. factâ una cum brevi compendio vitæ ac passionis ejusdem Martyris ex Italico latinè reddita, Augusta Vindelicorum anno 1664. in 12.

Tractatus Historico-Theologicus de SS. Miraculo Sacramento in Ecclesiâ S. Crucis sub specie carnis visibili MS.

Idea boni Pastoris seu vita R. P. Petri Fowerii de Maitaincour Can. Reg. S. Augustini, Reformatoris & Generalis Cann. Regg. Congregationis Salvatoris nostri in Lotharingâ ex Gallico latinè reddita, Augusta Vindel. anno 1668. in 8.

Idea boni Prælati seu vitâ Alani de Solminibac ex Can. Reg. Abbate Cancellatensi Episcopi Cadurcensis in Gallia ex Idiomate Gallico in latinum versâ. Campiduni 1673. in 8.

Vita Eximii Dei Servi Alberti de altissimis Can. Reg. Congregationis Lateranensis ex Italico Latinè reddita, Augusta Vindelicorum anno 1687. in 8.

MARCUS ESCHENLOHER, Augustanus Suevus, modernus in Patrio Monasterio ad S. Crucem Sub-Decanus Senior & Sacerdos Jubilæus, olim etiam Novitiorum Magister, & Parochus jam senectâ ætate grandævus usque hætenus typis publicis expediri fecit, quæ (præter minutiora quædam opuscula suppresso nomine vulgata) jam pridem proprio ingenio confecit, partim etiam ex peregrino Idiomate Germanicè edidit, & sunt sequentia:

Medicus Eucharisticus Augustanus, seu historia de SS. Hostia Miraculo Augustæ Vindelicorum in Ecclesiâ S. Crucis Cann. Regg. Germanicè in 8. Augusta typis Joannis Schönickii 1678.

Guilielmi Stanibostii Soc. Jesu Historia Dominicæ Passionis ex Latino Germanicè reddita in 8. ibidem Augusta Vindel. apud eundem Schönickium 1676. & Campiduni 1678.

De animabus in Purgatorio Armen Seelen Glücks-Haffen Augspurg in 18. anno 1675.

Pædagogia Juventutis Christianæ Germanicè Augspurg 1685. in 18.

Claudii Rainssant, Can. Reg. Ordinis S. Augustini perpetua adoratio SS. Sacramenti Altaris ex Gallico Idiomate Germanicè reddita, Augspurg anno 1677. in 18.

Meditationes de Passione Domini, Heylsames bitteres Aloë von dem bitteren Leyden und Sterben unsers gebenedeyten Heylands Jesu Christi. Augspurg 1686. in 18.

Instructio pro anima devota cum Deo unienda ex Gallico Idiomate Germanicè reddita. Augspurg 1683. in 18.

Henrici Mariæ Boudin, Soli Deo seu unio cum Deo, ex Gallico Germanica, Augspurg 1686. in 8.

Phætra ardentium sagittarum, das ist geistlicher Kocher mit rechtbrinnenden Liebs-Pfeilen eyfriger Begierden zu dem H. Sacrament des Altars. Augspurg 1680. in 18.

Joannis Craffet, Soc. Jesu Exercitia la Manne du Desert, ex Gallico Germanicè reddita, sub titulo: Seelen Ausgang aus der Ægyptischen Dienstbarkeit der Sünd und Laster in das gelobte Land. Monachii 1688. in 18.

Betrachtungen über die Wort: GOTT und Ich, für die geistliche Uebungen auf 10. Tag, ex Gallico Idiomate German. Augspurg anno 1691. in 18.

Sacer Fortunæ Globus, geistliche Glücks-Kugel, Augspurg 1692. in 8.

Joannis Russaliere Eleemosynarii Illustrissimi Domini Ducis de Richelieu Gymnasium patientiæ, seu Institutio Sponsæ Jesu Christi Crucifixi ex Gallico Germanicè reddita, Augspurg 1692. in 18.

Siben Gebett von den siben Blut-Vergießungen Christi Jesu auf jeden Tag der Wochen. Augspurg, 1690. in 18.

Auserlesene Andachten das Allerheiligste in Blut-rother Gestalt sichtbarliche und Wunderthätigs Sacrament, so in dem Hochlöbl. Gottshaus der Regulierten Chorberrn zum H. Creuz in Augspurg wirklich zuverehren aufbehalten wird, absonderlich mit schönen auf jeden Tag der Wochen eingerichten Gebett anzuruffen. Augspurg 1693. in 18.

Francisci Pomney Soc. Jesu Modus meditandi ex Idiomate Gallico Germanicè redditus sub titulo: Weis und Manier recht zuebetrachten, und das innerliche Gebett wohl zueverrichten. Dillingen 1694. in 18.

- Devotio Novendialis ad Festum Nativitatis Domini & Pentecostes Germanicè in 18. Augspurg 1698.*
Jacob Novet Soc. Jesu Pia colloquia cum Deo & Domino Nostro Jesu Christo ut Clementissimo, Maximo, Sanctissimo, ex Gallico Germanicè reddita München 1692. in 4.
Geistliches Gliks-Rad. Augspurg in 18. anno 1693. Suppresso nomine.
Geistliche Wablsfarth zu dem Blutschwizenden Herrn Jesu auf dem Oelberg. Suppresso nomine Auctoris Augspurg 1696. in 18.
Instructio de Jubilæo. Germanicè in 18. Augustæ Vindelicorum 1675.
Advent-Büchlein, das ist 28. Betrachtungen auf einen jeden Tag durch das ganze Advent.
Kinderlehen: oder leicht-begreifliche Auslegungen über den ganzen Römisch-Catbolischen Catechismum. in 4. Augspurg.

AUGUSTINUS IMHOFF, quem suprà inter Præpositos ultimo loco laudavimus. Ejus autem Opuscula sunt sequentia.

- Conciones 200. de Pœnitentia R. P. F. Angeli Mariæ Marchesini Ord. Capuc. ex Italico in vulgare Germanicum traductæ 1690.*
Dilectus Candido-Rubicundus, seu de Sacra Hostia Sanguinea carnis specie Miraculosa &c. Typis Augustanis prodiit anno 1699. quo etiam anno edidit Concionem de eodem SS. Miraculoso Sacramento pro Conclusionem Jubilæi, octiduanâ solennitate in Collegio S. Crucis celebrati.

ALIPIUS MARTIN, natione Bojus, in hoc celebri Collegio Philosophiæ Professor, & Parochiæ Vicarius multorum annorum, Germanico Idiome conscripsit & Typis Augustanis in 8. librum bipartitum vulgavit, cui titulus:

Geistlicher Ritter-Sporn, durch welchen alle, jedes Alters und Stands Personen von dem Weeg der Sünd und Laster abgehalten, zue der Lieb Gottes, und auf dem Weeg der Tugend geleitet, biemit zu einem Christ-Ritterlichen Lebens-Wandel getriben und angesporet werden.

ANTONIUS MUZENHART, Patriâ Augustanus, ex Latino in Germanicum vulgare studiosè & multorum commodò traduxit

Opera R. D. Antonii Hemertii Can. Reg. Congreg. Windesimensis.

Item: Opera R. P. Petri Pennequin Societatis Jesu. His accensendi jure OCTAVIANUS PANZAU, & IGNATIUS KISTLER, Patria Augustani, quorum industria plures Ascetici & Historici ex Idiome Gallico aut Italico in Vernaculum translati sunt. Vivunt adhuc ambo, de bonis Litteris meritissimi, de quibus proin abstinet Historia.

AUGUSTANUM III.

S. Georgio Megalomartyri dicatum Canoniorum Regularium Ordinis S. Augustini Monasterium est, quod ætate nostrâ perquam insigniter efflorescit, primam autem originem ceu Matrici (qualem etiamnum illam respicit) soli & uni debet Cathedrali Ecclesiæ Augustanæ, seu duobus aut tribus Canonicis illius, qui Instituto Regulari inter Canonicos Cathedrales sensim labefactato, pristinae Religionis & Claustralis observantiæ leges cum cæteris de gremio Cathedrali Canonicis infringere pertinacissimè detrectantes, sed in antiquo Canonicæ disciplinæ tramite firmissimè persistentes, annò circiter 1073. extra civitatem Augustanam sibi construxerunt Cellam, seu (uti vocant) Oratorium quoddam antedicto S. Georgio M. sacrum, in quo ut prioris vitæ normam juxta sacros Canones Augustinianos amplius observarent, ac constantissimè tenerent, ipsis taliter in unum commanentibus, seu in novo hujusmodi Cœnobio unanimiter secundum Dei timorem persistentibus, victum, & vestitum largè suppeditavit loci Episcopus, præfueruntque novellæ Congregationi isti Ipsimet Episcopi Augustani, donec per Sibothonem itidem supremum Ecclesiæ Augustanæ Episcopum illis potestas facta est, proprium quendam eligendi Præpositum; siquidem jam antè Waltherus Episcopus supra memoratam S. Georgii Cellam (anno à prima institutione 60. Christi verò 1254.) verterat in Cœnobium, quod ipsum anno 1135. taliter inchoatum, atque unâ simul intra muros Urbis Augustanæ receptum demum anno 1142. totum absolvit, cujus recensitæ foundationis hujus Georgianæ vel paucis meminit etiam noster Nebridius à Mündelheim in suo Antiquario Monastico Epist. 139. fol. 640. sic legendo: *Augustæ Præpositura est S. Georgii fundata à Walthero Episcopo annò 1135. Constans fama est eò positos esse Canonicos Cathedrales, qui volebant consentire cum reliquis in vitam secularem. &c.* Porro sat magno cedit honori Augustano huic S. Georgii Cœnobio, penes hoc ipsum durante sæculo decimo quarto confedisse dignitatem & officium Episcopale, de quo Bruschius de Monasteriis Germaniæ centur. 1. fol. 119. sic habet: *Joannes Reicherus, aliàs Geroldshoferus eligitur (in Præpositum numero 13^{tium}.)*

Tom. III. Can. Regg. Origines.

N n

anno

anno Christi 1401. fideliter, & feliciter præfuit annis 29. constituitur Episcopus Augustanus, sed non voluit recipere tantæ dignitatis onus potius quam honorem &c. Item Carolus Stengelius Abbas jam suprâ citatus part. 2. cap. 57. num. 9. ita refert: Eodem (1418.) anno Osvaldo Syndico Augustano procurante, ac Petro Fuchfcherero sollicitante tertio Decembris ex Commissione Papæ Abbas ad Scotos Norinbergæ Urbem (Augustanam) ab excommunicatione in quam Anselmi Episcopi causâ ceciderat, præsentibus 13. Juris Doctoribus absolvit, sed plenaria absolutio Romæ die 3. Februarii anno 1419. patrocinante M. Petro consecuta est. Nihilominus Senatus misit ad Summum Pontificem Legatos, qui hic in die S. Georgii exierunt, & Dominicâ ante Festum S. Bartholomæi iterum reversi sunt, portantes secum Bullam (Martini V.) Papæ, quod Præpositus S. Georgii ibidem deberet esse Vicarius Episcopi Generalis, cui Augustani in omnibus ut vero suo Episcopo parere deberent, quod onus Præpositus detrectavit; quare Senatus iterum misit Romam, & Mandatum fuit Præposito sub pœnâ privationis, ut Vicariatûs officium in se susciperet. &c.

SUPPLEMENTUM

Catalogi Præpositorum Monasterii hujus ad S. Georgium Augustæ Vindelicorum tum à Caspare Bruschio de Monast. German. centur. 1. fol. 119. tum à Carolo Stengelio Abbate in Mantifsâ ad Commentarium rerum Augustanarum cap. 35. fol. 77. recensiti sequens & tale est.

XXXI. Udalricus III. Cognomento Steppich, Augustanus Electus anno 1635. die 2. Augusti; difficilia nimis imò & iniquissima sustinuit suæ Prælaturæ tempora, quæ nimirum adeo turbârunt S. Georgii Ærarium incredibilibus inimici hominis exactionibus & pressuris ad teruncium usque miserabiliter evacuatum; sed vel maximè terruit plusquam horrificum Belli Suecici disturbium usque ad annum 1648. continuo ac metuendo nimis horrore protractum, damnosa item hæreticorum circum circa comœtantium invidentia, molestissima annonæ caritas, formidabilis admodum pestilentia, tristissima subditorum rucolarum depauperatorum inopia, sed vel maximè luctuosum Claustrî Georgiani incendium inopinatum etiam binâ vice toleratum, nec minùs alia sexcenta mala quasi à quatuor ventis undique prominentia; quibus tamen omnibus hujuscemodi miseriis ac tristitiis seu plusquam infaustis inimicæ fortunæ casibus, Udalricus Præpositus iste Venerandus, frangi nescius, perdurante Regimine suo saltem nihil non egit, & invictâ patientiâ suâ posteris servavit Cœnobium suum, vel de posthac securâ proprietate possidendum, & ipse demum miseriarum satur fragilibus humanæ carnis vinculis enodatus anno 1664. die 14. Novembris.

XXXII. Sebastianus à Rhelingen in Schlüpfen, Patritius Augustanus, fertilissimo quarumvis scientiarum thesaurò ditissimus primùm post eminentiores scientias Romæ in Collegio S. Apollinaris Episcopi & Martyris continuò studiò ultrâ quinquennium protractò feliciter obtentas exinde domi suæ primùm loci Parochus, & exinde Decanus renunciatus, potissimùm libris conscribendis sese totum impendit, quoadusque plenum Cœnobii Georgiani Regimen Canonica electione in id coactus suscepit. Passim Vir doctus undique conclamatus octennio circiter præstitit, ac tandem Prælaturæ fascibus in totum dimissis biennio circiter & ultra privatus vixit, ac demum cum Patribus suis placidè in Domino requievit anno 1679. die 27. Septembris.

XXXIII. Bernardus Neumayr, Augustanus è Patrio S. Crucis (in quo priùs pluribus annis officio Custodis, Procuratoris & Decani successivis vicibus laudatissimè fuit perfunctus) Canonicè postulatus, in omnimodam Cœnobii sui restaurationem quantocyùs pro posse faciendam se totum impendit, atque saluberrimo hujuscemodi negotio (collaudantibus omnibus) toto tempore quoad præfuit, assiduè perfunctus, interea temporis ob congenitum Canonicæ Religionis & observantiæ Zelum palàm ostensum, etiam in Visitatorem Ordinis per Diœcesin Augustanam fuit institutus; Idem ampliùs de toto statu Monasterii sui præclare satis meritis constanter illuxit usque in diem mortis suæ, quam urgente Nemese, jam sexagenariò major, in nidulo suo sustinuit anno 1689. die 15. Julii.

XXXIV. Leopoldus Ilfung à Trazberg, ex familiâ jam olim (uti videre est apud Bucelinum in Genealog. Germ. Partis II. Parte III.) pluribus Diversorum Monasteriorum & Ecclesiarum foundationibus perinckyta progenitus; Idem primùm post humaniores litteras, Philosophiam itidem & Theologiam Augustæ Vindelicorum, Dilingæ ac Romæ (ubi etiam ab Alexandro Papâ septimo caractere Sacerdotali fuit initiatus) in Collegio Germanico feliciter absolutas, tali ac tanta doctrina nobilitatus, ac subindè in Patriam reversus cum communi totius civitatis solatio, simul ac tripudio Parochiæ Georgianæ de posthac ritè curandæ fuit deputatus, quo zeloso hujuscemodi officio laudatissimè perfunctus,

functus, tandem pro meritis honoratus, & de communi Capituli Georgiani assensu sub annum 1689. mense Julio vacanti Prælaturæ folio superimpositus, idem & præ cunctis Prædecessoribus suis omnium primus auctoritate Pontificiâ mitrâ Præfulari decoratus fuit; qui dignissimus Præful iste longævo 25. annorum decursu durante præclarissimo Regimine, suo quàm multa quàm magna ad majus S. Georgii Augustani incrementum gloriosè præstiterit, nec facilè quisquam edixerit, cujus tamen uberrimas laudes simul & præconia tacentibus omnibus clamabunt lapides, quibus hodie confurgit omnino totum S. Georgii Domicilium seu Claustrale Monasterium, & præter hos etiam Parochiale S. Georgii templum ad stuporem usque splendidius exornatum, imò & omnis S. Georgii Augustani status totus quantus plusquam nobiliter instauratus. Defecit tandem viribus excellentissimus Præpositus iste, & duobus ante mortem suam mensibus Regiminè spontè dimisso pientissimè in Domino requievit anno 1715. die 9. Februarii, cujus innumeras laudes & merita in Depositione solemnè coram Auditorio non tam Nobilissimo quàm frequentissimo in Parochiali S. Georgii Ecclesiâ docto sermone è publico suggestu recitavit, qui & ea publicis quoque typis divulgavit R. P. Rolandus Reich Ordinis Minorum S. Francisci Fratrum Recollectorum de observantiâ in Conventu Augustano Concionator Ordinarius.

XXXV. Melchior Vetter gente Suevus ex Pfaffenhausen (quod est Marca Episcopalis ditionis Augustanæ in Viciniâ Electoralis Civitatis Mündelheimensis in superiore Sueviâ) Patre Italo progenitus, post Domesticam Oeconomix Præfecturam totis 15. annis plusquàm laudabiliter administratam anno 1714. die 10. Decembris vi votorum Capitularium in Præpositum delectus, & auctoritate ordinaria confirmatus, paulòque de more solenni Pontificalibus Insigniis amictus, ex nunc jucundus & dilectus in Religiosâ potestate suâ Prædecessori seu Patri suo per omnia simillimus; sanè *Qualis Pater talis Filius*, seu successor in Prælatura dignissimus, cui rectè convenit illud Eccles. 40. v. 4. *Mortuus est Pater ejus, & quasi non est mortuus*, utpote superstes adhuc in Filio seu Successore (ut diximus) Optimo Maximo &c. Cui & nos mille votis aggratulamur prosperos in omne ævum Successus ad continuum & majus S. Georgii incrementum & quidem (uti peroptamus) amplissimum. Implevit Deus Authoris votum; Post annos enim Octoginta duos vitam clausit meritorum plenus anno 1745. feria secunda Pentecostes, cui grata Posteritas sequenti ad Confæderatos parentavit elogio.

Natus Melchior est 6. Jan. 1663. Pfaffenhusii, oppidò Sueviæ haud obscurò nostri Reverendissimi ac Serenissimi Episcopi Augustani, ex perhonestis Parentibus, quorum curâ à teneris annis didicit timere, amare, ac quærere sedulò DEum; proin missus fuit Mindelhemium ad inferiora studia, quæ ibidem usque ad Rhetoricam inclusivè ita felicissimè absolvit circa annum 1680. ut inter primos condiscipulorum maximam & pietatis & doctrinæ laudem adeptus sit. Verùm, cum Adolefcens, indolis, ac excitati ingenii, maturè recogitaret, sibi in mundo diutiùs non immorandum esse, quò certius suum consequeretur ultimum finem, DEum, juxta illud Eliæ auditum: *non in Spiritu*, scilicet mundi, *Dominus*. Inde præmissâ debita deliberatione, in nostro Collegio pro susceptione supplicavit, atque unanimi suffragiò eandem impetravit. Ne autem talenta adolescenti à DEO concredita in absconso tenerentur, facta, post annum probationis, solenni Professione nostri S. Canonici Ordinis, ad Lycæum Augustanum dirigebatur, quò Philosophiæ simul & Theologiæ moralis ibidem studio operam navaret suam, quod eo felici effectu perfecit, ut in utroque studio primas semper palmas ferret. Cum verò ob Religiosorum paucitatem, ad altiora mitti haud posset, privato Marte Theologiæ speculativæ difficultates adedò devicit, ut ad ejusdem publicas concertationes, non sine Collegii singulari honore aliorumque admiratione invitari potuerit.

Anno 1687. ad Sacerdotium promotus pretiosus iste juvenis, statim Cellarii, ac Magistri Novitiorum munus & onus per septem, Procuratoris verò per septemdecim omnino annos sustinere coactus est sicut cum maximo Collegii emolumento, ita etiam non rarò cum proprio vitæ discrimine. Ah quam annoxa, simul & periculosa officiorum commotio? Videbatur quidem Melchiori ad aures mentemque sonare illud Eliæ: *Non in commotione Dominus*: exinde jam tunc cogitabat eligere solitudinem, angellum cum libello, veluti *sibillum auræ tenuis*, ut teneriùs sentiret DEI Præsentiam, & Dominum loquentem ad cor perciperet copiosius.

Verùm enim verò tantus Vir nequaquam permittebatur id, quod in votis jam jam habebat, assequi, imò ad altiora natus 1714. 18. Decembris, Præpositura nostra per liberam Resignationem tunc vacante, in Præpositum nostrum unanimiter electus fuit, honore pariter & onere regiminis ejusdem capiti impositò. Et verè utrumque per integrum sæculum Romanum, in tantum perfectè sustinuit, ut, juxta S. Regulam, *coram nobis*

nobis debito in honore semper fuerit, coram DEO verò substratus pedibus nostris. Onus Regiminis tantâ constantiâ pertulit, ut mirum planè sit vel dicere, vel audire, quanta, auctò priùs per quatuor numerò Religiosorum, præstiterit jam pro communi habitatione, jam pro Sacristia pretiosa suppellectile: non per hyperbolem loquimur, dicendò: tanta fecit, ut, si totum Collegium nostrum funditus erexisset, plus fecisse haud æstimandus esset. Paucis omnia; tantus Zelus *Domus DEI*, Collegii, eum *comedis* videbatur, ut Zelus ejusmodi etiam in manifestum ac mortiferum ignem (febrem calidam vocant) prorumperet, quò necesse fuit, ut omnibus moribundorum Sacramentis non semel muniretur, quasi paulò post ad Dominum abiturus. Ast semper ignis aliàs moriferi pericula feliciter eluctatus, tandem cum Elia didicit: *Non in igne Dominus*.

His ita stantibus, noster Reverendissimus Præpositus bis jam Jubilæus Professionis Religiosæ, quam renovarat 1731. in Festo SS. App. Simonis & Judæ, nec non Sacerdotii, in cujus Rei gratam memoriam, in Die Dominica in Albis 1737. cum totius civitatis Augustanæ applausu, non sine singularissima solemnitate ipsemet pontificaliter Missam decantaverat: hic, inquam, ita stantibus, aliam statuit ingredi viam obtinendi securitatis suum finem ultimum, Deum. Isthæc autem alia non erat, quàm diu jam exoptata regiminis resignatio, quam, annuentibus, quibus intererat, maxima cum ædificatione fecit die 20. Junii 1739. exoneratus proin tam honore, quem ut vanum spreverat semper, quàm laborum pondere, quod tamen ad vires exhaustas usque pertulit patienter. Quid modò? spectaculum planè DEO pergratum, Angelis honorandum, Dæmonibus formidandum, cunctis hominibus imitandum! à primo solitudinis electæ momento hominum frequentiam, non quidem fastidiebat, semper tamen declinabat; per sexennium tam perfectum claustralem egit, ut, nec precibus nec ullis suasionibus permotus, vel foras ire, vel etiam vehi passus sit, cellâ, quò diutius frequentatâ, eò magis sibi dulcescente; summo mane ad commodum plebis, quæ per Parochiam nostram à servitiis est, Missam dixit quotidie in Capella B. V. utut frigori ac aëris inclementis magis exposita. Rediens ab Ecclesia non aliter videbatur per reliquum diei occupatus, quàm aut S. Libris, aut Coronâ B. V. cui, utpote liberatrici, ut ajebat, suæ multis è periculis etiam vitæ, nunquam non extitit devotissimus: sic autem piè occupatus, agrè tulit, si quid de sæculi rumoribus aut bellicis vicissitudinibus referebatur.

Nimiùm autem rem protraheremus, ubi singula virtutum exercitia enarranda fusciperemus; itaque transgredimur consultò ad substantiam, ad vota, quæ verum faciunt Religiosum, & Castitatem quod attinet, nihil unquam in nostro Reverendissimo Præposito notabatur, quod vel ab ipsa Angelica puritate alienum esset; & in hoc, non dubitamus, quin habeat, tam intra quàm extra claustra, pares. Obedientiam verò post factam resignationem, exactè observabat, quasi unus ex ipsis, moderno feliciter regnanti Reverendissimo Præposito, suo alias filio Charissimo, quem & susceperat & ad religiosam Professionem admiserat, in nullo vel dicens vel faciens aliquid contrà; imò ad directionem etiam inferiorum Missam, veluti obediens pro bono Collegii quotidie applicavit.

Paupertatis religiosæ rigidus admodùm amator extitit semper; haud Dominum se se, sed solummodò temporalium dispensatorem moderatoremve agnoscens, nihil ultrâ, quàm quod dignitatem prælatitiam proximè decebat, jam in victu, jam in vestitu admisit; mensa semper communi nobiscum utebatur, si autem vel pro dignitate vel pro senectute quidquam, quod omnibus commune esse non posset, fortè offerebatur, id, facie duriori instar offensi acceptare omnino recusavit, & quod rarum est, paupertatis amore, de illo subsidio pecuniario, quod in resignatione Eidem designatum fuit, semel & iterum, non totùm sed partem, acceptavit, deinceps verò nec obolum quidem minimum: relicto planè nobis dubiò, utrùm fuerit perfectior Prælatus in regimine, quàm, eò dimisso, pauperior religiosus in resignatione.

His itaque ac aliis quàm plurimis piè præmissis, aliud in mente non habebat, nisi *annos æternos*; in familiari colloquio præsentibus quibusque, & linguâ & digito demonstrans quatuor novissima, affabrè depicta, sibi que ante oculos posita, cum suspirio dixit de die in diem: ex istis quatuor duo sunt certò cuivis mortali obventura, cæterorum unum duntaxat nos manet, pro merito æternaliter vel beandos, vel damnandos. Ex quo advertere haud obscure fuit, nostrum Reverendissimum Præsulem non nullo moveri, utut salutari, angore de futura sua sorte, quò (non temerè utique judicamus) Eundem liberare dignatus est pientissimus Salvator, mortis genere quodam, ad oculum quidem violento, sed attentis circumstantiis peropportunò sibi: veritatem dicimus: 6. Junii hujus currentis anni 1745. in ipso Festo Pentecostes præfatus Reverendissimus circa mediam sextam matu-

matutinam fecit Confessionem Sacramentalem, sui per omnia compos (ut attestatur Sacerdos, conscientiae arbiter) atque, nullâ interpositâ morâ, obtulit ipsemet SS. Missæ Sacrificium cum aliâ vix notatis affectibus omnigenæ devotionis, uti testis est Sacerdos, qui Eidem ad Altare assistebat; cum autem Illi jam in more positum erat, quotidie sumere SS. Communionem per modum Viatici, totus quantus paratus jam ad Domini adventum, ascendere per scalas conabatur ad Oratorium, unde pro consuetudine sua summæ Missæ interesset. Et ecce! nobis omnibus occupatis vel ad Altare, vel in Confessionali, aut in Choro, renovatum est illud Actorum 2. *Et factus est repente de caelo sonus tanquam advenientis spiritus vehementis*: Quippe Reverendissimus noster liberè resignatus à 6. Januarii, 83tium ætatis annum ingressus, quem, ob corporis robur, ex Medicorum judicio, sperabamus videre centenariò Majorem, è summo scalæ Oratorii, an apoplexiâ, an titubantium pedum errore (nescimus) retrò lapsus, atque caput pavimento tam graviter allisit, ut ibidem in proprio sanguine, è naribus æquè ac ex ore copiosissimè profluente, veluti baptizari Spiritu Sancto meruerit, juxta illud Christi: *Vos autem baptizabimini Spiritu S.* quod idem est in Theologorum sententia, ac: vobis erit per adventum Spiritus Sancti cum cæteris donis remissio & culpæ omnîs & pænæ. Spiravit quidem Reverendissimus adhuc unum & medium diem, nihil tamen adhibitorum remediorum præter extremæ Unctionis Sacramentum admittens, expiravit media româ nocturnâ feriæ 2dæ Pentecostes, placidissimè in corona fratrum & Reverendissimi moderni D. Præfulis.

XXXVI. Joachimus Patria Augustanus ex Nobili Waybliorum familia oriundus, qui vires tantæ dignitati pares attulit, cui boni omnes, & nos cum illis felicissimos Regimini precamur annos.

AUGUSTANUM.

SS. Udalrico Episcopo Confessori, & Afræ Martyri, primariis Dioecesis Augustanæ Patronis dicatum Ordinis S. Benedicti Monasterium, præ cunctis aliis sæpe dictæ Imperialis Civitatis Augustanæ Collegiis sacris antiquissimum, utpote primævæ Institutioni Ecclesiæ Augustanæ Coætaneum; de quo jam pluribus dictum est in nostrâ Suevia Ecclesiasticâ Litt. A. V. *Augustanum*: Asserverat quidem Gabriel Buccelinus part. 1. fol. 88. sæpe nominatum S. Udalricum (qui inter Episcopos Augustanos numerò decimus nonus annò gratiæ 973. suæ Ordinationis verò 50. die 4. Julii ad Superos emigravit) Episcopum isthîc loci primitus instituisse Regulares Canonicos; at non nisi perperam talia ille scribit, siquidem jam longè priùs & quidem sub S. Wîterpo decimo Augustanæ itidem Ecclesiæ Episcopo (sub annum Christi 662. cælis recepto) primos & antiquissimos Cænobii hujus Augustani Inquilinos non nisi Regulares fuisse Canonicos ultrò fatetur ejusdem loci Monachus ac Prior, idem postmodum etiam Abbas, Bernardus Hertfelder in suâ SS. Udalrici & Afræ Basilicâ anno 1623. typis Augustanis in folio editâ fol. 8. sub his verbis:

*Canonici Regulares per hæc tempora hunc locum incoluerunt, & usque ad annum Millesimum duodecimum possederunt; quando nimirum Bruno Episcopus Augustanus S. Henrici Rom. Imperatoris & Ducis Bavarie Germanus Frater dictis Canonicis loco motis Benedictinæ Regulæ Professores substituit; ed solum de causâ (refert Nebridius à Mindelheim Antiquarii Monastici fol. 90.) quòd S. Udalricus, à quo Monasterium fundatum erat, totâ vitâ suâ dilexerit Ordinem S. Benedicti. An igitur antiquissimam Canonicorum Regularium in hac SS. Udalrici & Afræ Ecclesia Possessionem tam Domesticis testimoniis, ac de nullo partium studio suspectis probatam, quisquam sanæ mentis in dubium revocare aufit? ausus est enim verò unicus, quem scio, isque omnium Recentissimus P. Felix Egger Monachus Peterhusianus, qui nescio qua doctus Philosophiâ fol. 325. suæ *Ideæ Benedictinæ* scribit, non absolute Priorem illum asseruisse, quòd Canonici Regulares ea tempestate locum illum incoluerint, sed solum ex coniecturâ, & illo forsan etiam errore, quo persuasum habuit, omnes Canonicos in communi viventes, continuo Regulares fuisse. Sed quæso, quid magis absolutum dicere potuisset, quàm hæc ipsa, repeto, formalia? Canonici Regulares per hæc tempora hunc locum incoluerunt, & usque ad annum Millesimum duodecimum possederunt. Et etsi citatus Prior nil in Annalibus expressè prodi asserat, quando & à quo tempore id factum sit, hæc tamen dubitatio non ipsam substantiam rei, sed solum circumstantiam temporis afficere clarum est: si enim cuiquam Turcarum cladem absolute, dubitans de numero Cæsareorum, transcriberem, an ideò hæc dubitatio de numero ipsamet cladem redderet dubiam? deinde si Bernardum solum ex coniecturâ aut errore locutum asseris, cur coniecturæ aut erroris originem non ostendis? Ostendo, inquires, exinde, quia Bernardus ex errore forsan persuasum habuit, omnes Canonicos in communi viventes continuo Regulares fuisse. Bene addis forsan, quia persuasio ista valde est dubia, cum nullam illius rationem in toto tuo opusculo reperiam. Sed transeat interim triplex sub id ævi viguisse Canonicorum genus, à te folio 326. allegatum, sed non probatum, licebitne statim inferre in controverso, S.*

Afræ Cænobio fuisse Canonicos tantum in communi viventes, non verò votis adstrictos, quos tu absolutè nominas Regulares? licebit hoc utique ex gravi fundamento, quod planè Idea tua non exhibet, & hic ipse sufficientis fundamenti defectus ad oppositum hoc modo inferendum impellit. Tales inibi fuere Canonici, quales fuisse signatè notant Antiquissimi Annales moderni Celeberrimi Monasterii SS. Udalrici & Afræ: sed hi signatè notant fuisse *Regulares*, non tantum in communi viventes, ut ex iteratò allegatâ Bernardi Prioris assertione colligitur, ergo &c.

Item, talis speciei erant Canonici S. Afræ, qualis erat Colonia sæculo IX. ad Imperiale Collegium nostrum Wettenhusanum exinde deducta: hæc erat Regularis & ejusdem omninò speciei cum modernis Canonicis, Collegium isthoc per octo jam sæcula incolentibus, ergo &c.

Major, suppositâ illius Coloniae translatione, quam infrâ ex instituto dabimus Verbo *Wettenhusanum*, est innegabilis, minorem quod attinet, optima videtur negativa probatio, à nemine videlicet five nostrorum five Adversariorum substantialem aliquam mutationem, qua v. g. ex sæcularibus aut in communi tantum viventibus in Regulares transiissent Canonici nostri, probari posse, qualis tamen mutatio, velut res notatu dignissima in scripta fuisset redacta, cum alia etiam notatu minùs digna reperiamus. Dices: saltem prima ista Colonia legibus D. Augustini nondum erat adstricta, adeoque jam specie differebat à modernis Canonicis in eandem jurantibus. Antecedens hoc non absolutè concedo: constat quippe ex probatis historiis, D. Augustini Regulam jam Sæculo quarto in Gallia in Monasterio Lirinensi fuisse notissimam &c. Regula enim, quam S. Cæsarius Arelatensis suæ Sorori S. Cæsariæ, & reliquis Canonissis præscripsit, continet omnia S. Regulæ, quam manibus modò terimus, formalia: unde autem eandem Regulam desumpserit S. Cæsarius, egregiè notat P. Brawerus Soc. JESU apud Bollandum tom. 1. Jan. fol. 730. n. 10. in hæc verba allegatus. *Itaque Regulam hanc (intellige S. Cæsarii) utramvis in partem accipias, à S. Benedicti quidem institutis discrepantem, arbitror equidem cum ipso Cæsario ex Lirinensi Gymnasio profectam.* Consequenter Regula D. Augustini jam tum temporis fuit notissima, & haud dubiè à S. Hilario Arelatensi S. P. Augustino in vivis familiarissimo, suo Monasterio Lirinensi illata. At quid Auctoritates allego? quas tamen nullam in Antagonistâ fidem reperiunt prævideo. Octo Historicos, omni sanè fide dignissimos assert noster Erath ad stabilendam nostrorum in Bavariâ Collegiorum antiquitatem. Verùm horum omnium testimonia, prætermisso eorundem examine non nisi concepta de eorum fide dissidentia in hæc verba eludit. *Authores tamen illi non ejus semper sunt classis & fidei, ut Authentica foundationis fidem subministrant.* Egregia, si superis placet, obiedionum solutio. Ut ergò pateat, me majorem Scriptoribus etiam mihi neutiquam faventibus habere fidem, admitto, S. Augustini Regulam eo tempore in plerisque Germaniæ locis fuisse incognitam, convictus à Mathæo Radero tom. 2. Bavariæ Sanctæ fol. 277. conceptis verbis id affirmante, & quid indè? numquid cum hac Regula etiam substantialem primævo Canonicorum Instituto diversitatem superinductam fuisse eo ipso affirmabis? nullâ sanè ratione. Audi enim quid in hanc rem citato loco scribat Raderus. *Enim verò ubi me collegi, animadverti, ea fuisse tempora, quibus Temporibus plerique Religiosorum virorum leges non ceris, tabulis, membranis, chartisve inscriptas circumferebant, sed in usu, tractatione, mente, cordibus, moribus, & exercitatione habebant, ut olim Ecclesia Christiana, priusquam S. Evangelii Præcones sua præcepta in litteras referrent.* Eadem ergò tam antè quàm post acceptam Augustini Regulam erat inter Canonicos vivendi ratio, eo solo discrimine, quòd ea, quæ prius continua traditione edocti moribus & conversatione exprimebant, postmodum etiam characteribus expressatenebant: consequenter idem quoque tam post, quàm antè acceptam Regulam erat Canonicum Institutum, cujus utique Identitas ab Identitate Regulæ non litteris sed moribus & conversatione retentæ defumi debet; nisi permittere quis vellet, primævæ Christianitati substantialem diversitatem fuisse superinductam, postquam ejus dogmata ab Evangelii Præconibus litteris consignata fuere.

